

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Tractatvs I. De Sacramentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

MEDVLLÆ

THEOLOGICÆ

PARS POSTERIOR.

*Complectens ea quæ ad Sacramenta &
mores pertinent.*

TRACTATUS PRIMVS.

De Sacramentis.

Qvod olim per Prophetam *Ezech. 36.* pollicitus fuerat Deus, effusurum se super servos suos & ancillas suas aquam mundam, qua emundarentur ab omnibus inquinamentis suis, hoc præsertim in Sacramentis à Christo Domino postmodum institutis adimplevit: hæc siquidem sunt veluti vasa quædam sacra, quæ (ut declarat Concilium Trident Sess. 7. can. 6.) divinum illum gratiæ sanantis & sanctificantis liquorem in se continent, & ex se diffundunt: hi sunt fontes illi Salvatoris, ex quibus haurire possumus in gaudio aquam vivam *Isai. 12.* quæ fiat in nobis fons aquæ salientis in vitam æternam. *S. Ioan. 4.* Certe si bonorum illorum, quæ de sursum sunt quæque à Patre luminum descendunt, iusti sumus æstimatores, inter alia innumera nobis cœlitus collata, Sacramentorum illorum institutionem, & in ipsis Sacramentis divinæ charitatis exuberantiam, religioso in primis cultu suspicere, & grato quantum possumus animo suscipere debemus, nec non peculiari studio,

A

dili-

diligentiâ & affectu perdiscendâ huic cœlesti de Sacramentis doctrinæ incumbere, ut eos decet, quos ministros suos ac mysteriorum dispensatores Christus Dominus constituere voluit, & à quibus dispensationis illius rationem se aliquando exacturum esse contestatus est.

De ipsis igitur Sacramentis primùm in genere, tum postea in particulari, secundùm ordinem à Sancto Doctore præscriptum, nobis deinceps agendum est.

CAPVT PRIMVM.

De Sacramentis in genere.

SECTIO I.

Quid sit Sacramentum.

Nomen Sacramenti duobus præsertim modis apud sacros scriptores acceptum reperitur: 1. pro re occulta & latente; quo sensu Eph. 2. dicitur, *Ut notum nobis faceret Sacramentum voluntatis suæ*; & Sap. 2. *Nescierunt Sacramenta Dei*; 2. pro ipsius rei latentis & occultæ signo, ut Ephel. 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia*; ubi matrimonium ab Apostolo Sacramentum magnum appellatur, quia est signum magnæ alicuius rei latentis & occultæ, nempe coniunctionis Christi cum Ecclesia.

In hac autem posteriori acceptione nomen Sacramenti communiter à SS. Patribus & ab ipsa Ecclesia usurpatum est, ad exprimendas sacras quasdam ceremonias ad nostram sanctificationem divinitus institutas, ut ex infra dicendis patebit.

Hoc igitur sensu Sacramentum in Catechismo Concilii Trid. Part. 2. c. 1. definitur: *Res sensibus subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis, & iustitiarum significanda, tum efficiendæ vim habet.*

Dicitur 1. *Res sensibus subiecta* seu, ut loquitur S. Doctor q. 60. art. 1. ad 4. *signum sensibile*: quia hoc ad suam Deo providentiam pertinuit, ut per res exteriores, & signa quæ

dam sensibilia ad cognitionem & perceptionem rerum
 spiritalium & divinarum veluti manu duceremur: *Si animi
 incorporeus esses, (ut ait S. Chryl. Homil. 83. in S. Matth.) nudè
 ipsa dona incorporea tibi tradidisset; sed quia corpori coniuncta est
 anima tua, ideo rebus sensibilibus tibi intelligenda traduntur.*

Dicitur 2. *Ex Dei institutione*: Sacramentum enim non
 est signum naturale aut physicum, sed ex sola Dei volunta-
 te & institutione, cuius solius est instituere signa illa, quæ
 iustitiam & sanctitatem significare & confectre possint; sic
 ut illius solius est sanctitatem ipsam & iustitiam efficere,
 ut docet S. Thomas: p. 3. q. 64. a. 2. quod tamen non ob-
 stat, quin (ut idem S. Doctor asserit art. 3.) Christus Domi-
 nus, etiam in quantum homo fuerit causa ministerialis
 principalis ipsorum Sacramentorum, ad eorumque interio-
 res effectus non solum meritorie, sed etiam efficienter
 in ratione causæ instrumentalis operetur.

Dicitur denique, *Sanctitatis & iustitiarum significandam
 efficiendam vim habere*: quibus verbis indicatur Sacramentum
 esse signum quoddam practicum, cuius usu seu applicati-
 one fideles interius ex opere operato sanctificentur, & ex-
 terius veluti Symbolo seu nota quadam ab aliis Gentibus
 discernantur: quæ omnia ex dicendis plenius & facilius
 poterunt intelligi.

Est autem observandum hac ultima definitionis parti-
 cula Sacramenta legis gratiæ præsertim distingui à Sacra-
 mentis legis naturæ & Mosaicæ: quamvis enim essent si-
 gna quædam sensibilia ad sanctitatem & iustitiam signifi-
 candam divinitus instituta, unde Apostolus dicit, Circum-
 cisionem fuisse *Rom. 4. Signaculum iustitiæ fidei*; non tamen
 illius efficiendæ & ex opere operato conferendæ vim ha-
 bebant, ut docet S. Thomas: q. 62. a. 6. unde idem Aposto-
 lus illa vocat *In firma & egena elementa*: Gal. 4. & S. Augusti-
 nus, Lib. 19. contra Faust. cap. 18. *vetera (inquit) Sa-
 cramenta promittebant gratiam, nostra vero
 ea exhibent.*

**

A 2

SEC

SECTIO II.

Utrum Sacramenta nova legis constent rebus & verbis tanquam materia & forma.

AD iuvandam humanæ mentis imbecillitatem in percipiendis iis, quæ ad Sacramentorum rationem constant, Ecclesia divinitus inspirata certos loquendi modos adinvenit, & ex rerum naturalium similitudine deduxit per quos ideam quamdam, licet aliquatenus imperfectam, veram tamen & certam mysteriorum illorum super naturalium conciperemus. Sicut igitur cernimus substantias omnes corporeas constare duobus principiis componentibus, materia scilicet & forma, sic ad percipiendam naturam Sacramentorum duas veluti partes in unoquoque illorum distinguendas esse docuit; unam quæ materia, alteram quæ forma rationem obtineret. Ita expressè declaratur in Concil. Florent. in Decreto Eugenii Papæ, ubi per enumerationem septem Sacramentorum novæ legis hæc verba subjunguntur. *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma & personâ ministri.*

Est autem observandum nomine rerum, quæ dicuntur esse instar materia, intelligi id omne, quod in Sacramentis indeterminatam habet significationem; nomine verborum id, per quod illud determinatur: exempli gratia in Baptismo aqua naturalis se habet instar materia quia (ut docet S. Thomas q. 60. a. 6.) *Significare potest abluionem propter suam humiditatem, & refrigerium propter suam frigiditatem. Sed cum dicitur (ego te baptizo) manifestatur quod aqua utimur in Baptismo ad significandam emundationem spiritualem.*

Quæres an materia formæ conjungi debeat, & simul esse cum illa existere, ut Sacramentum validè conficiatur. Respondetur id ex cujusque Sacramenti natura evidens dignoscendum. Nam in confectioe Sacramenti Eucharistia

stia requiritur, ut eo ipso tēpore, quo verba formæ profe-
runtur, materia præsens sit; hanc enim ut præsentem sig-
nificat pronomen demonstrativum (*hoc vel hic*) quod
in forma ponitur. In Sacramento autem Pœnitentiæ,
cum forma non significet applicationem materiæ, sed
proferatur per modum iudicii, nec in iudicio requiratur
ut sententia iudicis cum rei accusatione tempore con-
iuncta sit; hinc fit, ut in hoc Sacramento non requiratur,
ut absolutionis forma cum confessione & aliis actibus
pœnitentis, qui materiæ locum tenent, tempore con-
iungatur. In aliis verò Sacramento quæ in actione aliqua
transiente consistunt, & quorum forma applicationem
ipsius materiæ significat; quamvis aliqui doctores arbi-
trentur ad illorum validitatem satis esse, ut moralis ali-
qua conjunctio inter materiam & formam reperiat
adeòque validum verbi gratia fore Baptismum, si statim
post ablutioem verba formæ proferantur, aut post for-
mæ prolationem ablutio sequatur; certior tamen & tu-
tior in praxi est aliorum omnium doctorum sententia
qui asserunt materiam ac formam simul re ipsa debere
conjugi, ita ut simul tempore, materia Sacramenti appli-
cetur & verba formæ proferantur; aut saltem priusquam
materiæ applicatio finiatur, formæ prolatio inchoetur;
vel vice versa. Ita glossa in cap. (*de traher.*) causa 1. quæst.
1. Ioan. Major. Richardus, Scotus, Paludanus, Sylvester,
Navarrus, & alij quos citat & quibus subscribit Vivaldus
in Candelabro aureo 1. part. tit. 1. num. 15.

Cæterum ad faciliorem intelligentiam eorum, quæ de
unoquoque Sacramento in particulari dicenda sunt,
Theologi communiter duplicem distinguere solent ma-
teriam in Sacramento, saltem in iis quæ in usu seu actio-
ne transiente consistunt (qualia sunt omnia novæ legis
Sacramenta præter sanctissimam Eucharistiam, ut suo lo-
co explicabitur) remotam scilicet & propinquam. Ma-
teria remota dicitur res illa, circa quam actio Sacramenti
exercetur, ut aqua naturalis in Baptismo, oleum balsamo
mixtum in Confirmatione, &c. Materia verò propinqua
dicitur ipse actus, seu usus illius rei sensibilis, puta ab-
lutio, unctio, &c.

S E C T I O III.

Vtrum ad conficienda Sacramenta determinata res ac determinata verba requirantur.

AD propositam quæstionem communis Theologorum responso est affirmativa; nimirum, supposita institutione Sacramentorum novæ legis divinitus facta, ad validam illorum confectionem res eadem & eadem verba requiri determinatè secundum ipsius Christi Domini instituentis voluntatem. Ratio est; quia, cum Sacramenta confici nequeat nisi in rebus illis & verbis, quæ ex institutione Dei gratiam sanctificantem significare ac efficere possunt (sicut constat ex dictis Sectione prima) si Deus significationem illam & efficaciam certis tantum & determinatis rebus, certis item & determinatis verbis imposuit, sequitur quod non nisi rebus & verbis illis à Deo determinatis Sacramentum confici possit. Ita argumentatur S. Doctor 6o. a. 5. & 7.

Quod confirmari potest ex eo quod concilium Tridentinum Sess. 21. cap. 2. declarat Ecclesiam posse in Sacramentorum dispensatione statuere vel mutare ea, quæ suscipientium utilitati seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire judicaverit; *Salvâ tamen illorum substantia.* Quibus verbis significat non esse in Ecclesia potestatem immutandi ea, quæ ad Sacramentorum substantiam pertinent; sed esse prorsus necessarium retinere omnia illa quæ ex divina institutione determinata sunt. unde etiam S. Augustinus, Lib. 6. cont. Donat. cap. 25. *Certa sunt inquit verba evangelica sine quibus non potest Baptismus conquirari;* & lib. 2o. cont. Faust. cap. 13. *Noster calix & panis certa consecratione mysticus, sit nobis Corpus Christi.*

Est autem observandum determinationem illam in
teti

teriz & formæ, seu rerum & verborum, non esse æqualem & eisdem rationis in omnibus Sacramentis novæ legis. Quod enim spectat ad materiam, determinatio illius petenda est præsertim ex aptitudine ad usum ipsius Sacramenti secundum institutionem divinam; unde fit, ut aqua congelata, quamvis eiusdem speciei sit cum liquida; non est tamen materia Baptismi sufficiens; quia non est apta ad corporalem ablutionem. E contrario in Sacramento Pœnitentiæ, quilibet dolor de peccatis ex supernaturali aliquo motivo elicitus, licet non eiusdem speciei, sufficit ad illius Sacramenti validitatem; quia scilicet dolor ille quocumque ex motivo supernaturali elicitus, ac proinde cuiuscumque sit speciei, est dispositio sufficiens ex parte pœnitentis confitentis ad absolutionem peccatorum recipiendam, ut infra suo loco explicabitur.

Quod verò spectat ad formam; cum in reliquis sex Sacramentis certa quædam & determinata verba ore prolata requirantur, in Matrimonio signa & nutus ad consensum de præsentibus exprimendum verborum loco substitui possunt, ut suo loco dicitur.

In aliis etiam Sacramentis, quæ cetera verba ore prolata requirunt, determinatio verborum illorum desumenda non est ex qualitate soni syllabarumque quibus illa constant, sed ex significatione; ita ut eadem determinata verba censeantur, quorum eadem est significatio, ut docet S. Thomas citato art. 7. in resp. ad 1.

Quæres 1. Undenam scire possumus, quænam sint res illæ determinatæ, verba item determinata, quæ ad validam Sacramentorum consecrationem ex divina institutione necessariò requiruntur. Respondetur id constare, partim ex sacris scripturis, partim ex traditione divina, quam ex ipsius Ecclesiæ vel expressa declaratione vel continua praxi discimus. Vnde S. Dionysius Libr. de Eccles. Hierarchia cap. 1. sic loquitur: *Primi ducis Sacerdotatû muneris visibilibus signis cœlestia Sacramenta texuerunt, & partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt.*

didicunt. Quid autem scriptura vel traditio de propria ig-
 forum Sacramentorum materia & forma doceat explica-
 bitur, cum de unoquoque illorum in particulari agetur.

Quæres 2. quænam mutatio in rebus illis & verbis divi-
 nitus determinatis Sacramentorum validitatem impe-
 diat. Respondetur mutationem quamcunque in rebus il-
 lis aut verbis, seu in materia aut forma, si substantia-
 lis sit, Sacramentum irritum & invalidum reddere; sin ve-
 rò tantum accidentalis, validè quidem, sed tamen illicitè
 confici Sacramentum, nisi necessitas aut alia legitima cau-
 sa excuset. Ita S. Thom. citata q. 60. art. 8. & communiter
 alii

Tunc autem materia Sacramentorum mutatio sub-
 stantialis censetur, quando tanta est, ut secundum com-
 munem usum & æstimationem hominum differat ratio-
 ne & appellatione à materia, quam Christus præscripsit &
 Ecclesia usurpat; sive differentia illa sit specifica, sive non
 sit, ut rectè docet Suares disp. 2. de Sac. sec. 4. exempli gra-
 tia farinacea massa nondum pista & igne cocta, non est
 apta materia ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum,
 quia secundum communem usum & æstimationem ho-
 minum non est panis, sive eandem specie formam physi-
 cam cum ipso pane habeat, sive non.

Contraria ratione mutatio illa materia censetur acci-
 dentalis, si materia secundum communem usum & æsti-
 mationem eadem sit, licet qualitas fortasse aliqua illi de-
 sit, quæ ex præcepti Ecclesiastici necessitate alias requira-
 tur; puta si panis ille sit ater, fermentatus, &c.

Similiter forma Sacramentorum mutatio illa substan-
 tialis censeri debet, cum tanta est, ut communi hominum
 iudicio non retineat eum sensum, quem habet forma à
 Christo præscripta: quòd si sensum illum retineat, qualif-
 cunque mutatio fiat, accidentalis tantum est. Ita S. Th. ci-
 tato art. 8.

Ex quo intelligitur mutationem formæ fore tantum acci-
 dentalem: exempli gratia, si sit solius idiomatis; ut si quis
 baptizet vel consecret lingua vulgari vel græca; si fiat ali-
 qua

qua verborum transpositio, oratione eundem sensum retinente: si vox aliqua detrahatur, quæ non pertineat ad substantiam formæ: aut si verbum aliquod addatur, quod tamen illius sensum non evertat: item si consueta formæ verba mutantur in alia synonyma; dicuntur autem synonyma, quæ idem, non quomodocunque, sed eodem modo, id est tam explicitè & distinctè significant: si denique verba formæ corruptè proferantur, ita nihilominus ut tota illa oratio corruptis dictionibus constans, habita ratione materiæ cui applicatur & aliarum circumstantiarum, juxta communem hominum concipiendi modum, eundem in audientium animis sensum generet. In his omnibus & similibus casibus mutatio formæ censetur esse tantummodo accidentalis, ut docet S. Th. q. 68 a. 7. ad 3. & post illum Paludanus, Sotus & alij, quos citat & sequitur Laymanus tract. 1. de Sacram. in communi; cap. 4. Hæc autem mutatio accidentalis, quamvis (si advertenter & sine ulla rationabili causa fiat) ministrum peccati reum efficiat, ipsius tamen Sacramenti validitatem non impedit.

SECTIO IV.

Utrum, & qua ratione Sacramenta novæ legis gratiam conferant.

Quod spectat ad primam quæstionis propositæ partem, certum est ex fide, novæ legis Sacramenta gratiam conferre, quocunque modo illam conferant. Huic veritati oppositus olim fuit error Messalianorum, qui teste S. Damasceno lib. 5. de hæres. vim sanctificandi non tribuebant Sacramentis, sed solis precibus: à quo errore non longè absunt nostri temporis Hæretici, qui (ut observat Bellarminus tom. 3. lib. 2. c. 2.) gratiam, quæ in Sacramentorum susceptione recipitur, non eorum efficaciæ aut virtuti, sed soli suscipientium fidei adscribunt.

Refellit hunc error, & veritas nostræ fidei probatur.

A. 5.

ex

ex scriptura, cuius testimoniis variis expressè constat Baptismum, Pœnitentiam, Eucharistiam, Ordinem, & extremam Vnctionem gratiam conferre: unde sequitur, & alia Sacramenta eundem effectum habere, cum horum & illorum sit par ratio.

De Baptismo constat ex his verbis S. Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.*, quibus regeneratio spiritualis, quæ per gratiam fit, aquæ Baptismali tantquam causa tribuitur.

De Pœnitentia S. Ioan. 20. *quorum remisistis peccata, remittuntur eis*: quibus significatur (ut declarat concil. Trid. Sess. 14. c. 1. & 3.) Sacerdotes in Sacramento Pœnitentiæ per absolutionem verè peccata remittere, ac proinde gratiam conferre.

De Eucharistia S. Ioan. 6. *qui manducat me, & ipse vivit propter me*, vita scilicet gratiæ.

De Ordine 2. ad Timoth. 1. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.*

De Extrema Vnctione denique S. Iacob. 5. *ungentes cum oleo in nomine Domini, &c. & si in peccatis sit, remittentur ei.* Vbi declaratur vis huius Sacramenti ad peccata remittenda, proindeque ad gratiam conferendam.

Probatur 2. ex Concil. Florent. in decreto Eugenii, & Tridentino Sess. 7. can. 6. & 7. ubi expressè definitur *Gratiam conferri per nova legis Sacramenta semper, & omnibus, quantum est ex parte Dei, si ritè ea suscipiant.*

Probatur 3. ex S. Aug. In Ps. 73. expressè asserente *Sacramenta novi testamenti dare salutem*: Et Chrysof. Homil. 6. ad pop. dicente *Deum per visibilia signa (Sacramenta scilicet) invisibilem largiri virtutem.*

Quod spectat ad secundam partem propositæ quæstionis, certum est etiam ex fide, Sacramenta novæ legis gratiam producere & conferre, non solam in quantum suscipientes ad aliquem actum fidei aut alium pium affectum objectivè excitant, ut dicunt Hæretici; sed propria virtute & efficacia, non quidem principaliter (quod solius Dei proprium est) sed instrumentaliter, & (ut loquuntur Doctores) ex opere operato.

Vt hæc veritas faciliùs intelligatur observandum est gratiam conferri ex opere operantis in aliquo Sacramento idem esse, atque conferri intuitu meriti ipsius operantis, seu illius qui est conficiens, vel administrans Sacramentum, aut illud suscipiens. Ex opere autem operato gratiam conferri idem esse, ac conferri gratiam præcisè vi ipsius operis operati, id est, facti, prout iuxta divinam institutionem faciendum est.

His observatis veritas nostræ assertionis probatur, & error oppositus refellitur 1. autoritate scripturarum quæ suprâ relatæ sunt, ex quibus satis apertè colligitur Sacramenta, efficacia aliqua & virtute sibi propria, proindeque ex opere operato remissionem peccatorum & gratiam conferre.

Probatur 2. autoritate Concilii Trid. Sess. 7. can. 8. *Si quis dixerit per ipsa nova legis Sacramenta non conferri gratiam ex opere operato, anathema sit.*

Probatur 3. autoritate S. August. c. 12. cont. Faust. ubi dicit vim Sacramentorum esse inenarrabilem; & cap. 16. *Sacramenta nova legis plurimum à legalibus distare, & esse virtute maiora, utilitate potiora: atqui virtus Sacramentorum, novæ legis nec esset inenarrabilis, nec maior aut potior virtute Sacramentorum antiquæ legis, si eo tantum modo gratiam conferrent, quo asserunt Hæretici.* Item S. Cypriani Ser. de Cœna Dom. ubi dicit: *Sacramentis inesse æterna vitæ effectum;* Et S. Bernardi in Ser. de eadem Cœna Domini: *Si quis vestrum (inquit) non tam sæpe modo, nec tam acerbos sentit iracundia motus, invidia, luxuria, aut caterorum huiusmodi; gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.*

Addimus Innocentium III. summum Pontificem, qui lib. 3. c. 5. de mysteriis Missæ dicit *Missæ sacrificium conferre gratiam, licet per malos ministros; quia, etiam si opus operans fortasse sit immundum ex parte ministrum, attamen opus operatum est semper mundum respectu Dei.*

Querunt Theologi, utrum Sacramenta novæ legis moraliter tantum an etiam physicè gratiam producant:

Résp.

Resp. 1. certum esse Sacramenta novæ legis semper esse causas morales gratiæ, quæ ex opere operato confertur digne suscipientibus; siquidem ad gratiam illam producendam & suscipientibus largiendam movent ipsi Deum gratiæ omnis authorem & largitorem, qui ideo gratiam illam tunc vult conferre, quia Sacramentum rectè perfectum & debitè susceptum est. Sunt autem causæ morales non quidem principales, sed tantum instrumentales; tum quia sic vocantur à Concil. Trid. Sess. 6. cap. 7. tum quia causa moralis principalis ipsius gratiæ est Passio Christi Domini (ut ibidem dicitur) in cuius solummodo virtute Sacramenta hunc suum effectum attingunt.

Resp. 2. probabilissimum esse Sacramenta novæ legis non tantum moraliter, sed etiam physicè gratiam producere. Ita Cajetanus disp. 9. de Sacram. Ser. 2. q. 62. a. 12. & 3. Alanus Cardinalis, & plures alij quos citat & sequitur Suares; Quibus etiam favere videtur S. Doctor; q. 62. a. 1. 2. & 3. & SS. Patres id satis aperte innuere videntur, cum modum illum, quo Sacramenta gratiam producunt, admirabilem aut inexplicabilem esse dicunt: ut S. Cyrillus Alexand. libr. 4. in S. Ioan. c. 24. ubi de Sacramentorum effectu loquens, *Quomodo autem [inquit] id fiat, nec mente intelligere nec lingua dicere possumus, sed silentio atque firma fide suscipimus*; Et S. August. tract. 80. in S. Ioan. *Vnde (inquit) tanta virtus aqua, ut corpus sanguis & cor abluat?* Atqui virtus illa Sacramentorum nec tanta esset, nec ineffabilis aut incomprehensibilis dici deberet, si moraliter tantum gratiam produceret: cum hæc moralis efficientia facile intelligi & explicari posset. Item S. Leo Papa Sermon. 5. de Nativitate, asserit *Virtutem Altissimi, qua fecit, ut Maria pareret Salvatorem, facere quoque ut regeneret unda credentem*: atqui Beatissima virgo non solum moraliter, sed etiam physicè ad Incarnationem Christi Domini concurrat: ergo, &c.

Hinc obiter colliges quanta sit Sacramentorum novæ legis excellentia & dignitas, quanta virtus & efficacia illis insit; proindeque quanti à nobis illa æstimari, qua reverentia tractari & suscipi oporteat, & quantæ Deo optimo maximo illorum auctori & largitori gratiæ debeatur.

SEC

SECTIO V.

*Quam gratiam Sacramenta novæ legis
conferant.*

Dicendum 1. certum esse, ut ex antè dictis patet, Sacramenta omnia novæ legis conferre gratiam sanctificantem, sive primam ut Baptismus & Pœnitentia, sive illius augmentum ut reliqua Sacramenta: de quibus suis locis fusius agetur.

Dicendum 2. Sacramenta novæ legis præter gratiam sanctificantem conferre quoque virtutum supernaturalium habitus & dona Spiritus sancti, sive illorum habituum & donorum augmentum. Id constat tum ex Concil. Trid. Sess. 6. cap. 7. asserente justificationem non esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem & renovationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum; & in ipsa justificatione cum remissione peccatorum simul infundi fidem, spem, & Charitatem; cujus quidem justificationis causam instrumentalem dicit esse Baptismi Sacramentum; tum etiam ex eo quod juxta communem & certam Theologorum doctrinam, gratiæ sanctificantis infusionem perpetuo comitatur habituum illorum & donorum infusio, ut in priori hujus operis parte, tractatu de gratia explicatum est.

Dicendum 3. præter gratiam sanctificantem, dona, & virtutes, Sacramenta novæ legis conferre quædam actualia gratiæ auxilia conducentia ad consequendos proprios fines, ob quos ipsa Sacramenta instituta sunt. Ita Sanctus Thomas q. 62. ubi expressis verbis dicit, *Gratiam Sacramentalem addere supra gratiam communiter dictam, & super virtutes & dona, quoddam divinum auxilium ad consequendum Sacramenti finem.*

Et certè nisi hoc verum esset, frustra tot Sacramenta instituta forent; eundem siquidem effectum haberent, ad quem unum illorum abundè sufficeret.

Quates

Quæres 1. quanam sint illa specialia gratiæ auxilia, quæ à Sacramentis novæ legis conferuntur.

Resp. illa esse, quæ in Concilio Florent. in decreto Eugenii Papæ enumerantur his verbis. *Per Baptismum spiritualiter renascimur; per Confirmationem augemur in gratia & roboramur in fide; renati autem & roborati, nutrimur divinis Eucharistiæ alimentis. Quod si per peccatum agritudinem inciderimus anima, per Pœnitentiam spiritualiter sanamur. spiritualiter etiam & corporaliter (prout anima expedit) per extremam Unctionem: per Ordinem verò Ecclesia gubernatur & multiplicatur spiritualiter: per Matrimonium augetur corporaliter.* Quæ quidem omnia distinctius & facilius intelligentur ex illis quæ infra de unoquoque Sacramento in particulari dicenda sunt.

Quæres 2. utrum Sacramenta gratiam sanctificantem & prædicta auxilia conferant omnibus suscipientibus.

Resp. certum esse ex fide, ac in Concil. Trid. Sess. 7, can. 7. definitum, gratiam sanctificantem per Sacramenta novæ legis, quantum est ex parte Dei, semper & omnibus ea rite suscipientibus conferri. Quod autem spectat ad illa specialia auxilia, dicendum est illa tribui omnibus, qui gratiam ipsam sanctificantem ex Sacramentis dignè susceptis recipiunt; dispositio enim illa quæ sufficit ad recipiendum primarium Sacramenti effectum qui est gratia ipsa sanctificans, sufficit etiam ad secundarium, qui in illis actualibus auxilijs consistit. Tribuuntur autem illa specialia auxilia non statim atque Sacramentum recipitur, sed ijs temporibus & occasionibus quibus aptum & conveniens videtur illi, qui est (ut ait Propheta *Psal. 9.*) *Adiutor in opportunitatibus in tribulatione*, ut fufius explicat Gammachus ad q. 62 c. 7. Ex qua doctrina sequitur (quod valde notandum est) nullam ejusmodi auxilia ex opere operato unquam illis tribui, qui ob defectum dispositionis ex Sacramento indignè suscepto gratiam sanctificantem nunquam recipiunt; cum gratia illa sit primarius Sacramenti effectus, in quo reliqui veluti radicantur.

Quæres 3. utrum Sacramenta novæ legis æqualem semper gratiam conferant.

Resp.

Resp. quæstionem illam in duplici sensu accipi posse:
 1. an diversa Sacramenta, verbi gratia Baptismus & Eucharistia, æqualem conferant gratiam: & dicendum est conferre inæqualem; cum probabilissimum sit Deum voluisse per Sacramenta perfectiora & digniora cæteris paribus majorem & uberio rem gratiam conferre: est autem de fide, & in Concilio Trid. Sess. 7. can. 3. definitum, Sacramenta omnia non esse inter se paria, sed alia aliis digniora esse & excellentiora. Vnde infertur Sanctissimæ Eucharistia Sacramentum majorem & uberio rem præ alijs Sacramentis conferre gratiam, cum omnium dignissimum & præstantissimum sit, ut satis indicat Concilium Trid. Sess. 13. cap. 1. & seq. & multiplici ratione probat S. Doctor q. 65. a. 3. Vbi etiam secundum dignitatis locum tribuit Ordini, tertium Confirmationi, quartum Baptismo, quintum Extremæ Vnctioni, sextum Pœnitentiæ, & septimum Matrimonio.

2. Proposita quæstio intelligi potest, utrum unum & idem Sacramentum æqualem omnibus illud suscipientibus conferat gratiam: & dicendum est eò majorem conferre, non modo ex opere operantis sed etiam ex opere operato, quò perfectius ad illud dispo nuntur. Quod constat tum ex Concilio Trid. cap. 7. sess. 6. Vbi loquens de adulterum justificatione, cujus instrumentalem causam dicit esse Baptismum, expressè asserit illos justitiam recipere *Secu dum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem*: tum ex autoritate S. Doctoris, S. Bonaventuræ & aliorum quos citat & quibus subscribit Gammaehæus: ad q. 62. cap. 2. Tum etiam ex eo quòd ad suavem providentiam Dei pertinere videatur, ut melius & perfectius dispositis maiora & uberiora gratia suæ munera largiatur.

Hæc autem melior & perfectior dispositio consistit præsertim in majori perfectione, intensione, continuatione & multiplicatione actuum fidei, spei, charitatis, religionis, &c. qui in ordine ad Sacramenti susceptionem eliciuntur; sive tunc eliciantur cum Sacramentum suscipi-

tus

tur; siue antea in ordine ad illud eliciti fuerint: ex quibus tamen videntur cæteris paribus melius disponere & illi, qui eo tempore exercentur, quo Sacramentum actum suscipitur.

Dices inde sequi gratiam illam uberiorem, quæ melius dispositis tribuitur, fore ex opere operantis, cum detur intuitu meriti ipsius suscipientis.

Resp. actus illos, per quos homo ad Sacramentum aliud quod suscipiendum disponitur, spectari posse duobus modis: 1. prout sunt ex se alicujus gratiæ meritorij: 2. prout passive disponunt subjectum suum, & magis aptum reddunt ad effectum Sacramenti recipiendum. Et sic duplex illis responderet gratia: si spectentur priori modo, gratiam merentur ex opere operantis; si posteriori, reddunt hominem aptum ad majorem gratiam sacramentalem ex opere operato recipiendam.

Instabis, sacramenta agere necessariò, ergò æqualiter.

Resp. verum esse, si subjecta sint æqualiter disposita; falsum verò, si inæqualiter: sicut sol æqualiter unde quaque lumen suum diffundit, quod tamen maxime inæqualiter in corporibus inferioribus recipitur; aliter siquidem in diaphano, aliter in opaco, aliter in stellis, aliter in luto & lapidibus impolitis.

SECTIO VI.

Virum per aliqua Sacramenta imprimatur character.

NOMINE characteris intelligitur signum quoddam spirituale, quod animæ per quædam Sacramenta imprimitur, de quo

Dicendum i. Ejusmodi characterem verè imprimi animæ per susceptionem quorundam Sacramentorum. Ita S. Tho. & communiter omnes, estq; de fide, ut in Concilio Florent. & Trid. definitum, ut infra dicitur.

Probat i. ex cap. 1, ad Ephes. *In quo & credentes signati*
est.

ostiu: ubi Apostolus loquitur de signaculo spirituali quod accipitur in Baptismo, prout hunc locum exponunt SS. Chrysof. Hieron. & alii apud Bellarminum tom. 5. l. 2. c. 20. Item 2. Corinth. 1. ubi Apostolus de Confirmationis Sacramento loquens Vnctioni illius signaculum conjungit: *Vnxit nos Deus, & signavit nos.*

Probatur 2. ex S. Ambros. lib. 1. de Spiritu sancto: *Spiritu signamur, inquit, ut splendorem atque imaginem eius tenere possimus, quod est utique spirituale signaculum*; & S. Aug. Serm. de gestis cum Emerito; ubi loquens de Baptismo: c. 6. *Iste, inquit, est character imperatoris mei; de isto characterē militibus suis, Vel potius comitibus suis, ut hunc imprimerent eis quos conregabant castris eius, praecepit dicens: Ite, Baptizate omnes gentes in nomine Patris, &c.*

Dicendum 2. Characterem illum esse indelebilem, nec ullis peccatis posse obliterari; ac proinde Sacramenta quae illum imprimunt, iterari non posse. Ita S. Tho. a. 5. Et expressè definitum est in Concilio Florent. in decreto Eugenij, & in Tridentino sess. 7. can. 9. Et ante praefata Concilia id ipsum docuerunt SS. Patres, ut S. Cyril. Hierosolym. praefat. in catecheses, ubi Baptismi Sacramentum per effectus definiens dicit esse *signaculum sanctum & indelebile*; & S. Aug. libro 2. c. 13. cont. Epist. Parmeniani loquens de Baptismo & Ordine, dicit Sacramenta illa non minus inhaerere apostatis quam corporalem notam imperatoris militibus fugitivis; ideoque illa non esse iteranda, dum apostata redeunt ad Ecclesiam.

Docet autem S. Thomas characterem illum manere etiam post hanc vitam, non solum in animabus beatorum, sed etiam damnatorum; in illis quidem ad majorem ornatum & splendorem, in istis vero ad majorem ignominiam & confusionem.

Dicendum 3. tria tantum Sacramenta imprimere characterem; Baptismum scilicet, Confirmationem, & Ordinem. Ita S. Doctor; & constat ex Concil. Florent. in citato decret. Eug. & Tridentino sess. 7. can. 9. & etiam ex praxi continua totius Ecclesiae, qua tria illa Sacramenta iterari

iterari non posse, alia verò quatuor iterari posse aperte demonstrat: cuius quidem discriminis alia sufficiens causa afferri non potest, nisi quòd tria illa imprimant characterem, reliqua verò non imprimant, ut fuse probat Bellarminus. l. 2. de Sacram. c. 22.

Quarunt Theologi quid sit propriè character ille Sacramentalis? Omisiss varijs super hac re doctorum sententijs, omnium probabilissimè loquuntur illi, qui juxta doctrinam S. Thomæ q. 63. a. 2. & 3. asserunt characterem illum esse qualitatem quãdam spirituales supernaturalem quæ tria præsertim efficit in anima cui imprimitur. Primum est, quòd conferat quandam potestatem spirituales ad ea peragenda quæ ad cultum divinum spectant. quæ quidem potestas est vel passiva ut in Baptismo, per cuius characterem redditur homo idoneus ad alia Sacramenta licitè & validè suscipienda; vel activa ut in Ordine & Confirmatione: per Ordinem enim efficitur homo idoneus ad Sacramenta alijs ministranda; per Confirmationem verò ad fidem profitendam. Secundum est, quòd hominem Christo Domino configuret, à quo tanquam summo sacerdote derivatur omnis potestas spirituales; & ideo, qui characterè aliquo Sacramentali insigniti sunt, Christo Domino similiores efficiuntur præ alijs, qui simili characterè non sunt insigniti. Tertium deniq; est, quòd consignet hominem, eumque ab alijs secernat, qui ejusmodi characterem non receperunt; ita ut (verbi gratia) illi qui characterè sacerdotali præditi sunt, quovis in loco vel statu reperiantur, per totam aternitatem uttales agnosci poterunt & ab alijs distingu: quæ omnia fusius explicata apud eundem Bellarminum c. 19. videri possunt.

SECTIO VII.

Quis sit numerus, & qua necessitas Sacramentorum nova legis.

CERTVM est ex fide septem esse Sacramenta novæ legis, nec plura nec pauciora; scilicet Baptismum, Con-

Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam
Unctionem, Ordinem, & Matrimonium. Ita expresse defi-
nitum habetur in Concil. Florent. in decret. Eug. & in
Concil. Tridentino sess. 7. can. 1.

Plura nullus unquam hæreticus agnovit, pauciora mul-
ti præsertim recentiores, qui, cum in eo solummodo inter
se conveniant quòd veritati adversentur, circa ipsorum
tamen Sacramentorum numerum maximè ab invicem
discrepant, & distrahuntur in varios & multiplices errores.
Alii siquidem unum tantummodo Sacramentum esse
contendunt: alij duo; alij tria recipiunt, nec tamen eod-
em modo, Quidam enim Baptismum, Eucharistiam,
& Pœnitentiam inter Sacramenta solummodo nume-
rant: alij Pœnitentiæ loco Matrimonium, alij Ordina-
tionem substituunt: quæ omnia fusiùs apud Bellarmi-
num lib. 2. de Sac. c. 23. explicata reperiuntur. Verùm falsi-
tas istorum dogmatum hæreticorum, & nostræ fidei Veri-
tatis constat ex supradictorum conciliorum adeoque totius
Ecclesiæ autoritate, quæ hunc septenarium Sacra-
mentorum numerum definit, erroresque omnes oppo-
sitos proscripsit: & plenius adhuc constabit ex iis quæ di-
cenda sunt, cum de unoquoque Sacramento in particulari
agetur.

Quod spectat ad necessitatem Sacramentorum novæ le-
gis, certum est absolute loquendo, illorum institutionem
ad salutem hominum non fuisse necessariam; cum Deus
sine ullis Sacramentis, sive in statu naturæ lapsæ, sive in
quocunque alio, potuerit per alia media homines ad sa-
lutem consequendam efficaciter juvare: at verò supposita
institutione Sacramentorum in statu naturæ lapsæ divi-
nitus facta, dicendum est quædam Sacramenta necessaria
esse necessitate mediæ, quædam solummodo necessitate
præcepti; in quibusdam neutram reperiri necessitatem; in
aliis utramque.

In primis enim Baptismi Sacramentum respectu infanti-
um sola necessitate mediæ necessarium est, cum nullum aliud
ad salutem consequendam medium ipsis superpetat. Idem
etiam

eriam Baptismi sicut & Poenitentiae Sacramentum in te vel in voto susceptum, necessitate tum medij tum præcepti necessarium est respectu ad ultorū, qui vel peccatum originale contraxerunt, vel post illud in Baptismo remissum, mortale aliquod actuale peccatum commiserunt.

Eucharistia quoad realem susceptionem, solius præcepti necessitate necessaria est. Ordo & Matrimonium, quamvis ad bonum commune totius Ecclesiae maxime requirantur, ad salutem tamen uniuscujusque fidelium nullam, neque medij, neque præcepti necessitatem inferunt.

Quomodo autem ista intelligi debeant, & quæ sit etiam Confirmationis & Extremæ Vnctionis necessitas, in suis locis explicabitur.

SECTIO VIII.

Quis sit minister Sacramentorum nova legis, & quæ in illo requirantur ad validam illorum administrationem.

SUPPONIMVS ex S. Doctore q. 64. a. 3. Christum Dominum in Sacramentis dupliciter operari 1. quatenus Deus est, per potestatem supremæ & omnimodæ auctoritatis 2. quatenus homo est, per potestatem ministerij principalis, ratione cujus Sacramenta ipsa instituit, & ad eorum effectus concurrat, tum ut causa moralis & meritoria principalis, tum ut causa instrumentalis divinitati per unionem hypostaticam conjuncta: sicque primarius & præcipuus cujusque Sacramenti minister est ipse Christus Dominus: unde sancti Ioannis cap. 1. de illo dicitur: *hic est qui baptizat.* Hoc præsupposito.

Dicendum 1. Christum Dominum alios sub se Sacramentorum suorum ministros instituisse, qui quidem secundum legem ordinariam debent esse homines viatores. Ita S. Thomas; a. 7. & constat ex varijs scripturæ testimoniis

niis: 1. Corinth. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum, &c. Ephes. 4. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas alios autem pastores & doctores, &c. Hebrae. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quae sunt ad Deum, &c. qui condolere possit iis qui ignorant, & errant; quoniam & ipse circumdatus est infirmitate.

Diximus secundum legem ordinariam; fatemur enim cum S. Doctore supra, Angelos posse extraordinarie Sacramenta ministrare. Vnde S. Augustinus lib. 2. c. 15. cont. Parmenianum. Quod attinet, inquit, ad Baptismum, adest Deus qui dat, sive per se ipsum, sive per hominem, sive per Angelum.

Dicendum 2. in ministro, adhuc ut valide Sacramentum aliquod administret, duo praesertim requiri.

Primum est sufficiens & legitima potestas; cum enim Sacramenta non nisi supernaturali modo agant, nec valide confici possint nisi juxta praescriptum divinae institutionis; hinc aperte constat neminem ad illa conficienda esse idoneum, qui secundum rationem institutionis cuiusque Sacramenti sufficientem à Deo non acceperit potestatem.

Hæc autem potestas respectu Baptismi secundum divinam institutionem in omnibus quibuscunque viatoribus etiam infidelibus sufficiens reperitur; respectu Matrimonij, in omnibus fidelibus baptizatis nullo impedimento canonico obstrictis; respectu aliorum quinque Sacramentorum, in iis solummodo qui sacerdotali aut Episcopi charactere sunt praediti; quæ omnia suis locis fufius explicabuntur.

Secundum est intentio conficiendi Sacramentum & ad eius effectum cooperandi, vel saltem in genere faciendi id, quod Christus faciendum instituit, vel quod ipsa Ecclesia facit Ita S. Th. q. 64. a. 8. & expressè definitum habetur in Concil. Florent. in decr. Eug. & in Trid. sess. 7. can. 11. Vbi anathema profertur in eum qui dixerit, Ita

ministro

ministro, dum Sacramentum conficit, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Ratio peti debet ex institutione ipsius Christi, qui ministros Sacramentorum suorum humano & rationabili modo ea conficere & ministrare voluit. Unde & Apostolus vocat illos dispensatores, ut significet consideratè & cum certa intentione illos operari debere, aliàs dissipatores potius dicendi essent.

Est autem observandum intentionem illam triplicem esse posse, habitualem scilicet, actualem, & virtualement. Habituaalis intentio nihil aliud est quàm propensio illa & facilitas concipiendi aliquam actualem intentionem: quæ quidem propensio & facilitas ex iterata sapius Sacramentorum administratione oritur; & hæc habituaalis intentio est insufficiens ad Sacramentum valide conficiendum, ut docent Scotus, Gabriël, Richardus & alii apud Suarez; disp. 13. sect. 2. estque communis Doctorum sententia, & in praxi tenenda.

Actualis intentio ea est, quæ aliquis Sacramentum conficiens, actu & de facto intendit conficere seu facere quod facit Ecclesia; estque optima & ad Sacramenti validitatem sufficientissima, non tamen absolute necessaria; quia sufficere potest virtualis, ea scilicet, quæ cum paulò antè actu extiterit nec revocata fuerit, ex illius ministro actionem Sacramenti perficit: exempli gratia, cum quis ex intentione actuali celebrandi Missam & conficiendi Sacramentum Eucharistiæ, sumit vestes sacras, & ad altare accedit; quod si postea in ipso consecrationis actu ex humana fragilitate distrahat, dummodo verba consecrationis super materiam aptam debite proferat, nec primam illam intentionem revocet, valide conficit Sacramentum: quia id facere ceasetur vi actualis illius intentionis quæ præcessit, & quæ causa extitit, cur sumpsit vestes sacras, ad altare accesserit, & alia egerit cum quibus consecratio habuit connexionem. Ita expresse S. Doctor art. 8 in resp. ad. 3. ubi dicit quod *si in ipso exercitio actu cogitatio ministri ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum: cui subscribunt Scotus, Durandus,*

Palu-

Paludanus, Gabriel & alii communiter omnes apud eundem Suarem supra sect. 3. ad q. 64. c. 3.

Observat autem rectè Gammachæus non requiri in ministro ex necessitate absoluta explicitam & formalem intentionem faciendi, quod Christus instituit, vel quod facit Ecclesia; sed sufficere quamcunque aliam æquivalentem: exempli gratia, ut minister apud se velit hic & nunc fungi officio suo, vel quod solent alii sacerdotes & quod aliquis ab illo petit, scilicet ut Sacramentaliter absolvat, &c. omnia enim ista & alia similia æquipollenter includunt intentionem Christi & Ecclesiæ, ut per se liquet.

Dices si Sacramentorum validitas pender ab intentione ministri, inde consequens fore ut nullus securo & tranquillo animo esse possit, nec certò scire utrum verè absolutionem Sacramentalem receperit, vel Baptismi Sacramento fuerit initiatus; cum certò scire non possit, an minister sufficientem intentionem habuerit. Responderetur ad securitatem illam & tranquillitatem animi sufficere debere, quòd spectatis omnibus circumstantiis nulla occurrat rationabilis causa dubitandi de Sacramenti suscepti validitate: imò rectè monet Gammachæus supra, quod, sicut ex præcepto charitatis unusquisque iudicia omnia temeraria & suspiciones contra proximum, ac proinde contra quemcunque Sacramentorum ministrum abijcere debet: sic etiam dubitationes omnes, quæ de illius legitima & sufficienti intentione suboriri possent, repudiare tenetur. Vbi etiam subiungit probabilem esse Alexandri Aulensis, Durandi, Gabrielis & aliorum Doctorum sententiam, qui existimant in eo casu, in quo ex malitia vel ignorantia aut inadvertentia ministri, intentio sufficiens in collatione Sacramenti alicuius non esset adhibita, Christum Dominum tanquam summum Sacerdotem, qui nusquam deest in necessariis, defectum illius Sacramenti suppleturum esse eo modo, qui infinitæ eius in nos charitati magis congruit; quod etiam docet S. Thomas 2. 2. in resp. ad 2.

Quæres

Quæres utrum in ministro, præter legitimam potestatem & sufficientem intentionem, requiratur insuper fides & gratia sanctificans.

Resp. 1. neutram requiri ad Sacramenti validitatem, expressè definitum est in Concil. Trid. sess. 7. can. 12. de Sacramentis in genere & can. 4. de Baptismo, & olim definitum fuerat in Concilio Niceno 1. can. 19. Carthagin. 1. can. 1. & à summis Pontificibus Leone magno Epist. 77. ad Marcetam, & Gregorio magno lib. 9. registri Epist. 61.

Respondetur 2. ad hoc ut minister non modò valide sed etiam licitè Sacramentum conficiat, fidem & gratiam sanctificantis statum in eo requiri Ita S. Doctor, & constat ex S. Dionysio c. 1. de Eccles. Hierarch. Vbi dicit quod *Malis non est sui nec tangere Symbola id est Sacramenta: & S. Aug. lib. 2. c. 10. cont. Parmenianura; Omnia Sacramenta cum obsint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè tractantibus.*

Id ipsum confirmat S. Doctor ex Sanctitate Christi Dominici principalis Sacramentorum Ministri, cui in actu Sacramentali, sicut inferiores ministri per cooperationem suam uniuntur, sic & per sanctitatem conformari debent juxta illud: *Lev. 19. Sancti estote, quia ego sanctus sum.*

Ex dictis colliges, quotiescunque aliquod Sacramentum conficiendum est, illius minister ante omnia inspicere debere, an peccati alicuius mortalis sibi conscius sit & si ita esse deprehendat vel dubitet, illud prius Sacramentali confessione, si fieri possit, sin minus saltem perfectæ contritionis actu expiare; aliàs grave sacrilegium committeret, si lethalis alicuius culpæ reus sacra illa ministeria tractaret.

Excipitur tamen casus necessitatis urgentis, v.g. Baptismus puero moribundo conferendi; tunc enim quam primò illius saluti omissis quibuscunque aliis, consulendum est nec peccaret qui Baptismum tunc licet in peccato mortali ministraret, si contritionis eliciendæ tempus non suppeteret, ut docet S. Thomas q. 64. a. 6. ad 3. & post illum Ambertus ad quaest. 64. disp. 4. a. 7. Vbi etiam addit non

esse peccatum mortale ex se & genere suo, si quis in statu peccati mortalis Eucharistiam alteri sumendam porrigat; sicut nec si parochus vel alius sacerdos ab eo delegatus in tali statu adsistat celebrationi Matrimonii: in illa siquidem actione non ministri sed testis honorarii personam sustinet, ut infra suo loco dicetur: nec etiam si Diaconus vel Subdiaconus in statu peccati mortalis solemniter ministrent; quod etiam ante illum docuit Sotus, Valentia, Suarez, Henriquez, Vasques, & alii apud Laymannum cap. 7. de Sacram. Quamvis Angelus Sylvester, Victoria, Navarrus & alii apud eundem existiment Diaconum & Subdiaconum tunc mortaliter peccare; quod confirmari posse videtur ex eo quod dixit S. Doctor, In 4. dist. 5. q. 2. a 2. quod *quicumque in peccato mortali existens exhibet se ministrum Ecclesie in quocunque spirituali, peccat.* Quamvis autem prior sententia sit maxime probabilis; in praxi tamen tutius est, ut ante quamlibet functionem solemnem cuiuscunque ordinis sacri, minister, si noxæ alicuius lethalis conscius sibi sit, actum perfectæ contritionis semper præmittat.

Quæres, utrum à malis ministris liceat Sacramenta recipere. Responderetur cum distinctione: vel enim ministri illi sunt ij, quibus incumbit ex officio Sacramenta ministrare, ut Parochus, Episcopus; aut ij, quibus id non ex officio sed ex delegatione tantum incumbit. Rursus hi vel sunt expositi ad Sacramenta ministranda, ut quando confessorius aliquis sedet in loco ubi audire solet confessiones: vel non sunt expositi. Hac distinctione supposita, Dicimus 1. nullum Sacramentum solo Baptismo excepto, licite recipi posse ab iis ministris qui ab Ecclesia non tolerantur, quales sunt nominatim excommunicati, degradati, &c. addunt aliqui etiam in articulo mortis absolutionem Sacramentalem licite recipi posse à Sacerdotibus etiam non toleratis. Ita Canus in relect. de Pœnit. p. 5. Azor instit. moral. part. 1. lib. 8. c. 11. q. 12. & habetur in declaratione Cardinalium ex collect. Ioan. Gallemar in cap. 7. sess. 14. Concil. Trid.

B

Dici-

Dicimus 2. ab ijs quibus ex officio Sacramenta ministrare incumbit, quamvis mali sint, quamdiu tamen a Ecclesia tolerantur, licitum est etiam nulla urgente necessitate Sacramenta petere ac recipere: neque enim seditus qui tale jus habet, ob Superioris malitiam illudmittere censetur.

Dicimus 3. ab iis, quibus ex officio Sacramenta ministrare non incumbit, si sint expositi & ab Ecclesia tolerantur, licitum esse Sacramenta recipere, & ipsi administratores illa sibi solis nocent, ut habetur can. *suscitantibus*, i. quæst. 8.

Dicimus 4. à malis ministris, qui nec expositi sunt Sacramenta ex officio ministrare tenentur, non licere illis petere, si nulla urgeat necessitas: nomine autem malorum ministrorum intelliguntur illi, qui notoriè in peccato a quo mortali existunt, Verbi gratia concubinarij publici, peccatis enim occultis nemo judicare debet. Ratio hujus dicti est, quia hoc esset verè ad peccandum eos inducere. Videri potest Toletus lib. 1. cap. 92.

CAPVT SECVNDVM.

De Sacramento Baptismi.

SECTIO I.

Quid sit Baptismus, & qua eius necessitas.

BAPTISMI nomen, quod à græca voce derivatum est, significatque ablutionem seu immersionem ex Christi Domini instituto ab Apostolis & deinceps ab universa Ecclesia usurpatum est (ut dicitur in Catechismo Conc. Trid. Part. 2. cap. 11.) ad significandum illud Sacramentum, in quo per exterioris corporis ablutionem aqua naturali factam sub præscripta verborum forma confertur gratia.

Docet autem S. Thomas Q. 66. a. 2. institutum fuisse hoc Sacramentum à Christo Domino eo tempore, quo à S. Ioanne in Iordane baptizatus est : quod etiam docet S. Ambros. lib. 2. in Luc. *Baptizatus, inquit, Dominus non mundari volens, sed mundare aquas ; ut abluta per Christi carnem, quæ peccatum non cognovit, Baptismatis ius haberent.*

Est autem hic obiter observandum, Baptismum illum à S. Ioanne collatum à Sacramento Baptismi longè diversum esse, ut expressè definitum est in Concil. Trid. Sess. 7. can. 1. de bap. quod vel ex ipsis S. Ioannis verbis satis liquet : *Ego baptizo vos in aqua in penitentiam : qui autem post me venturus est ; ipse vos baptizabit in Spiritu sancto. S. Matth. 3.* Vbi manifestam exprimit differentiam inter suum & Christi Baptismum ; quòd ipse in aqua solum, id est in ceremonia quadam externa ad penitentiam exterius disponente ; Christus verò in Spiritu sancto baptizaret ; id est quòd per exteriorem ablutionem quam instituit, Spiritum sanctum seu gratiam sanctificantem conferret. Huic veritati subscribunt unanimiter SS. Patres, quos fusè refert Coccius tom. 2. Thesauri cathol. lib. 5. de Baptismo art 5.

Iam quod spectat ad ipsius Baptismi necessitatem, certum est ex fide Sacramentum Baptismi omnibus cujuscunque ætatis, sexus & conditionis hominibus. non tantum præcepti sed etiam medii necessitate necessarium esse.

Probatur 1. ex his Christi Domini verbis S. Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei :* quæ verba S. Ambrosius Lib. 2. de Apr. cap. ultim. explicans, *Utrique, inquit, nullum excepit, non infantem, non aliqua præventum necessitate, &c.*

Probatur 2. auctoritate Conciliorum Cartag. & Milevit. Apud S. August. epist. 90. & 92. in quibus proscriptus est error Pelagianorum, qui censebant parvulos sine Baptismo salutem posse consequi. & Concilii Constantiensis, ubi denuò condemnatus est idem error à Vviclefo reno-

vatus; & denique Tridentini sess. 7. can. 5. de Bapt. ubi anathema proferitur in eum, qui dixerit Baptismum ad salutem necessarium non esse.

Probat 3. ex S. Aug. lib. 3. de orig. animæ, cap. 9. & lib. 1. de peccat. meritis & remiss. cap. 18, & ex S. Hieronymo lib. 3. cont. Pelag. & aliis SS. Patribus à Bellarmino Lib. 1. de bapt. cap. 4. fusè relatis; ex quibus constat Baptismum esse omnibus sive parvulis, sive adultis necessarium, sine illo nullus ab originali peccato mundari æternamque salutem consequi possit.

Hæc est tamen differentia inter parvulos & adultos, quòd illis ad salutem necessarius sit Baptismus re ipsa susceptus, his verò vel in re vel in voto: quod expressè declaravit Concilium Trident. cap. 4. sess. 6. ubi dicitur justificationem à peccatis, post Evangelium promulgatum sine lavacri regenerationis, aut ejus voto fieri non posse.

Per votum autem Baptismi intelligitur illius suscipiendi desiderium & propositum, non nudum aut simplex, sed fidei & perfectæ contritioni coniunctum; quia sine illius virtutibus nullus adultus extra Sacramentum iustificari potest, ut constat ex iis quæ in priori huius operis partibus diximus tract. 6. cap. 4. Sect. 5. Quod confirmari potest etiam eo quòd dixit S. August. l. 2. contra donat. cap. 22. *fidem conversionemque cordis id, quòd ex Baptismo decrit, posse supplere, si forte ad celebrandum Mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest; quòd ostendit exemplo Cornelii Centurionis ante talem Baptismi susceptionem iustificati.*

Neque dicas superfluum fore postea realem Baptismi susceptionem; Ut enim idem S. Pater cap. 21. de eodem Cornelio dixerat (quòd & de quolibet alio dici potest), *etiam Spiritu sancto jam accepto baptizari voluisset, contempti Sacramenti reus extitisset.*

Docet etiam S. Thomas q. 66. a. 11. & 12. Martyrium pro Christo perpeffum posse vicem Baptismi supplere & salutem consequendam sufficere: quòd etiam constat etiam eo quòd Christus Dominus dixit, S. Matth. 16. *Qui perdet*

derit animam suam propter me, inueniet eam quibus verbis S. Augustin. Lib. 2. de orig. an. cap. 12. asserit Martyres: quibus contigerit antè pro Christi nomine occidi quàm Christi Baptismate dilui, exceptos esse ab hac sententia; nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto &c. & libr. 3. cap. 4. de Symb. ad Catechumenos dicit sanctos Innocentes, *Ab Originali peccato fuisse suo sanguine dilutos*: Vnde sequitur secundum eius mentem (quod & plurimi Theologi asserunt) martyrium singulari Dei dispensatione, non modò ex opere operantis, sed etiam ex opere operato, gratiam conferre.

Ex his facile est intelligere quid S. Doctor art. 11. & cum eo communiter Theologi significare velint; cum triplicem Baptismum, fluminis, fluminis, & sanguinis distinguunt: Baptismus enim fluminis, est Baptismus in re susceptus; Baptismus fluminis, est Baptismus in voto: Baptismus denique sanguinis, est martyrium quod morte pro Christo perpassa consummatum est.

SECTIO II.

Quæ sit materia Baptismi.

Dicendum 1. aquam naturalem esse remotam Baptismi materiam. Id constat ex his Christi Domini verbis S. Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* quæ de Sacramento Baptismi per aquam naturalem conferendo intelligenda esse declaravit Concil. Trident. sess. 7. can. 2. de Bapt. Vbi & aquam naturalem materiam Baptismi esse definit; quod & in Concilio Florent. in Decret. Eug. & in Conei. Lateran. cap. *Firmiter* de summa Trinitate antè definitum fuerat. Nomine autem aquæ naturalis intelligitur illa quæ est elementaris & simplex, sive sit ex mari, sive ex flumine, aut fonte, aut palude, aut etiam ex pluvia, ut docet S. Thomas q. 66. a. 3. & 4. In quo singularis prorsus elucet divinæ in homines misericordiæ benignitas quod ad Sacramentum tantæ necessitatis & utilitatis

B. 3. conf.

conficiendum, (ut observat Catech. Trid. p. 2. c. 2.) materiam illam delegerit, quæ semper præsto est atq; ab omnibus ubique facile parari potest.

Hinc colliges aquas omnes artificiales & alios humores mixtos, exempli gratia, aquam quæ ex rosis aut aliis floribus vel herbis elicitur, item quæ ex sale resolvitur, lithyrmas etiam, salivam, & similes liquores qui ab aqua naturali specie differunt, non esse idoneam & sufficientem Baptismi materiam: è contra verò Baptisinum valide confici posse ex quacunque aqua naturali quamvis accidentaliter immutata, dummodò veram aquæ naturalem formam secundùm communem hominum æstimationem retineat; nihilque proinde ad hujus Sacramenti validitatem conferre, si aqua calida sit aut frigida, pura vel impura, vel ex glacie, nive, grandine expressa, aut aliquo quore alieno in modica quantitate permixta; omni enim ejusmodi aqua communis est Theologorum sensus, & expressa S. Thomæ Doctrina a. 4. posse Baptismi Sacramentum valide confici; valide inquam; nam ut licitè ad ministraretur, aqua pura quantum fieri poterit adhibenda est.

Dicendum 2. materiam proximam Baptismi esse abluionem ex aqua naturali, ut constat ex illis Christi Dominus verbis: *S. Matth. cap. ultim. Baptizantes eos in nomine Patris &c.* & ex communi Doctrina & praxi totius Ecclesiæ, cum enim aqua sit materia remota Baptismi, oportet materiam ejusdem proximam in applicatione ipsius materiam remotæ, quæ per abluionem fit, consistere, ut constat ex dictis capite præcedenti. Vnde S. Doctor quæst. 66. a. q. ad 3. dicit fieri Sacramentum, non in ipso elemento, sed in homine, cui adhibetur elementum per usum abluionis.

Quæres 1. qualis ablutio ad Baptismum requiratur. Resp. quòd, quamvis olim Baptismus ut plurimum fieret per immersionem; certum est tamen per effusionem quæque aut asperisionem aquæ valide conferri posse, ut docet S. Thomas; a. 7. Et usus communis Ecclesiæ declarat, quod

& ab ipsis Apostolis incepit; Act. 2. & 4. Vbi dicuntur uno die tria hominum millia baptizasse, quod non nisi per asperisionem factum fuisse probat Isambertus disp. 2. a. 1. ad cit. quæst.

Cæterum nihil ad validitatem Sacramenti refert, utrum unica vel tria ablutio aut immersio fiat, ut observat Catech. Trid. p. 2. c. 2. & olim declaravit S. Gregorius lib. 1. ep. 41. ad Leandrum. Retinendus est tamen usus, qui in una-quaque Ecclesia particulari receptus est, sicut monet idem Catechismus.

Quæres 2. quanta ablutio sit ad Baptismum necessaria. Respond. tantam requiri quæ secundum communem loquendi morem verè ablutio dici possit, ad quod unica gutta sufficere non censetur; sed ea quantitate aquæ opus est, ut is qui baptizatur, verè dicatur abluï. Ita docent Sotus, Suares, & alii apud Laymannum cap. 3. de Baptismo. Observat tamen rectè Isambertus ad Baptismum validitatem sufficere posse guttas aliquot, quæ corpus tangerant cum aliqua sui divisione & partium successione quod ad scrupulos tantum amovendos hic adnotamus, non verò ut ex aliquo humano respectu Sacramenti huius minister in illius collatione aliquot tantum guttas adhibeat, ne verbi gratia infantuli alicuius nobilis corpus ex aquæ frigore tantillum lædatur, cum in Sacramento tantæ necessitatis ea semper aquæ quantitas adhibenda sit, quæ ad eius validitatem citra quodcunque dubium sufficere possit.

Quæres 3. quænam corporis pars abluï debeat ut validus sit Baptismus. Respond. Baptismus haud dubiè validus fore, si caput hominis abluatur: quod docet S. Thomas q. 68. a. 11. ad 4. & Ecclesiæ præcepto faciendum esse constat ex cap. *Postquam vos*, de consecrat. dist. 4. & ex Catech. Trident. part. 2. cap. 2. Validum quoque fore existimant Sotus, Suares, & alii apud Laymannum cit. capit. 3. & etiam Isambertus ad quæst. 66. disput. 3. artic. ultimum. Si scapula, pectus, & alia ejusmodi notabilis pars abluatur.

Cæterum si alia pars minùs notabilis, verbi gratia manus, pes, &c. tantummodò ablueretur; ut si infans in egressu ex utero materno manum vel pedem proferret, tunc si immineat aliquod vitæ periculum, baptizandum quidem esset; sed cum dissentiant inter se Doctores, utrum valeat eiusmodi Baptismus, docet S. Thomas loco citato & post illum Alexander Alenis p. 4. q. 17. memb. 3. & alii communiter, remoto postea infantis periculo Baptismus esse sub conditione repetendum. Addit Laymannus si præ sentiendum idem esse, si infans pelle adhuc illa, quam vocant secundinam, circumdatus, propter periculum baptizetur; cum à quibusdam dubitetur an sit pars infantis quod etiam similiter dici debet, si soli capillia qua perfrunderentur: quamvis enim Sotus, Henriquez, Toletus, Vasques & alii apud eundem Laymannum supra existimant ad Baptismi validitatem id sufficere; quia tamen id certum non est, & alii Doctores contrarium sentiunt, idcirco tutius est in re tanti momenti Baptismus sub conditione repetere, cum nunquam satis tutò æternæ animæ salutis, quæ ex hoc Sacramento pendet, consuli possit.

SECTIO III.

Quæ sit forma Baptismi.

Baptismi forma hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti.* Quod constat ex Concilio Lateranensi cap. firmiter de Summa Trinitate, Florentino indecret. Eug. & Tridentino sess. 7. can. 4. Parte 2. cap. de Baptismo; additurque in Romano Catechismo formam illam à Christo Domino Apostolis ac toti Ecclesie traditam fuisse S. Matth. 28. his verbis; *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

In qua quidem forma exprimi debet primò actio ipsius ministri, ut docet S. Thomas: q. 66. 2. 3. Vnde Alexander

tertius cap. i. de Baptismo & ejus effectu dicit quòd, *si quis puerum ter in aquam immerferit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & non dixerit (Ego te baptizo) non est puer baptizatus.* Et in decreto sapius citato Eugenii post relatam formam, qua Græci in Baptisimi collatione utuntur quæ est eiusmodi: *Baptizetur vel Baptizatur servus Christi N. in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti:* dicitur Baptismum sub tali forma collatum, esse validum, quoniam in illa, *Exprimitur actus qui per ipsum exercetur ministrum, cum invocatione Sanctæ Trinitatis.*

Exprimi 2. debet persona baptizanda, ut significat idem S. Doctor supra; & constat tum ex citato cap. si quis tum ex præfato Catechismo Tridentino, & etiam ex ipso usu & præxi totius Ecclesiæ, quæ in forma Baptisimi personam baptizandam semper exprimere solet; tum denique ut ostendatur inter baptizantem & baptizatum esse debere distinctionem, aliumque esse qui baptizatur & alium qui baptizat, ut habetur cap. *Debitum* extra de Bapt. & ejus effectu; proindeque neminem posse seipsum baptizare.

Exprimi 3. debet unitas divinitatis ut asserit S. Doctor supra; Vnde S. Hieronymus super cap. 4. ad Ephes. *Non baptizamur, inquit, in nominibus Patris & c. sed in uno nomine, quo intelligitur Deus & S. Aug. Lib. 3. contra Maxi. Arr. cap. 32. dicit conferri Baptismum In nomine, non in nominibus; quia hi tres unum sunt.*

Exprimi denique debet explicita & distincta prolatio & invocatio trium personarum sanctissimæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut docet S. Thomas: art. 6. & constat tum ex citatis Christi Domini verbis, *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti,* tum ex Concilio Lateranensi cap. *firmiter*, tum ex epistola Zachariæ ad Bonifacium Episcopum quæ refertur cap. in Synodo de consecr. dist. 4. ubi dicitur quòd *si lotus in fonte Baptisimatis quæ fuerit sine invocatione Trinitatis, perfectus Christianus non est, nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus.* Quod similiter ante illum docuerant S. Cypria-

nus epist. 63, ad Iubaianum, sanctus Leo Epist. 4. sanctus Augustinus loco proximè citato contra Maximinum, & plures alii.

Observat autem S. Doctor a. 5. ad 7 expressam Patris Filii & Spiritus sancti mentionem, & invocationem forma Baptismi esse ita necessariam, ut si quis alias vocem quamvis idem significantes adhiberet; ut si diceret in nomine Genitoris, & Geniti, & ab utroq; procedentis, Baptismum tamen minimè perficeret: quod etiam post illud docent plures alii quos citat Suares disp. 21. Sect. 4.

Dices Act. 8 referri quod nomine Christi baptizabatur viri ac mulieres; non ergo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Resp. 1. probabile esse (quod docet S. Thomas a. 2. ad 1.) Apostolos id ex speciali revelatione & dispensatione initio nascentis Ecclesiæ aliquando fecisse; ut nomine Christi, quod erat odiosum Iudæis atque gentilibus, honorabile redderetur.

Resp. 2. probabilius adhuc videri Apostolos nunquam in solius Christi nomine baptizasse, cum nullus eorum Patrum (ut observat Vasques disp. 143. c. 2.) Apostolis aut eorum discipulis contemporanei fuerunt illius revelationis aut dispensationis mentionem fecerunt imò S. Clemens lib. 2. const. Apost. cap. 23. S. Dionysius cap. 3. Eccles. Hierar. S. Iustinus apolog. 2. præ forma Baptismi, trium personarum sanctissimæ Trinitatis expressam divino præcepto servandam esse declarant: quod etiam in can. 48. & 49. Apostolorum præscribitur.

Quare, quod dicitur Apostolos baptizasse in nomine Christi, intelligendum est baptizasse autoritate ac potestate ipsius Christi; quo sensu de credentibus in se dixit dominus Christus: S. Marc. ult. In nomine meo demonia eiiciuntur. Vel baptizasse in nomine Christi; quia baptizantes exprimebant nomen Filii simul cum nomine Patris & Spiritus sancti, ut intelligit S. Cyprianus epist. 73. ubi explicans S. Petri verba Act. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu sic ait: Iesu Christi mentionem facit Petrus,*

quasi Pater omitteretur, sed ut Patri quoque Filius adiungeretur.

SECTIO IV.

Quis possit Baptismum conferre.

DICENDVM 1. quemlibet hominem viatorem, siue virum siue mulierem, siue fidelem, siue infidelem posse validè baptismum conferre. Id constat ex Conciliis Lateranensi & Florentino sectione præcedente citatis & etiam ex cap. *Ad limina* 30. quæst. 1. & cap. *Romanus* de consecr. dist. 4. idque ita institutum à Christo Domino fuisse docet S. Tho. q. 67. a. 3. ut Sacramentum ad salutem necessarium à quocunque homine in casu necessitatis validè conferri possit.

Dicendum 2. quemlibet hominem non modò validè sed etiam licitè Baptismum absque solemnitate (in solo tamen casu necessitatis) conferre posse. Id constat tum ex Conciliis & canonibus suprà citatis, tum ex antiquis Patribus qui id expressè docent, ut Tertullianus lib. de Bap. cap. 16. Vbi dicit in casu necessitatis *Laicus esse ius Baptizandi*: quod etiam docet S. Hieron. dialog. cont. Luciferianos paulò ante medium, idque affirmat suo tempore ubique receptum & usitatum fuisse. Diximus (absque solemnitate) id est absque ceremoniis illis quæ in collatione Baptismi ex Ecclesiæ præcepto adhibentur; nam si laicus ceremonias illas usurparet, peccaret mortaliter, fieretque irregularis, ut habetur cap. *si quis* extrà de non ordinato ministrante.

Observat autem S. Doctor, q. 67. a. 4. & post illum Paludanus, Sotus, Sylvester, Navarrus, & alii apud Laymanum cap. 7. de Bap. in casu necessitatis hunc ordinem esse servandum; ut præsentem proprio pastore non baptizet diaconus, præsentem item Diacono non baptizet Clericus inferior aut laicus, imò etiam præsentem clerico non esse conveniens laicum baptizare, sicut nec præsentem viro mulierem; additque idem auctor fore peccatum mortale, si præ-

præfente sacerdote laicus aut inferior clericus baptizans præsumeret; veniale verò solummodò, si inter alios clericos inferiores & laicos, vel inter virum ac mulierem præfatus ordo invertatur; imò nullam fore culpam, si ordinarius illius invertendi causa aliqua subsit, ut quia obstetrix mulier & certius novit modum baptizandi; vel quia virum non decet accedere ad baptizandum puerum nondum mainò ex utero matris editum.

Dicendum 3. Episcopum in diocesi, presbyterum curatum in parocchia sua esse ordinarium Baptismi ministrum. De Episcopo aperte constat, cum sit in diocesi sua primus & ordinarius pastor; Unde Tertullianus lib. de *apt. c. Dandi Baptismum*, inquit, *habet ius summus sacerdos quasi Episcopus, de hinc presbyteri, &c.*

De sacerdote curato etiam similiter constat ex usu & praxi totius Ecclesie, & ex Rituali Romano tit. de Baptismo Opusc. de Paroc. & Paroc. orig. c. 7. Vbi dicitur quod *Legimus Baptismi minister est Parochus, vel alius sacerdos à Parocho vel ab Ordinario loci delegatus; unde etiam (ut observat Ioan. Filescus) Ecclesie Parociales olim vocabantur Ecclesia-baptismales.*

Id præterea confirmat Isambertus ad qu. 67. disp. 1. a. 2. ex eo quod actus baptizandi solemniter (ut ibidem præfatur) sit actus pastoris ordinarii proprius: ubi etiam additur Parocum præfente Episcopo suo citra illius consensum (quem honoris & reverentie causa postulare debet) licet baptizare non posse; quod colligit ex epist. 80. S. Leonis ad Episcopos Gallie.

Dicendum 4. quemlibet alium sacerdotem, qui nec Episcopus est nec parochus, non nisi ex huius vel illius delegatione seu licentia Sacramentum Baptismi posse licite administrare. Ita S. Thomas, qu. 67. a. 4. ad 2. cui subscribunt Suarez disp. 37. sect. 4. Vasques, à Valentia, Henricus, & alii apud Laymannum cap. 7. de Baptismo. Unde sequitur sacerdotem illum peccaturum mortaliter, qui absque proprio Sacerdotis licentia expressa aut saltem rationabiliter præsumpta, solemniter baptizans.

zaret; quod etiam docet Gammachus ad citatam quaestionem. 67. capit. 7. & Isambertus ad eandem quaest. disput. 1. a. 5

Est autem observandum non modò sacerdotes sed etiam Diaconos ex Episcopi vel Parœci commissione posse solemniter baptizare, ut Doctores supra citati asserunt, cum hac tamen differentia: quòd sacerdoti tanquam legitimo ministro committi possit pro libito proprii sacerdotis, Diacono vero non nisi urgente aliqua necessitate: & præterea Diaconus absque Ordinarii licentia solemniter, baptizans non modò peccet mortaliter, sed etiam fiat irregularis, ut habetur cap. *Si quis extra* de non ordinato ministrante; Sacerdos vero idem faciens peccat quidem, sed nullam irregularitatem contrahit.

SECTIO VI.

Qui Baptismum suscipere possit, & quæ dispositiones ad id requirantur.

CERTVM est quemlibet hominem in statu viæ capacesse esse baptismi percipiendi, cum Christus Dominus dixerit: *Et untes docete omnes gentes baptizantes eos, &c. Matth. 28. &c.* Et de adultis quidem nulla est difficultas; cum sicut ad doctrinam Evangelicam audiendam, sic etiam ad percipiendum Baptismum sint idonei: de infantibus verò rationis usum nondum assecutis negant cuius temporis Anabaptista, qui (ut refert Bellarminus Lib. 1. de Bap. c. 8.) contendunt non nisi adultis conferendum esse Baptismum; ideoque infantes iam baptizatos; cum ad ætatem adultam pervenerunt, iterum rebaptizant; unde & Anabaptistarum nomen sortiti sunt: contra quos fides catholica docet, parvulos etiam nondum rationis usum assecutos, sive à parentibus catholicis, sive ab hæreticis aut infidelibus prognati sint, Baptismi suscipiendi esse capaces.

Probat hęc veritas & error oppositus refellitur, sum ex his Christi Domini verbis; *Matth. 19. Simite parvulos*

& ne

ut nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim regnum celo-
rum; tum ex Concilio Milevitano cap. 2. ubi hæc habentur
Placuit, ut quisquæ parvulos recentes ab uteris matrum baptizan-
dos negat, anathema sit: tum etiam ex Concilio Viennensi
sub Clemente V. Clementina I. de summ. Trin & fide Ca-
thol. & Concilio Trid. sess. 5. can. 4. ubi eadem veritas de-
finita est; denique ex S. Aug. qui lib. 10. cap. 23. de Gen. a-
litt. dicit hanc baptizandorum puerorum in Ecclesia con-
suetudinem esse traditionem Apostolicam.

Cum igitur hoc certum sit ex fide, quæritur an infantes
illi sint invitis parentibus baptizandi.

Resp. 1. infantes infidelium nondum rationis usum
affecutos invitis eorum parentibus non esse baptizandos,
si sub illorum cura & potestate remaneant, aut periculum
sit, ne ad eorum curam & potestatem redeant & ab illis
pervertantur; si autem ab illorum cura & potestate iustis
abstrahi possint, ita ut nullum sit periculum ne ad illos re-
deant aut ab illis pervertantur, tunc licet infantes illos et-
iam invitis parentibus baptizare; quod similiter licitum
est, in præsentis periculo mortis ipsorum infantium, im-
o etiam invitis eorum parentibus fieri debet; quæ omnia
fuse explicat & probat Gregorius à Valentia. disp. 4. q. 4.
Bapt. p. 3.

Resp. 2. licitum esse invitis parentibus Hæreticis fi-
lios illorum, secundum ritum Ecclesiæ baptizare. Ita ha-
betur cap. in *Judeis* dist. 45. cum enim hæretici, ut pote &
ipsi baptizari, Ecclesiæ sint subditi, iuste ab illa compelli
possunt, ut filios suos Baptismi Sacramento secundum ri-
tum Catholicum initiandos & in vera fide ac religione in-
struendos deferant; & si præstare id recusant, etiam invitis
illis id fieri potest.

Iam quod spectat ad dispositiones in suscipientibus
Baptismum necessarias, de adultis solum quæstio intelli-
genda est: in parvulis enim fidem, intentionem, aut alian
similem dispositionem requirere aliud non est (ut di-
cit S. Augustinus Epistol. 57. ad Dard.) quam
ipsi

ipsis sensibus & evidentissimæ veritati velle contradicere.

Prima igitur dispositio ad Baptismum in adulto requisita est eius consensus. Ita S. Doctor q. 68. a. 7. & constat ex cap. *Maiores* extrà de Baptism. & eius effectu & cap. *agrotantes* de consecr. dist. 4. & etiam ex ipso usu & praxi Ecclesiæ, quæ ante ipsius baptismi collationem interrogat baptizandum utrum velit baptizari. Non requiritur autem consensus actualis expressus, sed sufficit virtualis aut interpretativus, seu ut adultus actualem suscipiendi baptismi aliquando habuerit voluntatem, eamque minime retractaverit.

Secunda dispositio ad suscipiendum baptismum necessaria, est fides, sufficiensque doctrinæ Catholicæ notitia. Id constat tum ex script. S. Marc. ultim. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit:* & Act. 8. Eunuchus Baptismum postulanti S. Philippus respondit: *si credis ex toto corde, licet.* Vnde Ecclesia baptizandum super præcipuis fidei nostræ articulis interrogat, illiusque publicam professionem ab eo exigit.

Tertia dispositio est dolor de peccatis cum proposito servandæ legis divinæ. Id etiam constat ex his S. Petri verbis: Act. c. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque Vestrum:* & ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 6.

Qualis verò esse debeat ille dolor, & ex quo motivo elicitus, quale item servandæ legis propositum, plenius constabit ex iis quæ dicentur infra cap. 5. de Sacramento Pœnitentiæ: ut enim rectè docet, & probat Isambertus ad q. 68. disp. 6. a. 4. dolor qui ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficit, ad sacramentum etiam baptismi sufficiens esse censetur.

Porro cum hæ tres dispositiones ad baptismum fructuosè recipiendum in adulto requirantur, ad illius tamen validitatem solummodò prima necessaria est, ut constat ex cap. *Maiores* & cap. *de Iudeis* dist. 54. & ex S. August. lib. 2. cont. Petilianum cap. 35. & lib. de Cateches. rud. cap. 17. unde quando quis seriò vult Baptismum percipere, quam-

vis

vis neque fidem neque de peccatis dolorem habeat, verum
 ipsius baptismi characterem recipit, non tamen gratiam futuram
 sanctificantem neque alios effectus qui ab ipsa pendent, nisi in
 de quibus agitur sect. sequenti.

Quæres 1. utrum infans in utero materno baptizari
 possit. Resp. S. Doctor ibid ad 4. a 11. non posse; cum eius
 corpus in eo statu aqua tingi & ablui non possit; proinde
 que (ut ibidem docet) ad Baptismum conferendum expe-
 ctanda est totalis egressio pueri ex utero: si tamen pericu-
 lum aliquod immineat, caputque primò egrediatur, in eo
 baptizari debet, nec est postea rebaptizandus, si eum per
 fectionem nasci contigerit; quòd si manum vel pedem aut
 aliam similem partem exerat, in illa similiter periculo im-
 minente debet baptizari; quia tamen incertum est an
 eiusmodi Baptismus validus sit, erit postea sub conditione
 iterum baptizandus.

Quæres 2. utrum monstra baptizari debeant. Resp.
 monstra illa, de quibus dubitatur utrum animam ratio-
 nalem habeant, si nihil certi dignosci possit, imminetque
 mortis periculum, sub hac conditione baptizari debent.
Si tu es capax Baptismi, ego te baptizo, &c. Si verò nullum
 in mora periculum, consulti poterant medici & alii experi-
 ti, inò tutius erit rem ad Episcopum deferre, ordinemque
 ab illo præscriptum sequi, ut declaratur in Rituali Roma-
 no titulo de Baptismo.

Quòd si monstrum tale sit, de quo dubitetur an sit unus
 homo vel plures; baptizari non debet donec id discerna-
 tur; discerni autem poterit, si unum vel plura capita, unum
 vel plura pectora in eo sint; tunc enim totidem erant cor-
 da & animæ hominesque distincti; & in eo casu seorsim
 singuli erunt baptizandi: si verò distinctio illa personarum
 non possit certò deprehendi, ut si duo quidem capita non
 vero duo pectora habeat; tunc in uno absolute baptizari
 debet, in altero sub conditione, ut in eodem Rituali præ-
 scribitur.

Quæres 3. an adulti amentes sint baptizandi. Re-
 spond. cum distinctione; vel enim fuerunt perpetuo
 amentes,

veritatem, nec speratur eos rationis compotes aliquando
 futuros esse; & talibus Baptismus conferri debet sicut & a-
 pto. infantibus: vel aliquando usum rationis habuerunt, &
 postea in amentiam lapsi sunt; & siquidem constet illos
 dum mentis compotes essent Baptismum petiisse aut ex-
 optasse, nec voluntatem illam mutasse, Baptismus illis e-
 rit conferendus; si verò id non constet, à Baptismi admini-
 stratione abstinendum est. Ita habetur in Catechismo Tri-
 dent. par. 2. c. 2.

Dices videri tutius esse illos baptizare, cum in illis in-
 terpretativa Baptismi suscipiendi voluntas præsumi pos-
 sit; id est illos esse ita dispositos, ut si statum suum agnos-
 cerent, & Baptismi necessitatem scirent, haud dubie illum
 suscipere vellent.

Resp. voluntatem illam interpretativam ad Baptismum
 minime sufficere, ut docet & probat Isambertus ad cita-
 ram quæst. 68. disp. 6. art. 2. additque art. 3. quòd si Baptis-
 mum adulto conferret, in quo dispositiones ad Baptis-
 mum necessariò requisitas non deprehenderet, peccati
 mortalis reatum incurret.

SECTIO VI.

Quinam sint effectus Baptismi.

QVINQUE sunt præcipui huius Sacramenti effectus.
 Primus est remissio quoad culpam peccati originalis,
 & peccatorum omnium actualium si quæ ante Baptis-
 mi susceptionem commissa sunt. Ita S. Doctor. q. 66. a. 1. &
 expresse definitum habetur in Concil. Florent. in decret.
 Eug. & Trid. sess. 5. can. 5. & longè antè in Concil. Carth.
 4. can. 1. inter præcipua fidei dogmata, quæ Episcopus con-
 secrandus profiteri debebat, reponitur istud de remissio-
 ne peccatorum per Baptismum: & S. Greg. Epist. 39. infide-
 les illos vocat, *Qui dicunt peccata in Baptismate non verè sed
 superficiei tenus dimitti.*

Secundus effectus, est remissio totius pœnæ peccatis de-
 bitæ. Ita S. Doctor; artic. 2. & constat ex eodem Eugenij
 decre.

decreto, & ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 14. Vbi dicitur
in Sacramento Poenitentiae temporalem poenam non
tam semper, ut in Baptismo fit, dimitti.

Id etiam confirmari potest ex universali Ecclesiae praesentia
quae nulla unquam satisfactionis opera imponere
baptizatis, sicut imponit sacramentaliter confessis :
Catechismus Trid. supra docet *Id sine maxima Sacramento*
iniuria fieri non posse.

Tertius effectus, est gratia sanctificans simul cum
bonis & virtutibus infusus quae illam comitantur ; *Huius*
maxima Sacramenti virtute (ut loquitur Catechif. Trid. supra)
nos, non solum à malis, quae verè dicenda sunt, liberamur ;
etiam eximius bonis & muneribus augetur. Animus
nostrus divina gratia repletur, quae iusti, & filii Dei effecti, atque
quoque salutis haeredes instituitur, &c. Est autem gratia
non solum per quam peccatorum fit remissio, sed divina quaedam
in anima inherens, ac veluti splendor quidam, & lux, quae
mas nostras pulchriores & splendidiore reddit. Huic vero gratiae
additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quae in
nam cum gratia divinitus infunduntur.

Quartus, est ipsa gratia Sacramentalis Baptismi
quae quidem (ut docet idem Catechismus) procedit
arctissima illa unione, qua per Baptismum Christo
mino baptizati tanquam capiti suo membra copulantur
& connectuntur ; quaeque illos speciali modo ad
vandam divinam legem, Sacramenta dignè suscipienda
liaque religionis & pietatis officia debite exequenda
biles reddit.

Quintus denique, est character qui per Baptismum
delebiliter animae imprimitur, ut definitum est in
Trid. sess. 7. can. 9. unde (ut ibidem declarat) hoc Sacra-
mentum iterari non potest.

Ex his & aliis Baptismi effectibus, quos S. Doctor quae
69. & alii SS. Patres passim enumerant, colligi potest
quanta sit huius Sacramenti excellentia & dignitas, qua
ta etiam eiusdem utilitas & necessitas, ac proinde quae
iusta ratione praecipit Ecclesia, in tit. Rom. tit. de Bap-

parvuli recenter nati quàm primùm ad Ecclesiam Baptismi suscipiendi causa deferantur; & quàm graviter peccent parentes, qui ob inanes causas & vanos quosdam respectus per plures dies huius Sacramenti subsidio infantes privant, eosque beatitudinis æternæ amittendæ periculo exponunt.

Est autem observandum quòd, quamvis adultus qui fide Baptismum recipit, id est sine fide aut sine ullo dolore de peccatis, characterem quidem illius non verò gratiam recipiat; si tamen postea fictionem illam per pœnitentiam removeat, tunc Baptismus omnem effectum suum consequetur, ut docet S. Thomas a. 9. & 10 & ante illum docuit S. Cyprianus Serm. de Pass. Dom. paulò ante finem; & S. Aug. lib. 1. de bapt. cont. Donat. cap. 12.

Quærent hîc Theologi an Circumcisio, quæ olim apud populum Iudaicum divinitus instituta fuerat, peccatorum remissionem & gratiam sanctificantem ex opere operato contulerit.

Resp. negativè cum S. Doctore: q. 70. a. 4 Et constat ex Concilio Florentino in decreto Eugenii, ubi dicitur, *Sacramenta legis antiquæ non causass. gratiam, sed eam solùm per Passionem Christi dandam figurasse.*

Quamvis autem per Circumcisionem non conferretur ex opere operato gratia & remissio peccatorum, conferebatur tamen ex opere operantis; in adultis quidem, per actum perfectæ contritionis, quo solo justificari posse peccatores extra Sacramenta novæ legis supponimus ex dicendis infra c. 5 In parvulis autem per applicationem fidei parentum vel aliorum, cujus quidem fidei signum erat Circumcisio; idque in virtute futuræ Passionis ipsius Christi Domini. At verò ante institutionem Circumcisionis docet idem S. Thomas in resp. ad 2. *Probabile esse, quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus, aliquas preces Deo sunderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam signaculum fidei,) sicut adulti pro seipsis preces & sacrificia offerebant; qua ratione ex speciali Dei misericordia virtus Passionis Christi ipsis parvulis*

lis

lis applicabatur, sicque à peccato originali emundabatur. Quod & similiter post Circumcisionem institutum fœminis quæ illius capaces non erant, & de m:ribus octavum diem (quo tantum eos circumcidere licitum erat) decedentibus dici debet.

SECTIO VII.

Quanam sint ceremonie in collatione Baptismi servanda.

CERTVM est ceremonias quasdam religiosas ab Ecclesia in solemnibus Sacramentorum administrationibus majorem Christiani populi devotionem excitandam salva illorum substantia institui potuisse, & de factò tantè institutas esse; proindeque sine peccato contem aut ab ipsorum Sacramentorum ministris omitti posse, ut expressè definitum est in Concil. Trident. can. 13.

Quòd igitur spectat ad ipsius Baptismi ceremonias, cet Catechismus Romanus eas ad tria capita revocari se: quædam enim Baptismi collationem antecedunt, quædam comitantur; quædam subsequuntur. Quas hic eo ordine, quo ab Ecclesia adhibentur, discutimus.

Ac in primis ante Baptismi collationem aqua præparanda debet, qua sola in illius administratione uti licitum est. Consecratur autem baptismalis fons variis precibus exorcismis ab Ecclesia institutis addito Catechumenorum oleo & sacro Chrismate juxta priscum Ecclesiæ ritum, cujus testis est S. Cyprianus Epist. 70. & S. Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 27. quam benedictionem seu consecrationem aquæ baptismalis in vigiliis duntaxat Paschæ ac Pentecostes faciendam esse docet Catechismus Romanus habetur cap. in Sabbato de consecr. dist. 4.

Hæc benedictione aquæ supposita, qui Baptismo in-

andi sunt, adducuntur ad Ecclesiæ fores, atque ab ejus
 introitu tanquam indigni, utpote qui adhuc potestari dæ-
 monis per peccatum mancipati sunt, excluduntur.

Et primò trinam insufflationem & varios exorcismos
 adhibet ad expellendum dæmonem, eoque ritu (qui in
 Ecclesia antiquissimus est) *Non exorcizatur aut exsufflatur
 creatura DEI in infantibus* [ut ait S. Augustin. Lib. 1. de
 Symb. ad Cat. c. 1.] *sed ille sub quo sunt omnes qui cum peccato
 nascuntur.*

Eadem etiam ratione signum crucis efformatur in ba-
 ptizandi fronte aliisque partibus, ut per illud dæmon
 compescatur, omnesque eius machinæ dissolvantur; quod
 observat S. Aug. lib. de Catech. rud. cap. 20. & S. Athanas.
 lib. de Incar.

Fit præterea impositio manus à sacerdote, variæque su-
 per baptizandum orationes ab ipso proferuntur: huius
 ceremoniæ meminit Conc. Carthag. 5. can. 85. & S. Aug.
 lib. de pecc. merit. & remiss. c. 26. *Catechumenos, inquit, se-
 cundùm quemdam modum, per signum Christi, & orationem ma-
 nus impositionis puro sanctificari.*

Exinde sacerdos salem prius à se benedictum in os ba-
 ptizandi imponit, ad significandam Baptismi gratiam, per
 quam homo à peccatorum putredine liberatur, & cœlesti
 Præquodam ac supernaturali prudentia donatur. Huius cere-
 moniæ mentio fit in Conc. Carthag. 3. can. 11. & apud S.
 Aug. lib. 1. Confess. cap. 11.

Postea idem sacerdos saliva aures & nares baptizandi
 tingit: aures quidem, ut eas ad Christi sermones percipi-
 endos aperiat; nares verò, ut virtutis ac pietatis bonum o-
 dorem hauriat, ut explicatur cap. *postea*. de consecr. dist. 4.
 & docet etiam S. Ambr. lib. 1. de Sacrament. cap. 1.

Sequitur abrenunciatio, qua ad interrogationem sa-
 cerdotis baptizandus diabolo & omnibus operibus &
 pompis ejus abrenunciat: cujus ceremoniæ mentionem
 facit S. Dionysius lib. de Eccles. Hier. cap. 2. & S. Ambr. lib.
 1. de Sacrament. cap. 2. ubi hunc ritum expendens sic lo-
 quitur: *Quando te sacerdos interrogavit: abrenuncias diabolo,
 & pom-*

Et pompam eius? quid respondisti? abrenuncio. Abrenuncio
 saculo & voluptatibus eius? quid respondisti? abrenuncio.
 Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat series can-
 nis tua, &c. Chirographum tuum tenetur non in terra, sed
 in caelo &c.

Per illam abrenunciationem bello veluti dæmonio
 indicto Baptizandus in scapulis & in pectore inungitur.
 Quasi athleta Christi (inquit S. Ambr. supra) quasi luctator
 huius sæculi luctaturus, & (ut loquitur S. Chrysoft. Hom.
 in Epist. ad Coloss.) stadium iam iam ingressurus.

Post primam illam unctiōnem baptizatus iterum
 a sacerdote interrogatus super præcipuis fidei articulis, &
 publicam professionem emittit: & de hac fidei profes-
 sione loquitur S. Ambr. lib. de Sacram. cap. ult. & S. Aug.
 8. Confess. cap. 2. ubi dicit hanc fidei professionem.
 certis conceptis retentisque memoriter de loco eminentiore
 spectu populi fidelis reddi solere ab iis, qui ad gratiam Baptizandi
 accessuri sunt. Hæc autem professio fidei supponebat
 baptizandi instructionem per Catechismum iam factam,
 unde adulti qui Baptismum olim petebant, priusquam
 admittentur, notabili aliquo temporis spatio
 se habent inter Catechumenos, de quorū instructione
 Catechismus frequens habetur mētio apud SS. Patres
 præsertim apud S. Aug. lib. de fide & operibus c. 8. &
 passim.

Tandem iterum elicitō libero & publico baptizatus
 consensu, confertur illi Baptismus, sive per immersionem
 sive per aquæ infusionem trinam vel unam in quo
 fidei cuiusque approbata consuetudo servanda est.

Posteā baptizatus in vertice capitis sacro Chrismate
 ungitur, ut habetur cap. Si quis de alio de consecr. distinctio
 ubi dicitur Chrisma recens esse oportere, id est eodem
 die in die Cœnæ Domini ab Episcopo consecratum. Quo-
 vis autem primis Ecclesiæ sæculis omnis unctio Chri-
 stis à solis Episcopis fieri soleret; postea tamen concessa
 fuit, ut hæc Baptismalis unctio in vertice à Presbyteris
 fieri posset, ut constat ex Concil. Carthaginens. 4. can. 3.

Tolet. 1. can. 20. Quæ autem in fronte fit, & propria est Sacramenti Confirmationis, solis Episcopis semper reservata fuit, ut suo loco dicetur. Significat autem hæc Chrismatio Baptismalis in vertice Baptizati illum *ab eo die Christo capiti* (ut loquitur Catechis. Roman. supra) *tanquam membrum coniunctum esse atque eius corpori insitum; & ea re Christianum à Christo, Christum vero à Chrismate appellari.*

Vestis deinde candida seu album sudariolum proferitur, & Baptizato imponitur, tum in Symbolum innocentia per Baptismum restituta, & per totam vitam servanda, tum etiam in signum futurae resurrectionis & gloriae, ad cuius spem baptizatus renascitur, ut explicat Catech. Roman. supra. De hac veste candida Baptizatis imponi solita loquitur S. Ambr. lib. de initiandis c. 7. & S. Aug. Serm. 157. de Temp.

Demum traditur baptizato cereus accensus; ut ostendatur illum translatum esse à potestate tenebrarum in lucem & sortem Sanctorum, fidemque illam charitate ardentem, quam per baptismum accepit, usque ad finem vitæ servandam esse, ac studio bonorum operum augendam, ut in eodem Catechismo Rom. dicitur. Meminit huius ceremoniæ S. Greg. Nazian. Orat. 40. in Sanctum lavacrum, & S. Aug. enarrat. in Psal. 65.

Præter supra dictas ceremonias duo sunt adhuc ritus in Baptismo servandi. Primus est ut hoc Sacramentum extracalum necessitatis non in domibus vel in locis privatis, sed in Ecclesia in qua sacri Fontes huic ministerio destinati sunt, conferatur, ut habetur Clementina unica de Baptismo: ubi ab hac lege tantummodò excipiuntur regum & principum filii, qui tamen non in loco profano, sed in Oratorio aut Sacello baptizari debent.

Secundus est, ut patrinus unus pro puero è sacro Fonte suscipiendo, & matrina una pro puella, aut ad summum unus & una pro hac vel illo adhibeantur. Ita constitutum est cap. *Non plures* de Consecr. dist. 4. & cap. *quamvis* de cognatione spirit. in 6, & novissimè in Concil. Trident. Sess.

Sess. 24. cap. 2. De reform. Matrim. inter quos & baptizatum patremque ac matremque ex una parte, & baptizatum patremque ac matrem ex altera, contrahitur cognatio spiritualis, non licet matrimonium contrahendum impediens, sed & contractum dirimens, ut suo loco dicitur.

Quando autem Baptismus confertur sine solemnitate in casu necessitatis, obseruat Laymannus cap. 9. de Baptismo post Sotum, Suarezem & alios quos citat, nullum ex præceptum Ecclesiæ, ut in tali casu patrinus vel matrinus adhibeatur.

Qualis vero sit obligatio patris & matris erga infantem quem de sacro fonte susceperunt, declaratur cap. 1. de Consecr. dist. 4. ubi dicitur eos esse fidei iussorem apud Deum pro illis, quos proinde monere tenentur, promissiones suo nomine factas seruent, & ad hunc finem obligantur Symbolum, Orationemque Dominicam, Decalogum, aliaque Christianæ fidei rudimenta eos docere aut doceri curare, à qua tamen obligatione S. Doctor 67. a. 8. docet patrinum & matrinam ut plurimum dispensari, quando illi quos de Fonte susceperunt, inter fideles educantur, in ijs præsertim locis, in quibus Pastores de instructione animarum sibi commissarum sunt solliciti.

Porrò ex praxi Ecclesiæ constat, quando aliquis in casu necessitatis Baptismum suscepit sine solemnitate, certis necessitatibus esse supplendas eo modo qui præscribitur in rituali: excipitur tamè quædo aliquis adultus ab hæretico in infantia baptizatus ad fidem Catholicam reuertitur, in illo enim casu [ut obseruat Laymann. loco cit.] pluri in locis & præsertim in Gallia & Germania non solum Baptismi ceremoniæ suppleri [nisi ex devotione ijs qui hæreticis baptizati sunt, id postulent] fortasse ne rudis populus opinetur nos Baptismum hæreticis non improbare, & ab illis baptizatos iterum baptizare.

CAPVT TERTIVM.

De Sacramento Confirmationis.

SECTIO I.

Vtrum Confirmatio sit Sacramentum.

Confirmationis nomine intelligitur ritus ille, quo Episcopus baptizati frontem sub certam verborum formam sacro Chrismate ungit: qui ritus à S. Clemente Epist. 4. vocatur *Consignatio*; à S. Cypriano Epist. 73. ad Iubaianum, *signaculum Dominicum*; à S. Augustino lib. 2. con. Petilianum cap. 104. *Sacramentum Chrysmatis*; & aliter ab aliis: communi tamen nomine & magis usitato in Ecclesia vocari solet *Confirmatio*; quod nomen ante 1200 annos usurpatum reperitur à S. Melchiade Pontifice in Epist. sua Decretali ad Episcopos Hispaniæ, ubi ait quòd *Confirmatio armat & instruit nos ad agonem vite istius.*

Verùm quidquid sit de nomine, certum est Confirmationem esse Sacramentum novæ legis à Christo Domino institutum, Hanc veritatem, quæ de fide est, negant hæretici huius temporis, & olim negavit etiam Novatus, ut ut refert Eusebius lib. 6. cap. 35. Contra quos,

Probamus illam primò ex Script. Act. 8. ubi dicitur Samaritanos quosdam post Baptismum susceptum accepisse Spiritum sanctum per manuum impositionem sanctorum Petri & Ioannis: ex quo quidem loco constat Spiritum sanctum, id est gratiam, collatam fuisse per ritum quemdam externum, qui (ut dicitur in Conc. Senon. Decreto 10.) *tunc impositionis manuum, nunc Confirmationis appellatum est Sacramentum*; & eodem sensu hunc locum explicat S. Cyprianus Epist. 73. ad Iubaianum, & Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos.

C

110

Probatur 2. ex Concil. Constantinop. 1. can. 7. dicitur eos, qui ab Hæreticis baptizati ad Ecclesiam veniunt, *Signandos esse signaculo Spiritus sancti: & ex Concilio Florent. in decr. Eug. & Trident. sess. 7. can. 1. de Confirmatione in quibus definitum est Confirmationem esse verum sacramentum vtz legis Sacramentum.*

Probatur 3. ex S. Dionysio cap. 4. de Eccl. Hier. dicit quòd illi, qui divina regenerationis Sacramento initiati sunt, *divini Spiritus adventum largitur unguenti consecratione uncti: & S. August. lib. 2. cont. lit. Petil. c. 14. Sacramentum Chrifti in genere visibilibus signaculorum sacramentum est, sicut ipse Baptismus.*

Quæres quo tempore hoc Sacramentum à Christo Domino fuit institutum? Respondetur probabilissimè esse (sicut docet Suares disp. 32 sect. 2) præcipuè & factè fuisse institutum post Christi Domini resurrectionem; cum à apostolis plenitudinem Episcopalis potestatis in corpus mysticum Ecclesie sue contulit dicens illis *Joan. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: quodcumque alligaveris super terram, & c.* non obstat, quin verum sit, quod S. Fabianus Episcopus 2. dixit, ipsum Christum in ultima Cœna Discipulos suos Chrifti conficiendi rationem docuisse, ut promanavit consuetudo sacrum Chrifti conficiendi die Cœnæ Domini; quæ quidem semper in Ecclesia servata est, & adhuc servatur.

SECTIO II.

Quænam sit materia & forma Sacramenti Confirmationis.

Materia remota hujus Sacramenti est Chrifti oleo olivarum & balsamo confectum, & ab Episcopo benedictum; proxima verò est ipsius Chrifti unctio in fronte suscipientis ab Episcopo in cruce figuram facta. Forma autem consistit in his verbis quæ ab Episcopo proferuntur: *Signo de signo crucis confirmo te Chrifti salute, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.*

Spiritus sancti. Ita S. Doctor: q. 71. a. 2. & 4. & constat tum ex Concil. Florent. in Decr. Eug. tum ex Catechismo Rom. part. 2. cap. 3. tum etiam ex ipso usu & praxi Ecclesie.

Sunt autem quedam hic observanda ad clariorem & certiore huius veritatis intelligentiam.

Primum est, ad substantiam huius Sacramenti necessario requiri Chrisma compositum ex oleo olivarum & balsamo. Ita docet S. Th. sup. nec satis probabilis videtur sententia Cajetani & quorundam aliorum, qui dixerunt ad validitatem Confirmationis solum oleum posse sufficere, nec mixtionem balsami requiri nisi ex Ecclesie precepto: cum (ut habetur in Cat. Rom. supra) Concilia & Patres perpetuo docuerint hoc Sacramentum per Chrisma seu unguentum ex oleo & balsamo confici oportere; quod expressis verbis declaravit Concil. Florentinum.

Secundum est, ad substantiam quoque huius Sacramenti requiri, ut Chrisma sit ab Episcopo benedictum, ut docet S. Thomas: & constat tum ex citato Decr. Eug. tum ex Innocentio I. Epist. 29. ad Decentium, tum etiam ex universali & perpetua Ecclesie praxi.

Ratio autem, cur materia huius Sacramenti sicut & Extreme Unctionis debeat necessario esse benedicta, ut Sacramentum valide conficiatur, cum ad validitatem Baptismi quavis aqua naturalis sufficiat; est, quia (ut docet S. Thom. sup.) Sacramentorum illorum, quibus Christus Dominus usus est, ut Baptismi & Eucharistie, materia, per ipsummet Christi usum accepit aptitudinem ad perfectionem Sacramenti; unde dicitur cap. nunquam de Consecr. dist. 4. *Quod aqua Baptismi purgare credentium peccata nunquam possent, nisi tactu Domini corporis sanctificata fuissent:* quare non est de illorum Sacramentorum necessitate, ut illorum materia benedicatur; & si quae benedictio ex Ecclesie institutione adhibetur, non ad necessitatem, sed ad maiorem reverentiam Sacramenti pertinet: cum vero neque ex Script. neque ex Traditione constet Christum Dominum unctionibus visibilibus,

quæ in Sacramento Confirmationis & Extremæ Unctionis adhibentur aliquando usum fuisse; ea de causa benedictio Episcopi, qui Christum in Ecclesia sua perfectissimè repræsentat, necessariò requiritur, ut materia illa idonea & apta efficiatur.

Observat autem Isambertus ad qu. 72. disp. 2. a. 5. in illam certam benedictionis formulam à Christo Domino fuisse determinatam, illumque solummodo decrevisse, ut Christum benediceretur, modum verò benedictionis à Ecclesia arbitrio reliquisse: unde quælibet ipsius Christi benedictio ab Episcopo facta cum debita intentione in invocatione Spiritus sancti, ad validitatem Confirmationis sufficere potest; quamvis grave alioquin esset peccatum, formam benedictionis ab Ecclesia præscriptam mutare aut immutare.

Tertium est, unctioem Chrismatis in fronte committenda esse faciendam in Crucis figuram, ut constat Conc. Hispal. 2. can. 7. & ex Decr. Eug. ubi dicitur *Committendum ideo in fronte, ubi verecundie sedes est, in unguente Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue crucem eius, quæ in Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum propter quod signo Crucis signatur*: unde S. Ambrosius de ipsius Confirmationis Sacramento sic loquitur libro de Sacram. c. 2. *Vixit te Deus, signavit te Christus Quia Crucis ipsius signatus est forma.*

Docet autem Isambertus sup. a. 6. de necessitate huiusmodi Sacramenti esse, quòd unctio Chrismatis manu seu digito Episcopi, non verò mediante ullo alio instrumento fiat, quòd verò fiat pollice dexterae manus, id non nisi ex præcepto Ecclesie esse ad majorem decentiam & communitatem.

Quartum denique est, formam huius Sacramenti esse Christum Dominum, sicut & materiam eius institutam esse, quòd tamen non aliunde quàm ex traditione & perpetua praxi totius Ecclesie probari potest.

Nec obstat quòd apud quosdam antiquos auctores eadem verba non reperiantur; satis est enim (ut ait Be-

Bellarminus) lib. 2. cap. 10. quod habeatur idem sensus; cum vis formæ Sacramentalis posita sit, non in sono aut numero syllabarum, sed in verborum sensu; vbi etiam rectè monet nemini mirum videri debere, quòd apud SS. Patres neque huius neque aliorum Sacramentorum formas expressas legamus; quia scilicet nostra Religionis mysteria infidelibus patefacere nolebant, ne illis blasphemiam alicuius aut impietatis occasionem præberent; vnde Innocentius I. Ep. 1 ad Decentium, de hoc confirmationis Sacramento loquens, *verba, inquit, dicere non possem; ne magis prodere videar quàm ad consultationem respondere.*

Obijciat aliquis; Act. 8. Apostolos hoc Sacramentum administrantes neque Chrismate neque vnctione vsos fuisse, sed tantummodo manus imposuisse; vnde sequitur neque Chrisma neque vnctionem ad Sacramenti huius rationem pertinere. Resp. 5. Doctor Apostolos ex singulari Christi priuilegio sola manuum impositione Sacramentum hoc extraordinariè aliquando administrasse, Spiritu sancto tunc visibilibus & miraculosis quibusdam signis super fideles descendente, & plenitudinem gratiæ conferente; communiter tamen in exhibitione huius Sacramenti Chrismate vsos fuisse.

Aliam affert responsionem Bellarminus lib. 2. de Confir. cap. 9. ex Th. Waldensi, Hugone & alijs, qui dicunt impositionem manuum, cuius in Actis Apostolorum mentio fit, aliam non fuisse quàm vnctionem Chriftalem, cum Apostoli non ungerent nisi imponendo manus; & S. Lucam (ut sæpe fit in alijs Script. locis) ex parte unam rem totam significare voluisse, quod etiam frequens est apud SS. Patres quoties de hoc Sacramento loquuntur, ut apud S. Cypr. qui Epist. ult. lib. 1. solius vnctionis meminit; & Ep. 7. lib. 2. solius manuum impositionis; & Epist. 72. ad Iubaianum, impositionis manuum simul & signaculi Dominici in fronte mentionem facit.

SECTIO III.

Quinam sint huius Sacramenti effectus.

Tres sunt Confirmationis effectus. Primus illi
 Taliis Sacramentis communis est, nempe augmentum
 gratiæ sanctificantis; quod satis constat ex iis quæ
 1. dicta sunt,

Secundus effectus huius Sacramenti proprius & pec-
 liaris, est complementum & perfectio gratiæ Baptismal-
 & auxilium quoddam speciale actualis gratiæ tempore
 opportuno conferendum, ad Christi fidem interiorius fide-
 ter contra quaslibet tentationes retinendam, & exte-
 in quibusvis casibus etiam cum discrimine vitæ (si
 necessarium sit) fortiter profitendam. Ita S. Th. q. 1. & 7.
 constat tum ex decreto Eug. tum ex Catechismo Rom.
 ptà: quod etiam explicavit S. Melchiades Papa in Ep.
 supra citata ad Episc. Hispaniæ, ubi sic loquitur: Spiritus
 sanctus super aquas Baptismi salutariter descendit illapsus
 Fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam; in Confirmati-
 onem præstat ad gratiam: & quia in hoc mundo etiam
 visiturus inter hostes & pericula gradiendum est, in Bapti-
 smo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pug-
 nam in Baptismo abluimur; post Baptismum roboramur.

Est autem observatione dignum id quod habetur
 Episc. S. Cornelii Papæ ad Fabium Episcopum Antio-
 num, quæ exstat apud Euf. Lib. 6. Hist. Eccl. c. 35. ubi S.
 Pontifex ideo Novatum in hæresim lapsum esse dicit,
 post Baptismum sigillo Domini ab Episcopo obsignatus non

Tertius denique effectus, est character spiritualis
 per hoc Sacramentum indelebiter animæ imprimitur
 expresse definitum est in decr. Eug. & in Conc. Trid.
 7. can. 9. & antea definitum fuerat in Conc. Tolet. 8. c.
 7. in quo habetur, Sanctum chrisma collatum & altaris
 rem evelli non posse; id est Confirmationis & Ordinis cha-
 racterem non posse deleri: ex quo sequitur Sacramentum
 hoc semel susceptum nunquam posse iterari, ut in iisdem
 Concilijis declaratur, & etiam in Conc. Cabilonensi
 can. 27.

Hinc colligitur quanta reverentia; & animi devotione Sacramentum istud recipi debeat, & qua cura sit adhibenda, ne preparationis defectu obex a'iquis ponatur ejus gratia, inter tot pericula & hostes adeo necessaria, quæ tamen nunquam fortassis recuperari poterit. Certe Dominicus Sotus in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 8. & post illum Vasques disp. 161. cap. 2. & plures alii Theologi docent solius Baptismi id proprium esse, ut fide id est indigne susceptus sublata postea per veram poenitentiam fictione, Sacramentalem nihilominus gratiam conferre possit; de aliis verò Sacramentis id negant: neque ulla autoritate aut ratione evinci potest, Sacramentum Confirmationis aut quodcunque aliud (solo Baptismo excepto) indigne receptum ullam unquam gratiam ex opere operato producere in eo qui indignè recepit, quantumcunque de indigna illa receptione poeniteat.

SECTIO IV.

Quenam dispositiones necessarie sint ad Sacramentum Confirmationis validè & fructuosè recipiendum; & quæ sit illius recipiendi obligatio.

Certum est in primis Confirmationis Sacramentum solis baptizatis validè conferri posse, Ita S. Th. c. 72 a. 6. qui dicit characterem Confirmationis ita supponere Baptismi characterem, ut, si quis non baptizatus confirmaretur, nihil reciperet: & hæc est communissima & indubitata Theologorum omnium Doctrina, non modo Confirmationem sed & alia novæ legis Sacramenta solis baptizatis validè conferri posse.

Certum est præterea omnibus baptizatis Confirmationem validè conferri posse. Ita S. Doctor supra: & constat ex praxi Ecclesiæ primitivæ, in qua etiam infantibus simul cum Baptismo conferebatur, ut habetur ex S. Dionysio cap. 2. Eccl. Hier. ex S. August. tract. 6. in Epist. 1. S. Ioan.

& ex lib. de Eccl. dogm. cap. 52. Quod quamvis verum
monet tamen Catechismus Rom. part. 2. cap. 3. non
expedire fieri hoc, antequam pueri usum rationis habuerint
quare, si duodecimus annus expectandus non videtur; usque
septimum certe hoc Sacramentum differre, maximè conueniens
neque enim Confirmatio ad salutis necessitatem instituta
sed ut ejus virtute optimè instructi, & parati inuenirentur
cum nobis pro Christi fide pugnandum esset; ad quod sanè per
genus pueros, qui adhuc usum rationis carent, nemo aptos
carit.

Cum hæc certa sint, quaeritur quaenam dispositio
in adultis baptizatis necessariae sint, ut Confirmatio
Sacramentum dignè ac fructuosè recipiant. Resp. dicitur
praesertim requiri, fidem scilicet & charitatem seu gratiam
sanctificantis statum. Ita S. Doctor a. 7. ad 2. & confirmatur
Catechismo Rom. sup. ubi dicitur. Debere adultos, qui
huius Sacramenti gratiam & dona consequi cupiunt, non
solum fidem & pietatem asserre; sed etiam grauiora peccata
qua ad miserunt, ex animo delere, imò elaborandum esse,
peccata etiam prius confiteantur, & Pastorum cohortationibus
jejunia, & alia pietatis opera suscipienda incitentur, ad
reuerentiam anturque laudabilem illam antiquae Ecclesiae consuetu-
dinem renovandam esse, ut non nisi jejunii hoc Sacramentum
susciperent: quod & similiter edicitur in Conc. Aurelian.
cap. ut jejunii de consecr. dist. 5.

Monet autem Lambertus disp. 5. a. 2. illi, qui peccatum
alicuius mortalis sibi conscius esset, ad Sacramentum hoc
dignè suscipiendum praemittendam esse confessionem
Sacramentalem, aut saltem perfectam de tali peccato
contritionem esse concipiendam, nec attritionem aut
quemvis alium dolorem charitate minimè informatum
sufficere.

Quod spectat ad obligationem huius Sacramenti susci-
piendi, certum est, (sicut docet S. Th. art. 8. ad 4.) gravissi-
mum fore peccatum, si quis ex contemptu illud recipere
vollet: imò Toletus lib. 2. c. 24. Sylvester verbo (Confirma-
tio) & alii quos citat Laymannus cap. 5. de Confirma-
tione existimant.

existimant proxime ad contemptum accedere, si quis non curaret suscipere hoc Sacramentum oblata illius suscipiendi opportunitate, quam in posterum non adfuturam praevideret. equidem Hugo. de S. Victore lib. 2. de Sacram. part. 7. cap. 3. dicit omnino periculosum esse, si quem ab hac vita migrare contingat Sacramento Confirmationis minimè suscepto, quod culpabiliter suscipere neglexit: & Isambertus disp. 7. a. 1. asserit in iis locis, ubi viget aut imminet persecutio contra Ecclesiam, teneti quemlibet aduultum, si Episcopum commodè adire possit, hoc Sacramentum suscipere, ut ex illo robor & vires ad fidem constanter profitendam hauriat; sicut & illum, qui graves contra fidem experiretur tentationes, quas per hujus Sacramenti virtutem se posse tantummodo superare existimaret.

Optimè Catechismus Rom. supra monet. *In hoc Sacramento suscipiendo, neque praepropera festinatione, neque dissoluta negligentia & cunctatione utendum esse, &c. & quamvis ejusmodi necessitatem non habeat, ut sine eo saluus quis esse non possit; illud tamen à nemine praetermitti debere, sed potius maximè cavendum esse, ne in re sanctitatu plena, per quam nobis divina munera tam largè impertiuntur, aliqua negligentia committatur: quod enim omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum est.*

SECTIO V.

Quis Sacramentum Confirmationis ministrare possit, & quo ritu ministrari debeat.

Certum est ex fide ordinarium Confirmationis ministrum esse solum Episcopum. Ita expressè definitum est in dect. Eug. & in Conc. Trid. sess. 7. can. 3. de Confirmatione; & jam antea in Conc. Constantiensi sess. 8. error huic veritati oppositus inter Vniclesi articulos

enlos damnatus est: & confirmari potest ex c. 8. A. 1. dicitur sanctos Petrum & Ioannem Samariam venisse ut baptizatis manus imponerent: quo ex loco Innocentius 1. Epist. 29. ad Decentium infert non ab alio quam ab Episcopo Confirmationis Sacramentum esse conferendum.

Docet autem S. Th. art. 11. ad 1. ex commissione seu legatione summi Pontificis, Confirmationis Sacramentum posse à simplici sacerdote ministrari: quod et probat ex facto S. Gregorij magni, qui cum accepisset Sardiniam, Presbyteros solere baptizatis dare Confirmationem, id eos in posterum facere prohibuit, ut habet lib. 3. registri Epist. 9. at cum ex hac prohibitione comperisset scandalum aliquod in populo exortum esse, ut id facerent postea concessit, ut constat ex Epist. 27. eiusdem libri: & in decreto Eug. expressè dicitur *Per Apostolica Sedis dispensationem ex rationabili & admodum causa, simplicem sacerdotem chrismate per Episcopum confecto hoc Sacramentum Confirmationis aliquando gerere potuisse.*

Ex quibus Concilij verbis colligitur quòd, quamvis simplex sacerdos ex dispensatione summi Pontificis sit extraordinariè Confirmationis Sacramentum conferre non potest tamen sacrum Chrisma conficere, sed semper ex perpetua Ecclesie praxi Episcopo soli reservatum fuit, ut docet & probat Lambertus disp. 2. art. 6.

Quod spectat ad ritum huius Sacramenti, præter quæ illi ex institutione divina essentialia sunt, Ecclesia ad maiorem suscipientium devotionem excitandam quasdam præscripsit ceremonias in eius administratione ac susceptione observandas.

Prima est, ut adsit susceptor seu patrinus, qui commendandum offerat Episcopo: ratione cuius susceptionis trahitur spiritualis affinitas similis illi, de qua in Baptismo dictum est. Est autem hæc ceremonia antiquissima constat ex variis Conciliorum Pontificumque decretis quæ citantur à Gratiano, ac præsertim ex can. 57.

dist. 30. q. 7. in quo præcipitur ut viri, qui filios proprios in Confirmatione tenuerint, quoad usum thori separentur ab uxoribus, propter affinitatem scilicet spiritualem quam contraxerant: & diversa ratione can. *Dicitur est* ib. quibusdam feminis, quæ fraudulenter filios proprios in Confirmatione tenuerant; ut eo prætextu à viris separentur, inungitur quidem pœnitentia; prohibetur tamen ne à viris separentur.

Secunda ceremonia est, ut preces quædam solemnes ab Episcopo super confirmandis recitentur, idque ut Divinum auxilium in actione tanti momenti tum pro se tum pro illis invocet, eosque ad mentem in Deum elevandam pietatisque ac devotionis sensum aliquem concipiendum excitet.

Tertia est, ut Episcopus genam cujusque confirmati percutiat, eique alapam leviter infligat; ut is intelligat se ad probra, verbera & quæcunque alia pro Christo patienter perferenda paratum esse debere, & ad hoc specialem gratiam vi & efficacia hujus Sacramenti accepisse.

Quarta in eo consistit, quod Confirmato pax ab Episcopo detur: ut agnoscat hunc esse Christianæ patientiæ fructum: & post fidem in bellis ac certaminibus huius vitæ servatam, æternam illi ac beatam pacem in cœlo esse repositam.

Quinta denique in eo consistit, ut confirmati frons fascia ligetur; tum ne sacrum Chrisma casu aliquo profanetur; tum etiam ut significetur gratiam in Confirmatione acceptam sollicitè ac sedulo affectu esse custodiendam.

Monet autem Bellarminus Lib. 2. de Confirm. c. 13. morem cujusque Ecclesiæ in hac ceremonia servandum esse, quibusdam enim in locis ad septem dies fascia illa in fronte retinetur; in aliis ad tres tantum; aliquando etiã frons confirmati confestum post susceptam Confirmationem à sacerdotibus extergitur.

Observat etiam Gammachus c. 10. de Confirm. quod si quis nomen prophanum aut ridiculum gerat, possit illud

illud mutare in Confirmatione, quæ scilicet est completum & perfectio Baptismi. Addit etiam Episcopus non debere alienis diocesanis absque proprii Episcopi consensu Confirmationis Sacramentum administrare nisi ferè invaluerit contraria consuetudo, de qua nullus Episcopus conqueratur.

CAPVT QVARTVM.

De Sanctissimo Eucharistia Sacramentum

SECTIO I.

Quo nomine sanctissimum hoc Sacramentum nuncupetur.

CVM in sanctissimo hoc Sacramento mirabilis suorum memoriam fecerit Dominus (ut ostendit pronuntiavit Propheta regius *Psal. 110*) illic non modo sapientia ac scientia, sed & potentia, misericordia, charitatis, ac reliquarum divinarum perfectionum thesauros omnes recondiderit; mirum est, si nullum singulare nomen excogitari poterit quod excellentiam illius infinitam exprimeret; sed varietas & diversa vocabula passim à SS. Patribus adhibita referantur, quibus tanti mysterij dignitas utcumque adhiberetur.

Aliquando enim vocatur *Sacramentum corporis & sanguinis Christi* ex S. August. lib. 3. de Trinit. cap. 4. ipsa re quam in se continet. Aliquando *Sacramentum carnis*, à loco in quo conficitur ex eodem Sancto Augustino Epist. 30. Aliquando *Sacramentum fidelium*, ab ijs qui in gratia institutum est, ex sancto Augustino Serm. de verb. Apostoli cap. 1. Aliquando *Panis supersubstantialis*, ex S. Cypr. lib. de cœna Domini; *Panis*, ob idem

cidentia exteriora quibus tegitur, *super substantialis*, propter Divinam vivificamque virtutem quæ ipsi inest. Aliquando *Communio*, propter unionem perfectam & ineffabilem, quam inter Christum Dominum ut caput, & Ecclesiæ fideles ut eius membra efficit, ex S. Damasc. lib. 4. *Orthod. fidei. cap. 14.* Aliquando *Sacra Synaxis*, propter religiosum fidelium conventum in solemnibus Sacramenti celebratione fieri solitum ex eodem S. Damasc. *ibid.* Aliquando *viaticum*, eò quòd illius virtute in hujus vitæ peregrinatione, & præsertim in ultimo ad æternitatem transitu sustentamur, ut in Concil. Niceno 1. can. 13.

Sed præ cæteris usitatissimum in Ecclesia est nomen *Eucharistia*, quod significat bonam gratiam vel gratiarum actionem, idque aptissimè ad designandum nos in hoc Sacramento gratias uberrimas, imo ipsarum gratiarum fontem in nobis recipere, & per idem Sacramentum acceptissimas Deo gratias posse referre, ut dicitur in *Cathec. Rom. p. 2. c. 4.*

Sive igitur *Eucharistia*, sive quovis alio nomine ex iis quæ suprà explicata sunt, appelletur, intelligitur Sacramentum illud, quod à Christo Domino in cœna ultima institutum est, in quo sub speciebus panis & vini verè, realiter, ac substantialiter ejusdem Christi corpus & sanguis continetur, ut in Conc. Trid. Sess. 13. cap. 1. & 2. expressè definitum est: quod plenius constabit ex iis quæ sectionibus sequentibus dicenda sunt.

SECTIO II.

In quo propriè consistat *Eucharistia Sacramentum*,

SUPPONIMVS tanquam certum ex fide, *Eucharistia* esse verè & propriè dictum Sacramentum à Christo Domino institutum: quod nullus negavit Hæreticorum, qui Sacramenta aliqua novæ legis agnoverunt. Et hæc veritas non modo in Concil. Trid. sup. sed etiam

tiam in Concil. Carthag. 3. can. 29. in Concil. Lateran. firmiter de Sum. Trin. & in Concil. Florent. in decret. definita est.

Hoc præsupposito, quæritur in quo propriè consistat hoc Eucharistiæ Sacramentum? Cum verò quatuor species in illo spectari possint, scilicet consecratio, corpus & sanguis Christi, species consecrata, & usus sive sumptio Sacramenti; ex quibus primum, & quartum in aliis ne aliqua transeunte consistunt; secundum verò & tertium in re permanente: hæretici huius temporis contendunt hoc Sacramentum non in re permanente, sed in actione transeunte consistere. Calvinus quidem in illius usu & sumptione; Kemnitius autem tum in sumptione tum etiam in consecratione ipsius, ut videri potest apud Bellarminum. Lib. 4. de Euchar.

Huic errori opposita est Catholica fidei veritas, quæ docet Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in re permanente consistere; & sic corpus Christi Dominum post verba consecrationis præsertim realiter existens sub speciebus panis, esse verè & propriè Sacramentum; sumitur, sive in sacratio servetur; sive ad ægros aut aliam causam publice deferatur. Ita expressè definitum est in Concil. Trident. Sess. 13. cap. 5. & 6. & c. 11. 4. & 7. & approbatur fusè à Bellarmino lib. 4. de Euch. cap. 4. ex antiquissimo ritu servandi Sacramentum Eucharistiæ, eam cum honore & reverentia ad ægros deferendi, qui per in Ecclesia fuit religiosissimè observatus.

Cum igitur ex fide constat, Sacramentum hoc in re permanente consistere; dubitatur inter doctores, num in solo Christi corpore sub speciebus contento, num in utroque speciebus, num in utroque simul Sacramenti huius propriè consistat.

Vera & ab omnibus communiter recepta est illorum sententia, qui dicunt consistere, tam in speciebus consecratis, quam in Christi corpore & sanguine sub iisdem speciebus; proindeque Sacramentum Eucharistiæ esse verè quod compositum ex speciebus consecratis, & corpore

ac sanguine Christi Domini. Ita S. Doctor In 4. d. 8. q. 2. ad 1. quæst. 1. a. 1. ad 2. cui communiter alii Theologi subscribunt: & probatur ex cap. *Hoc est de consecr. dist. 2. ubi dicitur hoc Sacramentum, constare duobus; visibili elementorum specie, & invisibili Christi carne & sanguine; veluti persona Christi constat ex Deo & homine.* Deinde ex eo quod Cone. Trid. Sess. 13. cap. 1. dicit in Eucharistia Sacramento verè contineri Corpus & Sanguinem Christi. Vnde inferetur aliquid aliud ab ipso Christi corpore & sanguine ad rationem Sacramenti pertinere, nimirum species & accidentia sub quibus continetur.

Ex dictis colligitur Sacramentum Eucharistia ab aliis sex Sacramentis in eo præsertim differre; quod alia Sacramenta in actione aliqua transeunte consistant, scilicet in applicatione formæ ad materiam; nec proinde existant nisi cum actu conferuntur & suscipiuntur: at verò Sacramentum Eucharistia in re aliqua permanente consistit, ut explicatum est.

Sunt & aliæ inter Eucharistiam & alia Sacramenta differentia, quæ ex infra dicendis facile intelligentur, inter quas hæc minime prætermittenda est, quod Eucharistia Sacramentum sit omnium aliorum Sacramentorum Nobilissimum & Excellentissimum. Vnde S. Dionysius cap. 3. de Eccl. Hierar. dicit, *Ad hoc Sacramentum tanquam ad suum finem Sacramenta omnia alia ordinari: & in Catech. Rom. asseritur Hoc Sacramentum, quantum ad bonorum affluentiam, se habere ad reliqua, sicut se habet fons ad rivulos.*

SECTIO III.

Quanam sit materia Eucharistia conficienda.

Nomine materiæ in Sacramento Eucharistia intelligitur id, ex quo secundum Christi Domini institutionem conficitur ipsum Sacramentum; seu res illa quæ per verba Consecrationis in ipsius Christi Domini corpus & sanguinem convertenda est.

ER

Est autem certum ex fide, solum verum panem, solum verum vinum ex vite esse aptam & idoneam huius Sacramenti materiam. Id constat ex Sanctis Evangelii *S. Matth. 26. S. Marc. 14. S. Luc. 22.* qui unanimiter dicunt Christum Dominum in instituendo hoc Sacramentum panem & verum vinum habuisse, & postea præcipisse discipulis suis, ut hoc facerent quod ipse fecerat, proinde ut verum panem & verum vinum de vite ad Sacramentum hoc conficiendum assumerent. Id præsertim definitum habetur in Concil. Lateran. cap. *firmiter*, Concil. Florent. in decr. Eug. & in pluribus aliis Conciliis quorum canones fuscè citantur à Gratiano dist. 2. *Consecr.*

Cum igitur id certum sit, ad maiorem tamen huius veritatis elucidationem observationes hinc aliquæ factæ sunt.

Prima est, solum panem ex frumento seu tritico confectum, esse sufficientem & aptam huius Sacramenti materiam. Ita S. Doctor & constat ex decr. Eug. in expressis verbis habetur, *Eucharistia materiam esse panem & vinum de vite.* Ex quo sequitur, panem ex hordeo, avena, aut aliis similibus granis à tritico specie diversam non esse idoneam huius Sacramenti materiam; imò præcipue monet Isambertus ad q. 74. disp. 1. a. 4. panem ex siliginis confectum (vulgò *dain de segle*) non esse adhibendum ad conficiendam Eucharistiam: quamvis enim aliqui existimant siliginem specie non differre à tritico, quia tamen contrarium sentiunt aut saltem de ea re dubitant, & docet pro confectioe huius Sacramenti assumendam non esse materiam dubiam, sed tantum certam, qualis panis purè triticeus.

Quòd si panis fiat partim ex tritico, partim ex siliginis hordeo, vel aliis ejusmodi granis; tunc videndum erit, si grana illa specie à tritico diversa, in tam modica quantitate adhibita sint, ut panis secundum communem estimationem triticeus censeatur; vel in tam magna quantitate talis minime censeatur: in primo casu erit materia

ciens consecrationis, in secundo non erit. Est tamen semper optimum & reverentiæ huic Sacramento debitæ convenientissimum, ut panis consecrandus ex puro tritico sine ulla granorum quorumvis admixtione conficiatur.

Secunda est, ad consecrationis validitatem requiri, ut panis ille triticeus sit coagmentatus ex aqua elementari, & calore ignis concoctus, non verò frigus aut elixus. Unde neque massa farinæ nondum igne cocta, neque panis ille qui ex melle aut butyro esset coagmentatus, aut frigus, vel elixus (qui non jam panis sed potius placenta dici deberet) sufficiens huius Sacramenti materia esse censetur, ut pluribus probat Isamb. a. 6.

Tertia est, panem fermentatum ad validitatem huius Sacramenti sufficere; in decreto tamen Eugenii constitutum fuisse, ut quilibet sacerdos Eucharistiam in pane sive fermentato sive azymo conficiat, juxta consuetudinem Ecclesiæ suæ; unde sequitur sacerdotem Græcum in Græca Ecclesia pane fermentato, Latinum verò in Ecclesia latina non nisi azymo uti debere: quod quidem præceptum de pane azymo tantummodo ad conficiendam Eucharistiam in tota Ecclesia latina adhibendo adedò strictè obligare asserit idem Isamb. a. 5. ut ne quidem in casu necessitatis existimet sacerdotem latinum in pane fermentato consecrare licitè posse; quod probat ex cap. finali extra. de celebrat. Missarum, ubi sacerdos (qui in pane fermentato consecraverat) punitur officii depositione & amissionem beneficii, quamvis excusatione necessitatis prætexeret.

Quarta est, in vino adhuc contento in uvis aut in vino seu liquore ex uvis nondum maturis expresso (quod Ligustica seu omphacium vocatur) consecrationem dominici sanguinis validè fieri non posse, sicut nec in aceto, aut vino decocto quod defrutum dicitur. Ita S. Th. & ratio in se est, quia hæc omnia propriam vini rationem non habent, ut per se patet, & expressè declaratur in rubricis Missalis: ubi etiam dicitur quòd, quamvis consecratio validè fiat

fiat in musto seu vino recenter ex uvis cum facibus
 presso, aut in vino acescenti non tamen pœnitus acido
 id tamen reverentia Sanctissimo huic Sacramento de
 ra repugnare, proindeq; sine gravi peccato fieri non
 se: quod etiam affirmat S. Doctor loco citato. a. 5. ad

De vino autem congelato, quamvis quidam Theologi
 gi existiment quamdiu congelatum remanet, non esse
 doneam consecrationis materiam: Sylvester tamen
 tus, & alii, quos citat & sequitur Suares Disp. 45. ai
 mant eiusmodi vinum congelatum valide consecrari
 posse; quamvis ad maiorem decentiam & scrupulo
 vitandos sit consultius (ut ibidem monet Suares)
 aliud vinum adhibere; vel vinum congelatum adhibere
 pannis calidis aut admoto igne liquefacere, ut sic
 venientiùs possit consecrari: quod quidem rubrica
 salis faciendum esse præscribunt, si post consecrationem
 vinum congeletur, ut à sacerdote celebrante sumi
 sit.

Quinta est, aquam vino permiscendam esse ante
 consecrationem; quod semper in Ecclesia observatum
 testantur SS. Patres, qui fuscè à Gratiano citantur de
 de consecr. idque ex professo probat S. Cyprianus
 63. ad Cæcilium; & præterea definitum habetur in
 Eug. & in Concil. Trid. sess. 22. can. 9.

Monet autem S. Doctor a. ult. aquam illam in maiore
 quantitate vino permiscendam esse, ita ut species
 non solvatur, sed potius ut ipsa aqua in vinum conver
 tur, & sic in vinum conversa consecratur.

Quæres an hæc permixtio aquæ sit de essentia con
 secrationis. Resp. non esse, sicut docet expresse Catech.
 cap. 4. ubi dicit sine tali permixtione Sacramentum
 stare posse; & in Conc. Trid. sess. 22. cap. 7. dicitur id ab
 clesia præceptum esse Sacerdotibus. Vnde sequitur,
 esse ex institutione divina necessarium.

Sexta denique est, materiam illam sive panis, sive
 Sacerdoti celebranti moraliter debere esse præsentem
 ita ut aliquo sensu, puta visu vel tactu deprehendi possit.

validè ab ipso consecratur. Ita ex communi Theologorum consensu Isamb. ad q. 74. disp. 1. a. 1. & constat ex verbis ipsius consecrationis, quæ materiam illam Sacerdoti consecranti præsentem esse significant, ut ex dictis sequenti sectione facilius intelligitur.

Hinc sequitur (ut idem Isamb. observat) quòd quando cumulus aliquis formularum seu hostiarum coram sacerdote in altari exponitur, possint omnes ab illo validè consecrari, quamvis nec videat nec tangat singulas: quia singula censentur illi moraliter præsentibus eo ipso, quo continentur in cumulo illo quem videt aut tangit: & similiter dicendum, si formulae illæ consecrandæ sint quiddam sacerdoti proxima, sed velo aliquo coopertæ, aut pixide inclusæ; quia ratione sui continentis moraliter censentur esse præsentibus.

Requiritur præterea, ut materia non solum sit moraliter præsens, sed etiam ut per intentionem consecrantis sit determinata; id est, ut formam consecrationis profecto intendat facere quod facit Ecclesia circa hanc determinatam materiam. Ita ex communi Doctorum consensu docet Isamb. a. 2. ex quo sequitur ut, si sacerdos coram se centum formulas habens, intendat solum consecrare quinquaginta, eas nullatenus designando aut determinando, tunc nullam illarum consecrare censetur; secus est si putans solummodo esse quinquaginta super cumulum illarum verba consecrationis; proferat; tunc enim cum nullas excludat, censetur omnes velle consecrare: & quamvis in æstimatione numeri decipiatur, non tamen in intentione, quæ (ut supponimus) super cumulum illum sibi præsentem fertur.

Quare ad scrupulos devitandos tutius est, ut semper sacerdos consecrare intendat formulas omnes sibi appositas, quamvis earum numerum nesciat, illius enim primæ intentionis virtute consecrantur omnes, etiam si quando ipsius formæ verba profert, de illis actu non cogitet, sed ad eam quam præ manibus habet, solummodo attendat, ut monet idem Isamb. supra.

SECTIO

SECTIO IV:

*Quæ sit forma ad consecrandam Eucharisti-
am, & quis verus & proprius ver-
borum illius sensus.*

DOCET S. Thomas q. 78 a. 1. formam ad Sacramen-
tum hoc conficiendum requisitam in eo consistere, quod
sacerdos eadem verba super materia panis ac vini proferat,
quæ à Christo Domino illud instituyente, panem in
corpus suum ac vinum in sanguinem convertente profer-
sunt; nimirum super pane: *Hoc est corpus meum*; & super
vino: *Hic est calix sanguinis mei, &c.* Quibus verbis
Ecclesiæ Romanæ consuetudine à S. Petro Apostolo
derivata (ut observat idem S. Doctor a. 2. ad 5.) interfecta
hæc coniunctio, *enim*, quæ non est de formæ huiusmodi
necessitate, sed tantum ut verba ipsius consecrationis
clariori sensu cum antecedentibus cohæreant.

Hæc autem doctrina expressis verbis traditur in
Eug. & in Catech. Rom. part. 2. cap. 4. & huic etiam
scripsit unanimiter SS. Patres, ut S. Greg. Nicen.
Catechet. cap. 37. ubi dicit quod *Panem sanctificatur in
hoc (sicut dictum est) transmutatus nempe ab isto; hoc est
corpus meum*, Tertull. lib. 4. cont. Marcionem, *Panem
quod accepit Christus fecit corpus suum dicendo
hoc est corpus meum*. Et S. Ambros. lib. 4. de Sacram. cap. 4.
consecratio, inquit, fit verbis Domini: & ubi ventum est ut
consecraretur venerabile Sacramentum, iam non suis sermonibus
sacerdos, sed Christi sermonibus utitur.

Confirmari potest eadem doctrina ex antiqua &
universali Ecclesiæ praxi, quæ statim post prolationem
dictorum verborum ostendit venerabile Sacramentum
populo adorandum, ut videre est in Canone Missæ
obsequii

quem multis ante sæculis ab ipsa Ecclesia institutum esse declarat Concil. Trid. Sess. 22. cap. 4. Vnde sequi docet Gamachæus id q. 78. c. 1. hanc doctrinam esse de fide, nec in hæresi negari posse, qui etiam capite 2. observat non omnia verba, quæ in consecratione sanguinis proferrè solent, ad formæ substantiam pertinere, sed tantummodo ista: *hic est calix sanguinis mei*; alia verò quæ sequuntur, esse tantum de necessitate præcepti; proindeque absque gravi peccato omitti non posse; quamvis si omitterentur, nihilominus consecratio ipsius sanguinis validè conficeretur: quod etiam ante illum docuerunt Mag. sentent. Bonav. Albert. Alensis, Ioannes Major, & alii quos ibidem citat.

Quod spectat ad verum & proprium illorum consecrationis verborum sensum. Quæres 1. an debeant intelligi recitative tantum seu materialiter, an verò significative seu formaliter: seu an sacerdos verba illa proferat animo solum referendi verba ab ipso Christo in huius Sacramenti institutione usurpata; an etiam animo exercendi significationem illorum, & consecrandi seu convertendi panem & vinum in corpus & sanguinem eiusdem Christi.

Resp. cum S. Doctore utroq; modo proferri: recitative videm, ut constat ex his verbis canonis: *Qui pridie quam daretur, accepit, &c.* quibus sacerdos narrat, quid Christus Dominus in huius Sacramenti institutione fecerit, & dixerit. Proferri verò etiam significative præter S. Thomam docent Alensis, S. Bonav. Scotus & alii apud Suarem: & colligitur ex eo quod in Dec. Eug. declaratur sacerdotem in persona Christi loquentem hoc conficere Sacramentum; non loqueretur autem in persona Christi, si tantum arraret & recitaret id, quod dixit Christus.

Quæres 2. quid in illis verbis consecrationis proprie significet pronomen *Hoc & hic*.

Longum & superfluum esset, referre omnes hæreticentiam opiniones de significatione pronominis illius, nam Misat observat Gregorius à Valentis, octoginta & amplius inter-

interpretationes absurdissima & falsissima in eorum
 ris reperiuntur. Varia quoque sunt Doctorum Catho-
 ricorum explicationes, qui tamen in eo ab hæreticis se qui, il-
 ferunt, quod hi licet inter se divisi & male cohzrendum,
 convenient nihilominus in reiicienda & deneganda
 substantiatione panis & vini in Christi corpus & sanctione
 nem; illi vero eam constantè asserant, imò tanquam
 de credendam supponant. Omissis igitur etiam vanis
 sacris a
 lis Catholicorum interpretationibus, omnium certè verbo
 videtur esse illa, quam assert S. Doctor nimirum per
 nomen, *Hoc vel hic*, nihil demonstrari, quod sit eo tenet & pro
 re quo profertur, sed id, quod est in fine prolationis
 formæ, prædictamque locutionem intelligendam esse
 ultimum in fine prolationis verborum.

Hæc autem S. Doctoris explicatio duplici modo
 ligi potest: prior est, ut pronomen illud accipiatur
 stantive saltem in forma consecrationis panis & per
 significetur substantia corporis Christi (quæ erit sub
 ciebus panis in fine prolationis formæ) confusè
 eo pronomine designata; & per prædicatum huius
 ciationis distinctius expressa. Posterior modus, quæ
 entur Ioannes Major in 4. dist. 8. q. unica & Maldon
 in cap. 26. S. Matth. est, ut prædictum pronomen
 adiectivè, ac proinde ut eodem modo hæc Christi
 intelligantur: *Hoc est corpus meum*; atque si quis
 est *Thesaurus meus*; & sicut etiam Pater cælestis de
 Christo Domino dixit, *Hic est filius meus dilectus*; quæ
 steriori sensu præsertim intelligi debet forma
 tionis sanguinis, cuius verba transulit interpres
 per nomen adiectivum demonstrativum: *Hic est calix*
guinis mei.

Quæres 3, quo sensu in verbis illis consecrationis
 pienda sit copula, *est*; hæretici enim contendunt
 accipiendam esse pro *significat*; quam ad rem varia
 pturis exempla proferunt, in quibus eo sensu accipi
 sar, ut 1. Corinth. 10. *Petra erat Christus*, id est
 petra significabat Christum.

Resp. 1. quamvis verum esset, aliquando in scripturis
 hoc verbum substantivum sic accipi; inde tamen nullo modo
 sequi, illud in verbis consecrationis eo sensu esse accipi-
 erendum; cum neque à SS. Patribus, neque ab Ecclesia uni-
 versa unquam sic acceptum fuerit, ut constabit ex ijs quæ
 in sectione sequenti dicentur.

Resp. 2. falsum esse, illud verbum substantivum, *est*, in
 variis sacris aut etiam prophanis litteris unquam accipi pro
 verbo *significare*: in omnibus enim allegoricis aut meta-
 phoricis locutionibus, quæ afferri possunt [ut rectè obser-
 vat & probat Maldonatus supra] si quæ figura est, non hæ-
 bet in verbo, *est*, sed vel in subiecto enunciati-
 onis, vel in prædicato; verbum enim, *est*, semper aut substantiam, aut
 solam extremorum unionem significat, ut docuit Aristot.
 in lib. de interpret. cap. 3.

Quæres 4. quomodo hæc consecrationis forma vera
 esse possit: prius enim requiritur rem aliquam esse, quam
 sub veram esse propositionem quæ affirmat illam esse; forma
 autem consecrationis, cum efficiat illam rem quam enun-
 ciat, est illa prior, & ex consequenti falsa; cum significet id
 quæ esse quod nondum est.

Resp. ex S. Doctore hæc esse differentiam locutio-
 num, quæ vim significativam solummodo habent, & ea-
 rum quæ habent vim effectivam: quod illæ supponant
 rem quam enunciant, jam esse: hæc verò illam efficiant:
 eandem ad veritatem formæ consecrationis, per quam v.g.
 corpus Christi ponitur sub speciebus panis, sufficit, quod
 eadem duratione reali, qua significatio ejus, completur,
 res per eam significata & enunciata talis à parte rei sit,
 qualis esse significatur & enunciat: quod cum in forma
 illa reperitur [ut constabit ex dicendis Sectione sequen-
 tis] hinc sequitur illam veram esse.

Quæres 5. & ultimo, quo sensu intelligi debeant verba,
 quæ ad consecrationem sanguinis Christi Domini adhi-
 bentur: *Hic est calix sanguinis mei, novi & æterni Testamenti,
 mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remis-
 sionem peccatorum.*

Iam diximus non omnia illa verba esse de esse consecrationis, sed hæc tantum, (*Hic est calix sanguinis mei*) ea verò quæ sequuntur, per traditionem à S. Patre Apostolo (qui Romanæ liturgiæ author fuit) acceptæ docet Leo 9. in Epist. ad Michaëlem Imperatorem cap. & S. Thom. a. 3. fuisseque addita verbis essentialibus, ut ad expressius significandam virtutem ipsius sanguinis Christi, qui quidem (ut explicat S. Doctor) pro nobis datus est, primò ad conferendum nobis jus hæreditatis, juxta illud Hebr. 10. *Habentes fiduciam in introitu sancti in sanguine Christi; & ad hoc designandum, dicitur, in æterni Testamenti* Jus enim ad hæreditatem per testamentum acquiritur. Secundò ad justificationem & sanctificationem conferendam, cuius initium, fundamentum & radix est fides (ut loquitur Conc. Trid. sess. 6. cap. 8.) & ideo subditur. *Mysterium fidei.* Tertio panis a movenda ipsius gloriæ & justificationis impedimento, scilicet peccata juxta illud Hebr. 9. *Sanguis Christi dabit conscientiam nostram ab operibus mortuis: & qui ad hoc subiungitur: qui pro vobis & pro multis effunditur.* Tertio remissionem peccatorum. *Pro multis*, id est, pro omnia panis quantum est ex parte ipsius Christi, ut explicant Eusebius & Theophyl. apud Maldonatum supra; vel *Pro multis* est pro solis prædestinatis quantum ad fructum & gratiam, prout à nobis explicatum est priori huius parte tract. 1. cap. 6. Sect. 5. *Effundetur*, vox Græca, in Evangelistis Matthæo, Luca, & Marco est præsentis poris, significatque effundi sanguinem, id est, offerri libari in ipso Missæ Sacrificio; versio tamen communi quæ est futuri temporis, refertur ad effusionem sanguinis quæ in cruce futura erat, quando hæc Christus protulit; & hæc Ecclesia retinuit, ut significat Sacrificium illud quod in altari offertur, & illud quod in cruce oblatum est, unum & idem esse *Solâ* (ut loquitur Concil. Trid. Sess. 22. cap. 2.)

offerendi ratione diversâ.

SECT

SECTIO V:

Quid in hoc Sacramento per verba conse-

crationis efficiatur.

TRIA sunt præsertim, eaque maximè admiranda atque suspicienda (vt loquitur Catech. Rom. p. 2. cap. 4.) quæ per verba consecrationis efficiuntur. Primum est, quòd verum & proprium Christi Domini corpus, illud idem, quòd ex sanctissima Virgine natum, ad dexteram Patris sedet; & verus ac proprius ejusdem sanguis (quæ pro nobis effusus est) in hoc Sacramento realiter & substantialiter continetur.

Secundum est, quòd nulla in Sacramento illo remanet panis aut vini substantia, quantumvis id à sensibus maxime alienum videatur; sed tota ipsius panis ac vini substantia convertitur in substantiam corporis ac sanguinis Christi Domini.

Tertium denique est, quòd in eo Sacramento accidentia panis ac vini, quæ oculis aliisque sensibus percipiuntur, sine ullo subiecto mira quadam, atque inexplicabili operatione remanent & operantur: de quibus in Paragraphis sequentibus agendum erit.

PARAGRAPHUS. I.

De vera & reali præsentia corporis & sanguinis Christi Domini in Sacramento Eucharistia.

NON hoc tempore solum, sed jam olim à primis Ecclesie sæculis hæc veritas (nimirum Christi Domini corpus & sanguinem verè ac realiter in Eucharistia Sacramento adesse) quæ inter reliqua fidei Catholice dogmata quasi principem locum obtinet, ab hæreticis impugnata est, quorum antesignanus fuit Judas Iscariotes, qui pri-

D

SAC

nus huic veritati incredulus fuit, vt habetur S. Ioan-
 quem postea secuta sunt Simoniani & Menandriani, vt
 fert Bellarm. Lib. 1. de Sac. Euch. c. 1. qui realem cor-
 Christi Domini presentiam in Eucharistia negaverunt.
 Postillos Iconomachi (vt constat ex 6. Synodo gene-
 28. 6.) dixerunt Eucharistiam esse tantum figuram
 imaginem corporis Christi. Secutus est deinde Beren-
 rius qui eandem veritatem circa annum 1050. impu-
 vit, quam tamen contumaciâ omni depositâ in Co-
 Rom. sub Greg. 7. postea professus est. Exorti sunt post-
 dum Albigenses, qui [vt testatur S. Antoninus p. 4. c. 7. §. 5.] in Sacramento Eucharistiæ Christi Domini
 verè & realiter esse negaverunt: quibus aliquot postea
 subscripserunt hæretici illi qui Flagellantes dicti sunt
 refert Bernardus Luxemburgensis in Catalogo hære-
 rum. Demum Ioannes Zuinglius, Oecolampadius, Bu-
 gerus, alique recentiores Sectarii, quorum agmen-
 Calvinus cum suis assecclis; qui omnes, licet inter se
 mè discordes, in eo tamen conveniunt, quod Christi
 mini corpus realiter in Eucharistiæ Sacramento ex-
 gent.

Probatur igitur nostræ fidei veritas, & simul erro-
 positi refelluntur 1. autoritate script. S. Ioan.
 Christus Dominus de institutione huius Sacramen-
 faciendâ sic loquitur: *Tamen quem ego dabo, caro mea
 mundi vita*: Deinde SS. Matth. 26. Mar. 14. & Luc.
 Christus Dominus hoc Sacramentum instituens ap-
 & expressis verbis dixit: *Hoc est corpus meum; hic est
 quis meus*. Vnde sic argumentari possumus: Christus
 minus Eucharistiæ Sacramentum instituens dedisse
 bum id quod se daturum antè promiserat: atqui in
 S. Ioannis loco promiserat se daturum in cibum, na-
 guram corporis sui, sed ipsummet corpus: ergo dicitur
 est verè corpus suum dedisse, proindeque ipsum
 Domini corpus verè & realiter in Sacramento Euc-
 stiz existere. Quod autem verba illa ex S. Ioanne
 de corpore Christi non figuratè, sed verè ac realiter
 existant, quæ-

bum dando intelligenda sint, constat ex unanimi SS. Patrum consensu: ita enim hunc locum de vera & reali corporis Christi Domini sumptione in Sacramento Eucharistiae interpretati sunt SS. Basil. Gregor. Nissen. Chrysostr. Cyrill. Epiph. Cypr. Hilar. Ambr. Hieron. August. Prosper, Leo. Damaf. Bern. & alii quorum testimonia fusè refert Maldonatus in cap. 6. S. Ioannis.

Probatur 2. Auth. duorum Conciliorum generalium, primi scilicet & ultimi; Nicæni & Tridentini; in illius siquidem actis (vr refert Bellarm. lib. 2. de Euch. cap. 10) hæc habentur: *Fide intelligamus situm in sacra illa mensa agnum illum Dei tollentem peccata mundi, incruentè a sacerdotibus immolatum & pretiosum ipsius corpus, & sanguinem verè nos sumentes credere hæc esse nostra resurrectionis Symbola.* In Tridentino autem Sess. 13 cap. 1. *Docet sancta Synodus, & aperte, ac simpliciter profitetur, in almo sancta Eucharistia Sacramento, post panis, & vini consecrationem, Dominum nostrum, Iesum Christum, verum Deum, atque hominem, verè, realiter, ac substantialiter sub specie illarum verum sensibilium contineri; nec enim hæc inter se pugnant, ut ipse Salvator noster semper ad dexteram Patris in caelis asideat, juxta modum existendi naturalem, & ut multū nihilominus aliis in locis Sacramentaliter præsens suâ substantiâ nobis adsit, ea existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus, possibilem tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustratâ, assequi possumus, & constantissimè credere debemus.*

Probatur 3. ex SS. Patribus, qui fusè citantur à Bellarmino toto lib. 2. de Euch. ubi consentientem illorum per omnes Ecclesiæ ætates doctrinam ostendit: illustriora alia quot testimonia hîc præferemus.

S. Cypr. Serm. de Cœna Dom. *Panis iste, inquit, non effigie, sed natura mutatus: omnipotentia Verbi factus est caro.*

S. Hilar. lib. 8 de Trinit. *De veritate, inquit, carnis, & sanguinis non est relictus ambigendi locus; nunc enim & ipsius Domini professione, & fide nostra verè caro est, & verè sanguis est, &c. An hoc veritas non est? contingat plane his verum non esse, qui Christum Iesum verum esse Deum negant.*

D 2

S. A. M.

S. Amb. lib. 4. de Sacram. cap. 4. *Panis iste, inquit, pro
est ante verba Sacramentorum; ubi accesserit consecratio, de
fit caro Christi.*

Probatur 4 ex antiqua & perpetua Ecclesie praxi
randi hoc Sacramentum, quod testatur S. Amb. lib. 4.
Spiritu Sancto cap. 12. *Per terram, inquit, intelligitur
Christi: quam hodie quoque in mysterio adoramus: & S. Amb.
in Psal. 98. Nemo, inquit, carnem Christi manducat, nisi
adoraverit; adorari autem in hoc Sacramento Christi
non posset, si in eo verè ac realiter non existeret.*

Obiiciunt hæretici 1, hæc Christi Domini verba S. Io
nis 6, *Spiritus est qui vivificat; caro non predest quisquam
Vnde inferunt carnem Christi realiter in sumptione
charistie non comedi, cum ex se nihil profutura sit.*

Respondet S. Aug. tract. 27. in Ioan. *Caro non prodest
quam; sed quomodo illi (Capharnaïta scilicet) intellexit
carnem quippe sic intellexerunt quomodo in cadavere dil
tur, aut in mercato venditur: Vnde S. Chrysostr. Hom.
S. Ioan. S. Cyrill. Catechesi. 4. Mystag. & alii SS. Patres
hæc Christi Domini verba & alia subsequencia dicunt
moneri fideles, ut huius Sacramenti veritatem non
liter, id est secundum sensum humanum, qui nihil
dest, imò in percipiendis mysteriis divinis multum
ed spiritualiter, id est secundum veram fidei spiritum in
gant, secundum quem caro Christi Domini in hoc Sa
ramento non ut simplex & nuda caro consideratur
ratione nihil prodest) sed ut caro divino spiritu ple
divino verbo personaliter unita; quo pacto vivificari
maximè prodesse potest.*

Obiiciunt 2. S. Aug. lib. cont. Adimantium cap. 11
loquentem: *Non dubitavit Christus dicere. Hoc est corpus
um, dum signum daret corporis sui: unde inferunt hoc Sa
eramentum non continere corpus Christi realiter,
illius signum sit. Item tract. 25 in S. Ioan. *Vt quid par
rem & dentes: crede & manducasti: unde sequitur, non
sed fide percipi corpus Christi, proindeque in hoc Sa
ramento realiter non existere.**

Resp. ad primum locum, falsò ab hæreticis inferri corpus Christi realiter in hoc Sacramento non existere, ex eo quòd dicatur esse signum corporis Christi, sicut ex eo quòd idem Christus vocatur ab Apostolo Heb. 1. Figura substantiæ Patris, falsò inferretur substantiam Patris in illo realiter non esse: quare dicendum est ideo Eucharistiam vocari signum corporis Christi; non quòd Christi corpus ibi realiter non sit: sed quia ibi modo quodam invisibili sub speciebus tamen sensibilibus panis tanquam sub signo visibili existit.

Ad secundum resp. S. Aug. verbis in objectione citatis metaphoricè loqui de manducatione spirituali doctrinæ Divinæ, quæ fit per fidem, ut ex toto ejus contextu facile colligi potest; vel si de hujus Sacramenti manducatione loquantur, docere tantum illum voluisse realem corporis Christi in hoc Sacramento manducationem tunc solummodo esse fructuosam, quando spiritali per fidem manducationi conjuncta est.

Obiiciunt 3. possibile non esse Christum totum in tam parva hostia, imò in illius minutissima particula realiter adesse: ejus majestatem dedecere, dentibus manducantium frangi & conteri, imò à bestiis posse devorari, ab igne comburi, pedibus conculcari &c.

Ad hæc & similia argumenta breviter respondetur, ista videri posse impossibilia & indecentia iis, qui Dei potentiam incomprehensibilem, & inexhaustam bonitatem, ac (ut Apostoli verbis utamur) *nimiam charitatem* Eph. 2. ignorant. Fideles verò, qui firmiter credunt: *non esse impossibile apud Deum omne verbum* (ut testatur est Angelus S. Luc. 1.) firmissimè etiam sibi persuadent, realem illam Christi præsentiam in hoc Sacramento tam expressis Divinæ veritatis testimoniis assertam, Deo possibilem esse, licet possibilitatis illius modum ignorent. Credunt etiam nihil in illo Sacramento infinitam eius bonitatem dedecere, neque manducatione, aut quavis alia hujus Sacramenti attestatione corpus Christi gloriosum dehonefari; sicut nec solis radius inficitur ex cæno in quod illabitur, nec ex speculi aut crystalli ab eo illustrati fractione violatur,

Porro ad has & similes hæreticorum objectiones respondendum est, observandum est hujus Sacramenti veritatem, non ratione humana, sed sola Dei auctoritate inniti; proinde que, ut certò cognoscatur, non ratio, cinium humanum, sed Divinum oraculum esse tantummodo consulendum, videndum, quid asserat Sacra scriptura, non ut ab hæreticis in contrarias & falsas interpretationes distorqueatur, sed ut ab Ecclesia universa & à SS. Patribus unanimi consensu intelligitur. Preterea notandum est SS. Patres, quando non aperte & clarè; sed ambiguè & obscure hoc Sacramento locutos fuisse, ac religiosa quadam precautionè illius notitiam occultare voluisse, tum in catechismis, ne ex ea scandalum aliquod paterentur: tum in sermone, inter quos debebant, ne tam preciosam margaritam ante porcos proiicerent; præsertim cum inter fideles nulla tunc circa hujus mysterii veritatem difficultas, dubitatio suborta esset: unde S. Athan. in 1. Apologia sua. *Non est, inquit, fas mysteria non initiatis prodere. Ethnicis non intelligentes derideant, aut Catechumeni curiose facti scandalizentur.*

PARAGRAPHUS II.

De Transsubstantiatione, seu conversione totius substantiæ panis & vini in substantiam corporis & sanguinis Christi Domini.

FIDES Catholica docet non modò corpus & sanguinem Christi Domini realiter in Sacramento Eucharistiæ sub speciebus panis & vini existere, ut supra probatum est; sed præterea nihil substantiæ panis aut vini in remanere, totamque panis ac vini substantiam transmutari & converti in substantiam corporis & sanguinis Christi Domini: quod Concil. Trid. explicavit simul & de

nuit his verbis: *Persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denovo sancta hæc synodus declarat, per consecrationem panis & vini conversionem fieri totius substantie panis in substantiam corporis Christi, Domini nostri, & totius substantie vini in substantiam sanguinis ejus: quæ conversio convenienter, & propriè à sancta Catholica Ecclesia Transsubstantiatio est appellata.*

Huic veritati multiples opponuntur errores, quos hic brevier recensere non erit inutile, ut evidentius fiat, quid in hoc mysterio credi, quidve repudiari debeat.

Quidam igitur (ut refert Bellarm. lib. 3. de Euch. cap. 13) attendentes ad modum transmutationum substantialium quæ naturaliter fiunt, in quibus una tantum pars substantialis compositi nempe forma transmutatur, materia prima immutabili permanente; similiter opinati sunt in hoc Sacramento solam panis substantialem formam per consecrationis verba mutari; materiam verò panis remanere, & ab anima Christi informari. Alii è contrario existimaverunt solam panis materiam mutari in corpus Christi, remanente forma substantiali ejusdem panis. Alii arbitrati sunt panem in Eucharistia hypostaticè assumi à verbo divino, eodem prorsus modo quo natura humana ab illo assumpta est. Alii censuerunt substantiam corporis Christi & substantiam panis simul in Eucharistia commisceri. Lutherus denique lib. de captivitate Babyl. cap. de Eucharistia, docuit non esse articulum fidei, quòd substantia panis maneat, vel non maneat simul cum Christi corpore in Eucharistia, ac utrumque sine hæresis periculo posse defendi; sibi tamen videri probabilius & scripturis conformius, quòd in hoc Sacramento panis substantia maneat simul cum ipso Christi corpore.

Refelluntur hi errores, & Catholicæ fidei veritas de transsubstantiatione panis & vini in Christi Domini corpus & sanguinem probatur 1. ex autoritate Ecclesiæ, quæ id expressè & apertè declaravit tum in Concil. Trid. supra relato, tum etiam antea in Concil. Lateran. sub Innoc. III. cap. *Firmiter*, de sum. Trinit. ubi definitum habetur,

betur, In Sacramento altaris corpus & sanguinem Christi
speciebus panis & vini, veraciter contineri, transubstantia-
panem in corpus, & vino in sanguinem: Et in Concil. Rom.
 Nicolao 2. ubi Berengarius iterum hæresim suam ab-
 zans, profitemisque fidem Catholicam sic loquitur: *Cre-*
de, & ore confiteor panem & vinum &c. substantiam
converti in veram ac propriam & vivificatricem carnem
sanguinem Christi Domini.

Probat 2. ex SS. Patribus qui id unanimi consen-
 asserunt. ut S. Greg. Nyssen. orat. Catech. cap. 37. *Dei*
bo, inquit, sanctificatum panem in Dei Verbi corpus
transmutari; ibidemque subdit naturam panis & vini tra-
elementari in corpus & sanguinem Christi: S. Cyrill. Alexan.
 Epist. ad Calosyrium dicit panem in altari oblatum.
veritatem propria carnis à Christo converti: S. Damasc.
 4. de fide cap. 14. asserit in hoc Sacramento panem &
 num modo mirabili in Christi corpus & sanguinem con-
 S. deaique Ambr. lib. de initiandis cap. 9. ipsam panis
 vini transmutationem in corpus & sanguinem Ch-
 Domini fuse explicat, & variis tum rationibus tum ex-
 plis probat, quæ apud illam utiliter legi possunt.

Obiiciunt 1. hæretici Eucharistiam vocari in scriptura
 panem, ut 1. Corinth. 10. unde inferunt panis substan-
 am simul cum Christi corpore in Eucharistia remanere
 alias falso panis diceretur.

Resp. vocari panem vel quia exteriorem figuram, & a
 panis accidentia retinet, sicut Gen. 18. Angeli vocantur
 ri, quia exterius tales esse videbantur, licet realiter
 non essent; vel quia ante consecrationem verè panis
 ideoque panis dicitur, quamvis amplius non sit; sicut
 scripturis res quædam post mutationem in ipsis facta
 eodem plerumque nomine vocantur, quo antea vo-
 bantur, ut Exod. 7. virga Moysis in serpentem substan-
 liter mutata, adhuc tamen appellatur virga.

Obiiciunt 2. verbum (transubstantiationis) non re-
 piri in scriptura.

Resp. neque etiam in illa reperiri verbum, *Consubstantialis*, quod Concil. Nicæn. 1. ad Christi Domini naturam divinam explicandam usurpavit; neque ullum tamen Catholicum de veritate per verbum illud significata dubitare: si igitur Ecclesia in Concilio illo sanctissimè ac summa cum ratione id fecit, cur eadem Ecclesia in Concilio Lateran. Florent. & Trident. ad Eucharistiae veritatem expressius significandam, & ab erroribus vindicandam idem præstare non potuit?

PARAGRAPHUS III.

Explicantur quedam difficultates circa transsubstantiationem panis & vini in Christi Domini corpus & sanguinem.

P R I M A est, quid sit propriè illa transsubstantiatio, & quomodo intelligi debeat Omissis variis & prolis super hac difficultate Theologorum disputationibus, breviter dicimus: Transsubstantiationem panis in corpus Christi, non esse ipsius corporis Christi substantialem productionem aut mutationem; id est, Christi Domini corpus per illam transsubstantiationem de novo non produci, nec substantialiter mutari, aut localiter moveri; sed per vim & efficaciam consecrationis fieri, ut desinente tota panis substantia, corpus Christi, quod est in cælo, sine ullo motu locali, aut mutatione sui substantiali, jam esse incipiat sub speciebus ipsius panis; neque solum sub illis sit per simplicem præsentiam sive coexistentiam, sed etiam per unionem quamdam, qualis erat inter substantiam panis, & accidentia ejusdem panis, sublata tamen inhzrentia.

D s

Quod

Quod si cui explicatio ista minimè satisfaciat, tunc
 nerit SS. Patres (ut testatur Catech. Rom. part. 2. c. 4.)
 pè admonere fideles, *Ne curiosus inquirant, quo pacto
 mutatio fieri possit; nec enim à nobis percipi potest, ne
 naturalibus mutationibus, aut in ipsa rerum creatura
 hujus rei exemplum aliquod habemus: verum quòd
 fide percipi debet, id quomodo fiat, non est curiosius
 quirendum.*

Secunda difficultas est, quid in illa transsubstantia
 ponatur sub speciebus panis & vini tam vi verborum
 consecrationis, quàm per naturalem concomitantiam. N
 aptius ad hujus difficultatis solutionem afferri po
 quàm id quod habetur in Concil. Trid. Sess. 13. c. 1.
*dicitur, verum Domini nostri corpus, verumque ejus san
 guinem sub panis & vini specie, unà cum ipsius anima & divi
 nitate existere; sed corpus quidem sub specie panis, & sanguis
 sub specie vini, ex vi verborum; ipsum autem corpus sub
 specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamque sub utra
 que naturali illius connexionis, & concomitantia, quàm
 Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit, non am
 moriturus inter se copulantur; Divinitatem porro propriam
 mirabilem illam ejus cum corpore, & anima hypostaticam
 unionem. Quapropter verissimum est, tantumdem sub utra
 que specie, atque sub utraque contineri; totus enim, & in
 Christus, sub panis specie, & sub quavis ejus speciei parte,
 & mem sub vini specie, & sub ejus partibus existit.*

Ex quibus Concilii verbis colligitur 1. quòd, sicut
 specie panis totum corpus, sic etiam sub specie vini
 Christi Domini sanguis vi verborum ponitur, cum
 fit ratio cur una ejus pars præ alterà ponatur; sicque
 ille divinus sanguis, ne unica quidem guttula excep
 verborum consecrationis in sanctissimo Missæ sacra
 (quod maximè perpendi debet) pro unoquoque nostrum
 quotidie effunditur.

Colligitur 2. ea omnia, quæ Christo Domino extra
 eramentum nunc in cælo esistenti sunt intrinseca,
 & concomitantiam quoque poni sub speciebus consecra

& sic corporis ejus gloriosi dotes, qualitates item naturales ac supernaturales ejus animæ inexistentes, omnes denique divinitatis ejus perfectiones in illo Sacramento contineri; ita ut aliqua ratione de unoquoque fidelium dignè Sacramentum hoc percipiente dici possit, quòd tunc, cum illud percepit, in eo sint omnes thesauri sapientię & scientię Dei. Per eandem quoque concomitantiam persona Patris, & persona Spiritus sancti, propter identitatem naturæ cum ipsius Filii persona, sub illis panis ac vini speciebus ita simul ad sunt, ut si per immensitatem suam ubique non essent, ratione tamen illius identitatis in illo Sacramento adessent.

Tertia difficultas est, an Christi Domini corpus, quod in Eucharistiæ Sacramento inextensè & indivisibiliter existit (ut constat ex suprâ relatis Concilii Trid. verbis) retineat in eodem Sacramento propriam quantitatem. Resp. affirmativè cum S. Doctore q. 77. a. 4. ratio est, quia omnia quæ naturalem & plusquam localem connexionem habent cum substantia corporis Christi, ponuntur per concomitantiam in hoc Sacramento, ut ex antè dictis patet; unde sequitur, ut quantitas quæ corpori glorioso Christi naturaliter connexa est, sub hujus Sacramenti speciebus reperiri debeat. Quæ quidem doctrina ita certa est, ut quamvis ab Ecclesia expressè definita non sit tanquam de fide, contrarium tamen sentire erroneum existimet Alexander Alensis. p. 4. q. 10. in. 7. a. 3.

Dicet aliquis, si corpus Christi retineret propriam quantitatem in Eucharistia, deberet esse extensum & divisibile, & figuram etiam aliquam habere, cum figura sit intrinsecus terminus quantitatis.

Resp. duplicem esse quantitatis extensionem, seu corpus quantum duplici modo esse extensum; primò in ordine ad se; secundo in ordine ad locum: prior extensio est de essentia ipsius quantitatis: posterior vero est tantum proprietas virtute Divina ab ea separabilis: unde fit ut quantitas hac extensione locali destituta, quantæcunque sit magnitudinis in ordine ad se, possit tamen per divi-

nam omnipotentiam intra spatium quantumvis exiguum
concludi. Similiter duplex est figura; una organica, quæ
pendet ab extensione quantitatis in ordine ad se; altera
localis seu (ut ita loquamur) situalis, quæ ab extensione
locali ipsius quantitatis pendet, cum igitur corpus Christi
in Eucharistia Sacramento sit solummodo
tensum in ordine ad se, non verò in ordine ad locum, non
bet tantum figuram organicam, non verò localem; non
intelligitur qua ratione fieri possit, ut retinens propriam
quantitatem & figuram, in quantumvis exiguo spatio
sub quantalibet specierum Sacramentalium particulis
tum contineri possit.

Quarta difficultas est, quid de speciebus panis & vini
in hoc Sacramento remanentibus sentiendum sit. Res
species illas seu accidentia panis & vini, puta figuram
colorem, saporem, &c. post consecrationem manent
nullo subiecto. Ita definitum est in Concilio Trid. sess.
Can. 2. & hæc Viulefi propositio tanquam falsa & heret
rica damnata est in Concil. Constant. sess. 8. (*Accidentia
panis non manent sine subiecto in Sacramento, &c.*) Id tenet
de omnibus accidentibus conjunctim sumptis est im
gendum: vera siquidem est S. Thomæ doctrina q. 77.
& 2. afferentis quantitatem panis & vini ab omni sub
iecto separata divina virtute in hoc Sacramento existi
re in subiecto. Qui etiam a. 3. docet, species illas panis & vini
posse sic separatas agere, quidquid poterant, dum in
panis & vini substantiæ tanquam proprio subiecto in
rebant; cum semper eandem essentiam, existentiam
agendi virtutem retineant. Et a. 4. species illas posse
sumpi, ut experientia satis compertum est. Art. item a.
speciebus illis fieri posse nutritionem substantialem
nutritio illa ex sola specierum quantitate divina virtute
fiat, sive (quod probabilius est) ex materia; quæ
creatur eo instanti quo species illæ Sacramentales al
tur, ut ipsa substantia panis, si adesset sub illis esse nat
liter desineret. Denique q. 76. a. 6. ad 3. tradit Christi

mini corpus & sanguinem desinere esse sub illis panis ac vini speciebus, quando ita mutantur aut alterantur, ut hæc mutatio seu alteratio ad defitionem substantiæ panis ac vini sufficeret; remanere verò sub illis Christi corpus ac sanguinem, quamdiu mutatio illa seu alteratio tanta non est, ut ad defitionem substantiæ panis aut vini satis esset; quod ex ipsius etiam Ecclesiæ praxi satis constat, quæ tamdiu adorat Christum in hoc Sacramento, quamdiu in illo species panis ac vini remanere cognoscit.

Quinta difficultas est, an Christi corpus sub speciebus sacramentalibus existens videri possit ab oculo corporeo, vel ab intellectu creato cognosci.

Respondet S. Doctor q. 76. a. 7. nullum corporeum oculum pertingere posse ad visionem corporis Christi, prout est in hoc Sacramento; cum in illo sit per modum substantiæ, quæ per se non est visibilis, neque ullo sensu aut imaginatione perceptibilis: ab intellectu autem creato posse clarè cognosci, dummodo lumine gloriæ illustretur, quo deficiente nonniù obscure ac per fidem percipi posse Christi existentiam sacramentalem. unde (ut ait idem S. Doctor) nequidem ipsi dæmones Christum in hoc Sacramento existentem cognoscere possunt, nisi per fidem, cui non assentiuntur voluntariè, sed ad eam evidentia signorum conuincuntur, prout, dicitur S. Iacob. 2. quod *dæmones credunt, & contremiscunt.*

Sexta denique difficultas est, quid de miraculosis apparitionibus sentiendum sit, quæ aliquando in hoc Sacramento contigerunt, & adhuc contingere Deo ita volente possunt, ut quando puer, vel caro in manibus Sacerdotis, aut super altari, vel sanguis in calice cernitur. Respondet S. Doctor a. 8. Christum tunc semper manere in hoc Sacramento; nec carnem illam aut sanguinem miraculose apparentem esse carnem vel sanguinem ipsius Christi, sed esse aliquid miraculose productum, quo tum caro & sanguis ipsius Christi, tum etiam sacramentales species teguntur. Monet autem rectè idem S. Doctor In 4. dist. 10. q. 4. a. 3. q. 3. non licere eiusmodi carnem
aut

aut sanguinem miraculosè sic apparentem ore sumi
quia hæc signa miraculosa non habent modum con
entem, quo possint pro ratione hujus Sacramenti con
ac bibi: quare in illo casu deberet Sacerdos (ut dicitur
Valentia disp. 6. q. 4. de Euch. p. 1.) alium panem & vinum
consecrare & sumere, ut sacrificium ea ratione per
retur.

SECTIO VI.

Quinam sint effectus Sacramenti Eucha ristia.

VARIJ sunt itque saluberrimi hujus divini Sa
cramenti effectus, de quo verè dici potest, quod olim
Manna dictum est, omnem in illo reperiri saporis su
avitatem: præcipuos hic & observatione maximè dig
nos notabimus.

Atque in primis certum est, hoc Sacramentum
dispositis, gratiæ sanctificantis augmentum conferre
in Decr. Eug. expressè definitum habetur, & satis con
firmatur ex iis quæ cap. 1. de Sacram. in genere dicta sunt.
Quidem gratiæ augmentum cæteris paribus longè ub
erius & plenius in isto Sacramento quàm in aliis percipi
tùm in eo fons ipse gratiarum, & omnium charissimorum
ac donorum caelestium contineatur, ut dicit Catechismus
Romanus. Docet autem S. Th. q. 80. a. 8. ad 6. effectum
illud in ipsa Sacramenti sumptione percipi, ideoque
principalem tunc & maximam in suscipiente requiri devo
tionem.

Querunt Theologi, an Sacramentum hoc conferat
jam aliquando primam gratiam à peccatis justificantem
Resp. certum esse (sicut docet S. Th. q. 79. a. 3.) Sacramen
tum hoc nullo modo profuturum, sed potius maxime
futurum ei, qui cum affectu, vel conscientia peccati
talibus illud susciperet; quod verò spectat ad illum, qui

peccato mortali existens, illius tamen nec affectum nec conscientiam haberet, si bona fide ad hoc Sacramentum accedat, quidam Theologi (ut Richardus, Scotus, & alii quos citat & sequitur Suares disp. 63, sect. 1.) existimant in illo casu Sacramentum Eucharistiae ex opere operato iustificare ac primam gratiam conferre, Melius tamen S. Bonaventura, Gabriel, Major, & alii, quibus subscribit Vasques disp. 205, c. 4. negant: cum hoc Sacramentum per se ad remissionem peccati mortalis non sit institutum; constat enim (ut loquitur Catech. Rom. sup. c. 4.) quemadmodum mortuis corporibus naturale alimentum nihil prodest; ita etiam anima quae spiritu non vivit, sacra mysteria non prodesse; ac propterea panis & vini speciem habent, ut significetur, non quidem revocanda ad vitam animae, sed in vita conservanda causa, instituta esse. Docet tamen S. Th. sup. illum, qui bona fide ignorans se in peccato mortali esse, devotè ac reverenter hoc Sacramentum perciperet, ex Dei bonitate per illud gratiam aliquam actualem consecuturum, qua excitabitur ad actum charitatis seu perfectae contritionis eliciendum, & sic ab ipso peccato mortali liberabitur.

Secundus huius Sacramenti effectus complectitur quaedam specialia gratiae actualis auxilia opportuno tempore vi huius Sacramenti dignè suscepti conferenda, per quae charitas conservatur, roboretur, perficitur, id què spiritualiter animae confertur, quod panis & vinum corpori conferre solet, ut expresse declaratur in Decr. Eug. ubi dicitur *Omnem effectum, quem cibus & potus materialis quoad vitam operatur corporalem, sustentando, augendo, reparando, & delectando; Sacramentum hoc quoad vitam operari spirituales: In quo (ut explicat S. Chrysostr. hom. 61. ad pop. Antioch.) Christus Dominus maximam erga nos charitatem evidentissimè testatur, cum enim saepe numero parentes liberos suos aliis nutriendos tradant, ipse nos alere propria sua substantia voluit, carnemque suam à nobis tangi, manducari, illique, dentes nostros infigi permisit.*

Tertius

Tertius effectus consistit in eo, quod Christus Dominus se in hoc Sacramento sumendum nobis exhibet, modò tanquam cibum quo nutriamur, sed etiam quam salutare medicamentum quo naturæ nostræ infirmitates id est prave inclinationes, immoderati affectus &c. curentur. Id passim docuerunt SS. Patres. S. Gregorius in Catech. cap. 37. dicit Eucharistiam esse cibum, sed etiam medicamentum, venens damnum quod corpori fuerat, per contrariam repellens affectionem. S. Cyrillus. lib. 4. S. Ioan. cap. 17. Sedat, cum in nobis manet Christus, saevit membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit, aegrotos curat, collisos redintegrat, &c. Ambr. lib. 5. de Sacram. cap. 4. Iste panis quotidianus in remedium quotidiana infirmitatis. S. denique Bernardus in Serm. de Coena Domini postquam dixit Sacramentum Dominici corporis & sanguinis efferatis moribus & ritibus concupiscentiæ mederi, subiungit: Si quis non tam saepe modò nec tam aerbos sentit iracundia, metum, vidia, luxuria, aut caterorum huiusmodi, gratias agat & sanguini Domini; quoniam virtus Sacramenti in eo, & gaudeat, quòd pessimum ulcus accedat ad tatem.

Quartus effectus est remissio peccatorum venialium ut docet S. Doctor art. 4. & ante illum docuerat S. Ambr. lib. 4. de Sacram. cap. 6. & lib. 5. cap. 4. & habetur capitulum de Consecr. dist. 2. cap. 110. ibid Remittuntur peccata venialia in hoc Sacramento, sive per infusionem gratiæ sanctificantis præsupposita de illis attritionem sive per charitatis & perfectæ contritionis fervorem quem hoc Sacramentum excitat, ut ex mente S. Doctor explicat Isambertus ad q. 79. q. 1. a. 6.

Quintus effectus est præservatio à peccatis mortalibus ut docet S. Th. art. 6. & S. Bernardus Serm. de Coena Domini, ubi dicit *Duo in nobis hoc Sacramentum operatur, & sensum minuat in minimis, & in gravioribus tollat omnem consensum.* Hunc autem effectum præstat tribus præsentibus modis ut docet Isamb. suprà: primò, suggerendo vires

robore addendo, per augmentum scilicet habituum super-
 naturalium quod efficit. Secundò, amovendo peccandi
 occasiones, juxta illud Psal. 22. *Parasti in conspectu meo*
inimicum, adversus eos, qui tribulant me Tertiò denique pro-
 tegendo nos à dæmonum impugnationibus ipsosque
 dæmones arcendo. Vnde S. Ignat. Epist. ad Ephes. Di-
 cit per hujus Sacramenti frequentem & dignam suscep-
 tionem *Expelli potestates satanae &c. panemque illum esse*
antidotum non moriendi: & S. Chrylost. Hom. 61. ad pop.
Antioch. Tanquam leones, inquit, ignem spirantes ab illa
mensa recedamus, facti diabolo terribiles.

Sextus effectus, est animæ gloria, seu vita æterna. Ita
 S. Th. 2. 2. & constat ex his Christi Domini verbis S. Ioan.
 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Confert
 autem hunc effectum Eucharistia, non tantum quia
 tribuit gratiam sanctificantem, in qua fundatur jus &
 dignitas ad ipsius vitæ æternæ consecutionem, (quod &
 reliqua sacramenta præstant) sed etiam, quia speciali mo-
 do confert dignè suscipientibus finalem perseverantiam,
 in quantum per specialia gratiæ auxilia charitatem robo-
 rat ac perficit, & à peccatis mortalibus præservat, ut supra
 dictum est.

Septimus effectus, est corporis resurrectio, & glorifi-
 catio, quæ speciali modo tribuitur participationi hujus
 Sacramenti, quod Christus declaravit his verbis S. Ioan.
 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem,*
habebit vitam æternam: & ego resuscitabo eum in novissime
die: quod fuse explicat, & probat S. Cyrill. Alexand. lib.
4. in S. Ioan. cap. 14. ubi observat quod Christus Domi-
us in exsuscitando mortuis non solum verbo & imperio, ut
Deus utebatur, verum etiam carnem suam quasi cooperatri-
cem nonnunquam adhibebat; ut reipsa ostenderet carnem quo-
vis suam, quoniam sibi conjuncta est, vivificam esse: nam
quando principis filiulam suscitavit, manum ejus apprehendit,
&c. Vnde concludit quod reformabit omnino ad immortalitatem
participes sui.

Octavus denique, est singularis quædam & inexplicabilis unio Christi Domini cum eo, qui Sacramentum dignè suscipit: juxta quod ipse Dominus Christus dicit: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, me manet, & ego in illo;* & de hac mirabili unione sæpe maximo pietatis sensu loquuntur SS. Patres, ac præsertim S. Chrysost. Hom. 61. ad pop. Antioch. ubi, postquam dixit nos per hujus Sacramenti participationem corpus cum Christo fieri, subjungit; *ut itaque non per charitatem hoc fiamus, verum & ipsa re in illam metamur carnem, hoc per escam efficitur, quam largitus est, volens ostendere desiderium quod erga nos habet: propter met ipsum nobis immiscuit, & corpus suum in nos contemvit, ut unum quid efficiamur tanquam corpus capiti conratum; ardentem enim amantium hoc est.* Et S. Cirill. Alex. lib. 10. in S. Ioan. cap. 13. supra relata Christi Domini explicans, *Sicut, inquit, si quis ceram igne liquefactam, cera similiter liquefacta ita miscuerit, ut unum quid que factam videatur; sic communicatione corporis & se Christi ipse in nobis est, & nos in ipso.*

Hos omnes effectus paucis sed efficacibus verbis declaravit Concilium Trid. Sess. 13. cap. 2. Vbi dicitur: *Summum Dominum hoc Sacramentum à fidelibus suscipere deesse, qui per hunc cibum, quo aluntur, confortentur viventes vita illius, qui dixit: qui manducat me, & ipse vivet propter me: & tanquam antidotum, qui liberatur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præsertim modum Pignus præterea id esse voluit, futura nostra gloria, & per hanc felicitatis: adeoque Symbolum, unius illius corporis, cuius caput existit: cuius nos, tanquam membra arctissima & charitatis connexionem astrictos esse voluit.*

Monet autem sapienter Isamb. ad q. 79. disp. 1. hos effectus per totam vitam obtinendos, Sacramentum participationem sæpe repetendam esse; adeoque timet vix fieri posse, ut quis propria sponte ac delibato ab hoc Sacramento per longum tempus abstineat, quod novum aliquod mortale peccatum dilabatur.

Porro circa hanc frequentem Eucharistia perceptionem, observanda est Doctrina sancti Thomae in 4. dist. 12. q. 4. a. 3. ubi dicit *In perceptione hujus Sacramenti duo requiruntur; desiderium conjunctionis ad Christum, & reverentiam Sacramenti: quorum primum inclinatur ad sumendum, secundum ad abstinendum: sed quia amor timori praponderat, ceteris paribus laudabilius est sumere, quam abstinere; dum tamen ex frequenti sumptione amor intendatur, & reverentia non minuat.*

Addimus praeterea ex libello verè aureo Introductionis ad vitam devotam, beatæ memoriæ Francisci Salesii Episcopi Gebennensis part. 2. c. 21. super hoc frequenti communionis usu judicium communi Ecclesiae consensu & praxi approbatum: *Duo, inquit, genera hominum frequentis hujus Sacramenti participatione indigent; perfecti quidem, cum animi sint optimè dispositi, vituperio ipsis verteretur si ad perfectionis fontem non accederent; imperfecti autem, ut ad perfectionem possint aliquando pertingere: fortes, ne debilitentur; debiles, ut roborentur; infirmi, ut sanitatem recuperent; sani ne in morbum incidant. Subjungit postea eos qui multis secularibus negotiis sunt implicati, sacram Eucharistiam frequenter percipere debere, eò quod ejus virtute ac praesidio indigeant; sicut illi, qui plurimè laboribus exterioribus attenuantur, vires solida ad cibum crebrò reficere opus habent: denique sanctissimum hoc Sacramentum saepe percipiendum esse; ut quomodo dignè percipi queat, experientia ipsa discatur; minus siquidem rectè illud fit, efermod varò fit.*

Hæc autem & similia, quæ de frequenti communionis usu apud SS. Patres & alios probatos auctores dicta reperiantur, semper intelligi debent cum hac conditione, ut scilicet quoties hoc Sacramentum sumitur, dignè & cum debitis dispositionibus sumatur:
de quibus dispositionibus nunc agendum nobis est.

✽

SECTIO

SECTIO VII.

De dispositionibus ad huius Sacramenti dignam
perceptionem necessariis

DE dispositionibus ad dignam Eucharistiæ perceptionem ex præcepto aliquo seu divino, seu Ecclesiæ necessariis agendum nobis est, & inquirendum, quæ dispositiones ad Sacramentum hoc sumendum ita requirantur, ut si vel unica ex iis desit, in illius perceptione peccati alicujus reatus incurratur.

PARAGRAPHUS I.

Quenam dispositiones requirantur ex parte
anime.

PRIMA dispositio ad dignam Eucharistiæ perceptionem necessaria, est sana & recta de illius veritate. Sine fide impossibile (ut ait Apost. Hebr. II.) Placet enim oportet accedentem ad Deum & ideo (ut observavit S. Doctor q. 78. a. 3. & ante illum Yvo Cotenensis Epist. 264) ex peculiari Ecclesiæ instituto huius Sacramenti consecratoriam interpositam sumenda illa: *Mysterium fidei*, ut accedentes ad illud monentur fidem præsertim ipsis esse necessariam. Quod & confirmari potest ex antiqua Ecclesiæ praxi in illius administratione olim servari solita, teste S. Ambr. lib. 4. de Sacram. cap. 4. ubi refert moris suo tempore fuisse, ut Sacramentum Eucharistiæ sumendam porrigen-tes clara voce diceret: *corpus Christi*, cui suscipiens respondebat, *haec vox mea* erga huius Sacramenti veritatem fidei professionem emittens.

Secunda dispositio est ab omni peccati mortalis macula mundities, & gratia sanctificantis in suscipiente status: cum enim (ut docet S. Thomas q. 79. a. 3.) hoc Sacramentum se habeat instar spiritualis cuiusdam alimentum, vitam necessarium supponere debet in suscipiente: & alio in loco q. 80. a. 5. dicit eos, qui cum conscientia peccati mortalis corpus Christi Domini sumunt, gravissimum peccatum indigne communicantium S. Augustin. tract. 62. in S. Ioan. cum peccato Iudæ proditoris comparat; S. vero Chrysostomus hom. 60. ad pop. Antioch. cum peccato eorum qui ipsum Christum Dominum occiderunt. Certe Apostolus 2. Cor. 11. aperte declarat, indignè manducantem & bibentem *Reum esse corporis & sanguinis Domini*. Quare [ut monet Concilium Trid. sess. 13. cap. 7.] *communicare volenti revocandum est in memoriam Apostoli præceptum loc. cit. Probet seipsum homo & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Confessione Sacramentali ad sacram Eucharistiam accedere debeat: quod à Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hac sancta Synodus perpetuò servandū esse decrevit, modo non desit illis copia Confessoris: quod si, necessitate urgente Sacerdos absque prævia confessione celebraverit; quamprimum confiteatur.

Ex qua Concilii doctrina obiter colligitur, quàm periculosa sit quorundam Theologorum sententia, qui asserunt olim iis, quibus ob peccata mortalia imposita fuerat poenitentia publica, concessam nihilominus ab Ecclesia interdum fuisse Eucharistia participationem, quamvis sacramentalem peccatorum absolutionem non recepissent; eandem etiam Eucharistiam ab Ecclesia non fuisse denegatam ob peccata quædam mortalia non ita gravia, licet nulla Sacramentali poenitentia expiata forent,

Hæc enim manifestè pugnant cum iis quæ à Tridentino Concilio, ex praxi & consuetudine totius Ecclesiæ, ad perceptionem Eucharistiæ faciendam esse præscribitur; imò quæ ex ipsiusmet Apostoli verbis in vero & proprio sensu ab ipsa Ecclesia explicatis tanquam ab omnibus necessaria declarantur.

Diximus ad dignam sacræ Eucharistiæ perceptionem requiri munditiem à quovis peccato mortali, non à peccato veniali: cum per illud sanctificantis gratia non destruat, ut ex fide certum est: quamquam ita erga venialia aliqua peccata præ affectu esset, expressa & deliberata voluntate inhærere vellet, esset ratio dubitandi (ut nihil hic temerè definiamus) is ad sumendam Eucharistiam sufficienter esset: cum enim Eucharistia sit ex divina institutione desum quo liberamur à culpis quotidianis, ut ex Concilio supra relatam est, qui fieri posset, ut is dignè illam acciperet, qui peccata illa quotidiana seu venialia deliberatè animo fovere vellet?

Tertia dispositio est, ut nulla Ecclesiæ prohibitio ius Sacramenti perceptionem impediat: quantum enim quis iustus & sanctus existat, si tamen Ecclesiæ Sacramenti huius sumptioni conditionem aliquam imponat, qua deficiente illud sumi prohibeat, parendum ac cessario, nec contempto aut neglecto illius præcepti in Sacramentum accedere, non potest quis ad sacram illam mensam accedere, si aliquid cibi vel potus sumpserit; cum secundum Ecclesiæ leges non nisi à jejunis Sacramentum hoc extra modum periculosum sumi debeat. Item si quis excommunicationis alicujus sententia fuerit superioris auctoritate celsus, quantumvis aliàs coram Deo innocens & ab omni crimine immunis existat, nihilominus ab Eucharistiæ perceptione abstinere tenetur, donec vel innocentiam suam superiori probaverit, vel absolutionem ab excommunicatione acceperit: ut enim rectè monet S. Gregorius hom. 26. in Evang. *Pasteris sententia iusta vel iniusta*

Trid. per gregi timenda est, &c. & is qui sub manu Pastoris est, timeat
 ligari, vel injustè; nec Pastoris sui iudicium temerè reprehens-
 dat; ne si injustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis su-
 perbia culpa, qua non erat, fiat.

Quarta denique dispositio ad dignam Eucharistiæ per-
 ceptionem necessaria, in illis qui sunt rationis compotes,
 est pius aliquis reverentiæ ac devotionis affectus. Quod
 factis expressè declarat Concil. Trid. Sess. 13. cap. 7. ubi dicit
 quique fidelium cavendum esse, Ne absque magna reveren-
 tia, & sanctitate ad hoc Sacramentum percipiendum accedat;
 & cap. 8. explicans qua ratione spiritualiter sumatur, dicit
 id fieri Fide viva, qua per dilectionem operatur; id est per
 affectus aliquos fidei & charitatis, quibus Christo Domino
 quilibet fidelis spiritualiter unitur: atqui frustra quis
 Christum sacramentaliter tantum in Eucharistia sumeret,
 nisi eidem spiritualiter conjungeretur; quod tamen sine
 aliquibus piis & religiosis affectibus fieri non posse ex re-
 latis Concilii verbis aperte constat.

Et certè quis non meritò reprehensibilem judicaret &
 peccati damnaret illum, qui licet à peccato mortali per
 absolutionem sacramentalem factus immunis, sine ullo
 tamen reverentiæ aut pietatis sensu, animoque deliberatè
 vanis cogitationibus distracto ad tremendam hanc men-
 sam accederet: piorum equidem omnium sensus est, ut
 si in Sacramenti hujus perceptione minùs afferant devo-
 tionis ac reverentiæ quàm par esse arbitrentur, de illo de-
 dicta seculi tanquam de peccato sese in confessione sacramen-
 tali accusent; unde patet eos, tanquam indubitatum
 tenere, divinum hoc Sacramentum non nisi
 cum singulari religionis ac pietatis
 affectu esse suscipien-
 dum.

PARAGRAPHUS II:

Quanam dispositiones requirantur ex parte corporis.

DVÆ præsertim ad hoc Sacramentum suscipiendæ dispositiones ex parte corporis requiruntur. Præsertim est, ut qui Eucharistiam cupit percipere, sit jejunus; ut nihil cibi vel potus à media nocte sumpserit. Doctor q. 80. a. 8. idque in variis Conciliis decretum est, ut in Carthagin. 3. cap. 29. & Tolet. 7. can. 2. *ut in hoc tantum Sacramenti* (quod dixit S. Aug. Epist. 118.) *primò Christiani corpus Dominicum intraret, quàm reliqui cibi* quibus verbis intelligitur quale debeat esse illud jejunium, perfectum scilicet ac naturale; ita ut omnem usus cibi, potus, medicina, aut cuiusvis alterius rei in quantumlibet parva quantitate sumptionem excludat, ut iam docet S. Thomas cit. a. 8 ad 4. & cum illo communitur omnes.

Ceterùm si quis sanguinem aliumve humorem ex ore defluentem, aut os eluendo aquæ guttulas cum salibus mixtas, aut cibi reliquias dentibus adhaerentes casu transglutiat, non censetur violare jejunium, nec communicatio ne abstinere tenetur, ut explicat idem S. Thomas loco citato.

Sunt tamen aliqui casus in quibus, secundum communem Doctorum sententiam & Ecclesiæ praxim, etiam non jejunis Eucharistia sumi potest. Primus est, quando in periculo mortis per modum viatici sumenda est, ut docet idem S. Thom. supra. Secundus quando, nisi sumatur Eucharistia, vel incendio absumenda est, vel in fidelium aut impiorum manibus prophananda; enim à sacerdote vel à quovis alio etiam non jejunio reverentia sumi debet. Tertius, quando sacrificii percipiendi necessitas incumbit, ut à sacerdote celebrans

consecrationem sed ante Sacramenti sumptionem moriatur; tunc enim debet alius etiam non jejunus Sacrificium inchoatum perficere. Item si quis post consecrationem & corporis Christi sumptionem animadvertat aliquam pro vino fuisse in calice appositam; tunc enim licet illam hauserit, debet tamen (prout in Rubricis Missalis annotatur) panem & vinum de novo offerre & consecrare, incipiendo ab illis verbis; *qui pridie quam pateretur &c.* ac postea sumere. Monet tamen recte Laymannus cap. 7. de Sacrif. Missæ nullum ibi præceptum imponi, adeoque Sacerdotem, præsertim si publicè celebret, sequi posse sententiam Scoti, Gabrielis, Adriani, Navarri, & aliorum quos ibidem citat, quibus etiam subscribit Tolemus lib. 2. cap. 9. qui omnes docent, in eo casu satius esse, ad evitandum scandalum, ut solummodo Sacerdos aliud in calice vinum cum pauxillo aquæ infundat, & tacite offerat, atque consecret incipiendo ab illis verbis: *simili modo postquam &c.* Quartus denique casus est, quando post sumptam ablutionem animadvertit Sacerdos superesse aliquas hostiarum à se consecratarum particulas; illas enim tunc licite absumere poterit, ut docent Sotus, Navarrus, Suares, & alii apud eundem Laymannum supra: ubi etiam monet id intelligendum esse, non tantum de particulis minutis in patena vel corporali harentibus, sed etiam de grandioribus si facile asservari non possint; dummodo tamen Sacerdos nondum ab altari recesserit aut vestes sacras exuerit.

Secundâ dispositio ex parte corporis, est mundities, seu ab omni immunditia corporali puritas: ad reverentiam quippe huic divino Sacramento debitam pertinet, ut si quis immunditiei alicui seu pollutioni causam culpabilem dederit, quamvis peccatum in Pœnitentiæ Sacramento expiaverit, à perceptione tamen Eucharistiæ abstineat illo die, ut fuse declarat S. Thom. art. 7. ubi S. Gregorium tanquam illius Doctrinæ assertorem citat in Epist. ad August. Anglorum Episcopum responsione 10. & additque quòd, quamvis nulla culpabilis causa inter-

E

cede-

eederet, ex quadam congruitate tamen & decentia
 fultius videretur illo die abstinere; quod tamen liberum
 cuique est; imò si necessitas aliqua urgeat, aut diaboli fra-
 timeatur, tunc S. Doctor communionem censet non
 esse relinquendam.

Quod autem de hac peccati specie, hoc & de plerisque
 alijs grauioribus dicendum videtur: quis enim affe-
 audeat hominem, qui immane aliquod flagitium, p-
 homicidium aut adulterium recenter perpetrauerit,
 dem die mente adhuc commota, & turbata consci-
 quamvis peccatum cum ingenti cordis dolore confite-
 sit, illiusque remissionem fuerit consecutus, posse tamen
 cum debita reverentia huic Sacramento participare,
 quis non iudicet, eiusmodi hominem saltem illo
 sacra Communionem abstinere debere, eique confite-
 um hoc præcipere posse; excipitur tamen casus necessi-
 tis, aut alterius causæ rationabilis, quæ Confessionem
 cio discutienda relinquatur.

Cum igitur de supradictarum dispositionum ad
 nam Eucharistiæ perceptionem necessitate omnes
 veniant, de duabus alijs aliqua est hodie inter Theo-
 gos difficultas, quæ duobus Paragraphis sequentibus
 planabitur.

PARAGRAPHUS III.

*An sit ex præcepto aliquo necessarium, ut qui
 nitentiam seu satisfactionem sibi à Sacerdote
 adjunctam ante sumptionem Eucha-
 ristia impleat.*

QUÆSTIO proposita intelligenda est de satisfactione
 ne seu pœnitentia secreta, id est secreto in confes-
 ne sacramentali imposita, & secreto à pœnitente imposita
 da, non verò de publica & canonica pœnitentia, quod sacra-
 mentum

peccata quædam graviora & publica olim imponebatur: est enim in confesso apud omnes secundum antiquam Ecclesiæ praxim publicos pœnitentes fuisse à sacra Communionem exclusos, ipsamque à corpore Christi separationem publicam illius pœnitentiæ partem fuisse; nec proinde nisi peracta illa pœnitentia ad sacram Mensam licite accedere potuisse; quamquam verum sit, etiam aliquando ante peractam publicam illam pœnitentiam ipsos pœnitentes prius secreto & sacramentaliter à peccatorum reatu absolutos, ad sacram Synaxim in quibusdam casibus admissos fuisse, ut fuse & erudite explicat & probat Ioannes Bagotius è Societate Iesu in dissertationibus Theologicis de Pœnitentia. dis. 2. cap. 8. sect. 2. & seq.

Quærimus igitur hic an pœnitens sacramentaliter confessus & absolutus impositam sibi à confessario satisfactionem prius implere teneatur, quàm Eucharistiam percipiat. Et respondendum est nullo præcepto neque divino neque Ecclesiastico ad id teneri. Quod ut facilius probari possit præsupponimus ex doctrina Concilii Tridentini & communi Ecclesiæ praxi, absolutionem sacramentalem posse valide ac fructuose conferri pœnitenti etiam peccata mortalia confitenti, antequam impleverit impositam sibi à Sacerdote satisfactionem, imò, cum ipsa satisfactio, sive consideretur quatenus exolvitur pro pœnis, quæ ut plurimum peccato quoad culpam remisso luendæ supersunt, sive sub quavis alia ratione, non possit esse Deo grata & accepta, nisi ab eo impleatur qui iustus longè melius ac perfectiùs effectum suum sortiri, si prius pœnitens per absolutionem sacramentalem Deo reconcilietur.

Hoc igitur præsupposito, dicimus nullum extare præceptum divinum aut Ecclesiasticum, quo homo per sacramentalem absolutionem justificatus, ad implendam satisfactionem sibi à sacerdote impositam obligetur, antequam quoad sacram communionem accedat; neque enim divinæ pecc

aut Ecclesiasticae leges quidquam aliud requirunt in
 qui communicaturus est, nisi ut sit in gratia sanctifican-
 tati, easque habeat dispositiones, quas Paragrapho pre-
 cedenti explicavimus: potest autem illas habere, quan-
 vis satisfactionem nondum impleverit. Certè Concilium
 Trid. Sess. 13. cap. 7. ex professo declarans quanam præ-
 ratio ad hoc Sacramentum dignè suscipiendum requi-
 tur, nihil de illa satisfactionis adimpletione dicit, sed ta-
 tummodò proponit probationem illam quæ ab Apostolo
 præscribitur, ratione cuius is, qui peccati alicujus mor-
 tis sibi conscius est, ad sacram comunione non-nisi per
 missa confessione Sacramentali perceptaque absolutio-
 accedere debet.

Cui Concilii doctrinæ suffragatur S. Gregorius Episcopus
 in lib. reg. lib. 2. cap. 1. *Quid est, inquit, hoc loco probatio,
 evacuata peccatorum nequitia se probatum ad dominicam
 mensam & purum exhibere?*

Quod confirmari potest ex eo quòd S. Thomas dicit
 quòd quilibet in gratia sanctificante existens, est mem-
 brum vivum corporis Christi, proindeque filius Dei et
 rivus ac hæres; atqui membrum vivum debet sustine-
 re de alimento ipsius corporis, & is, qui divina illa cele-
 stis gloriæ fruitione revelata facie pasci ac res-
 dignus est, eandem sub vero Sacramenti dignè recipere
 potest.

Dices, saltem posse sacerdotem pro arbitrio præ-
 tem obligare, ut adimpleat satisfactionem à se impo-
 tam, priusquam corporis Christi particeps fiat.

Resp. posse quidem, sed non pro arbitrio; neque enim
 celestis illius thesauri Dominus est, sed tantum dispen-
 sator, proindeque sicut Margaritam illam divinam pro-
 non debet ante porcos, sic nec justis & filiis panem
 sine maxima & gravissima causa denegare: imò SS. Pa-
 trimonium illum rigorem quorundam sacerdotum pro-
 improbant. Vnde S. Leo Papa Epist. 80. in fine. *Nulli
 fianorum, inquit, facile communicatio denegetur, nec ad
 nantis arbitrium sacerdotis hoc fiat: & paucis interje-*

conqueritur levibus de causis quosdam à gratia communio-
nis exclusos, & animam, pro qua Christi sanguis effusus est, irro-
gatione tam sevi supplicii sauciata, & inermem quodammo-
do, ex utraque omni munimine diabolicis incurribus, ut facile
capiatur, obiectam.

PARAGRAPHUS IV.

An ad dignam Eucharistiae perceptionem requiratur
excellens aliquis puritatis ac sanctitatis
gradus.

SENSUS quaestionis est, an ad dignam corporis Chri-
sti participationem minimè sufficiat, ut quis per con-
fessionem & absolutionem sacramentalem à peccatis
mortalibus mundatus sit; sed requiratur insuper, ut per
diuturna poenitentiae bonorumque operum exercitia
gradum aliquem excellentiorem puritatis ac sanctitatis
acquiserit; ita ut, si quis recens à peccatis mortalibus per
Sacramentum poenitentiae purgatus, in se nihilominus
adhuc experiatur vitiosos aliquos motus, pravas inclina-
tiones, infirmam & languidam voluntatem, & alias ejus-
modi peccatorum reliquias, is sufficienter dispositus ad
Eucharistiam dignè percipiendam non censeatur, nisi
priùs in persanandis illis animi aegritudinibus, & ejusmo-
di peccatorum veluti radicibus penitus extirpandis, ac
virtutum oppositarum acquirendis habitibus sedulò ac
diu laboraverit. Pro cuius resolutione.

Dicendum quòd, quamvis nulla creaturae puritas aut
sanctitas, quantacunque sit, infinitae hujus divini Sacra-
menti excellentiae ac dignitati pro merito respondere va-
leat; ea tamen fuit divinae in nos clementiae benignitas,
ut nullum certum puritatis aut sanctitatis gradum ad dig-
nam illius participationem praescripserit, sed id uniuscu-
jusque liberae voluntati permiserit; ita, ut dummodo

quis verè à peccato mortali emundatus, & per gratiam
sanctificatus existat, quascunque animæ ægritudines
pravos affectus in se persentiat, modò iis non con-
tinetur, licet ac fructuosè ad sacram Eucharistiam. possit
cedere.

Id satis aperte colligitur ex his Christi Domini ver-
bis S. Matth. 11. & 9. *venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati
estis, & ego reficiam vos; & non est opus valentibus medicari,
sed male habentibus.* Item ex eo, quòd universa Ecclesia
in publicis Collectis profertur ac postulat, *ut hoc
sacramentum Sacramentum sit ablutio scelerum, sit fortitudo
animæ, &c.*

Id ipsum etiam asserunt SS. Patres, cum docent, quòd
ex hujus Sacramenti effectibus esse, animæ ægritudines
sanare, pravorum affectuum motus sedare, peccati for-
tem comprimere, & alia similia in nobis operari, quòd
eorum testimoniis suprà relatis constat, quibus tria ad
subiungimus.

Primum est S. Thomæ in opusc. 58. de Sacramen-
taris, cap. 1. ubi docet corpus Christi in Eucharistia
sicut Medicinæ nobis exhiberi; illudque comparat
ficuum, qua Isaias Ezechia regis ulcus sanavit, dicit
hujus Sacramenti perceptione ulcus concupiscentiæ
sanari.

Secundum est S. Bonaventuræ in compendio Theo-
logicæ veritatis Lib 6. cap. 15. ubi dicit corpus Christi in
eucharistia esse. *Agris medicinam, peregrinantibus viam,
laesum confortare, valentes delectare, languorem sanare, &c.*

Tertium est insignis Ecclesiæ Parisiensis Cancellarius
Ioannis Gersonis, qui tract. 9. super Magnificat, in
quam hortatus est animam Christianam ut frequenter
ad sacram Eucharistiam accedat, *Audio (inquit) respondere:
frigida sum, dispersa sum, carnalis sum, torquetur curis,
scrupulus inquietor, mordeor concupiscentiis, imbecillus
est, nutat spes, charitas refriguit: qua mihi com-
paratio cum Hospite tanto? imò verò, qua tibi curatio nisi
diceret tanto? si te sanam iudicares, opus medico non haberet.*

ante illum repelleres; exemplum Petri non approbamus in hac parte: stupuit ad capturam piscium, subintulit tremens; exi à me Domine, quia peccator ego sum; tantò magis à Petre, si peccator es, retinendus est medicus sanctificans & peccata tollens à se: quantò sapientius peccator Zachaeus, qui festinus & gaudens suscepit Iesum ad se: denique quam prudenter hoc fecerit, data salus ostendit.

Cæterum quantò propensior erga nos Christi clementia & benignitas in hoc Sacramento effulget, tantò majorem haud dubiè reverentiam ac devotionem à nobis exigit: tantumque abest ut inde quis occasionem neglectus aut torporis accipiat, quin potius, quò ad hanc divinam mensam sapius accedit (quod tamen sine sapientis viri consilio facere periculosum est) eò attentius sibi ipsi invigilare debet, ne tot coelestibus gratiis tam frequenter irroratus, vitiorum tribulos aut lab: uscas, sed potius uberes virtutum fructus referat; Terra enim saepe super se venientem bibens imbrem, &c. proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, & maledictio proxima: cujus consumptio est in combustionem. Hebr. 6.

SECTIO VIII.

Qua sit hujus Sacramenti percipiendi necessitas.

DE duplici necessitate medii vel præcepti, quaestio intelligi potest: de qua in priori sensu Dicendum 1. Sacramentum Eucharistiae in re susceptum, nec adultis nec parvulis ad salutem necessarium esse necessitate medii. Ita S. Doctor q. 73. a. 5. Et de adultis quidem constat, tum ex communi Ecclesiae consensu, tum ex illis Christi Domini verbis S. Marc. ult. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit, Vbi aeterna salus adultorum (de quibus loquitur) fidei

E 4

ac Bap-

Baptismo solum ascribitur nullâ Eucharistiæ facta mentione. De parvulis vero usurationis carentibus, Concilium Trid. Sess. 21. cap. 4. expressè declaravit illos nullâ ligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiæ communicationem: si quidem, per Baptismi lavacrum regenerati, & Clero incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa amittere non possunt.

Dicit aliquis, olim SS. Patres Eucharistiam parvulorum baptizatis administrasse, ut constat ex S. Cypr. Sermonibus, S. August. Epist. 107. ad Vitalem, & aliis. Unde quaeritur illos existimasse Eucharistiam esse necessitate medii necessariam.

Resp. morem illum communicandi parvulos aliquibus tantum in locis fuisse servatum; neque SS. Patres, quam censuisse realem Eucharistiæ susceptionem necessitate medii esse parvulis necessariam; cum S. Melchior Papa, qui circa annum 312. rexerat Ecclesiam, in Epistola crederet ad Episcopos Hispaniæ dicat, *Regenerationem (Baptismi scilicet) per se salvare nos in pace beati seculi recipimus.* Unde Concilium Trid. sup. docet, *Non esse damnandam antiquitatem, si eum morem in aliquibus locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certè, eos nulla necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.*

Dicendum 2. Sacramentum Eucharistiæ in voto acceptum, eatenus tam adultis quàm parvulis esse ad salutem necessarium necessitate medii, quatenus votum illud Baptismi susceptione continetur; tum ratione gratiæ baptismalis, quæ baptizatum ad Eucharistiæ perceptionem idoneum efficit; tum etiam ratione propensionis, quam is qui vitam spiritualem gratiæ per Baptismum cepit, censetur habere ad vitam illam per alimentum Eucharistiæ conservandam, ut docet S. Thomas supra post illum communiter alii Theologi, ut videre est apud Valentiam disp. 6. quæst. 1. de Eucharist. punc. 5.

Ex qua doctrina sic explicitata intelligi potest, quo sensu dixerit S. August. Lib. 1. cont. duas Epist. Pelag. cap. 4.

vitam habere non posse, qui fuerint expertes corporis & sanguinis Christi. Id enim intelligendum est de sumptione corporis Christi, quæ censetur fieri in voto, cum suscipitur: quod idem S. Pater declaravit, ut refertur cap. Nulli, de Consec. dist. 4. ubi dicit tunc unumquemque fidelium corporis sanguinisque Domini participem fieri, quando in Baptismate membrum corporis Christi efficitur.

Quod si de necessitate præcepti quæstio intelligatur.

Dicendum 3. varia olim de hac re extitisse Ecclesie præcepta, Initio siquidem nascentis Ecclesie fideles sapissime, imò fere quotidie Sacramentum hoc sumebant: quæ consuetudo cum paulatim intermitti videretur; hanc S. Anacletus aliqua ex parte renovavit Epist. 2. præcipiens, ut saltem ministri qui Missæ Sacrificio inservirent, Eucharistia participarent. Charitate postmodum refrigescente S. Fabianus Papa Epist. 1. quæ refertur cap. *Etsi* de consec. dist. 2. edixit, ut ter saltem quotannis, scilicet in festis Natalis Domini, Resurrectionis, ac Pentecostes, omnes Christi fideles Eucharistiam sumerent. Quod postea in pluribus Conciliis similiter decretum est, ac præsertim Agathensi. Demum cum sancta illa & salubris præceptio in desuetudinem abiisset, & maximo animarum damno in plures etiam annos corporis Christi communio differatur, constitutum est in concilio Laterani sub Innocentio 3. cap. *Communis utriusque sexus*, ut singuli fideles, cum ad annos discretionis pervenerint, Sacramentum hoc saltem semel in anno tempore Paschatis percipiant, nisi ex licentia proprii sacerdotis, in plures aliquot dies ex causa aliqua rationabili differendum esse censeatur.

Sunt autem quædam hæc observanda circa Ecclesiasticum illud de sumenda Eucharistia præceptum,

Primum est, tempore Paschatis intelligi totum illud tempus, quod effluit à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè; ut ab Eugenio 4. declaratum fuisse refert Navarrus cap. 21. nu. 45. imò, ubi consuetudo legitime præscripta viget de satisfaciendo huic præ-

E. s.

cepto.

cepto pro communionem quolibet Quadragesimae factam, idem Navarrus docet, satis esse ad transgressionem præcepti evitandam, ut quis ejusmodi consuetudini conformet.

Secundum est, ex probabilissima & in praxi magis accepta sententia illum, qui tempore Paschatis ex causa aliqua justa vel injusta sacram Eucharistiam accipere terminavit, postea quamprimum commodè potest, ad sumendam illam obligari. Ita docent Navarrus, Azor, Suarez & alii apud Layman. cap. 5. de Euchar. quibus subscribitur Isamb. ad quaest. 80, disp. 6, art. 2. ubi etiam addit illum qui prævidet defuturam sibi tempore Paschatis communionem, ad præveniendum illud tempus obligari: quod tamen aliqui rectè limitant, si intra eundem annum jam semel non communicaverit; aut si prævidet quòd intra eundem annum amplius communicare non possit; quia Ecclesiae intentio præcipua est, ut communicatio ultra annum non differatur, sicut rectè observat & præcipit Laimannus supra.

Tertium est, poenam illam in supradicto decreto Concilii Lateran. contra hujus præcepti transgressores constitutam; scilicet ut viventes ab Ecclesia arceantur, & mortui Ecclesiastica sepultura priventur; non esse lata: sententia sed ferenda, ut ipsius decreti verba indicant: quapropter parochi aliique sacerdotes, qui jurisdictionem in foro exteriori non obtinent, poenam illam non nisi constituto ac jubente Ordinario inferre non debent, nisi specialiter dioceseon constitutionibus aut consuetudinibus aliquibus expressius declaretur.

Dicendum 4. non modò Ecclesiasticum, sed etiam civile vinum de sumenda Eucharistia extare præceptum. Ita docet Thomas q. 80. a. 17. & constat tum ex his Christi Dominici verbis S. Ioan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c. non habebitis vitam in vobis*; tum etiam ex Concilio Tridentino, sess. 13. cap. 2. ubi sic loquitur; *Salvator noster, discipulus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, &c. illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, &c.*

Quæres quo tempore divinum illud præceptum obliget? Resp. 1. obligare saltem in articulo mortis, ut docet & pluribus probat Suares disp. 69. sect. 3. & Valentia disp. 6. quæst. 8. de Euchar. punc. 4. colligiturque ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ peculiari cura semper cavit, ne infirmi sine illius sumptione ex hac vita decederent. Unde in Concilio Nicæno 1. cano. 13. Eucharistia in fine vitæ sumenda vocatur *viaticum necessarium*; idem habetur in Concilio Carthagin. 4. can. 77. & in aliis Conciliis, quæ referuntur in Decreto causa 27. quæst. 1. & 6.

Resp. 2. valdè probabilem esse sententiam Soti lect. 9. de Euchar. Ægidii Coninck quæst. 63. art. 3. & aliorum Doctorum, qui afferunt ex præcepto divino unumquemque fidelem adultum etiam citrà mortis periculum ad sumendam aliquoties in vita Eucharistiam obligari, Christumque Dominum nullum tempus certum præscribere voluisse, sed Ecclesiæ suæ reliquisse determinandum.

Est autem observandum, quando Eucharistia in periculo mortis per modum viatici sumitur, etiam à non jejunis illam sumi posse. quando sine gravi damno aut periculo jejuniam ab illis usque ad tempus hujus Sacramenti suscipiendi servari non potest, ut ex communi Doctorum consensu docet Toletus l. 6. c. 15. & habetur in rituali Romano titulo de communione infirmorum: si tamen nullum probabile mortis periculum immineret, & ex devotione sola communicare vellet infirmus (quod illi haud dubiè saluberrimum est, ideoque consulendum) tunc non nisi jejunos Eucharistiam suscipere deberet. In quòd si infirmus in mortis periculo diutiùs versetur, poterit iterum & sæpius Eucharistiam per modum viatici etiam non jejunos sumere, ut docet idem Toletus supra; dummodo tempus aliquod ab ultima viatici sumptione intercesserit, quod quidem tempus in Rituali Parisiensi dicitur. de comm. infirm. decem dierum spatio præfinitur.

Quæ.

Querunt aliqui, an is, qui paulò antequam incidit in periculum mortis, communicavit, teneatur iterum in periculo illo adveniente Eucharistiam recipere. Quia Theologi, ut Sorus, Paludanus & alii quos citat & laudat Laymannus cap. 5. de Euchar. existimant illum iterum Eucharistiam recipit octo vel decem diebus antequam in periculum mortis incidere, non teneri sub peccato iterum communicare: quorum sententia quamvis verior tamen & in praxi tenenda est ea, quae rationalem ex præcepto divino iterum obligari ad communicandum, etiamsi pridie quàm incidere in mortis periculum, jam communicasset. Ita Isamb. ad quaest. 80. §. art. 2. ubi etiam contendit illum, qui nihil de periculo mortis cogitans communicasset aut celebrasset, si eodem die in tale periculum incidat, iterum ad Eucharistiam recipendam per modum viatici obligari: cui tamen sententiae ne subscribamus, obstat Ecclesiae lex & consuetudo prohibens, nequis eodem die bis communicet, exceptis aliquot casibus in jure expressis, ut Natalis Domini, in quibusdam locis, ubi una Ecclesia parochialis distinetur in duas aut plures Ecclesias parochiales distincte legitime possidentis, &c. inter quos tamen propositus casus nusquam reperitur.

Optimum super hac re consilium esset id præceptum, quod à sanctissimis viris, & nuper etiam ab Eminenti-ssimo & de universa Ecclesia optimè merito Cardinali Ronzio aliquot annis ante mortem factum legimus, quod quoties communicabant aut Missæ Sacrificium celebrabant, toties sacram Eucharistiam per modum viatici peculiari intentione sumebant, ea scilicet mente,

si mors ex improvise accideret, divino præcepto de Eucharistia in tali casu satisfactum esset.

¶ ¶
(22)

SECTIO IX.

Solvuntur quaedam dubia circa doctrinam procedenti sectione traditam.

PRIMUM est, utrum amentibus baptizatis administranda sit Eucharistia. Respondet S. Doctor q. 80. a. 9. cum distinctione: vel enim semper caruerunt usu rationis, & talibus dicit Sacramentum hoc non esse administrandum: vel non semper carverunt, & tunc si prius cum essent rationis compotes, apparuit in eis Sacramenti huius aliqua devotio, debet ipsis in articulo mortis exhiberi (ut ibidem docet confirmatque auctoritate Concilii 4. Carthaginensis cap. 76.) nisi forte timeatur periculum vomitus vel expuitionis. Iis autem, qui non omnino amentes sunt, sed debilem tantum habent rationis usum, non est hoc Sacramentum omnino denegandum, sed pro ratione dispositionis & devotionis administrandum.

Secundum est, qua aetate pueris Sacramentum hoc administrari debeat? Resp. nihil super hac re generatim posse definiri, sed cujusque pueri indolem esse considerandam; in aliis siquidem tardiùs, in aliis citiùs rationis usus exoritur: neque tamen requiritur ut puer pleno ac perfecto iudicio polleat, sed satis est secundum mentem S. Doctoris sup. in resp. ad 3. ut aliqualem usum rationis habere incipiat, possitque actum fidei circa hoc Sacramentum elicere, & devotum aliquem affectum circa illud concipere.

Vnde graviter aliquando peccant parentes, pastores, & confessarii, qui ex incuria primam puerorum communionem nimis diu differunt, quos Beatae memoriae Franciscus Salesius Episcopus Gebennensis in ipso rationis crepusculo ad Christum Dominum volebat in huius Sacramenti participatione adduci; ut illius gratiis irrorati tanquam

quam nouellæ oliuarum in circuitu mensæ Domini adolefcerent, eoquæ confortante, baptismalem innocentiam feliciter & constantius custodirent.

Tertium est, utrum reis ad mortem damnatis Eucharistia licite denegari possit? Resp. cum Ifamberto ad q. 8. disp. 2. 4. Ecclesiam posse speciali aliquo decreto, vel ratione alicuius consuetudinis, eiusmodi reos ad mortem damnatos Sacramentali Eucharistia perceptione priuare, quod præsertim probat ex eo, quod Ecclesia olim in quibusdam Concilijs, ac nominatim in Concilio Eliberitano, quosdam peccatores publicos, licet pœnitentes Sacramentaliter absolutos, sacra viatici sumptione etiam in articulo mortis priuauit: ergo idem etiam nunc in similibus casibus ad horrorem quorundam criminum altius animis imprimendum facere poterit: cum in dispensatione Sacramentorum salua illorum substantia plenam à Christo Domino potestatem acceperit.

Quartum est, utrum sicut sacerdotes celebrantes, sic etiam laici communicantes Sacramentum hoc sub utraque specie fumere debeant? Resp. iuxta definitionem Concilii Trid. sess. 21. cap. 1. *Laicos & Clericos non conficientes, nisi præcepto diuino ad Eucharistia Sacramentum sub utraque specie sumendum obligari; neque vilo pacto, salua fide, dubitare posse, quin illis alterius speciei Communio ad salutem sufficiens.* (Et postea subdit cap. 2.) quod, licet ab initio Christiana religio non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporu, latissime iam mutata illa consuetudine, antequam mater Ecclesia grauibus, & iustis de causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit, & præcepte habendam decreuit: quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesie auctoritate pro libito mutare non licet. (Addit denique cap. 3.) fatendum esse, etiam sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum, utrumque Sacramentum sumi; ac propterea quod ad fructum attinet, nullam gratiam necessariam ad salutem eos fraudari, qui unam speciem solam accipiunt. Certè in scripturis, Act. 2. 20. & 27. fit mentio solius fractionis panis, in cuius communicatione dicuntur fideles fuisse per-

seueras

seuerantes : & olim in Ecclesia Sacramentum hoc sub sola specie panis ad communionem infirmorum asseruatum, ipsisque infirmis ministratum fuisse constat ex Concilio Nicæno can. 12. & 14. & ex Eusebio lib. 6. Hist. Eccl. cap. 35. & etiam ex S. Greg. Nazian. in orat. de Gorgonia sorore: ex quibus constat quantum à veritate alienum sit, quod hæretici dicunt, vnumquemque fidelium præcepto diuino ad communionem sub vtraque specie sumendam obligari.

SECTIO X.

Quis sit legitimus huius Sacramenti minister.

QVÆSTIO proposita dupliciter intelligi potest: primo, quis hoc Sacramentum conficere; secundo, quis illud legitime dispensare & administrare possit. Pro illius in vtroque sensu resolutione.

Dicendum est solum nouæ legis sacerdotem ritè ordinatum esse proprium & legitimum Eucharistiæ conficiendæ ministrum. Hæc veritas, quæ de fide est, constat tum ex his Christi Domini verbis S. Matth. 26. & S. Luc. 22. *hoc facite, &c.* quibus, solis Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus hanc Eucharistiæ conficiendæ potestatem concessit; quo sensu verba illa intelligenda esse docet S. Thom. q. 82 a. 1. & constat ex Concilio Lateran. sub Innocentio 3. cap. *Firmiter*, in quo statuitur *neminem nisi sacerdotem ritè secundum clauis Ecclesiæ ordinatum, Sacramentum hoc posse conficere*: quod etiam expressè definitum est in Conc. Trid. sess. 2. cap. 1. Huic quoque veritati subscripserunt SS. Patres, vt S. Chrysostomus passim in libris de sacerdotio, præsertimque lib. 3. cap. 3. & S. Hieron. dialogo cont. Luciferianos post medium,

vbi

ubi contendit Hilarium quemdam Schismaticum potuisse Eucharistiam conficere, eò quòd fuisset tamen in Diaconum ordinatus.

Dicendum 2. solum sacerdotem esse ordinarium dispensationis & administrationis hujus Sacramenti. Ita S. Thom. q. 82. a. 3. & constat ex cap. *Per de consecr. dist. 2.* in quo reprehenduntur sacerdotes, laicis Eucharistiam dabant ad infirmos deferendam in Concilio Trid. sess. 13. cap. 8. dicitur, *hunc semper in ecclesia morem fuisse, ut laici à sacerdotibus communionem acciperent.*

Diximus (ordinarium) primis enim Ecclesie temporibus ob penuriam sacerdotum, extraordinarie hanc charistiam dispensationem Diaconis commissam. constat ex S. Iustino. Apolog. 2. in fine & ex S. Ambrosio. 1. offic. cap. 41. quod tamen tempore consequentium casum necessitatis redactum fuit, ut declarat Concilio Carthag. 4. can. 38. ac demum prorsus in Levit.

Quamquam Suarez disp. 72. sect. 1. & alii Doctores ibidem citat, existiment etiam nunc in casu necessitatis (ut si infirmus in mortis articulo postulare viaticum adesset sacerdos) posse Diaconum illi administrare, similiter docet Solet. lib. 2. cap. 28. Imò idem Suarez, lentia, Koninch, & alii apud Bonacinam disp. 4. quæ punct. 1. asserunt in extremæ necessitatis casu, ut in articulo mortis, si nullus adsit sacerdos aut Diaconus licet posse Eucharistiam per se ipsum sumere aut alteri sumendam præbere; quòd tamen intelligendum est de quovis scandalo: quamvis autem Bonacina hanc sententiam minus probabilem existimet, aliis tamen non probanda videtur; cum olim id usitatum fuerit ut constat ex Eusebio lib. 6. cap. 36. & nuper etiam in Mariæ Regina factum laudetur.

Dicendum 3. nullum sacerdotem posse licite alteri charistiam administrare, nisi sit ejus proprius pastor, ex proprii pastoris id est summi Pontificis, Episcopi

vel Parochi commissione seu licentia expressa vel rationaliter præsumpta id faciat. Ita Suarez suprâ sect. 2. Vasquez. disp. 219. cap. 2. Laymannus lib. 5. tract. 4. cap. 7. de Euch. qui hanc affert rationem; quod dispensatio Sacramentorum; ac præsertim hujus; quo fideles spiritualiter pascuntur, sit proprium munus pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione usurpare debet.

SECTIO XI.

De sanctissimo Missæ sacrificio.

PARAGRAPHUS I.

Utrum in Missa verum & propriè dictum sacrificium offeratur.

MISSÆ nomen plurimi ab hebraïca voce, quæ oblationem spontaneam significat, derivare contendunt: alii tamen probabilius (ut Bellarmino videtur lib. 1. de Miss. cap. 1.) dictionem esse latinam existimant à mittendo derivatam; quia per illam obligationes & preces ad Deum mittuntur; vel quia in illius. sine Diaconi vel sacerdotis voce fit missio seu dimissio populi: Patres siquidè Græci nusquam nomen Missæ sed *λειτουργία* usurpasse reperiuntur; quos tamen alias voces Hebraïcas, ut *Pascha, Sabbatum, Alleluja &c.* passim retinuisse videmus.

Quidquid sit de illius nominis derivatione, certum est illud, in Ecclesia antiquissimum & usitatissimum fuisse, ut satis demonstrat eius frequens mentio tum in Conciliis antiquis, tum apud SS. Patres, quos fusè refert Bellarminus loco proximè citato. Et eo nomine, secundum communissimam ac usitatissimam illius acceptionem, significatur actio illa religiosa divinitus instituta, per quam Christi Domini corpus, & sanguis cum sacris quibusdam

busdam ritibus ab Ecclesia præscriptis consecratur, offeratur, ac sumitur. Et de Missa eo sensu intellecta queritur an sit verum & propriè dictum sacrificium: pro cuius definitionis faciliori resolutione.

Supponimus ex Doctrina S. Thomæ 22. q. 85. a. 2. aliorum communiter Theologorum, sacrificium propriè dictum esse oblationem externam soli Deo factam, quæ testimonium supremi dominij, quod in omnes creaturas earumque vitam & existentiam obtinet (cuius presentium sicut creatæ sunt & cõservantur, sic etiã destrui & nihilari possunt) à legitimo ministro res aliqua sensibilis & permanens ritu mystico consecratur, & transmutatur.

Dicitur 1. (oblatio externa) vt ab internis religionibus discernatur.

Dicitur 2. (soli Deo factam) *quis verò, inquit S. Augustinus 10. de ciuit. c. 4. sacrificandum censuit, nisi et, quem deus aut scivit, aut putavit, aut finxit?*

Dicitur 3. (in testimonium supremi dominij) vt explicetur in quem finem sacrificium offeratur.

Dicitur 4. (à legitimo ministro) non enim cuiuscumque offerre sacrificium; *Nec (vt ait Apostolus Hebr. 5.) qui sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam ad*

Dicitur 5. (res aliqua sensibilis & permanens) vt testimonio sacrificij propriè dicti excludantur actiones inuentæ, quales sunt psalmodiæ, preces &c.

Dicitur 6. (ritu mystico consecratur) id est diuinitati & honori dedicatur: sacrificare enim, vt ait (S. Hieronymus sup. a. 3.) est aliquid sacrum facere.

Dicitur 7. (& transmutatur) ad verum enim & propriè dictum sacrificium requiritur, vt id, quod sacrificatur, transmutetur, vt desinat esse id, quod antè erat: cum enim (vt supra dictum) sacrificium offeratur in testimonium quod Deus sit summus vitæ ac necis arbiter; hæc testimonio requirit, vt non solum usus rei, sed ipsa etiam substantia Deo offeratur, & in eius honorem consumatur.

Hoc præsupposito, dicendum est in Missa verum & propriè dictum sacrificium Deo offerri. Hæc veritas, quæ

Concilio Trid. sess. 22. cap. 1. definita est tanquam fide credenda, & quã hæretici hodierni præsertim impugnant, probatur 1. ex Malachia cap. 1. sic Iudæos alloquente: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra, Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus; & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quibus verbis prædicit Propheta (vt explicat S. Aug. lib. 19. de ciuit. cap. 23. cessaturas victimas quas in umbra futurorum offerebant Iudæi, & unum sacrificium gentes à solu ortu usque ad occasum, sicut iam fieri cernimus, oblaturas.*

Probatur 2. ex eo quod Apostolus dixit Heb. 6. quod Christus Dominus factus est Pontifex in æternum secundum ordinem Melchisedech, id est quod, sicut Melchisedech panem & vinum in sacrificium obtulit, sic etiam Christus Dominus corpus & sanguinem suum sub specie panis & vini in sacrificium obtulit, & discipulis suis eorumque in sacerdotio successoribus offerendum tradidit: ita enim hunc Apostoli locum explicant SS. Cypri. Ambr. Hieron. & alij quos refert Bellarin. lib. 1. de Missa cap. 6.

Probatur 3. ex Concil. Nicæno 1. can. 14. vbi statuitur, *Diaconos non habere potestatem offerendi sacrificij, sed solos sacerdotes: & Nicæno 2. act. 6. vbi fit expressa mentio incruenti sacrificij, quod in memoriam passionis Christi à sacerdote offertur, diciturque in eo non imaginem, sed ipsummet Christi corpus offerri.*

Probatur 4. ex Sancto Ambr. cap. 1. in Sanctum Luc. *Cum Sacrificamus, inquit, Christus adest, Christus immolatur: Sancto Gregorio Nilieno orat. 1. de festo Paschæ: Christus non expectat Pilati iudicium, sed ineffabili sacrificij modo præoccupat violentum impetum Iudæorum, ac seipsum offert oblationem pro nobis, sacerdos simul & agnus. Quando verò id accidit? cum nempe corpus suum ad manducandum, & sanguinem familiaribus exhibuit ad bibendum. Et Sancto Aug. lib. 4. de Trinit. cap. 14. Quid gratius offerri aut suscipi potest, quam caro sacrificij nostri, corpus effectum sacerdotis nostri.*

Proba-

Probatur ꝑ. hac ratione: ubicunque reperitur altaria & sacerdotes, ibi sacrificium etiam reperiri esse est, cum non nisi ad sacrificia offerenda usum possint: atqui in Ecclesia Catholica semper fuerunt altaria & Sacerdotes ut constat ex antiquissimis Concilio Calcedonensi act. 1. ubi dicitur Patres Concilii confecerunt in Ecclesia. *Ante cancellos sanctissimi altaris*; & Laodicen. can. 19. ubi statuitur *Salis sacratis licere ad altare accedere*; & can. 44. prohibetur *Ne mulier ingrediatur ad altare*; & ex Cypr. lib. 1. Epist. 9. ubi prohibet, ne offeratur sacrificium pro Christiano quodam defuncto, qui testamento rerum aliquarum temporalium procuracionem facere mandaverat; *Quia, inquit, non est dignus, ut pro illo sacrificetur, qui sacerdotem Dei ab altari abstraxit.*

Obiiciunt 1. hæretici Christum Dominum in sacrificio vocari & revera esse sacerdotem in æternum: unde dicunt nullos in terris sacerdotes illi esse substituendos, ulla proinde sacrificia ab ipsis posse offerri.

Resp. sacerdotes non substitui Christo Domino, illorum multiplicationem repugnare unitati & æternitati sacerdotii ipsius Christi; sed operari, & sacrificare, alius virtute tanquam ejus Vicarios; sicut, quamvis Christus de se ipso loquens Matth. 23. dixerit *Magister, unus est, Christus*, hoc non obstat, quin sub illo sint jam alii Doctores & Magistri; unde Apostolus. Tim. 2. & Timoth. 1. vocat se *Magistrum & Doctorem gentium*.

Obiiciunt 2. Apostolum Hebr. 10. dixisse Christum una sui oblatione consummasse in æternum sacrificia sanctorum; unde sequitur nos nullo alio sacrificio indigere, unum Christi in cruce sacrificium infinitam & æternam vim habuerit.

Resp. verum esse, quod Christus Dominus una oblatione æternam humani generis redemptionem contulit; fecit; quod tamen non obstat, quin (ut loquitur Conc. Trid. sess. 22. cap. 1.) *Ecclesia sua visibile (sicut hominum) a cruce peractum, repræsentaretur; ejusque memoria. in*

que saculi permaneret; atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.

PARAGRAPHUS II.

Quenam partes Misse ad rationem sacrificiū pertineant.

DE duabus præsertim ipsius Misse partibus controversia est apud Theologos, consecratione scilicet & comunione: an utraque vel una solummodo illarum ad rationem seu essentiam sacrificiū pertineat: de aliis enim, quæ in Missa fiunt, conveniunt omnes, quòd ad essentiam sacrificiū minime pertineant; sed quòd sint tantum ceremoniarum quædam ab Ecclesia instituta quarum aliæ sunt preparatoriarum ad sacrificium, aliæ repræsentativarum eorum, quæ in Passione Christi Domini gesta sunt, aliæ demum significativarum fructus, qui ex illo sacrificio super fideles derivatur.

Sunt autem duæ celebriores Theologorum super hac quaestione sententiæ. Prior est eorum, qui existimant, rationem seu essentiam sacrificiū Misse in sola consecratione consistere. Ita Suarez disp. 76. & plures alii, quos ibidem idem citat, quorum præcipuæ rationes hæc sunt.

Prima, quòd sacri Evangelistæ institutionem hujus sacrificiū referentes solius consecrationis meminerint, nec dicant Christum Dominum corpus & sanguinem suum in illa institutione sumpsisse; quod quamvis S. Thomas 2. 2. q. 81. a. 1. & plurimi alii tum Sancti Patres, tum Doctoresasserant, non est tamen verisimile sacros Evangelistas omissuros fuisse, si ad hujus sacrificiū rationem, & essentiam pertinere existimassent.

Secunda

Secunda, quod huius sacrificij essentia consistat in actione, qua est expressissima Passionis & mortis Christi Domini representatio: atqui consecratio est eiusmodi; cum in illa vi verborum corpus seorsim à sanguine separatur, & sic fiat mystica quadam separatio sanguinis à corpore; in qua quidem separatione realiter in se facta, posita fuit vera & propria ratio sacrificij in cruce peracti: ergo, &c.

Tertia, quod huius sacrificij propria & essentialis constitutio constituenda sit in actione illa, in qua sacerdos fungitur vice Christi Domini principalis offerentis, & illius nomine aliquid Deo offert: atqui in sola consecratione id peritur; tunc enim solummodo sacerdos in persona Christi loquitur, & virtute verborum consecrationis animam illam divinam velut insitit in altari, sicque Deo offert: omnes enim reliquæ oblationes, quæ consecrationem antecedunt, aut subsequuntur, in ecclesia institutæ sunt; cum S. Greg. lib. 7. Epist. 63. solos primis Ecclesiæ temporibus ad verba consecrationis solam orationem Dominicam addere solitos perissetur.

Posterior sententia est eorum, qui asserunt ad rationem & essentiam huius sacrificij pertinere quidem consecrationem corporis & sanguinis Christi Domini, quatenus veluti positio seu adductio victimæ ad altare illiusque immolatio; sed solam non sufficere defectu realis immutationis in sacrificio requisitæ; proindeque ad rationem & essentiam huius sacrificij pertinere quoque sacerdotis communionem, per quam huius sacrificij victima in honorem Dei veluti destruitur atque consumitur, in quantum probatur per illam sacerdotis communionem corpus & sanguis Christi sub speciebus sacramentalibus esse desinit.

Cuius sententiæ assertores sunt Canus, Sotus, Bellarmus et alij, quibus subscribit Isamb. ad quæst. 83. dist. 4. art. 4. qui etiam pro ea citat S. Doctorem præfatæ quæstionis art. 3. & fundamenta illius posterioris sententiæ præcipua sunt hæc.

Primum

Primum, quòd Christus Dominus sacrificium hoc instituens simul & offerens dixit, S. Luc. 22. *hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: frangitur iuxta græcam editionem: & de calice sanguinis sui: qui pro vobis fundetur* (Matth. 26.) *in remissionem peccatorum*: quæ quidem verba de fractione & effusione, quæ in ipso sacrificio fit, intelligenda esse ex mente S. Chrysoft. & plurium SS. Patrum probat Maldonatus ad cap. 29. S. Matth. unde rectè colligitur, summptionem corporis & sanguinis Christi Domini à sacerdote factam (quæ per fractionem & effusionem illam significatur,) ad sacrificij rationem, & essentiam pertinere; cum illius fractionis & effusionis virtute peccata remittenda esse dicantur; qui quidem effectus huius sacrificij proprius est, vt infra explicabitur.

Secundum est, quòd ad rationem sacrificij pertineat realis quædam immutatio, seu destructio rei oblata: per consecrationem autem nulla fiat corporis & sanguinis Christi destructio, sed potius noua ipsius sub speciebus sacramentalibus positio, quæ per communionem destruitur; per quam proinde fit, vt corpus Christi amittat esse sacramentale, & sic realiter immutetur.

Tertium est, quòd Ecclesia præcepit vt, si contingat sacerdotem celebrantem facta consecratione mori ante communionem, alius sacerdos etiam non ieiunus perficiat Missam, consumendo totam victimam; ne scilicet facta sacrificium imperfectum relinquatur; *quale enim est sacrificium, & ieiunium* (vt dicitur cap. *Relatum de consecr. dist. 2.*) *cui nec is cui se sacrificans participes esse cognoscitur.*

Quamuis autem hæc duæ sententiæ maximè videantur contrariæ, & ex vtraque illarum possint varij, & eximij sanguinis ac religionis affectus elici; posterior tamen magis nobis arridet, tum ob fundamenta illa quibus innititur, tum etiam, quia rationes pro priori allatæ non ita firmæ sunt, quin euerti posse videantur.

Ad primam siquidem Resp. satis expressam in euangelio fieri mentionem, non solum consecrationis, sed etiam communionis, seu consumptionis victimæ huius

hujus sacrificii verbis illis Christi Domini, quæ in prælo posterioris sententiæ fundamento relata sunt.

Ad secundam Resp. mysticam illam separationem sanguinis à corpore Christi Domini non sufficit ratio rationem sacrificii, ad quam (ut dictum est) realis aliam immutatio rei sacrificatæ requiritur: quæ cum in consecratione non reperitur, hinc sequitur, in illa perfectam & completam rationem sacrificii minime periri.

Ad tertiam denique Resp. sacerdotem vi suæ ordinationis habere potestatem non modò consecrandi & offerendi victimam, sed etiam illam consumendi; cum consumptio æquæ ac consecratio & oblatio pertinet ad rationem sacrificii, quod perficere debet tanquam minister Christi, in cujus persona æquæ dici debet victimam consumere, cum id Christus Dominus fecerit: sicut eius persona dicitur ipsam victimam consecrare,

PARAGRAPHUS III:

Quinam sint hujus sacrificii effectus.

SUPPONIMVS ex veriori sententia (quam Bellarminus Lib. 2. de Missa cap. 4. communem esse Theologorum affirmat) sacrificium Missæ ad effectus suos producendos vim habere, non solum ex opere operantis, sed etiam ex opere operato, id est virtute ipsius sacrificii, quod offertur: idque independentem à bonitate vel malitia seu indignitate ministri offerentis: unde Concilium Tridentinum Sess. 22. cap. 21. dicit *hujus sacrificii oblationem immundam, ut nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari possit: posset autem inquinari, si ex sola bonitate operantis, et non ex merito operis, quod exercet offerens, valeret*

effectum haberet. Accedit communis totius Ecclesiæ sensus qui est, sacrificium hæc pro aliquo sive vivente sive mortuo oblatum posse ipsi esse fructuosum, etsi offerendi ratio ex parte ipsius operantis nihil habeat bonitatis moralis: nec ullo statuto aut lege obligat sacerdotem, qui in peccato mortali ex aliqua obligatione celebravit, iterum celebrare, tanquam obligationi illi minime satisfecerit.

Hoc præsupposito, pro resolutione quæstionis propositæ dicendum est Missæ sacrificium esse ex opere operato, non modo Latreuticum & Eucharisticum, seu sacrificium laudis & Gratiarum actionis, (ut loquitur concil. Trid. Sess. 22. cap. 2 & can. 3.) Sed præterea esse etiam Propitiatorium & Impetratorium, ut in eodem concilio definitum est. Atque in primis quod sit Latreuticum & Eucharisticum, seu quod offerri possit in laudem & honorem Dei, & in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis, consentiunt omnes; & inde constat, quod (ut docet S. August. in Psalm. 29. & S. Leo Serm. 3. de Passione) in se contineat modo quodam longè perfectiori & eminentiori differentias omnes & proprietates sacrificiorum antiquæ legis: atqui inter sacrificia illa antiquæ legis (ut observat S. Doctor 1. 2. q. 102. a. 3.) quædam offerebantur purè in honorem & laudem Dei, quæ *holocausta* dicebantur; quædam in gratiarum actionem, quæ vocabantur *hostia pacifica*: ergo à fortiori Missæ sacrificium idem præstare poterit, & proinde in Dei laudem & gratiarum actionem offerri.

Quod verò sit etiam propitiatorium, seu expiatorium peccatorum, quod hæretici præsertim negant, probatur, ex eo, quod Christus Dominus hoc sacrificium instituens, & offerens dixit: *hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro vobis & pro multis effunditur, vel effundetur in remissionem peccatorum*: quibus verbis (ut explicat S. Alexander Papa & martyr, qui anno 119. Ecclesiæ præfuit, in Epist. decretali ad omnes orthodoxos SS. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.) ipsa veritas nos instruit, &c. *crimina atque peccata oblati hæc*

F

Domino

Domino sacrificiū deleri, &c. & talibus hostiis placari, & peccata ingentia dimittere.

Probat 2. ex SS. Patribus qui hanc veritatem miter asserunt; ut S. Cyprianus, qui Serm. de Coemini hoc sacrificium esse dicit *Medicamentum fructus holocaustum ad sanandas infirmitates, & purgandas immundities*: S. August. quæst. 57. in Leviticum asserit, in illo sacrificio veram fieri remissionem peccatorum; & Serm. 11. de ceteris dicit, *in altari sanguinem effundi pro peccatoribus*. etiam SS. Patrum testimonia videri possunt apud Gregor. à Valentia disp. 16. quæst. 11. de ritu & oblatione Eucharistia puncto 1.

Est autem observandum id, quod docet Bellarm. de Missa cap. 4. Suarez disp. 79. sect. 3. & communiter Theologi, remissionem peccatorum quoad culpam hujus sacrificii effectum, non ad eum modum, quo in baptismo & pœnitentia per infusionem gratia huiusmodi justificantis remitti solent; sed ea solum ratione, quod huius sacrificii intuitu Deus conferat donum penitentia, id est gratia alicujus actualis auxilium, quo ad actum perfectæ contritionis eliciendum, vel ad solutionem in Sacramento Pœnitentiæ dignè, & fructu recipiendam excitetur & adjuvetur: quod expressè claravit Concil. Trid. Sess. 22. cap. 2. ubi de hoc Sacramento loquens, *hujus, inquit, oblatione placatus Dominus gratia & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia, dimittit.*

Quod verò spectat ad remissionem pœnæ peccati ad culpam remissis debita, communis & vera Theologorum sententia (quam fusè explicat & probat S. Thomas disp. 79. sect. 6.) est, illam per Missæ sacrificium in Missa, diatè fieri, Deo scilicet ob illius oblationem relaxari pœnam ei pro quo oblatum est: quod etiam docet S. Thomas q. 79. a. 5. ubi dicit Missæ sacrificium hunc directè ex institutione sua vim pro peccatis relaxandi habere.

Denique quòd Missæ Sacrificium sit etiam impetrato-
rium, præter auctoritatem Concil. Trid. Sess. 22. cap. 2. &
can. 3. id expressè definitis constat, tum ex Apostolo 1.
ad Timoth. cap. 2. præcipiente fieri *Obsecrationes*, id est (ut
S. Chrysof. Theophil. & Oecum. explicant,) sacrificia, pro
regibus &c. ut quietam & tranquillam vitam agamus: tum
ex perpetua & universali Ecclesiæ praxi, quæ hoc Sacrifi-
cium offerre consuevit pro quibuscunque bonis spiritua-
libus & temporalibus à Deo impetrandis, & pro quibus-
cunque malis deprecandis & avertendis, ut satis constat
ex orationibus, quibus in Canone & aliis partibus Missæ
olim usæ est (sicut ex antiquis Liturgiis constat) & nunc
etiam uritur. Cujus quidem rei insigne exemplum pro-
fert S. August. lib. 2. de civit. cap. 8. ubi loquens de viro
quodam tribunitio nomine Hesperio, qui cum domum
suam à malignis spiritibus infestari comperisset, servos-
que & animalia vim illorum noxiam perpeti, *Rogavit no-*
stros, inquit, me absente Presbyteros, ut aliquis eorum illò per-
geret, cuius orationibus cederent; perrexit unus, obtulit ibi
Sacrificium corporis Christi orans quantum potuit, ut cessaret
illa vexatio; Deoque prætinus miserante cessavit.

Neque dicas minus conveniens videri rem infinite ex-
cellentem (qualis est victima illa divina, qua in Missæ
Sacrificio offertur) ad rem aliquam temporalem & caducam ordi-
nare Resp. enim, minime conveniens fore, si res illa tem-
poralis & caduca propter se solummodo expeteretur; non
esse autem, si expetatur tanquam medium ad Deum in
bonis suis honorandum, & salutem æternam per rectum
& legitimum illorum usum consequendam; ex qua sola
intentione decet Christianos, non modò in Sacrificio
in Missæ, sed etiam in aliis orationibus à Deo bona tempo-
realia postulare.

Quæres itan Missæ Sacrificium effectus suos infallibili-
ter producat? Resp. cum distinctione; si enim conside-
retur ut est Latreuticum & Eucharisticum, infallibi-
liter haud dubiè consequitur effectum suum respectu Dei,
ad quem honor & laus ex hoc Sacrificio (quod illi non
potest

potest non esse acceptissimum) semper redundat
 satisfactorium, habet etiam infallibiliter suum effectum
 in illis pro quibus offertur, idque secundum modum
 mensuram, tum institutionis ipsius Christi, tum de-
 nis & bonæ dispositionis illorum pro quibus offer-
 dummodo nullum ponant obicem; id est dummodo
 quando illis huiusmodi fructus applicatur, sint iam
 sanctificante constituti: nunquam enim poena
 relaxatur, nisi simul remittatur, vel ante remissa sit
 ut ex dicendis cap seq. intelligitur. Si autem spectetur
 ut impetratorium, habet etiam infallibilem efficaciam
 ad bona spiritalia vel temporalia in generali à Deo
 pettranda, non verò ad hæc vel illa in particulari; in
 parte Dei nulla intercedat promissio absoluta de
 illis specialibus bonis Sacrificii huius intuitu con-
 dis, sed tantum conditionata; si nimirum bona illa
 & nunc conducant ad maiorem Dei gloriam, & illis
 quo postulantur salutem.

Quæres 2. an Missæ Sacrificium æqualis sit efficacia
 à bono sive à malo ministro offeratur. Resp. si spectetur
 illius effectus prout est ex opere operato, æquale
 sus esse illius efficaciam; cum nullo modo pendeat
 positione bona vel mala ministri, ut docet S. Th.
 q. 82. a. 6. si verò spectetur prout est ex opere operato
 tunc certum est, illius fructum pendere à dis-
 positione Sacerdotis: quæ quòd me-
 lior est, eò magis illi & aliis
 prodest.

PARAGRAPHUS IV.

Quibus personis proffit Missæ Sacrificium ; seu pro quibus licitè & validè offerri possit.

QVÆSTIO proposita intelligenda est , non de eo Missæ fructu , qui ex opere operantis provenit ; certum est enim ejusmodi fructum applicari posse à quolibet Sacerdote iis omnibus vivis & defunctis , pro quibus orationes suas particulares ad Deum dirigere potest , cum sit utrobique par ratio : sed de fructu illo qui est ex opere operato.

Circa hujus verò quæstionis resolutionem conveniunt quibusdam Theologi ; in quibusdam verò non conveniunt . Atque in primis conveniunt omnes in eo quòd Sacrificium Missæ validè & licitè offerri possit pro omnibus , & quibuslibet fidelibus baptizatis non excommunicatis , sive vivis sive defunctis in purgatorio existentibus . Id constat ex ipsius Ecclesiæ perpetua & universali praxi , quæ tum in antiquis Liturgiis , ut videre est apud Pamelium Tomo 1. Liturgicon ; tum in ritu illo , quo nunc in Missæ celebratione utitur , Sacrificium hoc offerre consuevit . *Pro omnibus Orthodoxis , atque Catholicis & Apostolica fidei cultoribus &c Et pro omnibus in Christo quiescentibus , qui nos precesserunt cum signo fidei , & dormiunt in somno pacis .*

Conveniunt etiam omnes in eo , quòd Missæ Sacrificium nec licitè , nec validè offerri possit pro damnatis , sive cum peccato aliquo actuali mortali , sive cum solo originali decesserint . Quod expressè docuit S. August. lib. 3 . de origine animæ cap. 11 . *Noli credere , inquit , nec dicere , nec docere , Sacrificium Christianorum pro iis , qui non baptizati de corpore exierunt , offerendum , si vis esse Catholicus .*

Conveniunt item omnes Sacrificium Missæ posse validè ac licitè offerri in honorem & memoriam Sanctorum , ut habetur

ut habetur in Concilio Tridentino, Sess. 22. cap. 3. quod illi offeratur Sacrificium, (ut ibidem declarat) soli, qui illos coronavit: unde nec Sacerdos dicere solet. tibi Sacrificium Petre, vel Paule; sed Deo de illorum gratias agens, eorum patrocinia implorat; ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælu, quorum memoriam faciamus teris.

Non conveniunt autem omnes, an, & qua ratione Missæ Sacrificium licitè offerri possit pro infidelibus baptizatis, & pro excommunicatis baptizatis. Quidam enim Doctores existimant, Missæ Sacrificium directè infidelibus non baptizatis offerri licitè posse: probè tamen alii docent, indirectè quidem posse pro infidelibus non baptizatis, sicut & pro excommunicatis baptizatis Sacrificium illud licitè offerri; quatenus scilicet incrementum, & exaltationem Ecclesiæ, & quovis Schismate ab ea tollendo offertur; quæ duo per conversionem infidelium & resipiscentiam excommunicatorum manifestantur: directè autem nec pro excommunicatis, nec pro infidelibus non baptizatis posse licitè offerri.

Atque in primis quod spectat ad excommunicatos (quo nomine intelligimus hic tantum nominatim excommunicatos vel notorios Clericorum percussores) extra-
vagantem Martini 3. quæ incipit *Ad vitandam* etiam prohibito Ecclesiæ cap. *Anobis* & cap. *Sacris* exten-
ditur sententia excommunicationis, ubi vetatur pro illis Sacrificium offerri: quam tamen prohibitionem Ricardus, & Navarrus apud Isamb. ad qu. 83. disp. 7. art. 2. dicunt, non extendi ad excommunicatos per veram penitentiam jam contritos, licet nondum ab excommunicatione absolutos, pro quibus existimant Missæ Sacrificium licitè posse offerri.

Quod autem neque etiam pro infidelibus non baptizatis offerri licitè possit, constat ex ipsius Ecclesiæ præcepto, quæ quamvis summo affectu illorum conversionem & salutem exoptet, nullam tamen eorum mentionem Missæ fieri voluit, neque pro eis orationes ullas in illa

ferri; quod tamen haud dubiè fecisset, si pro eis Sacrificium hoc offerri voluisset: *quis enim, inquit S. August. lib. 1. de Orig. animæ c. 9. offerat Sacrificium corporis Christi, nisi pro iis, qui sunt membra Christi.*

Quæres, an Missæ Sacrificium ex opere operato proficit, non solum illis pro quibus offertur, sed etiam ipsi Sacerdoti offerenti quatenus præcisè est offerens. Suarez disp. 79. sect. 5. & quidam alii cum illo affirmativè respondent: alii tamen cum Gabriele, Vasquez disp. 232. cap. 3. probabilius negant, docentque, nullum in Sacrificio Missæ fructum ex opere operato provenire Sacerdoti offerenti quatenus est offerens: quod probari potest ex eo, quod Apostolus Hebr. 5. dicit, Pontificem seu Sacerdotem constitutum pro hominibus in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis: unde propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis. Ex quibus Apostoli verbis sequitur (quod rectè docet S. Thomas 3. p. q. 22. a. 4. ad 1.) Sacerdotem sui Sacrificii effectum participare, non in quantum Sacerdotem, sed in quantum peccatorem: proindeque ut effectum aliquem Sacrificii sui accipiat, requiri necessariò, ut habeat se passivè ad illud, id est, ut illud offerat pro se, sicut & pro aliis, ad quos ex ejus applicatione fructus Missæ derivatur. Quod præterea confirmari posse videtur ex verbis, quibus per Episcopum Sacerdos consecratur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium tam pro vivis, quam pro defunctis*: hæc enim verba significant, potestatem illi conferri, qua proficit illis, pro quibus Missæ Sacrificium oblaturus est; unde sequitur Sacerdotem præcisè eatenus sibi ipsi prodesse, non quatenus offert Missæ Sacrificium, sed quatenus pro seipso illud offert.

PARAGRAPHUSV.

Quanam applicatio requiratur ex parte Sacerdotis celebrantis, ut Missæ fructus in alios derivetur.

AD faciliorem & certiore[m] quæstionis propositæ resolutionem quædam hic ex communi & recepta Theologorum doctrina observanda sunt.

Primum est, Sacerdotem celebrantem multiplici nomine Missæ Sacrificium offerre: in primis quidem nomine Christi ut principalis offerentis, & ex cujus merito procedit ipsius Sacrificii valor; proinde ex cujus voluntate præsertim pendet alius applicatio; ut enim habetur in Concilio Trid. Sess. 22. cap. 2. *Idem est nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum in Cruce obtulit* Deinde nomine Ecclesiæ, cui meritorum suorum & satisfactionum dispensationem Christus Dominus commisit: præter nomine proprio, quatenus ex libera sua voluntate Missæ Sacrificium offerit, illiusque fructum aliis, vel sibi applicat. Denique nomine aliorum, qui simul cum eo Sacrificium illud offerunt, quales sunt ii, qui Missæ inserviunt aut assistunt, vel pro illa celebranda eleemosynam ad ipsum Sacerdotis victum erogant: qui quidem quamvis Laici existant, dicuntur tamen ipsum Missæ Sacrificium suo modo per ipsum Sacerdotem offerre, præsertim quando interno affectu illius actioni junguntur, ut docet Leo Epist. 87. cap. 2. & aperte colligitur ex ipsius Sacerdotis celebrantis verbis, dum in Missæ canone de assistantibus dicit: *qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis.*

Secundum est, inter illos omnes offerentes Christum Dominum primum & principalem locum tenere; ita ut ex eius præsertim voluntate pendeat fructuum huius Sacrificii applicatio, quorum quidem voluit omnes

& singulos fideles esse participes, quoties illud Sacrificium offertur; dummodo tamen illius participationis capaces sint, nullusque ex illorum parte obex reperiat: quod explicat S. Cyrillus Hierosolym. Catech. 5. Mystag. ubi hoc Missæ Sacrificium dicit esse *hostiam propitiationis pro communi Ecclesiarum pace &c. pro regibus, pro militibus, pro sociis, pro agrotis, pro afflictis, & in summâ pro omnibus, qui egent auxilio &c. deinde pro defunctis sanctis Patribus, & Episcopis; denique pro omnibus qui inter nos vitam sanctam sunt.* Unde quoad communem hunc fructum Missæ, qui ex Christi Domini voluntate in omnes fideles diffunditur, nulla specialis ipsius Sacerdotis celebrantis applicatio requiritur: imò dummodo validè illud offerat, nullum ex fidelibus ab illius participatione potest excludere (ut rectè monet Isamb. ad q. 85. disp. 7. art. 5.) sed velit nolit unusquisque illorum portionem, quæ ipsum contingit, recipit.

Simili ratione Ecclesia, quæ est intentionum ipsius Christi Domini fidelis interpret, vult etiam fructuum ejusdem Sacrificii participationem omnibus fidelibus baptizatis ab unitate sua non præcisit & nullum obicem ponentibus communicari; ideoque in canone præscripsit hoc Sacrificium offerendum esse *Pro omnibus Orthodoxis atque Catholicis & Apostolica fidei cultoribus; & etiam pro omnibus in Christo quiescentibus.*

Porrò ex hac fructuum Missæ generalitate, certum est Christo Domino ita volente & disponente, notabilem aliquam partem relictam esse liberæ applicationi, & determinationi tam ipsius Sacerdotis celebrantis tanquam ministri, & mysteriorum ejus dispensatoris, quam aliorum simul cum eo offerentium; quod constat ex communi sensu ipsius Ecclesiæ, quæ approbat morem fidelium, quo expetunt pro se Sacrificium istud peculiariter offerri quòd frustra facerent, si omnis ejus fructus jam ex Christi Domini, & Ecclesiæ intentione applicatus esset, nullusque superesset per Sacerdotis intentionem applicandus.

Sicut autem sacerdos in hujus sacrificii actione superior existit aliis cum ipso offerentibus; sic etiam fructus illorum applicatio ab ejus intentione praesertim pendet ita ut sive licite, sive illicitè applicet (de qua re mox dicitur) valida tamen & rata semper sit hæc illius applicatio cum sit actus à potestate ordinis pendens, qui proinde ejus voluntati subjacet, ut rectè docet Isamb. sup. art. 13.

Tertium est, determinari certò à nobis non posse, quantum sit fructus Missæ, quem Christus Dominus voluit, generatim ad omnes fideles vivos & defunctos, sive specialim ad hos vel illos secundum intentionem particulariorem sacerdotis celebrantis derivari; cum nec sacra Scriptura, nec Ecclesiæ traditio, nec Concilia, aut Patres quoscumque de ejusmodi quantitate definierint aut tradiderint, ideoque satis esse, ut sacerdos celebrans saltem tacite, interpretativè tantum de hujus sacrificii fructu his aut illis secundum devotionem aut obligationem applicare velit, quantum Christus Dominus ipsi applicandum concessit.

His observatis pro quaestionis initio huius Paragraphi propositæ resolutione dicendum est, quadam requiritur parte Sacerdotis celebrantis, ut ejus applicatio, valida sit quadam verò, ut sit licita.

Ad hoc enim, ut validè fructum huius sacrificii applicet, requiritur in primis ejus intentio eodem prorsus modo, quo antea dictum est requiri ut Sacramentum aliquod validè conficiat; est enim utrobique par ratio, ut docet Isamb. citato art. 13. Vnde sicut ad validam Sacramenti cuiuscumque consecrationem, sic etiam ad validam hujus sacrificii applicationem habitualis intentio minimè sufficiens est: actualis optima, sed non necessaria; virtualis verò sufficiens est, & actuali deficiente necessaria.

Requiritur 2. ad eandem applicationis validitatem, ut intentio illa sive actualis sive virtualis concomitetur ipsam Sacrificii actionem, sicut comitari debet Sacramenti consecrationem aliàs si post sacrificium peractum (v. g. post consecrationem factam, praesertim secundum sententiam illor-

illorum, qui existimant sacrificii rationem & essentiam in illa sola consistere) Sacerdos applicare incipiat; hæc ejus applicatio nullum effectum sortietur: quia cum sacrificium esse desierit, illius effectus ex opere operato non amplius subjacet liberæ applicationi Sacerdotis.

Requiritur 3. ut applicatio illa specialis à Sacerdote faciendâ, sit determinata & certa, nec effectum hujus sacrificii suspensum relinquat: qua ratione docet idem Isamb. cit. ar. 13. Sacerdotem v. g. qui à nullo rogatus, hodie celebrat Missam, non posse istius Missæ fructum ex opere operato applicare illi, qui die crastino rogaturus est eum, ut dato honorario pro se offerat; ita ut hæc priori Missæ celebratione satisfaciatur obligationi, quam honorario illo accepto contraxit: quia sicut Sacramentorum, sic etiam sacrificii effectus à futura conditione pendere non potest.

Neque dicas, Deum probè nosse futurum esse, ut talis crastina die roget Sacerdotem, ipsique eleemosinam largiatur, ut pro se offerat: quamvis enim hoc verum sit; sicut tamen Deus nullum punit nec remunerat ob ea quæ futura prævidet, sic etiam effectum hujus sacrificii non confert propter prævisam aliquam actionem futuram: unde sequeretur, effectum sacrificii manere suspensum; quod nullatenus dici debet.

Iam ad hoc, ut applicatio Sacerdotis non modò valida sit sed etiam licita, debet ipse Sacerdos præsertim attendere, ut per illam obligationibus suis, si quæ sint, satisfaciatur. Circa illas autem obligationes præcipua difficultas est, an possit Sacerdos una Missæ celebratione & applicatione pluribus obligationibus particularibus satisfacere: an v. g. qui pro Missæ sacrificio celebrando accepit duo stipendia seu honoraria, quorum quodlibet secundum receptam consuetudinem sufficiens censeatur, possit una Missæ celebratione utrique satisfacere: cujus quidem difficultatis solutio pendere videtur ex solutione alterius quæstionis, quam Paragrapho sequenti discutiemus.

PARA

PARAGRAPHUS VI.

*An Missæ sacrificium pro pluribus oblatum, tantum
singulis prosit, quantum si pro uno solum
offerretur.*

SUPPONENDVM est ex comuni Theologorum doctrina, quòd quamvis sacrificium Missæ sit in se valoris infiniti, tam ratione rei oblatæ, quàm principalis offerentis, cujus dignitas & excellentia infinita est, nihilominus efficientia, & influxus actualis ipsius sacrificii est solummodo finitus, ut docet S. Thomas in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 4. & post illum Navarrus, Bellarminus, Toletus, Suarus, & plures alii, quos citat & sequitur Lammannus tract. 5. de sacrific. Missæ cap. 1. Idque constat, tum ex eo, quòd Ecclesia Missæ sacrificium pro eadem re si pius iterat, ut satis manifestum est ex ejus praxi, vnde sequitur, quòd influxum actualem illius finitum esse judicet; tum etiam ex eo, quòd Eucharistia non sit majoris efficientiæ in ratione sacrificii, quàm in ratione Sacramenti; atqui licet in ratione Sacramenti sit infiniti valoris & excellentiæ, non nisi limitatos tamen producat effectus: ergo à pari in ratione sacrificii non nisi finitus producat.

Hoc præsupposito, pro quæstionis propositæ resolutione dicendum est. quando plures sunt Missæ sacrificium simul offerentes, tunc illud non minus prodèsse singulis pro ratione dispositionis cujusque illorum, quàm si unus tantum esset offerens: ex. gr. quando multi Missæ celebrationi adstant, illudque cum Sacerdote offerunt, tantum singulis prodèst illud sacrificium, quantum si unus solus adesset & conferret. Ita Cordubensis lib. 1. quæstionarii quæst. 3. opin. 5. conclu. 3. ubi dicit hæc esse

esse communem Doctorum sententiam, & pro illa plurimos citat, quibus subscribit Isambertus ad quæst. 83. disp. 7. art. 8. Ratio est, quia ad multiplicationem oblationis, cujus quoque fructus multiplicatur: atqui quando plures adstant Sacerdoti celebranti, censentur cum illo moraliter simul offerre, proindeque tot sunt oblationes, quot sunt offerentes. Unde sequitur quod sacrificium illud tantum singulis proficit, quantum uni prodesset, si solus offerret: imo si spectetur fructus Missæ prout responderet non tantum operi operato, sed etiam operi operantis, quo numerus adstantium est major, etiam fructus ille copiosior est; tum quia sicut major est virtus unita quam divisa, sic etiam multorum preces in illo sacrificio simul unitæ magis efficaces sunt apud Deum, quam separatim oblatæ; tum etiam quia, quo numerosior est offerentium multitudo, eo major honor Deo exhibetur, sicut princeps multitudinis adstantium & sibi deservientium honorari censetur: qua ratione SS. Patres & Concilia Missam parochialem commendant, propter majorem in illa fidelium simul offerentium unionem, & uberiores quæ inde profuunt benedictiones.

Dicendum 2. Missæ sacrificium non æquè prodesse iis pro quibus offertur tantum generatim, ac illis pro quibus speciatim & nominatim offertur. Id satis constat ex ipsius Ecclesiæ praxi: si enim non magis prodesset iis pro quibus speciatim offertur quam aliis, frustra Ecclesiæ illud offerret pro certis & determinatis quibusdam personis, ut pro muliere prægnante, pro infirmo, pro hoc vel illo defuncto, &c.

Dicendum 3. sacrificium Missæ oblatum speciatim pro pluribus, non tantum prodesse illis singulis, quantum uni eorum, si pro illo solo speciatim offerretur, proindeque Sacerdotem, qui pluribus personis ratione stipendii seu honorarii à singulis accepti, aut alia quavis de causa obligatus est ad sacrificandum, non satisfacere unicum pro illis offerendo sacrificium. Ita S. Bonavent. Richard. Major, Sotus, & alii, quos citat, & quibus subscribit

Smar.

Suar. disp. 69. Sect. 12. qua sententia communis est, in praxi tenenda, probaturque ex communi ipsius Ecclesie sensu & quotidiana praxi, qua tam multa singularia Missa pro singularibus personis, nullo etiam excepto ab eis stipendio, offeruntur; cum saltem ex caritate illas singulas offerri pro pluribus imò pro omnibus par esset; si pro illis pluribus, vel omnibus oblataeque illis ex opere operato prodesse, ac si pro singulis offerrentur. Et sane cum Missa sacrificium pro defuncti oblata, ijs aliter prodesse non possit, nisi ad relaxationem poenae temporalis in Purgatorio ab ipsis luenda, si Missa vna pro pluribus oblata tantum poenae singulari relaxat, quantum relaxaret vni si pro eo solo offerretur, cur tam multa Missa pro vno duntaxat, & non pro omnibus, aut saltem pro pluribus speciatim offeruntur? Concilium Trid. sess. 25. cap. 4. de reform. cum tanta cautela solis Episcopis, & Abbatibus, & Generalibus Ordinum reductionem Missarum ad minorem numerum permittit, idque tantum in certis casibus ibidem expressit, quod etiam circumspicere & prudenter ab ipsis fieri valeat, ne forte conscientiam suam in discrimen adducant: inquam hoc ita statuerit, si Missam pro pluribus oblata, tantum singulis prodesse existimaret, quantum si pro vno duntaxat offerretur?

Hoc autem quod in hac tertia assertione dictum est, intelligi debet (vt recte obseruat Isamb. ad quaest. 83. dist. 7. a. 2) de sacrificio Missae, prout est satisfactorium; quod ratione quando pro pluribus speciatim offertur, minus singulis prodest, minusque poenae per illud redimitur respectu singulorum, quam si pro vno tantum offerretur, quia vt sic, se habet per modum cuiusdam solutionis; quae cum sit finita, vt ex ante dictis patet, minuitur haud dubie si in plures diuidatur. At verò quatenus est impetratorium, tantum potest prodesse multis quantum vnum enim vis illius impetratoria infinitam Dei misericordiam & liberalitatem respiciat, nihil obstat, quin de oblatione illius sacrificij ad beneficia sua conferenda exoretur aequè pro multis, ac pro vno.

Quæres vtrum, sicut Sacerdos intentioni eorum pro quibus obligatur, satisfacere debet quoad numerum Missarum; ita etiam teneatur quoad alias huius sacrificij circumstantias, v. g. vtrum, quando qui postulavit de tali Sancto, in tali loco, vel tempore celebrari; Sacerdos ad id præstandum teneatur? Resp. Sacerdotem celebrantem, quantum potest intentionem illius, à quo stipendium accepit, exequi debere; proindeque talem pro illo Missam celebrare qualem postulavit; non tamen peccare, si ex iusta aliqua causa Missam celebret aliam ab illa; ex. gr. si postulavit, vt celebraret pro defunctis, & illo die incidat festum alicuius Sancti duplex, vel semiduplex, aut etiam simplex, poterit Sacerdos Missam illius festi celebrare: quamvis enim Missa propria defunctorum aliqua ratione ipsis defunctis magis prosit propter orationes, & preces ad hunc finem ab Ecclesia institutas: si tamen consideretur vt sacrificium, æqualiter prodest; imò illarum orationum defectus satis suppleri censetur deuotione celebrantis, & intercessione illius Sancti cuius Missa celebratur. Ita Nauar. Suar. Tolet. & plures alij, quos citat & sequitur Bonac. disp. 4. quaest. vlt. de sacrific. Missæ punct. 7. Parag. 3.

Quod verò ad locum spectat, debet Sacerdos in eo celebrare, quem designauit is, qui stipendium dedit, nisi necessitas aliqua, aut rationabilis causa excuset: & similiter quoad tempus, debet quam primum potest obligationi suæ satisfacere. Vnde Bonac supra Parag. 5. dicit peccare Sacerdotes, qui sunt notabiliter in mora celebrandi; præsertim, quando ex mora illa sequitur alteri præiudicium, vt si Missa, quæ pro infirmo dicenda erat, ob nimiam dilationem non nisi defuncto illo celebratur: quare cauere debent Sacerdotes, ne stipendia Missarum dicendarum nimis cupidè congerant, ex quarum dilatione conscientia ipsorum oneretur. In ijs tamen locis, in quibus sit populi concursus ob festum alicuius Sancti vel aliquam deuotionem, censentur illi, qui postulant Missas, & stipendia offerunt, tacite consentire in dilationem

nem

nem illam, quæ ut plurimum necessaria est, ut illorum aliorum intentioni satisfiat: in quo tamen, qui eorum stipendia recipiunt, curare debent, ut nihil ab ipsis quod iustitiæ vel charitati repugnet.

PARAGRAPHUS VII:

Applicationis à Sacerdote celebrante faciendæ præcipuis; & optima praxis proponitur.

QVONIAM non raro contigit Sacerdotes quosdam ex inconsideratione, aut alia de causa minus convenienter hujus Divini sacrificii vim & efficaciam applicare; ex qua tamen applicatione (ut ex ante dictis constat) tanquam ex conditione necessaria uberrimorum fructuum illius participatio maxime pendet; idcirco illis in inutile, nec ingratum fore existimavimus, si ex iis quæ superioribus Paragraphis dicta sunt, brevem aliquam facilem hujus applicationis faciendæ methodum seu praxim colligamus.

Cum igitur Divinum hoc sacrificium omnes quotiescunq; sacrificiorum proprietates modo quodam excellentissimo in se complectatur, sitque Latænticum, Eucharisticum, propitiatorium & impetratorium (ut supra explicavimus) Sacerdos celebrans, illud secundum has omnes ejus proprietates applicare poterit, & ad hoc attentionem & intentionem suam dirigere.

Atque in primis illud offerre intendet ad supremum cultum & honorem condignum divinæ majestati deferendum, offerendo ipsiusmet Christi veri & naturalis filii Dei demissionem, humilitatem, devotionem, adorationem & alia similia religionis officia, quæ in hoc victimæ statu modo quodam inexplicabili summæ Trinitatis exhibet.

Secundo

Secundò illud offeret ad gratias Divinæ majestati exhibendas, pro tot & tantis beneficiis, sive in natura, sive in gratia, ingratias licet, & immerentibus tempore præterito collatis, & in futurum præparatis, & promissis, ac præcipuè pro inestimabili Redemptionis humanæ per divini verbi Incarnationem, & ejus in carne assumpta Passionem, & mortem, beneficio, cujus memoriam præsertim in hoc sacrificio recoli voluit ipse Christus Dominus, & expressis verbis in ejus institutione præcepit

Tertio ad placandum divinum numen, tot & tantis sceleribus, & peccatis quotidie, & ubique offensum, ab eoque misericordiam, ac poenitentiam gratiam pro eluendis ipsorum peccatorum maculis exorandam, nec non ad satisfactionem condignam pro iisdem peccatis ejus justitiæ exhibendam.

Quartò denique postulanda quæcunque beneficia tum spiritualia, tum etiam temporalia, quatenus ad ejus gloriam, & salutem nostram conducere possunt: & ad deprecanda quæcunque mala, sive præsentis tempore vexantia, sive in futurum impendentia.

Hæc autem præstabit Sacerdos primùm nomine ipsius summi Sacerdotis Christi Domini, intentionem suam illius intentioni perfecte conformando, & submittendo: deinde totius Ecclesiæ nomine, omnimodam vim, & efficaciam hujus divini sacrificii universis illius membris applicando, tum sanctis & beatis in cælo ad gratias de illorum Victoriis & præmiis Deo exhibendas, præsertim quando in illorum honorem Missa celebratur; tum animabus in Purgatorio ad poenas earum per satisfactoriam hujus sacrificii vim sublevandas; tum cunctis fidelibus viatoribus in terra, præsertimque illis quorum memoriam in Canone nominatim fieri præcipit, ut summo Pontifici, Episcopo (Regi) adstantibus, &c. ad fructum hujus sacrificii participationem illis communicandam, Deum, ut ipsius Christi & Ecclesiæ minister, cui notabilis fructuum illorum pars pro arbitrio dispensanda relicta est, applicabit eos in particulari, tum sibi, tum personis
 allis

alijs siue viuis, siue defunctis, quibus ex obligatione tenetur, vel ex charitate & deuotione hoc pietatis officium impendere cupit; idque vt suo ac illorum nomine supremum patriæ ac religionis cultum Deo per Christum deoratur, gratias pro omnibus beneficiis ac nominatim pro his vel illis exhibeat, veniam & gratiam pro omnibus peccatis ac peculiariter pro his aut illis exoret, ac denique, vt bona quæcunque sibi necessaria, aut vtilia impetret, præfertimque hæc vel illa, quatenus ad diuinam gloriam conducere possunt.

Ad euitandos autem scrupulos, qui circa huius particularis applicationis obligationem vel modum suboriri possent, optimum aliquibus visum est, si post debitam applicationem ijs factam, erga quos aliqua incumbit obligatio, Sacerdos illius sacrificij fructus alijs personis sibi charitate aut alia ratione peculiariter coniunctis, aut commendatis communicare cupiens, intentioni suæ conditionem eiusmodi apponat, vt scilicet hanc communicationem velit, & à Deo postulet, in quantum licite & secundum iustitiæ ac charitatis leges velle, & postulare potest; sic enim tuta conscientia, & sine cuiquam præiudicio poterit ex infinito illo, & nunquam exhaustendo meritorum ac satisfactionum Christi Domini thesauro, cuius dispensator constitutus est, in aliam personam partem aliquam deriuare, quæ ex summa & ineffabili Dei charitate ac misericordiâ, non-nisi maxima & vberima sperari potest.

PARAGRAPHUS VIII.

*Explicantur reliqua quæ ad debitam huius
sacrificij celebrationem requi-
runtur.*

NON repetemus ea quæ varijs sectionibus huius ca-
pituli dicta sunt de materia, forma, intentione, aliis-
que ad validam, & licitam Eucharistiæ confectionem re-
quisitis, nec non de dispositionibus ad ipsius dignam re-
ceptionem necessarijs, quæque quidem maxime à Sacer-
dotibus exiguntur, ut diuinum hoc sacrificium debitè of-
ferant: sed illis suppositis, subjungemus tantùm ea, quæ
ex ipsius Ecclesiæ instituto ad conuenientem Missæ cele-
brationem requiruntur.

Dicendum igitur 1. ad debitam huius sacrificij celebra-
tionem requiri tempus aptum, totum illud scilicet, quod
à primo auroræ crepusculo vsque ad meridiem excurrit,
ut habetur capite *Noctæ*, & capite, *Et hoc de consecrat.*
dist. 1. quare excepta festiuitate Natalis Domini (in cu-
ius nocte sacrificatur) illicitum est alijs temporibus an-
te auroræ initium Missam celebrare, ut docet S. Thon.
q. 83. a. 2. & cum illo communiter omnes: quod tamen
Suar. disp. 80. sect. 4. & quidam alij Doctores, quos ci-
tat & sequitur Laym. tract. 7. de sacrif. Missæ cap. 4. ita
explicant, ut ad euitandam culpam satis fore existiment,
si Missa priuata ad initium auroræ finiatur.

Potest autem Episcopus in causa particulari dispen-
sare, ut ante auroram celebrare liceat; multoque magis
ipsemet tali facultate uti, sicut ex communi Theologo-
rum consensu docet Coninck. quaest. 83. art. 2. dub. 4. vbi
addit consuetudinem, quæ in quibusdam Gallia, Belgij,
ac Germaniæ locis viget, ut hiemis tempore aliquot ho-
ris

ris

ris ante solis ortum Missa inchoetur in gratiam operatio-
rum & famulorum, reprehendi non debere, quando non
contradicit Episcopus: quod etiam docet Nau. cap. 24.
num. 85.

Simili ratione illicitum est Missam celebrare post me-
ridiem: quæ est doctrina communis fundata in praxi &
consuetudine ipsius Ecclesiæ, & roborata speciali consti-
tutione Pij V. quæ incipit, *Santissimus*: Suarez tamen, &
alii, quos citat & sequitur idem Laym. supra existimant,
ad culpam euitandam satis esse, si Missa inchoetur ante
meridiem, vel saltem in iplo meridie.

Potest vero Episcopus ob iustam aliquam causam dis-
pensare, ut post meridiem celebretur, ut supra de antici-
patione dictum est: imo in casu necessitatis etiam non
petita Episcopi licentia (si ad illum facilis non detur re-
cursus) celebrari poterit post meridiem: v. g. si infirmus
viatico indigeat: si festo die publica Concio vsque ad me-
ridiem & ultra producta sit, licebit postea Missam prius
tam inchoare, præsertim quando aliqui ex populo Missam
non audierunt: item, si Sacerdos festo die ratione itineris
impeditus fuerit, ne ante meridiem celebraret, poterit
post meridiem celebrare, ut docent Henric. Miranda,
Suar. & alij apud eundem Laym. supra.

Dicendum 2. requiri locum idoneum, id est ab Episcopo
consecratum seu dedicatum, vel ab eodem, aut alio eius
eius licentia & facultate benedictum. Ita S. Thom. art. 1.
q. 83. & habetur cap. *sicut* & cap. *nullus*, de consecr. dist. 1.
vbi tamen excipitur casus necessitatis, v. g. in bello, quan-
do Missa in castris pro exercitu dicenda est: in longa pe-
regrinatione per loca infidelium: in maximo aliquo po-
puli concursu, quem Ecclesia capere non potest; & simi-
libus casibus, in quibus tamen semper Episcopi licentia
obtinenda est, si commodè ad illum recurri possit.

Ipsis autem Episcopis speciali Priuilegio indultum est,
ut super altari portatili vbiuis sacrificare, vel sacrifican-
ti adistere possint, non solum in casu necessitatis, sed &
ob solam deuotionem: quod etiam docet Suar. disp. 81.
sect. 1.

sect. 3. ex eorum tamen prudentia pendet prospicere, ut talia loca ad id eligant, in quibus nihil, quod tanti mysterij sanctitati, ac reuerentiæ minus conueniens, factum sit, aut faciendum videatur.

Monentur tamen ijdem Episcopi in Concilio Trid. sess. 22. Decret. de obseruandis in celebr. Missæ: *Ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & oratoria ad diuinum tantum cultum dicata, ab iisdem Ordinarijs designanda, & visitanda; sanctum hoc sacrificium à secularibus, aut regularibus quibuscunque peragi.*

Porro neque etiam in Ecclesia consecrata celebrare licet, si violata, aut polluta fuerit, nisi prius reconcilietur, ut ex communi Ecclesiæ praxi constat, Tribus verò modis censetur Ecclesia pollui. Primò, per homicidium, aut violentam aliquam sanguinis humani effusionem, ex graui & notoria percussione facta in Ecclesia, ut habetur c. *Proposuisse* & cap. vlt. de consecr. Ecclesiæ, Secundò, per illicitam & notoriam seminis humani intra Ecclesiam effusionem, ut habetur eodem cap. vlt. & cap. *Ecclesijs* de consecr. dist. 1. Tertiò, per sepulturam hominis nominatim excommunicati, aut notorij Clericorum percussoris; item infidelis, aut alicuius hominis non baptizati, etiamsi solummodo infans sit, ut habetur citato cap. *Proposuisse*, & cap. *Sacris* de sepulturis & cap. *Ecclesiam* de consecratione.

Est autem obseruandum discrimen in Ecclesiam ab Episcopo consecratam, & illam quæ Episcopali autoritate tantum benedicta est: illam enim solus Episcopus, hanc verò quilibet Sacerdos ex Episcopi commissione reconciliare potest, ut habetur cap. *Aquam* & cap. vlt. de consecr. Ecclesiæ.

Si autem Ecclesia secundum maiorem sui partem destruat, quod Episcopus diiudicare debet; ex. gr. si eius parietes ex maiori parte corruerint, non amplius in ea celebrare licet; eaque reedificatâ non simplici reconciliatione, sed iterata consecratione, seu dedicatione, aut saltem benedictione opus est, ut habetur c. *Ecclesijs* de consecr. dist.

dist. 1. & cap. *Ligneis* de consec. Eccles. vbi tamen declaratur, consecrationem non amitti, si tecta solummodo aliaque opera lignea combusta sint, illæsis parietibus; quod consecratio in ipsis præsertim parietibus fiat; quantum in eiusmodi Ecclesia, quæ omni profus tecto carere Missam celebrari non conueniat ob varios casus, qui aëris iniuria & ventorum agitatione accidere possent: tunc tamen illius instaurato nulla neque consecratio neque reconciliatione opus erit.

Dicendum 3. requiri altare, quod lapideum esse debet & ab Episcopo consecratum, vt habetur cap. *Altaria* de consec. dist. 1. Est autem duplex altare; vnu n portatile alterum fixum & stabile; inter quæ hoc discrimen intercedit, quod illud per se consecratur, hoc verò non nisi quatenus basi affixum est. Vnde sequitur, quod altare portatile quocunque deferatur, non amittat consecrationem; fixum verò amittat, si ab interiori structura & basi amoueat, vt habetur cap. *Si motum* de consec. dist. 1. cap. *Ligneis* de consec. Eccles. Illud verò vtrique altari commune est, quod notabili fractione consecrationem amittat; quando scilicet talis est vt in illo calix cum pane amplius consistere non possit: item violatione sigilli seu loculi in quo reliquiæ sanctorum conditæ sunt; quamuis aliqui Theologi negent, asserantque reliquiæ illas ad consecrationem altaris non esse absolute necessarias; spectata tamen consuetudine ipsius Eccles. quæ in Rituali Missæ hanc orationem à Sacerdote ad altare ascendente illudque osculante recitari voluit: *Oramus te Domine, pro meritis Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt, &c.* probabilius est, & in praxi tenendum, eiusmodi sigilli violatione consecrationem altaris amitti; proindeque iterum esse consecrandum: quod aperte colligitur ex cap. 1. de consec. Eccl. vbi dicitur quod, *Si lapis ille, qui sigillum continet, confRACTUS fuerit, aut etiam diminutus, debet altare denuo consecrari:* & ita etiam docet Durandus in Rationali lib. 1. cap. 6. Angel. verbo, *Altare* §. 2. & alij communiter.

Dicen

Dicendum 4. in altari dum Missa peragitur, necessaria esse quædam ornamenta, quæ in rubricis Missalis enumerantur: ac in primis tres, aut saltem duas mappas, aut ad minus vnam duplicatam, vt tradit Suar, disp. 81. sect. 6. & Toler. lib. 2. cap. 2.

Secundò, Corporale, quod equidem non sericum, aut auro aliâue materia intertextum, sed purè lineum ac simplex esse debet. Similiter & palla, quæ calici superponitur, & pars quædam corporalis esse censetur, sicuti colligitur ex antiqua consuetudine, secundum quam corporale etiam calicem cooperiebat, vt obseruat Scortia lib. 3. de sacrificio cap. 5. quæ palla etiam lineæ, & simplex esse debet, saltem ex ea parte, quæ calicem contingit: & vtrumque ab Episcopo, aut alio facultatem habente benedictum esse oportet. Ita docet S. Thom. q. 83. a. 3. ad 7. & 8. & habetur cap. *Consulto de consecr. dist. 1. Quamuis* autem de mapparum benedictione nihil in iure decretum reperiatur, Ecclesiæ tamen consuetudo id etiam exigit, vt docet Azor. Lib. 10. cap. 28. quæst. 8.

Tertiò Calicem, & patenam ex materia aurea, vel argentea, aut saltem stannea; non verò lignea, lapidea, ferrea, ærea, aut vitrea, vt docet S. Thom. q. 83. a. 3. ad 6. & habetur cap. *vasa* & cap. *vt calix* de consecr. dist. 1. Debent autem calix & patena esse ab Episcopo consecrata, vt habetur cap. *vnico de sacra vnctione*; & constat ex vsu & consuetudine ipsius *Ecclesiæ*. Adjungitur purificatorium lineum, & mundum ad ipsum calicem abstergendum; velum item sericum, quo calix & pars anterior corporalis tegi solet.

Quartò, Missale approbatum, secundum vsu, quem in celebrando quisque sequi tenetur: communis enim Doctorum sententia est, ac præsertim Nau. cap. 25. num. 84. Syl. verb. *Missæ* Azor. cap. 29. quæst. 4. Tol. lib. 2. cap. 2. Sacerdotem illum peccaturum mortaliter, qui celebraret absque libro, in quo saltem canon Missæ contineretur, quamuis, quæ dicenda essent, memoriter teneret.

Quintò

Quintò lumen, vt constat ex cap. ultimo de celebrat. Missarum: dicit autem Tolet. loc. cit. duas candelas censas, aut saltem vnã requiri; ita vt sine lumine celebrare existimet, esse peccatum mortale: quamuis etiam absolute loquendo necessarium non sit ex præcepto vt candelæ illæ sint cereæ, possitque lumen ex oleo, postulante necessitate, adhiberi, vt docet Suar. disp. sect. 6. standum est tamen communi Ecclesiæ consuetudini, nec nisi candelis ex cera communiter vtendum est.

Sextò imaginem Crucifixi, quæ secundum regulam Missalis altari superponi debet, ad cuius pedes reponitur tabella secretorum, quæ vulgò canonem vocantur.

Dicendum 5. requiri præterea vestes sacras, quibus sacerdos celebrans indutus esse debet: sunt autem sex, scilicet, alba, cingulum, manipulus, stola, & chasula: quas quidam vestes mundas, & integras, atque Episcopo, aut alio facultatem habente benedictas esse oportet; ita vt Tolet. loc. cit. & plures alij existiment, peccatum mortale cum vestibus minimè benedictis, notabiliter immundis, vel laceris celebrare: quod & similiter de corporalibus intelligendum est.

Quæres 1. quamdiu vasa, & lintheamina sacra consecratione vel benedictionem retineant. Resp. de vasis, tunc consecrationem retinere, quamdiu integra perseuerent, amittere verò, si notabiliter frangantur aut diuidantur, vt formam & quantitatem, quæ ad conuenientem & proportionatum eorum vsum necessaria est amplius non teneant, ita Ledesma tract. de Sacram. Euch. cap. 21. addit calicem, & patenam, quamuis pristinam formam retineant, amittere tamen consecrationem, si de nouo deurentur ex ea parte, qua corpus & sanguinem Christi contingunt, proindeque denuo consecrari debere. Vestimentis autem aut lintheaminibus sacris docet Anselm. lib. 10. cap. 28. quæst. 9. illa tunc amittere benedictionem, quando ita franguntur aut dissuuntur, vt ad id amplius apta non sint, ad quod Ecclesiæ benedictione designata fuerant.

Quæres 2. an liceat omnibus sacra vasa & vestes contingere. Resp. 1. vasa & lintheamina sacra, calicem scilicet, patenam, corporale, & ciborium, dum in illis continetur corpus & sanguis Christi, à nemine præterquam à Sacerdote vel Diacono sine gravi culpa tangi non posse. Ita Suar. Palud. & alii apud Laym. tra&. 5. de Sacrif. Mis. c. 6. & habetur ex cap. *Non oportet* dist. 23.

Resp. 2. eadem lintheamina & vasa sacra, etsi vacua sint, contrectari aut tangi non debere ab iis, qui sacris ordinibus non sunt initiati, ut habetur cap. *In sancta*, de consecr. dist. 2. Hujus tamen præcepti Ecclesiastici transgressionem, (si contemptus absit) culpam venialem non excedere docet Suar. Azor. Sot. & alii apud Laym. supra; imò si rationalis causa suadeat, nulla erit culpa, ut ibidem docet.

Vbi autem consuetudo viget, ut corporalia, & pallæ, ac purificatoria, à personis laicis præsertimque fœminis Deo sacris mudentur, prius à sacerdote vel Diacono in pelvi lavari debent, & aqua lotionis in piscinam effundi vel in ignem projici.

Porro alias vestes benedictas, & reliqua altaris ornamenta, quæ neque Chrismate unctæ sunt, neque corpus Domini, aut sanguinem immediatè attingunt, cum reverentia tangere omnibus etiam laicis concessum est. Verùm ad profanos usus adhibenda non sunt, quamvis vetustate consumpta sint; sed potius igni absumenda, ut dicitur c. *Ligna*, &c. *Altaris*. de consecr. dist. 1.

Dicendum 6. requiri ministrum, qui sacerdoti celebranti inserviat, ut habetur cap. *Hoc autem*, de consecr. dist. 1. & cap. *Proposuit*, de filiis Presbyt. Hic autem minister debet esse vir, non fœmina, ut habetur cap. 1. de cohabit. Clericorum & mulierum. Imò Suar. disp. 87. sect. 1. & Sotus disp. 13. quæst. 2. art. 5. arg. 12. satius esse arbitrantur, si urgeat necessitas, Missam absque ministro celebrare, quam fœminam ad Altare respondentem, aut utreolos porrigentem adhiberi: nihil tamen obstare videtur, quo minus fœminæ præsertim Sanctimoniales, ex loco remo-

G

to sãg

to sacrificanti respondeant, ut ibidem dicit Suar, & ubi
Ecclesiæ in Monasteriis declarat.

Est autem observandum, Sacerdotis celebrantis pedes
calveatos esse debere; ob majorem honestatem, & decen-
tiam, ut docent Syl. Rich. & alij apud Perrum Ledesmi
tract. de Euch. cap. 20. Caput verò apertum & nudum,
habetur cap. Nullus, de consecr. dist. 1. Azor. tamen, Suar,
alii, quos citat Laym. cap. 5. de Sacrif. Miss. cap. 6. excu-
sant, Episcopum posse ob caulam aliquam rationabilem,
v.g. infirmitatis, dare licentiam sacrificandi capite opo-
to amictu, vel pileolo; præsertim usque ad Canonem. In-
si causa ita celebrandi manifesta sit, tali dispensatione
non esse opus docent Nav. Syl. & Henriq. apud eundem
Laym. dummodo nullum inde scandalum oriatur, & ne-
cessitas celebrantis, v.g. ob infirmitatem, senectutem, loci
frigus &c. ab unoquoque; adstantium facile dignosci possit.

Superest una difficultas hic solvenda, nimirum quoties
Sacerdos Missam celebrare teneatur. Resp. cum distinctio-
ne: si enim de Patocho, aut alio beneficiato sermo sit, opor-
tet celebrare teneri, vel per se, vel saltem per alium,
quoties requiritur ut officio suo, vel obligationi satisfaciat.
Si vero de Sacerdote generatim hoc quaratur, ab-
strahendo ab aliis obligationibus specialibus, nihil aptius
responderi potest quàm id, quod habetur in Concil. Trid.
sess. 23. c. 14. ubi dicitur Episcopum curare debere, ut Sacer-
dotes saltem (quod verbum notandum est) diebus Dominicis
& festis solemnibus; si autem curam animarum habuerint,
frequenter, ut suo muneri satisfaciât, Missas celebrent. Ex quo
bus Conc. verbis meritò infertur maximè congruè esse,
decens, ut Sacerdos quantum fieri potest, quotidie sanctis-
simum illud Sacrificium offerat; quam quidem praxim
piam & religiosam, laudât SS. Patres ac præsertim S. Cyr.
lib. 1. Ep. 2. S. Ambr. orat. in funere fratris, S. Hieron. lib.
adversus Iovin. S. Syric. Papa in Epist. ad Hymerium c. 1.
Innoc. I. in Epist. ad Exuperium, S. Chryf. Hom. 17. in Epist.
ad Hebræos: quibus addere possumus Ioan. Gersoni
part. 2. operum tract. de præparatione ad Missam.

Monet tamen idem Concilium sess. 22. in decret. de observandis ac evitandis in observatione Missæ, *Omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, ut quantâ maximâ fieri potest, interiori cordis munditiâ, & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie, hoc divinum, atque tremendum mysterium peragatur. Ideoque decernit, ut Episcopi ea omnia prohibere, atque è medio tollere sedulo curent, ac teneantur; quæ vel avaritia, idolorum servitus, vel irreverentia, quæ ab impietate vix sejuncta esse potest, vel superstitio, veræ pietatis falsa imitatrix, induxit.*

Atque ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pæctæ, & quicquid pro Missæ novis celebrantibus datur; nec non importunas, atque illiberales elemosynarum exactiones, potius quàm postulationes, aliæque huiusmodi; quæ à simoniaca labe vel certè à turpi quæstu non longè absunt, omninò prohibeant.

Deinde, ut irreverentia vitetur, singuli in suis Diocæsi-bus interdiciant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missæ celebrare liceat. Neminem præterea, qui publicè, & notoriè criminosus sit, aut sancto Altari ministrare, aut sacris interesse permittant; nève patiantur privatim in domibus, atque omninò extra Ecclesiâ, & Oratoria ad divinum tantùm cultum dedicata, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda. sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut regularibus quibuscumque peragi; ac nisi prius qui interfint, decenter composito corporis habitu, declaraverint se mente etiam ac devoto cordis affectu, non solum corpore, adesse. Ab Ecclesiis verò musicas eas, ubi si ve organo, si ve cantu lascivum, aut impurum aliquid miscetur, item saculares omnes actiones, stana, atque adeo profana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceant; ut domus Dei verè domus orationis esse videatur, ac dici possit.

Postremò, ne superstitioni locus aliquis detur, edicto, & penis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent; nève ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesiâ probata, ac frequenti, & laudabili usu receptæ fuerint. Quorundam verò

Missarum, & candelarum, certum numerum, qui magis à superstitione cultu, quàm à vera religione, inventus est, omnino à Ecclesia removeant; doceantq; populum, quis sit, & à quo potissimum proveniat sanctissimi huius sacrificii tam pretiosus ac celestis fructus. Moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad sua Parochias, saltem diebus Dominicis, & maioribus Festis, cadant.

CAPUT QUINTVM

De Sacramento Pœnitentiæ.

SECTIO I.

Quid nomine Pœnitentiæ intelligatur.

PŒNITENTIÆ nomen in duplici sensu à Theologis sumi solet: primò, pro virtute morali infusa, cuius proprius actus est detestari peccatum, ac de illo commisso dolere, non modò, quatenus rectæ rationi advertitur, sed præsertim quatenus est offensa quædam, & iniuria Deo illata, cum proposito emendandi ac reparandi offensam illam & injuriam, ipsique Deo satisfaciendi. Ita Doctor. 3. p. q. 85. a. 1. 2. & 3. & de hac pœnitentiæ virtute frequens mentio reperitur in scripturis. fuitq; (ut loquitur Concil. Trid. sess. 14. cap. 1.) *universis hominibus, qui se mortaliter aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam, & iustitiam assequendam necessaria.*

Secundò nomen Pœnitentiæ sumitur pro uno ex Sacramentis novæ legis; id, est pro, ritu aliquo externo & sensibili divinitus instituto, quosdam hominis pœnitentis, & ministri absolventis actus complectente, quo ab illo Deo reconciliatur, & à peccatis post Baptismum commissis absolvitur.

Primus, qui hujus Sacramenti veritatem impugnavit, fuit Novatus Episcopus Africanus, qui exinde Romanam

veniens

veniens Novatianum presbyterum, & alios quosdam seduxit, & in suas partes traxit, ut fufius declarat Baronius ad annum Christi 254. nu. 66. ubi refert ipsum novarum ipsiusque gregales primùm in Africa adversus S. Cyprianum schisma conflasse, eò quòd in lapsis Ecclesiæ reconciliandis nimis rigidum se præbere. Postea mutata facie (quod rectè observat idem Baronius, peculiare esse omnium hæreticorum atque schismaticorum, nunquam scilicet perstare in eadem sententia; sed pro loco, & tempore novas induere formas) in sanctissimum Pontificem Cornelium turbas Romæ concitasse, eò quòd lapsos pœnitentes in Ecclesiam reciperet, eisque beneficium absolutionis impertiret, ut eum prætextu illo è sede Romana deturbarent, & Novatianum fastu, & ambitione tumens in illâ per fas nefasque intruderent: eoque tandem devenit ipse Novatus, ut negaret ullam sacerdotibus novæ legis ad remittenda peccata post Baptismum commissa traditam esse à Christo potestatem; verùm ipsius Novati sectatores postmodum ab eo desciverunt (quod Lutheranis, Calvinistis & aliis à veritate dissidentibus familiare est nimirum ut ab autoribus, & patriarchis sectarum suarum, ubi frav's illorum patescere incipit, paulatim se subducant, & alia dogmata profiteri subinde incipiant, donec ab illis etiam ad alia transfugere veritatis armis oppressi cogantur) eam enim ipsius Novati asectæ præfatam magistri sui hæresim propugnare non possent, illam temperare voluerunt, admittentes quidem aliquod remedium, quo virtute clavium Ecclesia remittere posset leviora peccata, non tamè graviora & atrociora; quod testatur Sanctus Ambros. libr. 1. de pœnit. cap. 2. ubi de illis hæreticis sic loquitur, *Aut sunt se exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem author erroris Novatus ait, qui nemini dandam Pœnitentiam putavit.*

Errorem illum ab Ecclesia proscripsum, (ut testatur Cyprianus Epi. 12. & 54. cap. 9.) & iam obsoletum recentiores hæretici denuò renovare conati sunt, ut videre est apud Bellarm lib. de Pœnit. ca. 9.) negantes sacrum illum ritum,

ritum, quo Ecclesia Catholica in reconciliandis pœnitentibus post Baptismum lapsis utitur, esse Sacramentum Christo Domino institutum, aut ullam inesse sacerdotibus ad peccata remittenda judiciariam potestatem: cuius quidem erroris falsitas, & simul Catholici dogmatis veritas plenius constabit ex ijs, quæ sectione sequenti dicentur.

SECTIO II

Pœnitentiam esse verum & propriè dictum novæ legis Sacramentum, contra hæreticos demonstratur.

PRÆTER autoritatem universæ Ecclesiæ (quæ tum in Concilio Florent in decreto Eugenii, tum in Tridentinæ sess. 14. can. 1. hoc dogma tanquam certissimum, ac fidei credendum definivit, erroremque oppositum anathemate percussit) probari potest ejusdem dogmatis veritas veteris testimoniis. SS. Patrum fusè relatis à Iudoco Coccone tom. 2. thesauri lib. 7. art. 1. & seq. duo vel tria hic illustriora proferemus. Primum est S. Ambr. lib. 1. de Pœnit. cap. 1. *Cur baptizatis, inquit, si per hominem peccata dimitti non possunt? Quid interest, utrum per Pœnitentiam, an per Lavamentum hoc ius sibi datum Sacerdotes vendicent?* quibus verbis æqualem vim ad peccata remittenda sacerdotibus, sive Baptismum conferendo, sive Pœnitentiæ Sacramentum administrando tribuit. Secundum est S. Chryf. lib. 3. de sacerdotio, ubi, postquam potestatem ad peccata remittenda, quæ sacerdotibus collata est, contulit cum potestate eorumdem ad conficiendam Eucharistiam: postea conferendam eandem cum potestate baptizandi, neque enim, inquit, *Sacerdotes, cum nos regenerant, sed etiam postea condonandorum nostrorum peccatorum potestatem obtinent.* Tertium S. Petri Chrysol. Sermon. 84. ubi sunt, inquit, qui per homines non posse peccata remitti præseribunt &c. *Remittit Petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit pœnitentes, atque omnibus sacerdotibus hanc a Domino concessam amplectitur potestatem.*

Probat

Probari Præterea potest eadem veritas ex his Christi Domini verbis S. Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ex quibus duo colliguntur; primum est, ritum aliquem externum à Christo Domino institutum esse, quo Apostoli eorumque in sacerdotio successores de peccatis juridicè cognoscerent, eaque sic cognita vel remitterent, vel retinerent, idque (ut fit in iudiciis humanis) verbo aliquo manifestarent. Secundum est, huic ritui divinitus instituto adjunctam esse promissionem gratiæ sanctificantis; quod satis indicant verba illa: *Remittuntur eis:* cum hæc peccatorum remissio non nisi per gratiæ sanctificantis infusionem fiat, ut constat ex iis, quæ in priori hujus operis parte in tractatu de gratia dicta sunt. Unde patet, Pœnitentiam esse ritum externum à Christo Domino institutum, quo gratia confertur; ac proinde esse Sacramentum: & eo sensu verba illa Christi Domini intellexerunt S. Cypr. in Serm. de lapsis, S. Basil. in Epist. ad Amphilochoium, S. Athan. hom. in illa verba; *Ite in castellum* & S. Thom. in comm. super c. 16. S. Math. ubi tres errores super illorum verborum explicatione vitandos esse monet. Primus est eorum, qui opinati sunt, Sacerdotes posse quemlibet pro arbitrio solvere aut ligare, peccata remittere aut retinere; quod falsum est; his enim verbis Christus vices suas tantummodo demandavit Sacerdotibus, ut facerent quod ipse facturus fuisset, si visibilis in terra manere voluisset; proindeque; ut peccata remitterent vel retinerent, non pro libito, sed prout ipse remisisset aut tenuisset; quod ab Ecclesiæ sensu discere debent.

Secundus error est, solvete aut ligare nihil esse aliud, quam pœnitentem solum, aut ligatum declarare; verum, si hoc ita esset, Christus Dominus potius dicere debuisset: *quæcumque soluta erunt in cælis, solvetis super terram;* eum è contrario dixerit: *quæcumque solveris super terram, soluta erunt in cælis.* Et hic error proscriptus etiam fuit in Concilio Trident. sess. 14. can. 9.

Tertius denique error est, sacerdotem, antequam absolutionis verba proferat, supponere debere, pœnitentem

per contritionis actum à culpa peccati , & æternæ pœnæ reatu jam factum esse liberum ; proindeque absolvendo illum tantummodò à pœna temporali , quæ plerumque peccato quoad culpam remisso luenda superest , non totum quidē , sed aliqua ejus parte illius eximere . Verùm quia falsa & aliena sit à vero , & genuino verborum Christi Domini sensu hæc verborum illorum expositio , satis per se manifestum est : quis enim dicat , remittere peccata nihil aliud esse , quàm ipsa peccata jam remissa supponere , & solummodò aliquid de pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita minuere ?

Obiicies , in Sacramentis novæ legis pro materia requiri rem aliquam sensibilem ; nullam autem ejusmodi materiam in Pœnitentia reperiri ; proindeque non esse Sacramentum .

Resp. actus pœnitentis esse materiam Sacramenti Pœnitentiæ , ut infra dicitur ; actus autem illos esse sensibiles vel per se , vel per aliquid aliud ; confessionem quidem per se , cum Sacerdotis auditu percipiatur ; contritionem autem per humiliationem externam , genuflexionem , lacrymas , & alia ejusmodi signa exteriora , atque etiam per ipsam confessionem .

Quæres , an Pœnitentiæ Sacramentum sit ad salutem necessarium ? Resp. affirmative , idque non modò necessitate præcepti , de qua suo loco agetur ; sed etiam mediè quod satis expressè declaravit Concil. Trid. sess. 14. cap. 1. ubi dixit , *Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum salutem necessarium esse , ut nondum regeneratis ipsi Baptismum* . Est autem necessarium vel in re , vel saltem in voto ; ita ut quamvis peccator aliquando per actum perfectæ contritionis Deo reconcilietur , ipsa tamen reconciliatio (ut loquitur idem Concil. Cap. 4. *ipsi contritioni , sine Sacramenti voto quod in illa includitur , non est adscribenda* , Eatenus autem votum hujus Sacramenti in perfectæ contritionis actu includi censetur , quatenus , qui perfectè contritur , ita dispositus est , ut absolute velit servare præcepta omnia sub mortali obligantia , ita ut nullum sit de quo si actu cogita-

rer, illud adimplere non vellet: atqui datur præceptum divinum, & Ecclesiasticum (ut infra explicabitur) confitendi peccata omnia mortalia post Baptismum commissa, eaque clavibus Ecclesiæ subijciendi. Vnde sequitur, peccatorem perfectè contritum ita esse dispositum, ut peccata sua confiteri, & clavibus Ecclesiæ subijcere expressa vel tacita, seu interpretativa intentione velit.

SECTIO III.

Quæ sit materia Sacramenti Pœnitentiæ.

SUPPONIMVS juxta doctrinam S. Thomæ q. 84. a. 2. in Sacramento Pœnitentiæ sicut & in aliis novæ legis sacramentis, duplicem materiam esse distinguendam, remotam scilicet, & proximam: juxta quam distinctionem.

Dicendum 1. materiam remotam sacramenti Pœnitentiæ esse peccata actualia post actualem Baptismi susceptionem commissa. Ita S. Thomas citat artic. 2. & cum eo communiter omnes. Ratio est quia sacramentum Pœnitentiæ versatur circa peccata, unde sequitur quod ejus sint materia: dici autem non potest, quod sint materia proxima, cum illa sit pars ipsius sacramenti, quæ simul cum ejus forma ad producendam gratiam suo modo concurrere debet; quod peccatis nullomodo convenire potest: unde sequitur, quod sint tantum materia remota.

Sunt autem hic aliqua observanda circa remotam illius Pœnitentiæ materiam Primum est, peccata illa eatenus dici hujus sacramenti materia, quatenus per Pœnitentiã destruantur, & abolentur; sicut lignum dicitur ignis materia, quia per illum consumitur; quo exemplo utitur Catech. Rom. Part. 2. c. 5.

Secundum est, sola peccata post realem Baptismi susceptionem admissa, esse remotam hujus sacramenti materiam: quod satis expressè declaravit Concil. Trid. Sess. 14. c. 1. & 2. Ratio est quia sola ea peccata sunt ejus sacramenti ma-

ei materia, quæ ab illis commissa sunt, in quos sacerdos tanquam iudex potest ferre sententiam: at Ecclesia (ut loquitur Concilium Trid. Cit. c. 2.) in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus.

Tertium est, peccata omnia post Baptismum commissa sive mortalia, sive venialia, esse materiam huius sacramenti; cum de omnibus confessio fieri possit à pœnitente, & a sacerdote absolutio conferri, ut satis constat ex generali & illimitata potestate remittendi quæcumque peccata, quam Christus Dominus Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus, concessit. Et hoc etiam intelligi debet de peccatis jam in confessione declaratis, & per Sacerdotem absolutionem remissis, ut docet S. Thom. in 4. dist. 17. q. 2. a 3. q. 5. ad 4. & dist. 18. q. 1. a. 3. q. 2. ad 4. & post illum Lud. Major, Med. Suar. & alii apud Laym. tract. 6. cap. 3. de Sac. Pœnit. & demonstrat usus in Ecclesia receptus, & approbatus confessiones generales instituendi, in quibus peccata jam antea confessa, & remissa declarantur, & deinde iterum subiiciuntur: & hanc praxim non solum in confessionibus generalibus, sed etiam in aliis peccatis, qua jam confessa, & remissa iterum declarandi Navarrus tanquam sanctam & piam laudat, si devotionis causa conscientia quieta fiat.

Dices, peccata illa iam remissa fuisse, & ex consequenti esse delicta & abolita; proindeque materiam huius sacramenti esse non posse, cum amplius deleri, & aboleri non possint.

Resp. peccata illa eatenus esse huius sacramenti materiam, quatenus actus pœnitentis circa illa versari possunt: id est, quatenus pœnitens potest illa detestari, confiteri, &c. sicque materiam proximam huius sacramenti subministrare, quæ simul cum forma illius proprium effectum producat, scilicet gratiam sanctificantem, per quam peccata illa formaliter delerentur & abolerentur, nisi iam delicta & abolita forent.

Quartum est, hanc esse differentiam inter peccata mor-

talia,
facta
per h
possi
ciens
Conc
in con
tacer
Addi
pecca
mort
niali
rii m
reno
D
esse
pto
com
&on
Flon
sunt
dus
pan
pecc
vat
I
tat
col
tis
fac
5. c
ine
cu
sta
qu
po
lic

talia, & venalia; quòd peccata mortalia sint materia huius sacramenti necessaria, id est, quòd non alia ratione quàm per hoc sacramentum in re, vel in voto susceptum remitti possint; peccata autem venalia sint tantùm materia sufficiens, id est quòd *quamquam rectè & utiliter* (ut loquitur Concil. Trid. Sess. 14. cap. 5.) *citraque omnem presumptionem in confessione dicantur, quòd piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisq; aliis remediis expiari possint.* Addit Nav. Cap. 21. num. 35. iis, qui per divinam gratiam peccatis mortalibus non implicantur, utile esse sapius mortalibus non implicantur, utile esse sapius peccata venialia confiteri: quia per id augetur gratia, pœna Purgatorii minuitur, propositum nunquam peccandi mortaliter renovatur, & habitus peccandi venialiter diminuitur.

Dicendum 2. materiam proximam huius sacramenti esse hos tres actus pœnitentis, scilicet contritionem (sumpto generatim hoc nomine, prout etiam attritionem complectitur) confessionem, & satisfactionem. Ita S. Doctor q. 84. a. 2. & expressè definitum habetur in Concil. Florent. in decr. Eug. & in Trid. sess. 14. Cap. 3. his verbis: *sunt autem quasi materia huius sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamq; & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hæc ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.*

Ex illis autem tribus Pœnitentiæ partibus S. Doctor Citat. a. 2. & cum eo communiter alii Theologi asserunt, contritionem, & confessionem esse partes essentielles; satisfactionem verò esse tantùm partem integram ipsius sacramenti; quòd etiam habetur in catech. Rom. Part. 2. c. 5. contritionem enim, & confessionem esse partes essentielles inde constat, quòd sine illis Pœnitentiæ sacramentum, nec fructuosum; nec validum esse possit, ut ex infra dicendis constabit; satisfactionem verò esse tantùm integrantem, quòd absque ea & validum & fructuosum esse possit, ut patet in pœnitente illo, cui in articulo mortis potest aliquando validè & fructuosè conferri absolutio, quavis nulla pœnitentiæ
iniun-

injungatur; & præterea ex eo, quòd satisfactio eorum
 ter post receptam absolutionem impleatur, ut dicitur in
 frà: ex quibus cum habeatur, illam non esse partem huius
 sacramenti essentialem, sequitur ut sit solum integrans
 est, quòd hoc sacramentum absque illa integrum & com-
 pletum esse non possit; sicut licet pes, vel manus non
 pars essentialis hominis, cum absq; pede vel manu veri
 homo esse possit; est tamen pars integrans, quia sine pede
 vel manu homo integer, & completus esse non potest.

SECTIO IV.

Quæ sit forma Pœnitentiæ.

FORMA sacramenti Pœnitentiæ consistit in his verbis
 sacerdotis pœnitentem absolventis: *Ego te absolvo à
 peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*
 Ita definitum habetur in decreto Eugenii, & in concilio
 Trid. sess. 14. c. 3. ubi dicitur *Formam huius Sacramenti in
 his ministris verbis postam esse: Ego te absolvo.* & hoc etiam
 docet S. Thom. q. 84. art. 3. ex cuius doctrina quædam obse-
 vatu digna colligit Isamb. ad cit. quæst. disp. 8. art. 2. & se-
 quent.

Primum ad validitatem huius Sacramenti necessarium
 requiri, ut illa absolutionis verba pronuncientur voce sa-
 cerdotis, neque ad hoc satis esse, si scripto tradantur: cuius
 quidem rei nulla melior ratio afferri potest, quam ipsius
 Christi Domini institutio, quæ nobis per Ecclesiæ præ-
 sentem innotescit. Hæc autem verborum prolatio debet à Sa-
 cerdote fieri præsentem ipso pœnitente; absolutio enim ab-
 senti conferri non potest, ut declaravit Clemens VIII. specia-
 liter suo decreto, quòd refertur è Laym, tract. 6. c. 3. de Sacram-
 to Pœnit.

Secundum est, quòd quamvis sacerdos in huius Sacra-
 menti administratione verba omnia suprâ relata profere-
 re, imò & alias preces, quæ & Ecclesiæ instituto ante & post
 absolu-

absolutionem recitanda sunt, adungere debeat, nisi forte aliqua necessitas aut causa rationabilis excuset, ut in Rituali declaratur; nihilominus ad essentialiam absolutionis seu formæ huius Sacramenti ex probabiliori Theologorû sententiâ hæc sola verba pertinent; *Ego te absolvo*; vel *Absolvo te*; quæ quoad sensum idem significant. Atque in primis quod expressio Sanctissimæ Trinitatis non requiratur essentialiter in hoc Sacramento sicut in Baptismo, docet S. Thomas artic. 3, ad 7. & probat ex eo quod Christus Dominus hoc Sacramentum instituens, nullam Sanctissimæ Trinitatis (sicut in institutione Baptismi) mentionem fecit. Quod item hæc verba; *à peccatis tuis*, ad eiusdem formæ essentialiam non pertineant, constat ex eiusdem S. Thomæ doctrina cit. art. 3, ubi pro legitima huius Sacramenti formâ hæc verba tantum ponit: *Ego te absolvo*; quia tamen Ioannes Maior, Petrus Sorus, & aliqui alii graves Theologi existimaverunt verba illa: *à peccatis tuis*, ad essentialiam formæ pertinere, nihilque ab Ecclesia super hac re definitum est, ideo tutius erit nunquam illa omittere, præsertim cû ex Ecclesiæ præscripto profertur debeant.

Tertium est, impositionem manuum in hoc Sacramento (ut docet S. Thomas art. 4.) esse tantum ex Ecclesiæ instituto, nec ad Sacramenti rationem pertinere, quamvis ceremonia illa, sicut & quævis alia ex Ecclesiæ usu aut statuto aliquo in administrandis Sacramentis præscripta, non debeat omitti.

Quartum est, absolutionis formam modo deprecatório prolata, esse invalidam, ut ex eodem S. Doctore artic. 3, constat: est enim hoc Pœnitentiæ Sacramentum ad instar iudicii institutum, cuius verba debent esse absolutiva, non deprecatória; non enim dixit Christus Dominus: *Peccata illorum pro quibus oraveritis, remittentur ei*; sed simpliciter & absolute: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*; unde si quis pœnitentem absolveret dicendo; *Absolvat te Deus*, nihil efficeret.

Quintum est, conditionem de futuro huius Sacramenti formæ appositam, reddere illam insufficientem & nul-

lam

lam; quia talis conditio suspenderet ipsius formæ significationem & effectum, proindeque in causa esset, cur absolutio illa irrita & nulla existeret. Imò Petrus de Ledesma tract. de Pœnit. c. 3. dicit gravissimum sacrilegium ab illo sacerdote committi, qui eiusmodi conditionem de futuro absolutioni apponeret; v. g. si diceret: *Ego te absolvo dummodo rem ablatam intra decem dies restituas*, aut quid simile.

Quod autem spectat ad alias condiciones de præterito vel præsentis, quamvis non reddant absolutionem invalidam, cum eius significationem aut effectum non suspendant; nihilominus sine rationabili aliqua causa, aut necessitate apponi non debent; putà cum sacerdos ad moribus dum absolvendum accedens, non nisi dubia & incerta contritionis signa in eo deprehendit; tunc enim potest, imò debet absolutionem illi conferre sub hac conditione, tacita vel expressa: *Si tu es absolutionis capax*, ut docet Isambert, disp. 18. de Sacram. Pœnit. art. 10. & Gamachæus cap. 27. de eod. Sacram. Pœnit. §. 2. in fine: similiter quando sacerdos dubitat, utrum pœnitens plenum atque perfectum rationis usum habuerit nec ne, quando peccata in confessione declarata commisit; v. g. quando puer in primæ rationis crepusculo ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit tunc enim secundum communem omnium Doctorum consensum (ut loquitur Ledesma supra) licitè poterit sacerdos dicere in absolutione: *Si peccasti, ego te absolvo*, & additque idem de similibus aliis casibus esse dicendum.

Quares, quis sit verus & proprius sensus illorum verborum: *Ego te absolvo*. Quorundam antiquorum scholasticorum opinio fuit verborum illorum sensum hunc esse: *Ego declaro peccata tibi à Deo esse remissa*; sicque absolutionem Sacramentalem nihil aliud esse, quam declarationem remissionis peccatorum ipsi pœnitenti à Deo factam quam quidem opinionem non satis cum fidei veritate coherere docent Isamb. disp. 1. de Sacram. Pœnit. art. 12. maxime ob contrariam definitionem Concil. Trid. sess. 14. cap. 6.

Sacta-

& can. 9. ubi anathema profert in eum qui dixerit, *Absolutionem sacramentalis sacerdotis esse nudum ministerium pronuntiandi, & declarandi peccata esse remissa confitenti.* Quare vera & certa responsio ad quæstionem propositam est, sacerdotem per verba illa absolutionis significare, se pœnitentis peccata remittere, illumque à peccati macula, & consequenter à pœna æterna illi debita Christi Domini autoritate verè absolvere. Ita S. Thom. q. 84. a. 3. ad 3. & probatur in primis ex his Christi Domini verbis S. Matth. 18. *Quicumque solveritis super terram, &c.* & S. Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.* huius siquidem vocis (*Absolvo*) in forma Sacramenti Pœnitentiæ eadem est significatio, quæ est istorum verborum (*solveritis, remiseritis*) cum iis usus sit Christus Dominus ad Sacramentum hoc instituendum: atqui verba illa veram & effectivam peccatorum remissionem significant in omnibus aliis scripturæ locis, quæ frequenter in utriusque testamenti libris occurrunt; nusquam autem simplicem illius remissionis declarationem: ergo etiam in illo duplici S. Matth. & S. Ioan. loco idem significare censenda sunt; & ex consequenti verbum, *Absolvo*, in forma Sacramenti Pœnitentiæ eandem significationem habere dicendum est.

Probatur deinde ex eo quod S. Chrysostomus de peccatorum remissione loquens Lib. 3. de Sacerd. dixit, *Deum Patrem omnifariam potestatem dedisse filio, & eandem ipsam omnifariam potestatem à Deo filio ipsis Sacerdotibus esse traditam*: atqui certum est filium Dei habuisse veram potestatem remittendi peccata quoad culpam & pœnam æternam; ergo eandem potestatem Sacerdotibus dedit.

Denique (ut rectè observavit S. Ambr. Lib. 1. de Pœnit. c. 2. potestas remittendi peccata tanta est quanta potestas eadem retinendi, cum æqualiter utraque à Christo Domino data fuerit: atqui per hanc Sacerdotes verè peccata quoad maculam & æternæ pœnæ reatum renitent denegando absolutionem: ergo per illam eadem peccata verè quoad maculam & æternæ pœnæ reatum poterunt absolutionem conferendo remittere.

Obiicies,

Obiicies, in variis scripturæ locis dici solum Deum remittere peccata, delere iniquitates.

Respondet S. Doctor supra, iis locis nihil aliud significari, quam Dei solius esse tanquam causæ principalis propriam auctoritatem peccata remittere; quod non impedit quin sacerdotes eiusdem Dei nomine peccata remittant per modum causæ ministerialis seu instrumentalis.

SECTIO V.

Quinam sint effectus huius Sacramenti.

PRIMVS Sacramenti Pœnitentiæ effectus, est remissio omnium, & quorumcunque peccatorum mortalium post susceptionem Baptismi commissorum quantumcunque gravia sunt & enormia; cum potestas peccata remittendi à Christo Domino collata Sacerdotibus S. Ioh. 20. ad omnia peccata, nullo profus excepto, se extendat & hoc definitum habetur in Concilio Later. sub Innocentio III. cap. *Firmiter* extra de summa Trinit. ubi sine ulla exceptione aut restrictione dicitur, peccatum quodcumque post Baptismi susceptionem commissum posse per Pœnitentiam reparari.

Obiicies Christum Dominum S. Matth. 12. & S. Marc. 16. declarasse peccatum in Spiritum sanctum neque in hoc sæculo remitti neque in futuro.

Resp. 1. per peccatum in Spiritum sanctum intelligi à S. Aug. Ser. 11. de verb. Dom. & Epist. 50. ad Bonifacium peccatum finalis impenitentia, quod certum est nunquam remitti; cum post illud commissum peccator sit extra statum viæ, nec proinde sit amplius pœnitentiæ aut absolutionis capax.

Resp. 2. alios SS. Patres per peccatum in Spiritum sanctum intellexisse peccatum illud, quo quis veritatem aliquam à Deo revelatam, & ut sic cognitam, ex certa malitia impugnat, Ita SS. Athanas. Chrys. Basil. Ambros. Hieron. & alii

alii apud Bellarm. lib. 2. de Pœn. c. 16. Dicitur autem irremissibile, non quod absolute remitti non possit, si peccator verè de illo pœniteat, illudque clavibus Ecclesiæ subiciat; sed quia ordinariè, & ut plurimum, qui tale peccatum commisit, de illo ob propria voluntatis perversitatem non pœnitent, nec proinde illius remissionem accipit; sicut alia peccata citatis locis dicuntur remitti, non quod semper de facto remittantur (cùm multi de illis non pœniteant) sed quia ut plurimum & ordinariè pœnitentibus spondentur.

Secundus huius Sacramenti effectus, est remissio peccatorum venialium, quæ sicut quisque potest pie & salubriter in confessione declarare, ita de illis quoque remissionem virtute illius Sacramenti consequi posse certum est, ut ex antè dictis patet.

Est autem difficultas inter Theologos, qua ratione peccata illa in Sacramento Pœnitentiæ remittantur. Omissis variis super hac re sententiis (quas instituti nostri non est hic fufius explicare) probabilissimè loqui videntur ij, qui asserunt, hanc peccatorum venialium remissionem in Sacramento Pœnitentiæ fieri per gratiam sanctificantem, per hoc Sacramentum ex opere operato productam, non solum secundum se præcisè consideratam, sed præsertim ut datam intuitu prævia de illis attritionis, qua ratione formalem cum illis peccatis habet repugnantiam, cùm sit gratia reconciliationis ab ipsis. Ita Vasq. in 1. 2. disp. 207. cap. 4. ex qua doctrina sequitur, ad hoc, ut quis in Sacramento Pœnitentiæ peccatorum venialium remissionem consequatur, necessarium esse, non modò, ut nullam actualem circa peccata illa complacentiam habeat; sed præterea requiri, ut formalem de iis, vel saltem virtuales contritionem, aut attritionem concipiat: ita ut quamvis unum aut alterum in confessione declaret, si tamen de aliis omnibus generatim verè ex animo doleat, virtute Sacramenti illorum omnium remissionem consequatur: quod ideo hic obiter observamus, ut cuique facilius & certius innotescat, neque necessarium, imò neque satis.

satis consultum esse omnia, & singula peccata venialia gillatim in confessionibus quotidianis declarare, quod aliqui scrupulosius faciunt; sed uno aut altero graviori replicato, si nullum mortale subfit, de his & reliquis omnibus verum dolorem & emendationis propositum concipere, & sic beneficium absolutionis recipere.

Quares. quomodo peccata venialia extra Sacramentum Pœnitentiæ remittantur. Resp. 1. Iuxta doctrinam Thomæ q. 87. a. 1. ad peccatorum venialium remissionem extra Sacramentum Pœnitentiæ non sufficere habituales displicentiam, quæ in habitu charitatis includitur; aliter nullus iustus peccati venialis reatum haberet: sed requiritur displicentiam de illis formalem, quæ in actu perfectæ contritionis reperitur, aut saltem virtuales contentam in actu dilectionis Dei. quo quis ipsum sic diligit, ut, si peccata venialia quæ commisit menti occurrerent, perfectum de illis dolorem conciperet. Ita Alensis in 4. part. quæst. 1. memb. 3. art. 4. Palud. in q. dist. 16. quæst. 1. art. 2. & plures alii Theologi. Quamvis etiam probabilis videatur sententia Dom. Soti in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. Suar. disp. 1. sect. 3. & quorundam aliorum Doctorum, qui docent non modo per contritionem formalem & virtuales, sed etiam per attritionem de illis ex motivo supernaturali electam eiusmodi peccata remitti: certè S. Bernard. Serm. in Cœna Dom. de peccatis illis venialibus loquens dicit, *Non esse non esse pro eis nimis esse sollicitos: Deum facile ignoscere, & libenter, si tantummodo nos agnoscamus. In huiusmodi namque quasi inevitabilibus & negligentiam culpabilem esse, & timorem inordinatum.*

Resp. 2. remitti quoque peccata venialia, tum per aliorum Sacramentorum susceptionem, dum modo suscipiantur vere de peccatis illis doleat, tum etiam per usum Sacramentalium, ut docet S. Thomas q. 87. a. 3. Nomine autem Sacramentalium Theologi communiter intelligunt res quasdam vel actiones sacras ab Ecclesia eo fine institutas, ut per illarum usum peccatorum venialium remissio ob-
tineatur.

Variè autem à Theologis Sacramentalia illa solent enumerari: præcipua, & de quibus apud omnes constat sunt quinque, scilicet *Aqua benedicta*, ut habetur cap. *Aquam de consec. dist. 3. Panis benedictus*; c. *Cum omne crimen*, de consec. dist. 2. *Benedictio Episcopalis*; cap. *Dictum est*, dist. 1. quæst. 2. *Oratio deuote ad Deum suscipi in Ecclesia dedicata*; ex ipso ritu dedicationis Ecclesiarum intelligitur. Et qualibet Sacramentalis unctio, ut docet S. Thom. cit. art. 3. id est, unctio illa, quæ fit in quibusdam Sacramentis ex solo Ecclesia instituta.

Remittuntur autem peccata venialia per Sacramentalium illorum usum, non quidem ex opere operato, ut quidam Theologi minùs probabiliter dixerunt, sed tantum ex opere operantis; quatenus per preces Ecclesiæ, quæ in eiusmodi Sacramentalium usu nobis applicantur, actualia quædam gratiæ auxilia impetrantur, quibus excitamur ad actum aliquem formalem aut virtuales contritionis de illis peccatis venialibus concipiendum Ita S. Thom. cit. 2. 3. ad 3. ubi dicit, quod per Sacramentali tolluntur peccata venialia virtute charitatis, cuius motus per illa excitatur.

Quod si quæstio intelligatur de peccatis venialibus, cum quibus iustus ex hac vita decedit, dicendum est cum S. Doctore q. 7. de malo art. 11. *Illam remitti post hanc vitam quantum ad culpam, eo modo, quo remittuntur in hac vita; scilicet, per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in vita commissis.*

Neque dicas, nullum esse in altera vita merito locum, nec proinde contritionem tunc peccatorum venialium remissionem posse promereri. Respond. enim, peccata illa non remitti vi contritionis illius quatenus est actus bonus & meritorius; sed quatenus est forma quædam peccato veniali repugnans illudque ex anima expellens.

Sunt etiam alii huius Sacramenti effectus præter duos supra explicatos, quorum præcipui sunt pax, & serenitas conscientiæ cum vehementi Spiritus sancti consolatione, ut declarat Concil. Trident. sess. 14. cap. 3. quibus addere possumus reviviscantiam bonorum operum per peccatum mortale

mortale extingtorum, de qua sectione sequenti agendum est.

SECTIO VI.

Virum per Pœnitentiæ Sacramentum merita bonorum operum reviviscant.

DEDVPLICI bonorum operum genere quaestio proposita intelligi potest; primò de illis, quæ in statu peccati mortalis exercentur, & vocantur mortua; secundo de illis, quæ in statu quidem gratiæ facta sunt, sed statum peccati mortalis labefactato, vim quoque suam per peccatum amiserunt: De utrisque igitur quaeritur, an per gratiam in Sacramento Pœnitentiæ acceptam quoad meritum reviviscant: pro cuius resolutione.

Dicendum 1. opera bona facta in statu peccati mortalis nihil unquam homini justificato ad gloriam consequendam profutura esse. Ita S. Thom. q. 89. a. 6. & constat ex illis, quæ in priore huius operis parte tract. 6. à nobis dicta sunt de conditionibus operis vitæ æternæ meritorii, quorum prima & præcipua hæc est, ut fiat ab homine in statu gratiæ sanctificantis; unde S. Aug. tract. 71. in S. Ioan. exp. cans hæc Christi Domini verba *Sine me nihil potest fieri*, dicit, opera fidelium à Christo Domino per peccatum mortale excisorum nihil illis ad vitam æternam consequendam prodesse: quod quamvis verum sit, rectè nihilominus moner S. Doctor in responsione ad 3 non esse peccati inutiles eiusmodi opera bona in statu peccati mortalis facta, ut fufius explicavimus in cit. tract. 6. unde S. Hieron. in cap. 1. Aggæi, *Si quando videris, inquit, inter multa mala opera facere peccatorum quemquam aliqua qua iusta sunt; non est tam iniustus Deus, ut propter multa mala obliviscatur peccatorum bonorum.*

Dicendum 2. bona opera in statu gratiæ sanctificantis facta, & per peccatum mortificata, huius Sacramenti virtute reviviscere; ita ut ius, quod homo sibi ad æternam gloriam

gloriam per opera illa acquisiverat, eidem restituatur; proindeque etiam gratia sanctificans per peccatum mortale deperdita, in qua fundatur ius illud & meritum ad aeternam gloriam. Ita S. Doctor 89. a. 5. & probatur 1. ex illis Apostoli verbis ad Galat. cap. 3. *Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa.* Quib. alloquens ipsos Galatas ob susceptam Christi fidem multa perpeffos, & postea in peccatum mortale lapsos declarat, quod, quamvis in illo statu peccati mortalis bona illa opera essent ipsis inutilia, si tamen per veram poenitentiam converterentur, non fore frustra, & inutiliter ab illis facta. Ita hunc locum explicat S. Hieron. in illud caput, ubi sic loquitur; *Qui ob Christi fidem laboraverit, & postea lapsus fuerit in peccatum, non perdet merita sua, si ad pristinam fidem & studium revertatur.*

Probatur 2. ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 16. ubi ait, *Iustificatis hominibus, si vq. acceptam gratiam perpetuo conservaverint, si vq. amissam recuperaverint, proponenda esse Apostoli verba: 1. Cor. 15. stabiles estote, & immobiles: abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Et Hebr. 6. non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri &c.* Quo loco notanda est distinctio gratiae perpetuo servatae, & gratiae amissae sed recuperatae; quae videretur inutilis, nisi Concilium intelligeret per Poenitentiam pristina merita instaurari ut docet Gamachus cap. 27. de Sacram. Poenit. ubi etiam addit ex S. Doctore gratiam illam habitualement per peccatum deperditam reparari per Poenitentiam in maiori vel minori gradu; iuxta maiorem vel minorem devotionem ac dispositionem ipsius poenitentis; quod etiam prius docuerat Hugo à S. Victore lib. de Sacram. part. 4. c. 19. & S. Bonav. in 4. dist. 14. part. 2. art. 2. quaest. 3.

Quaes an, sicut bona opera mortificata per Poenitentiam reviviscunt, sic è contrario peccata in Sacramento Poenitentiae semel remissa per subsequens peccatum mortale redeant quoad reatum tam culpae quam poenae. Respondet S. Doctor. q. 88. a. 1. peccata semel remissa nunquam postea redire; quod probari potest ex variis scripturae locis.

ex locis: Ezech. 33. *Impietas impii non nocēbit ei, in quaerenda conversus fuerit ab impietate sua*; Mich. 7. *Proici in profundum maris omnia & peccata nostra: quibus & aliis similibus loquendi modis significatur, Deum absolute & independentem ab eventu futuro poenitentibus peccata remittere: quō etiam spectat illud Rom. 11. *Sine poenitentia dona Dei.* Probari deinde potest autoritate Gelasij Pape cap. *Divina.* de Poenit. dist. 4. ubi dicit, quōd *Divina poenitentia peccata dimissa in ultionem venire non sinit.**

Quamvis autem peccata jam condonata, nec formaliter, nec materialiter ob sequentem lapsum non redeunt tamen virtualiter, in quantum aggravatur peccatum subsequens propter circumstantiam ingratitudinis erga Deum, a quo tam misericorditer precedentia peccata condonata fuerant; & hæc ingratitudo tanto gravior se censetur, quanto plura & atrociora delicta fuerunt dimissa. Quamvis autem hæc ingratitudo novum peccatum notabiliter aggravet, non est tamen speciale peccatum ut eo distinctum ut docet S. Thom. a. 4. nisi in eo casu, in quo contra Deum peccaretur ex formali expresso que contra partem beneficii ab eo accepti.

SECTIO VII.

Quid sit contritio in genere.

EXPLICATIS iis, quæ ad naturam effectusque huius Sacramenti pertinent, nunc de singulis illius partibus agendum est, atque in primis de contritione, quæ in genere secundum mentem, Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. definitur: *Animi dolor, ac detestatio de peccato commissum proprio non peccandi de cetero.*

Dicitur, *Animi dolor*, ut significetur, contritionem non in appetitu inferiori, sed in voluntate sedem habere, quæ in dolore sensibili, sed in dolore spiritali, qui solus voluntatis proprius est, consistere.

Dicitur deinde, *Detestatio*; ut exprimat odium peccati commissi, ex quo dolor ille solet oriri, vel quod in ipsa dolore

dolore saltem virtualiter continetur: eo ipso enim, quo quis verè de peccato commisso dolet, vellet non peccasse (qui proprius est ipsius contritionis motus ut docet Nav. cap. I. num. 2.) proindeque ita dispositus est, ut peccatum commissum odisse, & detestari censeatur.

Dicitur præterea, de peccato commisso; ut intelligatur, objectum doloris illius ac detestationis, non esse quodcumque malum, nec etiam quodcumque peccatum, sed solam illud quod vel omissione vel commissione à nobis perpetratum est: non dicitur de hoc vel illo peccato, sed indefinite de peccato commisso: ut ostendatur contritionem de omnibus peccatis commissis esse concipiendam; qui enim erga aliquod peccatum mortale ita esset affectus, ut de illo commisso non doleret, quantumcumque de aliis sibi dolere videretur, eius contritio vera non esset.

Dicitur denique, cum proposito non peccandi de cætero; qui enim amico à se offenso vult reconciliari (ut dicit Catech. Rom. part. 2. c. 5.) oportet ut & doleat, quod in eum iniuriosus atque contumeliosus fuerit, & de eius amicitia in posterum non amplius lædenda sollicitè provideat; aliàs non agitur pœnitentia, sed simulatur.

Quamvis autem optimum sit, ut propositum illud formaliter, & expressè concipiatur; sufficit tamen ut sit virtuale & implicitum; id est, ut pœnitens de peccatis commissis dolens ita sit dispositus & affectus; ut, si de futuro tempore cogitaret, peccata illa in posterum devitare firmiter proponeret. Ita Maior, Med. And. de Vega, Nav & alii, quos citat, & sequitur Suar. disp. 4. de Pœnit. sect. 3. R. est; quia, ubi est vera aversio à peccato & vera conversio ad Deum, ibi etiam est vera pœnitentia & vera contritio; potest autem cum solo virtuali proposito non peccandi concipi vera aversio à peccato, & vera conversio ad Deum; ex. gr. si quis totus defixus sit in perpendendis peccatis, quæ ex intimo cordis affectu dolet in Deum infinite bonum & diligibilem commississe, ita ut nullo modo de vita in futurum instituenda cogitet; quis dicat illum verè à peccatis non averti & ad Deum converti; certe

certè ubi David Rex tantummodo dixit; *Peccavi Domine* 2. Reg. c. 12. quibus verbis detestationem & displicentiam peccati à se commissi declaravit; quamvis nullum propositum peccati illius in futurum devitandi expresse sit, continuo audivit; *Domine quoque transfudit peccatum tuum.*

Observat autem Carech. Rom. ad significandum dolorem illum de peccatis, qui ad veram illam poenitentiam requiritur, nomen contritionis usurpari, ducta similitudine à rebus corporeis quæ minutatim confringuntur; ut significetur: *Corda nostra, quæ superbia poenitentia obduraverunt, ut contundi, atque conteri;* adeoque dolorem illum contritionis debere esse summum appretiative (ut loquuntur Theologi) id est, quod poenitens debet de peccatis commissis plus dolere, eaque magis odisse, & averfari, quam omnia alia quæcumque mala.

Porro quæ huc usque dicta sunt, generatim intelligi debent de contritione illa, quæ (ut loquitur Concil. Trid.) *Quo vis tempore necessaria fuit ad impetrandam veniam peccatorum:* si enim agatur de contritione, quæ fidelium baptizatorum propria est, quæque ad peccatorum remissionem in Sacramento Poenitentiae recipiendam requiritur; præter conditiones supra explicatas unam adhuc exigit Consilium, nimirum, ut dolor ille de peccatis, cum fiducia in divina misericordia, & voto præstandi reliqua, conjunctus sit, quod ad rite suscipiendum Poenitentiae Sacramentum requiruntur, est, ut explicitum, aut saltem implicitum propositum includat confitendi Sacramentaliter peccata mortalia commissa, & pro illis Deo satisfaciendi, seu satisfactionis imponendam acceptandi & adimplendi, ut explicat Carech. Rom. supra.

SECTIO VIII.

Quid sit contritio perfecta, & quo pacto ab attritione distinguatur.

SVPPONIMVS ex doctrina Conc. Trid. sess. 14. c. 4. *attritionem illam, (de qua præced. sect. dictum est) dicitur*

in perfectam, quæ simpliciter contritio dici solet, & imperfectam quæ communiter vocatur attritio. Hoc præsupposito quaeritur, quid sit illa contritio perfecta, & quomodo ob attritionem distinguitur.

Quidam olim dixerunt, contritionem in eo tantum distingui ab attritione, quod illius intensio, & duratio, huius intensio & duratio major esset. Alii, quod contritionis actus esset semper gratia sanctificante informatus, attritionis non item. Alii, quod contritio detestaretur peccatum mortale, ut summum malum & super omnia alia mala detestabile; attritio verò illud quidem detestaretur, sed non super omne detestabile. Alii, quod contritio se extenderet virtualiter super omnia peccata mortalia; attritio vero super omnia illa non se extenderet.

Omissa illarum opinionum refutatione, quæ apud Isamb. disp. 12. de Sacri Pœn. art. 1. videri potest, vera sententia, & communis hodie inter Theologos est, contritionem in eo præsertim ab attritione distingui, quod contritio sit detestatio & dolor de peccato commissi prout est offensa Dei, seu propter Deum summè dilectum; attritio verò sit ejusdem peccati detestatio, & dolor propter aliquod aliud motivum bonum & honestum à perfecta contritionis motivo distinctum. Ita Isamb. loc. cit.

Probat in primis ex Conc. Trid. cit. cap. 4. ubi contritionem ab attritione distinguit in eo, quod contritio sit *Charitate perfecta*, seu formata; attritio verò non sit: quod quidem intelligi debet de perfectione intrinseca per formale motivum charitatis, à quo ille contritionis actus specificatur, & constituitur in ratione veræ directionis Dei; neque enim intelligi potest de extrinseca perfectione, quæ per habitum in actum contritionis derivaretur; cum hoc commune sit cum omnibus aliis virtutum actibus, qui ab homine in statu gratiæ constituto eliciuntur, & etiam ipsi attritioni, si in tali statu elicerentur.

Probat 2. ex S. Aug. serm. 7. de temp. ubi dicit: *Odiū peccati, & amorem Dei efficere veram, & perfectam Penitentiam*: atqui non alia ratione amor Dei cum odio peccati
H conjungi

coniungi potest ad veram & perfectam poenitentiam seu contritionem efficiendam, nisi quando quis odit, & detestatur peccatum à se commissum de eoque dolet, prout est offensum Dei; id est, prout est malum quoddam ipsius Dei. Eiusdem enim charitatis est, velle Deo bonum, seu quod illi gratum & acceptum est, & averfari, ac detestari malum illius seu peccatum, de illoque dolere. At verò attritio non ex amore Dei, sed vel ex turpitudine peccati, vel timore gehennæ, aut alio simili motivo à charitate diverso concipitur, ut docet Concilium suprâ, & sectione sequenti explicabitur.

De hac autem perfecta contritione tria præsertim à nobis observari debent. Primum est, illius tantam, & tam admirabilem esse vim, & efficaciam in ratione charitatis, quæ informatur, & cuius motivo elicitur; ut peccata quæcumque deleat, peccatoremque Deo perfecte reconcilet, etiam antequam Poenitentiae Sacramentum actu suscipiatur; ut expressè definitum est in Conc. Trid. suprâ.

Secundum est, ad rationem perfectæ contritionis, adeoque ut producat effectum illum remissionis peccatorum, & reconciliationis cum Deo, non requiri certum aliquem intensiōis gradum, aut determinatam voluntatis conatum, infra quem non sit ad effectum illum producendum sufficiens; neque certam aliquam durationis metam; neque, ut tot eliciantur contritionis actus, quot peccata commissa sunt: quamvis enim optimum sit, & quam maximè optandum, ut quis poenitens quàm plurimos eliciat perfectæ contritionis actus, eosque quantum poterit intensos, & ex summo voluntatis conatu; ea tamen est divinæ misericordiæ immensa largitas, ut ad peccatorum quorumcunque remissionem, & peccatoris cum Deo reconciliationem sufficiat unus perfectæ contritionis actus, quantumvis parum intensus, & vel unico tantum momento durans; dummodo ex veræ charitatis, & dilectionis motivo eliciatur; sitque, si non in genitivo, appetitively sumus; id est, talis, ut per illū voluntas Deo quibuscumque rebus absolute, & sine ulla prorsus excep-

ne proponat; proindeq; peccatum, quatenus ipsius Dei offensa est, tanquam summum malum, & supra omnia alia quæcunq; mala detestabile aversetur. Ita Bellarm. lib. 2. de Sac. Pœn. c. 2. Gamach. c. 7. de Pœn. assert. 3. & 4. & plures alii Theologi quos ibidem citat.

Ac in primis quod contritio, quamvis minimùm intensa, ad remissionem peccatorum sufficiat, patet ex scriptura, quæ variis in locis peccatorum cōdonationē promittit pœnitentibus. sed cōtritis nullā proposita mēsurā doloris aut contritionis peccatorum: ut Ezech. 18. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; & non erit vobis in ruinam iniquitas: Zach. 1. Convertimini ad me, ait Dominus exercituum: & convertat ad vos A&T. 3. Pœnitimini, & Convertimini, ut deleantur peccata vestra.* Et certè nulla est ratio, cur potius certus aliquis gradus intensiōnis in contritione requiratur ad remissionem peccatorum efficiendam, quàm alius major vel minor; neque etiam dici debet quod iunius requiratur; alias quis unquam ne probabili- ter quidem sibi persuadere posset, quod ad gradum illum contritionis sumē intensum pervenisset: deinde, ad quid pœnitentia S. Magdalena aliorumq; sanctorum pœnitentium tantopere celebraretur, si omnes pœnitentes ad eādem pœnitentiæ perfectionem obligarentur? Quod verò unicus de omnibus peccatis perfectæ contritionis actus vel momento elicitus, ad illorum remissionem sufficiat, patet ex multis sanctis, ut S. Magdalena, S. Matthæo, S. Paulo & aliis, quos scriptura refert brevissimo tempore, & quæ, si momento unico verè convertos & justificatos fuisse.

Huic doctrinæ favent SS. Patres: ut S. Cypr. in Serm. de cœna Domini, *Sed & in eodem articulo temporis, inquit, cum jam anima festinat ad exitum, & egrediens ad labia expirantis emergerit, Pœnitentiā clementissimi Dei benignitas non aspernatur.* Et paulo inferius, *Nec quantitas criminis, nec brevitās temporis, nec hora extremas, nec vitæ enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit à venia.* Et S. Ioan. Chrys. in priori Epist. ad Theodorum lapsum, de bono latrone loquens dicit, quod, *In unico momento totius vitæ peccata simul abesse fit.*

H 2

Tex-

Tertium est, certum esse, dari aliquod præceptum divinum, quo peccator ad actum contritionis eliciendum obligatur aliquando *Neque enim* (ut rectè dixit S. Aug. Lib. de duab. anim. c. 14.) *in hac rem scriptura testimonia colligere necesse est; vox est etiam ista natura; neminem stultum rei huius notitia deseruit, &c. potest aliquis dicere, se non peccare, non autem non esse, si peccaverit, Pœnitendum; nulla barbaries hoc dicere audebit.*

Verùm difficultas est, quonam tempore præceptum illud obliget: quidam enim dixerunt, peccatorem statim à peccato commisso ad perfectæ contritionis actum eliciendum obligari; & tam diu peccare continuè, quam diu ab ipso peccato, vel perfectæ contritionis actu, vel Sacramento Pœnitentiæ susceptione non purgatur. Alii peccatorem ad id obligari asseruerunt, quoties peccata commissa necesse est in memoria occurrunt. Alii peccatorem ad id obligant diebus Dominicis vel festivis, ut illos debite sanctificare possit. Quæ omnia quamvis optima sint & saluberrima; nullam tamen in illis casibus ad contritionis perfectæ actum eliciendum obligationem esse docet & probat Gamach. cap. 8 de Sacram. Pœnitent. & Isamb. disp. 11 de eod. Sacramento art. 3. & seq.

Quare cum illis dicendum est, peccatorem ex divino præcepto in duobus tantum casibus ad actum perfectæ contritionis eliciendum obligari. Primus est, quoties actio aliqua necessarîo exercenda est, quæ statum gratiæ requirit in eo, qui huiusmodi actionem exercere debet, nec adest Sacerdos, qui eum à peccato mortali quod commisit, Sacramentaliter absolvat; tunc enim ne novum sacrilegii peccatum incurrat, perfectæ contritionis actum eliciere tenetur.

Secundus casus est, quoties quis in periculo mortis constitutus, alicujus peccati mortalis se conscius esse apprehendit: tunc enim, si confessarii copia non superest, tenetur perfectæ contritionis actum elicere. Ratio est, quia ex divinæ legis præcepto quilibet tenetur æternæ damnationis & separationis à Deo certum periculum de vitæ

medi
liud t
actus
licien

Viru
tu

P
ef
fu
lem &
Pœni
venia
tialis
crame
pecca
crame
coman
quivi
est co
cax, p
efficie
ea com
ad Po
tem d

H
stam
Sakra
rum t
simp
dist.

mediumque ad id necessarium adhibere: atqui nullum aliud tunc suppetit damnationis evitandæ medium, quam actus perfectæ contritionis: ergo peccator tunc ad illum elicendum obligabitur.

SECTIO IX.

Utrum contritio perfecta necessaria sit ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè & fructuosè recipiendum? an verò attritio ad id sufficiat?

PRÆSUPPONIMVS alterutram esse necessariam: id est, ad fructuosam & dignam Sacramenti Pœnitentiæ susceptionem requiri contritionem aliquam formalem & expressam; ita ut aliquis verus & actualis dolor à Pœnitente concipiatur de peccatis commissis, quamvis venialia tantummodo forent; cum contritio sit pars essentialis hujus Sacramenti, qua deficiente nullum esset Sacramentum. Quare qui tantummodo doleat, quòd de peccatis non doleat, careret dolore ad fructum huius Sacramenti necessario: quia contritio est dolor de peccato commisso, ut ex Conc. Trid. doctrina constat; proindeque quivis alius dolor, qui non est de peccato commisso, non est contritio: quamquam si dolor ille sit absolutus & efficax, pariet necessario verum de peccatis dolorem; id est, efficiet, ut voluntas peccata commissa aversetur, & doleat ea commisisse: quo sensu intelligi debent Theologi, qui ad Pœnitentiæ Sacramentum sufficere dicunt, Pœnitentiam dolere, quòd de peccatis non doleat.

Hoc præsupposito, dicendum est contritionem perfectam, quamvis sit optima & excellentissima dispositio, ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè & cum uberrimo gratiarum fructu recipiendum, non esse tamen necessariam, sed simpliciter sufficere attritionem. Ita docent Palud. in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 2. S. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 19. Sylv. H 3 verbo.

verbo, *Confessio*, c. 1. Roffensis art. 5. cont. Lutherum, & plures alii, quibus subscriplerunt Isamb. disp. 14. de Pœn. art. 4. & Gamach. c. 9. de Sac. Pœn. ubi etiam dicit esse manifestam sententiam S. Thomæ.

Probatur in primis ex Conc. Trid. sess. 14. c. 4. ubi, postquam declaravit contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, *Non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsus, non quidem adhuc inhabitantis, sed tantum morientis, quo Penitens adiutus diem sibi ad iustitiam parat.* hæc immediate subjungit. *Et quamvis sine Sacramento Penitentia per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentia impetrandam disponit.* quibus verbis apertissime declarat, attritionem illam, quam ibidem dicit communiter concipi vel ex confessione turpitudinis peccati vel ex gehennæ poenarum, quæ metu, si voluntatem peccati excludat, cum spe veniæ, esse dispositionem sufficientem ad remissionem peccatorum in Sacramento Penitentia obtinendam. Vnde Catech. Rom. part. 2. cap. 5. mentem Concilii adhuc apertius explicans dicit. *Si quis ita animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulque in posterum non peccare instituat; et si eius simul dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse potest, ei tamen, cum peccata Sacerdotis rite confessus fuerit, pro omnium scelerum omnia remitti ac condonari.*

Probatur 2. ex S. Augusti lib. de Catechizan. rud. c. 1. ubi dicit eos, qui volunt fieri Christiani, ne eant in ignem æternum cum diabolo, &c habere aliquam dispositionem, non omnino perfectam, sufficientem tamen, ut veri Christiani fiant; id est, ut Baptismi Sacramentum recipiant, ac per illud iustificentur. talis autem dispositio non est alia quam attritio, ut ex eius motivo patet: ergo, si secundum mentem S. Augustini est dispositio sufficiens ad remissionem peccatorum in Baptismo consequendam, erit etiam ad Sacramentum Penitentia dignè & fructuose recipiendum; cum par sit utrobique ratio, ut rectè probat Gamach. cit. cap. 9.

Proba-

Probatur 3. ex fine ob quem Sacramentum Pœnitentiæ à Christo Domino institutum est ; qui finis est spiritualis suscitatio peccatoris à morte peccati, & ejus cum Deo reconciliatio ; Vnde Baptismus, & Pœnitentiæ vocantur Sacramenta mortuorum ; & Conc. Trid. Sess. 14. c. 1. dicit hoc Sacramentum institutum esse, *Ad reconciliandos (Deo) fideles post Baptismum lapsos* : huic autem fini repugnat prerequisite ad hoc Sacramentum, tanquam dispositionem necessariam, actum aliquem, vi cujus ante realem ipsius susceptionem peccator à peccati morte suscitetur, & Deo reconciliatur ; quia sic Sacramentum nunquam consequeretur finem suum, proindeq; ad finem illum frustra institutum fuisse diceretur.

Probatur 4. ex potestate remittendi peccata Sacerdotibus à Christo Domino collata, quam ipsi Sacerdotes in hoc Sacramento exercent : quæ quidem potestas frustra illis data fuisset, si ad illius exercitium dispositio aliqua necessario prerequisite in ipso pœnitente, qua peccatorum suorum remissionem ante Sacerdotis absolutionem consequi deberet. Imò ut argumentatur Gamach, cit. cap. 9. si contritio perfecta, esset ad Sacramentum Pœnitentiæ dispositio necessaria, consequens foret, Sacerdotes non habere propriè potestatem Clavium, nec verè peccata remittere ; sed solummodo declarare peccata esse remissa : quod dicit esse hæreticum.

Confirmatur ex eo, quòd inde sequeretur, contra communem Ecclesiæ & SS. Patrum consensum, legem gratiæ duriorè, & rigidiorè esse, quàm Mosaica lex fuerit, & longè gravius onus Christianis impositum esse, quàm Iudæis ad remissionem peccatorum obtinendam : in lege Mosaica siquidem sola contritio ad id sufficiebat ; in lege autem gratiæ præter contritionem tenerentur insuper pœnitentes peccata omnia mortalia etiam occultissima sigillatim Sacerdoti aperire : quod quàm grave & acerbum sit plerisque, experientia satis testatur.

Porro hæc doctrina ita certa est, ut cùm quidam Theologus nuper in libro à se edito scripsisset, *Attritionem*

de peccatis insufficientem esse pro accipienda remissione peccatorum in Sacramento Penitentia, contritionemque ex charitate perfectam esse ad id necessariam; & ex consequenti Absolutionem Sacramentalem nihil aliud esse, quam declarationem iuridicam peccati iam remissi; alma Facultas Parisiensis multis præhabitis deliberationibus tam prima Iunii quam prima Iulii anni 1638. totum istud hac censura notaverit: *Quæ tradit de attritionis insufficientia, & contritionis, ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipiendum Penitentia Sacramentum: & quæ addit de absolutione, quod nihil aliud sit quam declaratio iuridica peccati iam remissi; damnavit facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, communi & omnino tutæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciam Sacramenti Penitentia imminutivas, & insuper temerarias, & erroneas. Ita refert Isamb. dif. 14. de Sacr. Pœn. art. 6. qui eadem censuræ interfuit & subscripsit.*

Obiiciunt aliqui Concil. Trid. sess. 6. cap. 6. inter dispositiones ad iustificationem ad aliorum requisitas hanc recensere, ut scilicet, *Deum tanquam omnium iustitiarum fontem diligere incipiant: ac propterea moveantur adversus peccata periclitum aliquod, & detestationem, hoc est, per eam penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.*

Resp. vel Concilium ibi loqui de iustificatione adultæ infidelis, quæ fit ante realem Baptismi susceptionem per solum propositum illius suscipiendi, ut verba ex illo citari explicat Isambertus artic. 7. & ad hanc iustificationem certum est contritionem perfectam esse necessariam: vel si loquatur de iustificatione, quæ in reali Baptismi susceptione confertur, per dilectionem Dei non intelligi amorem perfectæ charitatis, sed amorem imperfectum qui in virtute spei reperitur; quod satis aperte ex eius verbis antecedentibus colligitur, ubi de infidelibus adultis loquens, *Disperuntur, inquit, ad ipsam iustitiam, dum excitati divina gratia, & adiuti fidem ex auditu concipientes, &c. in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum proprium fore; illumque tanquam omnium iustitiarum fontem diligere incipiunt: quasi dicat, illos incipere Deum diligere, eò quod*

ab illo tanquam à fonte totius gratiæ, & iustitiæ se peccatorum remissionem impetraturos sperant. Nullus autem dubitat, hunc amorem spei, & hanc confidentiam in Deum per Christi merita requiri ad iustificationem peccatoris, sive in Sacramento, sive extra Sacramentum, sicut & fidem, timorem, aliasque virtutes, quas ibi enumerat concillium, ea ratione quæ à nobis explicata est in priori ejus operis parte tractat. 6. de gratia cap. 4. de iustificatione.

SECTIO X.

Qualis esse debeat attritio illa, quæ ad Sacramentam Pœnitentiæ debitè suscipiendum necessaria est.

AD FACILIOREM quæstionis propositæ solutionem, observandum est attritionem, seu dolorem de peccatis ex variis & multiplici motivo concipi posse. Primò ex motivo malo; v. g. quando quis dolet se in ebrietatem lapsum esse, quia per illam impeditus est, ne furtum committeret. Secundò ex motivo indifferenti; ut si quis de intemperantia doleat, quia sanitati obfuit. Tertio ex motivo aliquo humano; ut si quem latrocinii pœniteat, eò quòd illius causa sit apud alios infamatus. Quarto ex motivo honesto, sed purè naturali; ut si quem pœniteat mendacii vel fraudis, eò quòd rectæ rationi naturali adversetur. Quintò denique ex aliquo motivo bono supernaturali, id est fidei divinæ innixo; v. g. quando quis ex impulsu Spiritus sancti se peccatum aliquod mortale commisisse dolet, illudque detestatur, quia æternæ damnationis incurrendæ, aut cœlestis beatitudinis amittendæ periculo illum exponit; vel quia per fidei lumen iudicat, turpe esse homini Christiano tale peccatum committere, 1. Cor. 6, (quod dixit Apostolus) *Tolero membra Christi, & facere membra meretricis.*

Hac observatione supposita dicendum est, attritionem

H s quinto

quinto modo sumptam, esse ad Sacramentum Pœnitentiæ debitè suscipiendum sufficientem; aliis verò quatuor modis esse insufficientem. Ita Suar. disp. 5. de Sacram. Pœnit. Sect. 1. Hamb. disp. 14. de eod. Sacram. art. 4. & alii communiter. Atque in primis quòd attritio quatuor illis prioribus modis sumpta, sit insufficientis, ex illorum enumeratione constat: certum est enim, dolorem de peccatis ex motivo aliquo malo, aut indifferenti, ut humano conceptum, non esse virtuosum; nec proinde ad Sacramentum Pœnitentiæ suscipiendum disponere posse. Certum est quoque, dolorem de peccatis ex motivo naturali honesto elicitum non sufficere, ut ex communi Theologorum consensu docet Suar. supra: & apertè constat ex eo, quòd Concil. Trident. Sess. 14. cap. 4. dicit attritionem illam, quæ ad gratiam huius Sacramenti sufficienter disponit, *Esse donum Dei, & Spiritus sancti impulsam*. Quòd vero sufficiat attritio quinto modo sumpta; id est, quatenus per auxilium gratiæ concipitur ex motivo aliquo bono supernaturali, quodcunque illud sit, evidens est, tum ex verbis Concilii; Trident. præced. sect. relatis, tum ex rationibus quibus ibidem probavimus contritionem perfectam ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ non esse necessariam, attritionem verò esse sufficientem: si quæ enim attritio sufficiens est, haud dubiè illa, quæ talis est, qualem illo quinto modo descripsimus.

Objiciunt hæretici apud Bellarm. Lib. 2. de Pœnit. cap. 17. attritionem illam ex metu gehennæ conceptam non posse sufficienter ad Pœnitentiæ Sacramentum disponere, quòd sit vitiosa & mala; cum non ex amore Dei, sed ex amore sui oriatur: Vnde Kemnit. in examine Concil. Trident. super sess. 14. attritionem illam ex metu gehennæ conceptam vocat Iudæ pœnitentiam.

Vt clariùs & efficacius hæc objectio solvatur, & hæreticorum error refellatur, observandum est quadruplicem timorem à Theologis assignari. Primus, est timor naturalis, quo naturaliter homo refugit malum naturæ suæ contrarium; & hic timor ex se neque bonus neque malus est.

Secun-

Secundus timor, est mundanus, quo quis inordinate temporalia mala timet, adeo ut ad illa devitanda in Deum peccare non vereatur; & hic timor malus est ac vitiosus, illumq; S. Basil. In Ps. 33. *Hostilem* vocat. Tertius, est timor filialis ex charitate perfecta originem cum omni humilitate ac cordis devotione reveretur, & hoc praesertim metuit, ne in aliquam ejus offensam incurrat, illiq; quovis modo displiceat, aut ab eo per peccatum separetur; & hic timor proprius est sanctorum, deq; illo dixit Psaltes regius Ps. 33. *Time* Dominum omnes sancti eius. Quartus denique, est timor servilis, quo videlicet peccator Deum comminantem & punientem ita timet, ut ratione timoris illius, & propter poenam evitandam quam tunc praeculis habet, peccata commissa aversetur, & ab illis in futurum cavere proponat.

Est autem in confesso dolorem de peccato ex timore mundano, vel naturali ortum, esse insufficientem; ex timore vero filiali, optimum & saluberrimum, cum ad perfectam charitatem pertineat. Tota igitur difficultas est de timore servili (ut observat Bellarminus supra) quem haeretici contendunt esse malum, ac vitiosum, proindeque insufficientem ad veram Poenitentiam: nos e contrario asserimus esse bonum & utilem; proindeque attritionem ex ejus motivo elicitam esse sufficientem dispositionem ad Sacramentum Poenitentiae debite ac fructuose recipiendum.

Probatur haec veritas 1. ex scriptura, quae innumeris propè in locis timorem vindictae divinae, ac poenarum aeternarum ingerit, & ad illum peccatores vehementer excitat; quin & ipsemet Christus Dominus S. Matth. 10. *Nolite*, inquit, *timere eos, qui occidunt corpus, &c.* En timor mundanus, quem reprobatur, *sed potius time* cum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam: En timor gehennae & servilis, ad quem excitat.

Probatur 2. ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 4. ubi dicit timorem illum, *Donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum,* &c.

*Et c. Eoq̄ timore utiliter concussos Niniuitas, ad bona predicati-
onem, plenam terroribus, pœnitentiam egisse, & c.*

Probat̄ur 3. ex S. Aug. in Psal. 127. ubi super hæc verba:
*Beati omnes, qui timent Dominum: dicit quod, quamvis timer
ille, quo quis pœnas timet, ac metuit, ne mittatur in gehennam,
non dum castus sit; est tamen bonus ac utilis: & ex S. Basil. in Pl.
33 ubi, postquam timorem mundanum descripsit, dixit
que profus esse abiiciendum, subiungit: imò vero salutari,
& qui sanctitatis operatorius est. Vis enarrem qualis sit? qua-
do te senseris ad unum aliquod cieri ac prosilire peccatum, ad
mentem revoca formidabile illud nec ulli mortalium tolerabile
iudicium Dei, & c. Vbi pergit in iudicio illo ultimo de-
scribendo, & exinde proponit. Inferni profundum barath-
rum; tenebras impermeabiles; ignem obscurum, causticis qui-
dem habentem vires, luce verò destitutum; vermium innumera-
bilium genus venosum ac carnivorum. & c. additque, hæc tu
time; & eiusmodi timore eruditus quasi frano quodam animum
reprime. Et tandem concludit, Hunc esse timorem, quem Pa-
ter celestis non qualescunque sed filios de propria salute saltem
promisit se docturum.*

Cum igitur constet, timorem illum esse donum Dei, ac
impulsus Spiritus sancti, atque ex motivo supernaturali
divinæ fidei innixo concipi; hinc sequitur esse bonam ac
salutarem; proindeq̄; attritionem; quæ ex illo oritur non
esse vitiosam & malam, sed bonam & honestam; quæ or-
tur quidem ex amore sui sed bene ordinato, quo nimirum
secundum rectam rationem, & divinæ legis præscrip-
tum refugimus damnationem, & mortem æternam; & de
quamvis amorem Dei perfectum in se non includat, illum
tamen non excludit, nec illi ullo modo adversatur, unde
sequitur, attritionem illam esse sufficientem dispositio-
nem ad Sacramentum Pœnitentiæ debite suscipiendum.

Instabit aliquis, attritionem ex solo gehennæ metu or-
tam nec honestam, nec bonam moraliter esse posse, cum
sit odium non peccati, sed pœnæ; ita ut si nulla esset pœnæ
peccato imposita, nulla esset quoque peccati detestatio.

Ad solutionem huius instantiæ observandum est, du-
plicem

placem à Theologis distingui timorem servilem, unum quem vocant serviliter terribilem, in quo tota ratio tam finalis, quam impulsiva dolendi de peccato, aut ab illo abstinendi, est fuga, & odium ipsius pœnæ; ita ut quis peccato, aut ab illo abstinendi, est fuga, & odium ipsius pœnæ; ita ut quis peccatum fugiat solummodo ob pœnam quam evitare cupit, finemque suum quasi ultimum in illius pœnæ fuga constituat: alterum vero, quem vocant timorem simpliciter terribilem, in quo pœnæ odium illiusque fuga homini à peccato voluntatem suam avertenti non est ultimus finis, sed tantum proximus; ita ut non sistat se in simplici fuga pœnarum aeternarum, sed hunc illarum meritum saltem virtualiter & interpretativè ad aeternæ vitæ desiderium, & amorem Dei imperfectum referat; quatenus scilicet ex tali metu movetur ad dolendum de peccato, vel ad bene operandum, tum ne pœnam illam aeternam patiat, tum etiam ne bono aeterno privetur, Deumque sibi iratum, & infensum habeat; in quo præsertim differt à timore serviliter servili, qui nihil prorsus de Deo illiusque fruitione curat. Est etiam alia inter utrumque illud timorem differentia quam tradet Bellarm. Lib. 2. de Pœn. c. 18. nimirum quod metus serviliter servilis solummodo peccati executionem seu actionem impediatur; timor verò simpliciter servilis voluntatem ipsam immutat; & non modo à peccato cohibeat, sed etiam ad Deum convertat.

Hac præmissa observatione, facilis est ad instantiam responsio: conceditur enim attritionem ex timore serviliter servili elicitam, nec honestam nec bonam esse moraliter; negatur verò attritionem ex timore simpliciter servili elicitam vitiosam esse, aut insufficientem, cum habeat omnes conditiones à Conc. Trid. requisitas: est enim donum Dei, & impulsus Spiritus sancti, cum gratiam excitantem præsupponat, & ex motivo supernaturali oriatur; & præterea voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ à Deo consequendæ.

Ex dictis facile intelligi potest, in quo convenient inter se

se contritio, & attritio, & in quo differant. Conveniunt enim 1. in eo quod utraq; sit supernaturalis; id est, quod utraq; per impulsu Spiritus sancti ex motivo aliquo supernaturali, seu per fidem divinam cognito oriatur. Secundo, quod utraq; debeat esse interna & spiritalis, nec dolore aliquem sensibilem necessario requirat. Tertio, quod ad omnia peccata mortalia commissa nullo profus excepto utraq; debeat extendi. Quarto, quod utraque voluntatem peccandi excludere, spemq; veniæ adjunctam habere debeat. Quinto denique, quod utraque sit dispositio apta, & conveniens ad Sacramentum poenitentiaë dignè & fructuosè suscipiendum.

Differunt autem præsertim, tum ratione objecti formalis, seu motivi; contritio enim ex motivo perfectæ charitatis concipitur; attritio vero ex aliquo alio motivo à charitate diverso, bono tamen & honesto, ac supernaturali lumine fidei cognito: tum ratione effectus; contritio siquidem peccatorem justificat ac Deo reconciliat, etiam antequam poenitentiaë Sacramentum actu susceperit; attritio vero ad justificationem in Sacramento poenitentiaë consequendam tantummodo disponit.

Quod vero aliqui Doctores dicunt attritionem debere aliqua ratione concipi propter amorem ipsius Dei; si de amore perfectæ charitatis intelligitur, negandum est; quia dolor ex illo amore quantumlibet remisso elicitus, ante Sacramenti receptionem justificaret, ut supra probatum est, proindeq; dolor ille non esset attritionis sed contritionis; si autem de amore Dei imperfecto, id est, qui ex motivo à charitate diverso elicitur, qualis est ille qui in virtute spei includitur, quo diligimus Deum non prout est in se summè bonus, & propter se diligibilis, sed prout est erga nos beneficus, & liberalis, concedendum est; quia attritio debet saltem virtualiter spem veniæ in se includere, ut docet Conc. Trid. supra. Videri potest super hac materia beatae memoriae Franc. Salesii Episc. Gehen. in tract. de divino amore lib. 2. c. 17. ubi optimè explicat, quis, & qualis sit amor ille imperfectus, qui in spei virtute reperitur.

Super.

Supereſt unum hic obſervandum quod monet Laym. tract. 6. de Sacꝛ. Pœn. c. 4. nimirum ad valoreꝛ Sacꝛamenti Pœnitentiæ requiri, ut doloꝛ internus attritionis, ſeu contritionis aliquo modo antecedaꝛ, aut ſaltem comitetur externam peccatoꝝum confeſſionem; tum quia contritio, cum ſit pars Sacꝛamenti, debet aliquo ſigno exteriori, per confeſſionem ſcilicet, fieri ſenſibilis; tum etiam quia ipſa peccatoꝝuꝛi confeſſio procedere debet ab interna Pœnitentia; cum non ſit mera & ſimplex peccatoꝝum narratio. ſed ſui ipſius coram Deo accuſatio, quaꝛ proinde in ſpiritu humilitatis, & animo contrito faciendã eſt. Probabilis nihilominus, & tuta eſt ſententia Suar. diſp. 20. de Sacꝛ. Pœn. ſect. 4. n. 31. (quam hic ſubjūgimus in gratiam eoꝝum, qui frequentius ad tribunal Pœnitentiæ, nec niſi cum culpis venialibus accedunt, quiqꝛ interdum variis ſuper hac re ſcrupulis exagitantur) qui docet, actum contritionis fruſtuoſe poſt confeſſionem peꝛactã poſſe elici, dummodo ante abſolutionem Sacerdotis eliciatur, ipſamqꝛ confeſſionem, quamvis ab interna pœnitentia non proceſſerit, tamen qua poſtea veluti informatur per conſequentem contritionem, ſufficienter perfici in ratione accuſationis Sacꝛamentalis: ſed tunc neceſſe eſſe, ut interior illa contritio, vel attritio exteriori aliquo ſigno, puta exteriori corporis demiffione, humili expectatione ipſius abſolutionis, peccatoꝝis tunctione, &c. ſe prodat.

SECTIO XI.

Utrum confeſſio Sacꝛamentalis ad peccatoꝝum remiſſionem conſequendam ex Chꝛiſti Domini inſtitutione ſit neceſſaria.

CONFESSIONIS Sacꝛamentalis nomine, ſecundum communem S. Thomæ in 4. diſt. 17. q. 3. a. 2. alioꝝumqꝛ Theologoꝝum doctꝛinam, intelligitur, *Accuſatio legitima*

legitima in Sacramento Pœnitentiæ de propriis peccatis facta Sacerdoti ad absolutionem illorum ab eo recipiendam.

Dicitur 1. *Accusatio*: quia confessio fieri debet per modum accusationis, nec in ea (ut loquitur Catech. Rom. part. 2 cap. 5.) peccata sunt ita enarranda, quasi rem aliquam per se otiosis auditoribus delectandi causa exponamus: verum accusatoria: immo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis discutere cupiamus.

Dicitur 2. *legitima*: quia non qualibet accusatio sufficit, sed ad eam conditiones quædam lege divina præscriptæ, & infra explicandæ requiruntur.

Dicitur 3. *in Sacramento Pœnitentiæ*: confessio enim que fit in foro exteriori coram iudicibus sive secularibus, sive Ecclesiasticis, non est apta huius Sacramenti materia.

Dicitur 4. *de propriis peccatis*: neque enim aliena peccata, sed propria solummodo in confessione declaranda sunt: in quo ab utroque multorum notat Tolet. Lib. 3. c. 6. qui, ut aliquid proprium peccatum detegant, simul aliorum peccata enarrant, vir uxoris, uxor viri, Domini servorum, servi Dominorum, &c. qui quidem super hæc ab ipsis confessoribus admoneri debent.

Dicitur 5. *facta Sacerdoti*: quia solus Sacerdos est legitimus huius Sacramenti minister, ut ex ante dictis constat: nec proinde confessio facta laico, aut clerico non Sacerdoti, ullo modo Sacramentalis est. Debet autem fieri Sacerdoti præsentî non absentî, ut in Catech. Rom. sup. declaratur: & speciali Clementis 8. constitutione (quam refert Lamb. disp. 18. art. 4.) sententia illa, quæ asserit, confessionem Sacramentalem per literas, aut internuncium fieri posse, tanquam falsa & scandalosa prohibita est: tunc enim nec confessio secreta esset, nec certa materia absolutionis; contingere siquidem posset, ut pœnitens intermedio tempore mutaret animum, aut è vivis excederet. Potest tamen pœnitens aliquando solis nutibus confiteri, ut in mutis contingit, & interdum in moribundis. Potest per interpretem, v. g. cum Sacerdoti ipsius pœnitentis idioma seu linguam non intelligenti sit confessio; ad quod ta-

men nullus obligatur, ut monet Toletus supra, cum alteri revelare confessionem suam non teneatur. Potest item scripto, ut scilicet peccata sua scribat, si confessor audente ipso poenitente legat; quod in mutis, aut aliis ex causa aliqua rationabili contingere posse docet Toletus supra.

Dicitur denique ad obtinendam peccatorum remissionem: in quo (ut observat Catech. Rom. supra) hoc iudicium longe dissimile est forentibus capitalium rerum questionibus, in quibus confessioni poena & supplicium, non vero culpa liberatio & errati venia constituta est.

De confessione igitur Sacramentali eo modo intellecta quaeritur, utrum sit ex Christi Domini institutione ad remissionem peccatorum consequendam necessaria? & responsio affirmativa est de fide: quam tamen negaverunt olim, non modo Novatiani, sed etiam plures alii haeretici, ut Messaliani, Iacobitae, Armenii, Albigenes, Flagellantes, VValdenses, & alii apud Iudocum Coccium t. 2. lib. 8. a. 3. Quibus postmodum subscripserunt Lutherani & Calvinistae, ut videre est apud Bellar. Lib. 3. de Poen. c. 1. qui omnes licet maxime inter se circa varia dogmata discrepantes, in eo tamen conveniunt, quod negent confessionis Sacramentalis ex jure divino necessitatem.

Retellitur illorum error, & veritas opposita probatur 1. ex cap. 20. S. Ioannis ubi Christus Dominus alloquens Apostolos eorumque in Sacerdotio successores, *Quorum* (inquit) *remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*: ex quibus verbis perspicuum est (ut docet Catech. Rom. supra) ipsos Apostolos, & Sacerdotes circa peccata remittenda, aut retinenda iudices esse constitutos, *Et quoniam* (ut S. Synod. Trident. sapienter admonuit) *de qualibet re verum iudicium fieri, atque in repetendis criminum poenis iustitia modus teneri non potest, nisi plane cognita & perspecta causa fuerit*; ex eo sequitur, ut poenitentium confessione sigillatim peccata omnia Sac. r. lotibus sint patefacienda.

Probatur 2. auctoritate plurimorum Conciliorum genera-

generalium, ac praesertim Lateranensis sub Innocentio tertio c. 21. Constant. sess. 8. Flor. in Decr. Eug. & Trid. sess. 14. c. 5. & can. 6. ubi haec habentur: *Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse iure divino; aut dixerit, modum secretè confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum; anathema sit.*

Probat 3. ex SS. Patribus qui huic veritati subscripserunt, ut S. Cypr. Serm. de lapsis, ut laudans eos qui de peccatis sola cogitatione commissis se se apud Sacerdotem in Sacramento Pœnitentiæ accusant, *Quantò, inquit, & fide maiores & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificij, aut libelli facinore conficti; quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confitentur, ex omni loge sim conscientia faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvus licet, & moeroris vulneribus exquirunt S. Basil. in regulis Breviorib. num. 288. Necessario, inquit, hæc peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio inferiorum Dei: siquidem rationem hanc in pœnitentiâ etiam veteres illos cernimus securos fuisse. S. Leo Papa Epist. 80. ad Episcopos Campaniæ prohibens, ne peccata secreta publicè recitarentur, hanc affert rationem: *Cùm, inquit, reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus confessione secretè iudicari.**

Obijciunt hæretici Nestarium Patriarcham Constantinopolitanum abrogasse, presbyterum pœnitentiarii, confessionemque sustulisse: unde inferunt, illam non esse iuris divini, cùm tale jus ab hominibus abrogari non possit.

Duplex ad hanc objectionem afferri potest responsio, ut fusio rem hujus facti enarrationem & explicationem committamus, quæ apud Bellarm. Lib. 3. de Pœn. cap. 14. videri potest. Prima est, abrogationem illam presbyteri pœnitentiarii à Nestario factam, ad sedandum populi tumultum occasione alicujus scandali exortum, qualitercunque facta sit, benè an malè, hominis particularis factum fuisse,

fuisse, qui nec eruditione nec experientia pollebat in his, quæ ad regimen Ecclesiæ pertinent; cum jam senex rerumque Ecclesiasticarum expertus ad Patriarchatum evectus fuisset: proindeque ex illo ejus facto nullum satis validum argumentum duci posse contra tot sæculorum praxim universamque Ecclesiæ consensum.

Secunda responsio est, Nestarium nusquam confessionem Sacramentalem secretam abrogasse, sed solummodo usum aliquem particularem occasione Novatianæ hæresis introductum, quo pœnitentes certa peccata Sacerdoti pœnitentiario confiteri tenebantur, qui eos (prout expedire censebat) ad publicam illorum peccatorum confessionem obligat: quem quidem usum ob scandalum inde secutum abrogavit Nestarius, liberumque reliquit, ut unusquisque peccata sua secreto posset cuilibet Sacerdoti aperire, ut fufius explicat & probat Bellarminus loco citato.

SECTIO XII.

Qua persona, & quo tempore obligentur ad confessionem Sacramentalem faciendam.

QVOD spectat ad primum, communis & certa Doctorum sententia est, eas omnes, & solas personas ad Sacramentalem confessionem obligari, quæ mortale aliquod peccatum post realem Baptismi susceptionem commiserunt. Hoc enim manifeste constat, tum ex cap. *Omnis utriusque sexus* in Concilio Lateranico tum ex eo, quod Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. dicit, baptizatos, qui se crimine aliquo contaminaverint, ante Pœnitentiæ tribunal, ex Christi Domini instituto sisti debere, ut ab admissis peccatis liberentur; & cap. 5. peccata omnia mortalia, etiamsi occultissima sint, esse in confessione declaranda: venialia autem, quamvis recte, & utiliter in confessione dicuntur, taceri tamen posse citra culpam.

Quod

Quod verò spectat ad secundum, consentiunt omnes Theologi, præceptum divinum de confessione faciendâ obligare illum, qui sibi conscius est peccati alicuius mortalis saltem in articulo, aut probabili periculo mortis, ut sunt, periculosa navigatio, dimicatio cum hostibus, partus difficilis, gravis, & periculosa infirmitas, &c. Ita Navarrus, Sotus, Angelus, Reginaldus, Vasques; & alii apud Bonaciam dif. 5. quæst. 5. de part. Pœnitent. Sect. 2. punct. 4. & ea de causa. cap. cum infirmitas, de pœnitent. & remiss. injungitur medicis, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipse ante omnia moneant, atque inducant, ut Medicos advovent animarum: & Celestinus Papa Epist. 2. ad Episcopos Galliarum, quæ refertur 26. quæst. 6. cap. Agnovimus, improbat pravam quemdam usum denegandi Sacramentum Pœnitentiæ damnatis ad mortem, qui tunc in Gallis inoleverat; Quid hoc, inquit, aliud est, quam morienti mortem addere, eiusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere: & paucis interjectis, Salutem ergo homini adimit, quæque mortis tempore speratam Pœnitentiæ denegavit.

Diximus, saltem in articulo aut probabili periculo mortis: quidam enim Doctores non improbabiliiter existimant, præceptum illud divinum ad confessionem Sacramentalem obligans, etiam aliquando extra articulum periculum mortis obligare. Quis enim sibi persuadet, si Ecclesia tempus confessionis faciendæ non determinasset, peccatorem in quibuslibet criminum sordibus tota vita torpere, mediumque adeo efficax ad veniam peccatorum obtinendam sine novo peccato negligere potuisse.

Quo verò tempore præceptum illud divinum obliget, Christus Dominus expressè determinare noluit, sed Ecclesiæ suæ determinandum reliquit; quæ quidem in Concilio Lateran. sub Innocentio 3. cap. 21. hoc decretum edidit: *Omni utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretæ ætatis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti; & iniunctam sibi pœnitentiæ studet pro viribus adimplere.* quo decreto suo velu-

ri modificavit, & determinavit ipsum præceptum divinum de confessione faciendâ; & tempus quo implendum esse præscripsit: Neque enim (ut loquitur Concil. Trid. Sess. 14. cap. 5. per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod iure divino necessarium, & institutum esse intellexerat: sed ut præceptum confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent impleretur.

Sunt autem quædam hæc circa præceptum illud confessionis annuæ observanda.

Primum est, illud propriè, & per se obligare tantum semel in anno ad confessionem sacramentalem instituendam; quamvis ratione Paschalis communionis, ad quam fideles tenentur, ipso tempore Paschali præsertim obligare censeatur. Ita Sot. in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 4. Valent. qu. 9. de Pœn. pun. 4. Vasq. quæst. 5. o. art. 5. & plures alii, quos ibidem citat.

Secundum est, nullam certam ætatem determinari posse, in qua pueri primum confessionis faciendæ præcepto teneantur; cum in aliis citius, in aliis tardius oriatur usus rationis ad peccatum mortale committendum sufficiens: quare id confessarius non ex sola ætate, sed multò magis ex ingenii & educationis qualitate discernere debet. Ita Laym. tract. 6. de Sacram. Pœnit. cap. 7. ubi etiam monet, confessarium, postquam consideratis circumstantiis judicavit, puerum verè ac deliberatè peccatum mortale, quod confitetur, commisisse, illum cura peculiari ad concipiendum dolorem de peccatis ex motivo aliquo supernaturali excitare, & juvare debere; cum in eo dolore concipiendo frequenter pueri deficere soleant. Quod si (ut ibidem subjungit) omnibus perpensis de judicio, & discretionè pueri dubius permaneat, num sufficiens extiterit ad ali- quod peccatum deliberatè committendum; tunc illum sub conditione absolvere poterit.

Tertium est, præcepto confessionis annuæ non obligari nisi eos, qui peccatum aliquod mortale commiserunt, ut constat ex Concilio Trid. supra; & docuit S. Thomas, Sot. Major,

Major, & alii apud Suar. disp. 22. sect. 8. quod tamen non obstat, quin consuetissimū sit iis, qui nullius peccati mortalitatis sibi consciī sunt, ad Pœnitentiæ tribunal tempore Paschali accedere, & venialia confiteri: imo fieri potest, ut is, qui tantum habet venialia, ad confessionem Paschali tempore obligetur, non quidem per se, sed per accidens: primo ratione scandali, quod oriri posset, si tempore Paschali ad confessionem non accederet. Secundo ad evitandum peccatum presumptionis. Tertio ne se ipsum decipiat sibi nimium blandiendo, putans se tantummodo habere venialia, cum fortassis habeat etiam mortalia, quorum non recordeur; quæ tamen tunc ei remitterentur indirectè simul cum venialibus quæ confiteretur. Quod poro ratio ab hac ratione observandum esse in articulo mortis rectè docuit Isamb. disp. 14. art. 14.

Quartum est, præter confessionis annuæ præceptum, dari etiam quosdam alios casus, in quibus confessionis faciendæ obligatio incumbit; v. g. cum quis suscepturus est Sacram Eucharistiam, estque sibi peccati alicuius mortalis conscius: tunc enim (ut declaravit Conc. Triod. sess. 13. ca. 7. *quantumvis sibi contritus videatur, absq. præmissa Confessione Sacramentali ad Sacram Eucharistiam accedere non debet. Præterea* (ut ibidem habetur) quando urgente necessitate sacerdos lethalis alicuius culpæ sibi conscius, absque prævia confessione celebravit, postea debet quàm primum confiteri. Alium adhuc casum adiungit Suar. disp. 35. q. 3. num. cum scilicet quis sapius in peccatum aliquod mortale relabitur, nec se illud aliter evitare posse putat nisi confessionis Sacramentalis auxilio: tunc etiam medium illud amplecti tenetur. Addimus ex Catech. Rom. part. 2. ca. 5. *Nullam rem fidelibus ad eam curam esse debere, quàm ut frequenti peccatorum confessione animam studeant expiare &c. Ac turpe est, cum in eluendo corpus, aut vestium sordibus tam diligentius sumus, non eadem saltem diligentia curare, ne anima splendor turpissimè peccati maculis obsolescat.*

SECTIO XII.

*Quanam sint conditiones ad confessionem debitam
faciendam requisita.*

QVIDAM Doctores sexdecim eiusmodi conditiones enumerant; quæ licet alioquin omnes bonæ sint ac utiles, pleraque tamen illarum minimè necessarias esse monet Tolet. lib. 3. c. 7. qui eodem cap. & seqq. quinque præsertim conditiones ad confessionem debitam faciendam requiri docet.

Prima est, ut sit *Diligens*: id est, ut pœnitens confessionem non accedat, quin prius peccata sua diligenti præmissio examine in memoriam sibi revocare conetur, aliàs qui nullam eiusmodi diligentiam adhibere veller, ad confessionem admittendus non esset: imo qui ex culpabili negligentia peccatorum aliquorum mortalium oblivisceretur, quæ idcirco in confessione declarare omitteret, ipsam confessionem ex integro repetere teneretur, ut asserit idem Tolet. c. 9. ubi rectè observat, diligentiam illam non æqualiter in omnibus requiri, sed pro diversa ratione personarum, & status, nec non temporis ex quo ultima confessio facta est, determinandam esse; illumque, qui multis & variis negotiis implicatus est, teneri ad maiorem diligentiam adhibendam, quàm is qui ab eiusmodi negotiis vacuus & liber est; similiter qui tempore diuturniori expertus confessionis fuit, quàm qui breviori.

Secunda est, ut sit *fidelis & vera*: id est, ut pœnitens veraciter, & sincere Sacerdoti conscientia sua statum aperiat, neque negando quæ commisit, neque scienter sibi imponendo, quæ non commisit, neque item dubia pro certis, aut certa pro dubiis proponendo: mentiri enim in confessione (ut ibidem docet) grave peccatum est, quando scilicet hoc fit deliberatè, & in materia aliqua gravi.

Tertia est, ut sit *Secreta*: id est, ut pœnitens non coram aliis & publicè, sed secreto & ad aurem ipsius Sacerdotis peccata

peccata sua explicet : hanc enim esse confessionis Sacramentalis conditionem ex ipsius Christi Domini institutione rectè docet & probat Iſamb. diſp. 15. de Pœn. art. 9. un. de Concil. Trid. ſeſſ. 14. can. 6. expreſſè aſſerit, Eccleſiam ſemper obſervaviſſe, & obſervare modum illum ſecretè confitendi: & c. 3. ejuſdem ſeſſ. dicit, quòd, *etſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſuam humiliatiõnem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſia offenſa adificatiõnem, delicta ſua publicè confiteri poſſit: non efficitur hoc divino præcepto mandatum; nec ſatis conſulte à ſuperioribus aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publicè eſſent confessione aperienda.*

Quarta confessionis conditio eſt, ut ſit *Obedirentia*: id eſt, ut pœnitens habeat voluntatem & propoſitum exequendi ea, quæ confeſſarius ipſi tanquam neceſſaria præcripſerit, v. g. fugiendi proximas peccati occaſiones aliena reſtituendi, pœnitentiam impoſitam adimplendi, &c.

Quinta denique conditio eſt, ut ſit *Integra*: quæ quidem conditio, quoniam gravioris alicuius momenti eſt, ſequenti commodiùs explicabitur.

SECTION IV.

Quæ ſit integritas confessionis ad validitatem & fructum eius requiſita.

CERTVM eſt integritatem confessionis, non Eccleſiaſtico ſolùm, ſed Divino etiam jure neceſſariam eſſe, pœnitentesque ad peccata ſua omnia in confessione declaranda ex Chriſti Domini institutione obligari. Hoc expreſſè docuit Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. cujus quidem verba, quoniam doctrinam pro hujus Sacramenti partem maximè neceſſariam continent, paulò fuliùs hic attende non erit inutile: dicit igitur *Sacerdotes à Chriſto Domino tanquam præſides, & iudices in Sacramento Pœnitentiæ conſtituti*

indiciū hoc, incognitā causā, exercere non posse; neque aq̄-
tatem quidem illos in iniungendis p̄nitentis seruare posse, si in ge-
nere duntaxat. & non potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi
(p̄nitentes) peccata declarent. Ex his colligitur, oportere a p̄-
nitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui
discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, et-
iamsi occultissima illa sint, & tantum aduersus duo ultima
Decalogi praecepta commissa, quae nonnunquam animum gra-
uius sauciant, & periculosa sunt ipsi, quae in manifesto ad-
mittuntur, &c. Verum, cum uniuersa mortalia peccata, etiam
cogitationis, homines irae filios, & Dei inimicos reddant; ne-
cessarium est, omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda
Confessione, a Deo quaerere. Itaque dum omnia, quae memoria
occurrunt, peccata Christi fideles confiteri student, proculdubio
omnia diuina misericordia agnoscenda exponunt: qui uero se-
cus faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil diuina bonitati
per Sacerdotem remittendum proponunt: si enim erubescat a-
gyrotus uulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non cu-
rat. Colligitur praeterea, etiam eas circumstantias in Confessio-
ne explicandas esse, quae speciem peccati mutant: quod sine illis
peccata ipsa, neque a p̄nitentibus integrè exponantur, nec iu-
dicibus innotescant, &c. Reliquia autem peccata, quae dili-
genter cogitanti non occurrunt, in uniuersum, eadem confes-
sione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Pro-
pheta dicimus Ps. 18. *Ab occultis meis munda me Domine.*

Ex qua Concilij doctrina intelligi potest, non modò ne-
cessitas integritatis in confessione seruandae, sed etiam
quis sit illius modus, seu quanam requirantur, ut confes-
sio integra esse censeatur: quae hic paulò distinctus, breui-
ter tamen maioris facilitatis gratia subiungimus.

Ad integritatem igitur confessionis secundum mentem
Concilij requiritur primò, ut p̄nitens peccata omnia
mortalia, uel quae mortalia esse dubitat, etiam solius cogi-
tationis, quae post diligentem sui discussionem memoriae
occurrent, in confessione explicet; adeò ut confessio nulla
sit, & denuo iteranda, si uel unum eiusmodi mortale pec-
catum in confessione deliberatè reticeat. Et de peccatis
quidem

quidem mortalibus, quæ à se commissa esse recordatur, euidenter constat ex supra citatis Concilij verbis: de illis verò peccatis, de quibus pœnitens dubitat vtrum mortalia sint, vel vtrum sint à se commissa, communis Doctorem sententia, & in praxi tenenda, est pœnitentem ad ea sub dubio confitenda obligari. Ita S. Thom. S. Bonau, Alensis, Adrian. Syl. Nau. Suar. & alij, quos citat & sequitur Laym. lib. 1. tract. 1. cap. 5. parag. 4. Quod si post diligentiam sufficientem iudicio viri prudentis in examine conscientie adhibitam, peccata aliqua mortalia memoriam effugiant, tunc nihilominus virtute Sacramenti simul cum aliis remittuntur, cum onere tamen, & obligatione eadem confitendi, & clauibus subijciendi, si forte postea memorie occurrant.

Obseruat autem Pet. de Ledesma tract. de Sac. Pœn. c. 16. ex communi Ecclesie doctrina & praxi, omnia illa peccata mortalia vni & eidem Sacerdoti esse confitenda, neque sine sacrilegio diuidi, aut dimidiari posse confessionem, ita vt quædam peccata vni, reliqua vero alteri Sacerdoti declarentur: cum hæc diuisio, & dimidiatio confessionis integritati eius repugnet, nec possit vnum peccatum mortale sine alio remitti.

Requiritur 2. vt pœnitens numerum peccatorum suorum exprimat: neque enim satis est, vt quis v. g. dicat, se multoties tale peccatum commisisse, nisi quoties commiserit, explicet: quod tamen (vt recte monet Gamach. cap. 20. de Sac. Pœn. par. 1. non mathematicè, sed moraliter intelligendum est, seu quantum ab ipso pœnitente fieri potest) vnde sufficit, vt pœnitens numerum illum peccatorum exponat, qui post sufficientem examen memorie occurrat: imo, si præcisè non recordetur quoties peccatum aliquod commisit, satis est, vt dicat se circiter toties plus minusve peccatum illud commisisse: quod si frequentissime in illud lapsus sit, saltem tempus exprimat, dicatque v. g. se ab anno ferè quotidie, vel pluries in vnoquoque die blasphemias protulisse, aut per mensem inimicitias cum aliquo gessisse, cuius quoties recordabatur (quod sæpissime, & quacumq; data occasione fiebat) toties se illius occidendi,

aut aliquod aliud malum illi inferendi voluntatem renouasse. Ita idem Gamach. sup. Tolot. lib. 3. cap. 7. & alij communiter.

Requiritur 3. vt pœnitens circumstantias, quæ speciem peccati mutant, in cōfessione declaret; id est, quæ nouam aliquam deformitatē specie differentē in actū peccati inducunt, seu quæ specialē oppositionē habent cum aliquibus alijs præceptis aut virtutibus: v. g. si quis furatus fuerit rem sacram, seu sacris vsibus consecratam, vt calicem; si fornicatus fuerit in loco sacro; si hominem occiderit, qui esset Sacerdos: in primo enim casu circumstantia rei furto ablata; in secundo circumstantia loci; in tertio circumstantia personæ inducit nouam deformitatem specie differentem in ipsam actionem furti, fornicationis, & homicidij; proindeque in confessione declaranda est.

Sufficit autem (quod rectè monet Gamach. loco cit.) ad euitandas perplexitates, in quas personæ laicæ aliquando incurrunt nescientes, quænam sint illæ circumstantiæ, quæ speciem peccati mutant, aut quomodo explicari debeant; sufficit inquam, vt eiusmodi personæ ad Pœnitentiæ Sacramentum accedentes nihil omnino reticere velint eorum, quæ ab ipsis debent declarari, vtque circumstantias notabiliore, quæ per se statim memoriæ occurrunt, & se ipsas satis euidenter produnt, in cōfessione explicent, parati sincerè, ac humiliter respondere ad interrogata Sacerdotis, cuius est dignoscere circumstantias illas necessariò explicandas, de ijsque pœnitentem interrogare; vt postea suo loco dicetur.

Quæres an pœnitens teneatur etiam declarare in confessione circumstantias illas, quæ speciem peccati nō mutant, sed illud notabiliter aggrauant. Duæ sunt super hac re oppositæ inter se Theologorum sententiæ: alij siquidem, quamuis existiment, optimum, & saluberrimum esse, circumstantias illas notabiliter aggrauantes in confessione declarare, negant tamen pœnitentes ad id obligari. Ita Palud. Adrian. Nau. Med. Pefant. Regin. Vasq. & plures alij apud Bonac. disp. quæst. 4. sect. 2. pun. 3. qui

I &

etiam

etiam pro illa citat S. Doctorem, Alii è contrà asserunt, circumstantias notabiliter aggrauantes esse in confessione declarandas. Ita Marf. Major, Sot. Can. Suar. & alij, quos refert & sequitur Gamach, cap. 20. de Pœnit. parag. 1. cui sententiæ subscribit etiam Isamb. disp. 18. a. 11. eamque pluribus rationibus propugnat. Quamuis autem priorem sententiam maximè probabilem existimemus, tum propter autoritatem Doctorem qui eam tuentur, tum etiam quia Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. circumstantias tantummodo speciem peccati mutantem, in confessione declarandas esse dicit, nulla facta mentione circumstantiarum illarum, quæ tantummodo notabiliter aggrauant; quod tamen dicere non omisisset, si necessarium esse iudicasset: contrariam nihilominus sententiam adhuc probabilior, & in praxi quantum, fieri poterit tenendam arbitramur, pœnitentesque circumstantias notabiliter aggrauantes debere in confessione declarare, & à confessarijs, prout spiritus & prudentia suggererit, de iisdem interrogandos esse ob eam præsertim rationem, quòd sine illarum circumstantiarum notitia vix possint confessarij dignoscere, quales & quantas satisfactiones, aut restitutiones iniungere, quæ remedia proponere, aut consilia pœnitentibus suggerere debeant: aliter enim haud dubiè se gerere debet confessarius cum eo, qui breui, aut qui diuturno tempore in peccati alicuius cœno hæsit; aliter cum illo, qui ex graui & inueterato odio, aut qui ex repentina ira, deliberata tamen, malum aliquod intulit, aut optauit; cum hæc nihilominus circumstantiæ peccati speciem non mutant, sed tantummodo aggrauent.

SECTIO XV.

An integritas confessionis ita necessaria sit, vt in nullo casu licitum sit, peccatum aliquod mortale in confessione reticere.

DVO sunt præcipui casus, in quibus pœnitens licet, & fructuosè absolutionem Sacramentalem recipere potest.

potest, quamuis peccata omnia mortalia, quæ à se commissa recordatur, non declarauerit: quod tamen non obstat, quin cessante ratione, ob quam illa reticuit, eadem postea in confessione declarare teneatur.

Primus casus est, quando reperitur impossibilitas quædam moralis ex parte ipsius poenitentis ad declaranda omnia peccata mortalia à se commissa, v. g. quando egrotus inter confitendum vocis usum repente amittit, nec potest reliqua peccata explicare, vel etiam si nullum peccatū declarare potuerit: tunc enim, dummodo cōtriti animi signa quædam exteriora confessarius in ipso deprehendat, potest, imò debet illum Sacramentaliter absoluerè. Ita Med. Syl. Nau. Bellarm. Suar. & alij apud Bonac. disp. 5. quæst. 5. de Pœnit. pun. 2. Imò, quamuis ante confessarij aduentum non modò vocis, sed etiam rationis ac iudicij usum amiserit, si tamen antea Sacramentalem absolutionē verbis, aut signis petiuerit, declaraueritque se velle confiteri, idque fide digno testimonio ipsi confessario innotescat; tunc etiam potest, imò debet illum Sacramentaliter absoluerè saltem sub conditione. Ita Suar. & alij plures, apud eundem Bonac. suprà, quibus subscripsit Gamach. cap. 20. parag. 1. & Isamb. disp. 18. art. 10. Et probatur ex Cencil. Aurasic. 1. can. 12. vbi dicitur quòd subito obmutescens, prout statutum est, baptizari, aut Pœnitentiam accipere potest, si voluntatis praterita testimonium verbis aliorum habet, aut presentis in suo nutu: & ex Conc. Carth. 4. cap. 76. ei, qui Pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit; dent testimonium qui eum audierint, sicque accipiat Pœnitentiam; & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur Eucharistia ori eius. Item ex S. Leone Papa Epist. 91. ad Theodorum Foro-Juliensem Episcopum, vbi de infirmis loquens, Si, inquit, aliqua vi agri tudinis ita fuerint aggranati, ut quod paulò ante poscebant, sub presentia Sacerdotis significare non valeant; testimonia eis fidelium eircumstantium prodesse debebunt, ut simul & Pœnitentia & reconciliationis beneficium

ficiam consequantur. Accedit etiam praxis totius Ecclesie, quam discimus ex Rituali Romano tit. de ordine adm-
nistrandi Sacramentum Eucharistie, in quo dicitur *infirmum absolendum esse, si confitendi desiderium vel per se vel per alios ostenderit.*

Quod si moribundus vi morbi de repente ita oppressus fuerit, ut nec confessarium postulauerit, nec ullum confitendi desiderium verbis aut nutibus aliisque similibus signis presente vel absente confessario ostenderit; tunc sacramentaliter absolui non poterit; cum nulla sit ibi materia idonea, & sufficiens Sacramenti poenitentiae, nulla contritio aut confessio quae signo aliquo exteriori se prodatur, cum tamen sint partes essentialis ipsius Sacramenti, sine quibus forma illius applicari nec licite nec valide potest. Ita Suar. disp. 23. sect. 1. & plurimi alij Theologi quos citat & sequitur Laym. tract. 6. de Poenit. cap. 8. quibus subscribit Isamb. disp. 17. art. 9. Cetera Concilia, & Patres non aliter permittunt poenitentiae Sacramentum morturo obmutescenti aut phrenetico ministrari, nisi Sacerdoti constet illum antea Sacramentum ipsum experisse, desideriumque suum verbis aut nutibus aliisque signis declarasse.

Secundus casus est, quando ex confessionis integritate sequeretur aliquod graue damnū spirituale, vel corporale alterius, aut ipsiusmet confitentis. v.g. quando urgente periculo, aut instante naufragio plurium militum, aut nauigationis confessio excipienda est: tunc enim, ne dum vnica confessio integra excipitur, aliorū quibus confitendi spicium deerit, salus periclitetur, sufficit ut quisque peccatū aliquod mortale à se commissum fateatur; imò, si tempus ad id non suppetat, & jam iam naufragiū immineat, aut praelium ineatur, satis erit tunc, ut omnes nauigantes aut milites signis aliquibus exterioribus se peccasse generatim, & de peccatis verè dolere demonstrent; quae quidem signa visu vel auditu à confessario percipiantur, sicque à confessario absoluantur. Ita Isamb. disp. 17. art. 8.

Item quando infirmus laborat morbo contagioso, si non

non possit confessarius absque manifesto vitæ periculo in peccatis illius sigillatim audiēdis diutius immorari; tunc aliquibus tantum peccatis in confessione auditis, si alias sufficienter dispositus sit, illum sacramentaliter absolue-
re poterit. Ita Vasq. Coninck, & alij apud Bonac. loco proxime citato. In hoc tamen casu debet confessarius ad-
monere infirmum, confessionem illius eo modo factam esse validam, & sufficientem, & quantum fieri poterit, animum pacatum, & tranquillum dimittere.

Simili modo, si quis, v.g. patrem aut matrem confessarij sui occidisset, aut domui eius ignem subiecisset, nec alteri tunc confiteri posset; non teneretur incendium illud aut homicidium ei in confessione declarare: quia hoc esset exponere confessarium ipsum peccato vindictæ, & odij, forte etiam periculo reuelandæ confessionis; & multa hinc mala moraliter sequi possent, cum Sacerdotes sint quoq; homines circumdati infirmitate, & inter illos alij alijs infirmiores: quare tunc posset licite pœnitens peccatum illud in confessione reticere. Ita Nau. cap. 7. num. 3. Gamach. cap. 20. parag. 1. & alij.

Quæres, an similiter liceat pœnitenti reticere in confessione peccatum aliquod mortale, aut illius circumstantiam, quod, vel quam declarare nō potest, nisi cum manifestatione cōplicitis. Nau. supra num. 1. & seqq. affirmat, id non modò licitum esse; sed etiam pœnitentem tunc ad peccati illius aut circumstantiæ reticentiam obligari; illique subscribit Gamach. supra: quorum sententiam, quamuis sit præbalis & tuta, verior tamen, & tutior videtur sententia negans, quæ est S. Doctoris in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. ad 5. quem sequuntur Bonau, Alexan. Palud. Major, Almain. & plures alij apud Suar. disp. 34. de Pœnit. sect. 1. cum quibus proinde dicimus, pœnitentem in casu supra declarato debere in primis confessariū quærere, cui persona, cum qua peccauit, non sit nota, vel, si cōmodè, & absque salutis periculo fieri possit, confessionem in aliud tempus differre; quod si neutrū possit, tenetur tunc peccatum suum tale, quale commissum fuit

declarare. Id manifeste innuit S. Bernardus opusculo de formula honestæ vitæ versus finem, vbi hoc documentum tradit: *De nullo prorsus, sinistre loquari, quantumcumque sit verum vel manifestum, nisi in confessione, & hoc, vbi non potest aliter manifestare peccatum tuum.*

Ex qua S. Bernardi, & aliorum, qui supra citati sunt doctrina colligitur 1. quod obligatio integrè confitendi à Christo Domino cuique pœnitenti imposita, est ratio sufficiens ad peccatum alterius sub sigillo huius Sacramenti confessario manifestandum; ac proinde quod illa manifestatio sic facta charitati proximi non aduersetur; sicut eadem charitati minimè repugnat, si extra confessionem peccatum alterius occultum ex aliqua iusta & rationabili causâ manifestetur.

Colligitur 2. extra hunc casum necessitatis nullatenus licere alterius peccatum in confessione declarare; idcirco quando confessarius prouidet, pœnitentem sine vlla causâ rationabili velle nominare personas peccati sui complices, vel à quibus ad peccandum inductus est, debet illi prohibere, ipsumque admonere ne detractionis peccatum incurrat, vt rectè obseruat Nau, supra num. 2.

SECTIO XVI.

Quis sit legitimus Sacramenti Pœnitentiæ minister.

CERTVM est solum Sacerdotem esse legitimum Sacramenti pœnitentiæ ministrum: solis siquidem Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus dictum est à Christo Domino S. Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittentur eis*, vt vnanimiter verba illa Christi Domini intellexerunt SS. Patres, ac nominatim S. Ambr. lib. 1. de pœnit. cap. 2. S. Aug. lib. 2. cont. Epist. Parmeniani cap. 12. & S. Leo Epist. 91. ad Theodorum: eadem quoque veritas tanquam fide credenda definita est in Conc. Constantinensi, in Bulla Martini 5. in Concil. Florent. in decret. Eug. & in Conc. Trid. sess. 14. cap. 6. & ean. 10.

Quod

Quod quamvis verum sit, non tamen quilibet Sacerdos quoslibet pœnitenes valide absoluere potest; sed præter potestatem illam, quam ordinatione accipit, requiritur in eo præterea potestas iurisdictionis; id est, quod, quamvis Sacerdos vi ordinationis suæ accipiat immediate à Christo Domino potestatem remittendi peccata, non tamen accipit materiam, cui potestatem illam applicet, nec habet vi ordinationis suæ illos subditos, in quos iudicalem illam potestatem valide exerceat. Hoc patet ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. vbi expressè dicit nullius momenti Absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Idem antea fuerat quoque declaratum in Conc. Florent. in dec. Eug. in quo dicitur, *Ministrum Sacramenti pœnitentiæ esse Sacerdotem habentem auctoritatem absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione.*

Porro in Sacerdotibus, qui parochiale beneficium non obtinent, præter iurisdictionem, & potestatem quæ ipsis demandari potest, requiritur quoque approbatio Episcopi; id est, testimonium iuridicum de illorum capacitate, & sufficientia ad excipiendas fidelium confessiones, eosque sacramentaliter absoluendos. Ita speciatim constitutum habetur in Conc. Trid. sess. 23. cap. 15. de reform. vbi Decernit sancta Synodus, nullum etiam Regularem posse confessionem secularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari; nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat. Unde sequitur Sacerdotem illum, qui neque parochiale beneficium obtinet, neque ab Episcopo approbatus est, idoneum non esse ad Sacramentum pœnitentiæ ministrandum; ac proinde neque licitè, neque validè absolutionem sacramentalem conferre posse, vt fusiùs probat Isamb. disp. 21. de Pœnit. art. 2. vbi etiam refert ex observationibus Ioannis Galmart ad citatum cap. 15. sess. 23. congregationem Cardinalium declarasse, *Absolutionem à Sacerdote datam vigore facultatis generaliter à summo Pontifice, vel specia-*

liter à parcho concessa, si ab Episcopo Sacerdos examinatus
& approbatus non fuerit, censeri nullam, etiam quoad eos, quos
tali Sacerdoti bona fide confessi sunt.

Ex hoc autem concilii decreto rectè infertur Sacerdotes
quoscumq; seculares aut regulares, quamvis doctissimi
& in Theologia versatissimos, imò & laureà doctoratus
in signitos, si parochiale beneficium non obtinent, indige-
re Episcopi approbatione, ut validè confessiones exciperent
& poenitentes absoluerè possint; & è contrà Superiorum
Religiosorum posse dare suis licentiam eligendi sibi
confessarium aliquem è Sacerdotibus per Episcopum non
approbatis: quia Concilium approbationem illam ad con-
fessiones tantum secularium exigit. Ita Isamb. sup. art. 1.
qui etiam artic. seqq. quædam obseruat scitu dignissima
& ad praxim maxime necessaria, quæ hic non omitte-
nduximus.

Primum est, iuxta probabiliorem & magis in praxi
tam Doctorum sententiam, ab illo Episcopo accipiendam
esse approbationem, in cuius Diocesi Sacerdos poeniten-
tiam Sacramentum est administraturus. Ratio est, quia Sa-
cerdos approbationem ab eo Episcopo accipere debet,
qui ab illo Sacramenti, quod administratur, rationem
exigere potest, & cuius præsertim interest, ut debitè,
& eo, quo decet modo, administratur.

Secundum est, approbationem illam posse pro arbitrio
Episcopi esse, vel vniuersalem & illimitatam, vel specialem
& determinatam ad tempus aliquod certum; vel ad certa
quædam loca; v.g. posse Episcopum Sacerdotem aliquem
approbare ad confessiones audiendas tantummodo per
annum, ita ut anno illo elapso nec licitè, nec validè (nisi
noua approbatione obtenta) huius Sacramenti admini-
strationi incumbere possit; quod in multis Diocesisibus,
ac etiam Romæ in vsu esse comperitur, ad segnitiam quo-
rundam confessorum excutiendam, eorumque seduli-
tatem in conseruanda, & excolenda scientia ipsis necessa-
ria excitandam. Similiter posse Episcopum approbare Sacer-
dotem ea conditione, ut in certo tantum loco, v.g. in aliqua
parochia

parochia rurali confessiones excipere possit; idque nõ sine ratione, cum non raro contingat Sacerdotem aliquem idoneum ab Episcopo iudicari, qui in pagis pœnitentiæ administret; non vero in urbibus, in quibus vt plurimum reperiuntur personæ varijs & difficilibus negotijs implicatæ, pro quibus in hoc Sacramento dirigendis doctrina vberior & maior ingenij vis requiritur.

Tertium est, approbationem illam ab Episcopo concessam posse ab eodem reuocari; e. g. si confessarius ex negligentiã euadat imperitior, aut fiat moribus deterior; ita vt expediat pro bono Ecclesiæ illum à tali officio amouere. Imò existimat idem Isamb. posse Episcopum sine vlla causa approbatione, quamuis docto & pio viro cõcessam, prout libuerit, reuocare; quamuis enim id contra ratione faciendõ peccet, eius tamen reuocatio vim suam & robur obtinet; ita vt Sacerdos sic reuocatus nec licite nec valide possit pœnitentiæ Sacramentum ministrare.

Quartum est, quòd, quamuis ex suprã relato Concilii decreto, approbatio requiratur ad audiendas confessiones secularium, etiam Sacerdotum, nihilominus in plerisque Galliæ locis solere Sacerdotes etiam minime approbatos aliorum Sacerdotum confessiones excipere: quod quidem valide ac licite ab ipsis fieri docet & probat Isamb. suprã, non vi alicuius consuetudinis, cui expressè derogat Concilium, sed ex tacito consensu Episcoporum, qui, cum probe nouerint Sacerdotes inuicem sibi hoc Sacramentum nulla obtenta approbatione ministrare, nec tamen id prohibeant, censentur tacite illos quoad hoc approbare.

Quintum est, quemcunque Sacerdotem, quamuis nec approbatus sit, nec vllam obtineat iurisdictionem, imò etiam si excommunicatus, suspensus, degradatus, aut hæreticus sit, posse tamen quemlibet pœnitentẽ à quibusuis peccatis & censuris in articulo mortis absoluerẽ; quod expressè declarauit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 7. Per articulum vero mortis, etiam illius probabile periculum communiter Theologi intelligunt, quale est eorum, qui prælium, aut periculosam navigationem proximè sunt
inturi,

inituri, vt videre est apud Suar. tom. 3. disp. 69. sect. 3. & tom. 4. disp. 26. sect. 4. & 5. & disp. 30. sect. 3. & patet etiam cap. *Eos*, de sent. excomm. Hæc est autem in tali casu differentia obseruanda, quod Sacerdos ille tunc à quibusuis peccatis etiam reseruatis directe absoluat; à censuris vero non nisi sub ea conditione, vt elapso mortis periculo poenitens se coram superiore sistat, id quod sibi ab illo iniungetur præstiturus, vt citato cap. declaratur.

Potest etiam Sacerdos non approbatus à peccatis mortalibus aliis confessis, & remissis, & à quibusuis venialibus, quemlibet sacramentaliter absolueret; dummodo tamen non sit excommunicatus, aut alio impedimento canonico notoriè obstrictus, vt docent Viuald. Pefant, Suar. Henriq. Regin. & alij apud Bonac. disp. 5. quæst. 7. de Sac. Pœnit. pun. 1. siue id possit ex vi ordinationis suæ, siue ex consuetudine, vel tacita Ecclesiæ concessione, siue ex eo, quod poenitens quoad ea peccata se ei subijcit, quæ clæusibus Ecclesiæ non tenetur subijcere: quæ apud citatos auctores fusiùs explicantur.

Addimus è Tol. lib. 3. cap. 13. posse quoque Episcopum vel curatum, etiam in aliena Diocesi vel parochia, subditos confitentes, audire & absolueret; quod tamen sine scandalo, aut aliorum offensione fieri debet.

SECTIO XVII.

De casuum reseruatione.

CERTVM est, & in Conc. Trid. Sess. 4. cap. 7. expressè definitum; Pontifices Max. pro suprema potestate, sibi in uniuersa Ecclesia tradita, causas aliquas criminum grauiiores suo peculiari iudicio reseruare potuisse. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique Diocesi, in auctoritatem tamen, & non in destructionem, liceat, pro illius subditos traditâ supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censuræ

annexæ

annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est divinae auctoritati, non tantum in externa politica, sed etiam coram Deo vim habere. Ex qua Concilii definitione sequitur, Sacerdotes inferiores etiam approbatos, nec licite, nec valide posse à casibus illis reservatis sine speciali facultate absolvere, præterquam in articulo mortis, ut præc. sect. dictum est.

Quæres, quinam casus summo Pontifici, quinam item Episcopis sint reservati. Resp. primò, nec venialia peccata, nec mortalia pure interna, sed sola peccata mortalia externo opere consummata reservari solent, ut docent Major, Med. Henric. Suar. & plures alii apud Laym. Tract. 6. de Sac. Pœnit. cap. 12.

Resp. 2. non convenire inter Doctores quinam casus Episcopis ex jure sint reservati: quidam enim existimant nullos casus eis esse jure reservados: alii quodcunque peccatum enorme, publicum, scandalosum, ob quod olim publica pœnitentia imposta fuisset, censent Episcopis reservatum esse, ut adulterium notorium, homicidium: alii aliter sentiunt. Tutissimum in re dubia est, ut quilibet confessarius attendat consuetudinem, & statuta Synodalia, & Episcopalia, ac reservationes speciales Diœcesis illius, in qua versatur, & administrandæ pœnitentiæ incumbit, illique in praxi se conformet, ut rectè monet Laym. supra.

Quod verò spectat ad summum Pontificem, Nav. cap. 27. num. 261. Suar. disp. 29. de pœnit. sect. 2. Tol. lib. 3. cap. 14. & communiter alii docent, nullum ab illo peccatum reservari consuevisse, nisi ratione excommunicationis, seu censura adjunctæ ita ut, si Papa ejusve Pœnitentiarius à censura illa absolvat, quilibet confessarius postea possit in conscientia foro absolvere: imò (ut observat Henric. & alii, apud eundem Laym. supra) si quis committat peccatum aliquod Papæ reservatum, sed ex ignorantia invincibilis sciat, censuram tali peccato esse annexam; sicut ignorantia illa juris eum ab excommunicatione incurrenda excusat, ut infra suo loco dicitur; sic etiam facit, ut e-

ut e-

ut eius peccatum minimè reservatum censetur.

Quod si rursus quæras, quinam sint casus illi ob annuam censuram summo Pontifici reservati? Resp. plurimos & varios esse, qui in toto jure Canonico passim legi possunt, & à Toletò fusè explicantur lib. 1. cap. 19. & seq. *Rituale Parisiense* adnotantur præsertim sequentes, qui (ibi ibidem dicitur) frequentius in his regionibus possunt accidere.

1. Exustio Templorum, nec non & Domorum prophetarum procurata; dum incendiarius est publicè denunciatus: quod etiam de effractione, & spoliatione ædium sacrarum similiter intelligi debet.

2. Simonia realis in ordinibus & beneficiis, & confidentia; dum modò sit publica.

3. Occisio, seu mutilatio membrorum, & quæcumque atrocior percussio Religiosi, vel Clerici in sacris constituti.

4. Percussio Episcopi, seu alterius Prælati.

5. Delatio armorum ad partes infidelium.

6. Falsificatio Bullarum, seu Litterarum summi Pontificis.

7. Invasio, depraedatio, occupatio, aut devastatio terrarum Romanæ Ecclesiæ.

8. Violatio interdicti ab eadem sancta Sede impositi.

Quibus additur crimen hæresis; à quo tamen in plebisque Galliarum, & aliarum Provinciarum locis solent Episcopi, sive ex consuetudine immemorabili, sive ex tacita vel expressa licentia summi Pontificis absolvere.

Observat autè Laym. l. 1. Tr. 5. part. 2. de excom. c. 6. reservationem illam à summis Pontificibus factam, non adeò strictam esse, quin ob plures causas relaxetur, & ad Episcopalem jurisdictionem devolvatur: quæ causæ in jure Canonico exprimentur, ut videre est in cap. *De cetero*, & cap. *Et noscitur*. de sent. excomm. Prima causa, est ætatis infirmitas; si nimirum impuberes in casum aliquem Papæ reservatum incidant; ii etiam post pubertatem ab Episcopo absolvi possunt, ut habetur, cap. *Pueris*, de sent. excomm.

Secun-

Secunda, est sexus infirmitas: mulieres enim in excommunicationem Papalem lapsæ ab Episcopo absolvi possunt, ut habetur cap. *Mulieres*, & cap. *Quamvis*, eod. titul. Tertia denique causa, est, quodvis legitimum impedimentum Sedem Apostolicam adeundi: qua ratione excusantur pauperes, senes, valetudinarii. Item ii, qui sui juris non sunt, aut qui ob curam administrandi familiam, gerendi officium publicum; vel ob periculum vitæ, infamiae, scandali, aut aliam similem causam impediuntur, ne Romam ad absolutionem recipiendam proficisci possint, ut toto illo titulo variis capitibus explicantur: unde concludit, quod juxta regulam communiter receptam, *casus Papalis, superveniente impedimento adeundi Papam, fit Episcopalis.*

SECTIO XVIII.

Quanam conditiones requirantur in confessario, ut debitè ministerio suo fungatur.

EX iis, quæ præc. sectionib. dicta sunt, constat tres præcipuas conditiones in Sacramenti hujus ministro requiri ad hoc, ut validè illud administrare possit; nimirum ut sit Sacerdos, ut sit ab Episcopo approbatus, utque jurisdictionem ordinariam, vel delegatam nulla reservatione, censura, aut quavis alia ratione impeditam in foro interiori habeat. Ut autem non modo validè, sed etiam licitè, ac debitè suo fungatur officio, tres adhuc conditiones ipsi necessariæ sunt; probitas scilicet, doctrina, & prudentia. De duabus primis hac sect. breviter aliquid dicemus; tertiam verò in proximè seq. explicabimus.

Atque in primis quod spectat ad probitatem, certum est, sancta non nisi sanctè esse tractanda; nec Sacramenta in statu peccati mortalis administrari posse, quin novum mortale peccatum incurrat, ut supra cap. 1. à nobis dictum

ctum est & habetur cap. *Illud*, dist. 95. & cap. *Per Isaiam* 1. quæst. 1. proindeque confessario ad Pœnitentiæ Tribunali accedenti attendendum esse, num alicujus lethalis non sibi sit conscius; & si fortè ita esse deprehendat, vel dubitet, maculam illam humili confessione, vel, si commo- non possit, urgeatque aliqua necessitas, saltem vera & perfecta contritione debet eluere: imò, quamvis nihil sit conscius sit, non ideo tamen se justificatum credet, & consultissimum illi semper erit, huic divinæ functioni aliquem cordis contriti, & humiliati affectum præmittere nec, nisi suppliciter invocato numine, in illo sacro Tribunali sedere.

Quod spectat ad doctrinam; cùm in hoc Sacramento confessarius judicis ac medici personam sustineat; certum est, ut duplici illo officio debite perfungatur, scientiam aliquam in eo requiri, proindeque Sacerdotem illum graviter peccare, qui huic ministerio sine sufficienti doctrina se ingerit, quantumvis alias fuerit ab Episcopo approbatus, ut ex communi Theologorum consensu docet Sarracenus disp. 28. sect. 2.

Urgitur confessarius suo muneri debite satisfacere possit, debet probe tenere saltem ea quæ sequuntur: 1. mirum quæ sit materia necessaria, aut sufficiens, & quæ forma hujus Sacramenti; quæ illius partes essentielles, & integrantes; qualis contritio requiratur in poenitente ad fructum hujus Sacramenti percipiendum; quæ sint conditiones in confessione servandæ; quæ peccata saltem ex genere suo sint mortalia, aut venialia; quæ circumstantiæ peccati speciem mutant, aut notabiliter aggravent; quæ peccata secum afferant aliquam restituendam obligationem, aut censuram aliquam annexam habeant; quæ quidem omnia, & alia similia tam ex antè dicta quam ex postea dicendis in hac posteriori hujus operis parte cuivis perspecta esse poterunt. Item, quæ peccata summo Pontifici, aut Episcopo sint reservata; quæ quis discere poterit ex Rituali sive Romano sive cujusque Diocesis proprio. In casibus verò difficilioribus circa censuram oblig

obligationem restitutionis, &c. debet saltem scire dubitare, ut absolutionem differat quoad usque doctiores consuluerit. Moner autem recte Bonae. disp. 7. quaest. 7. de poen. pun. 4. specialem notitiam irregularitatum, & aliarum obligationum, quae Clericos, & Beneficiatos spectant, requiri in eo confessario, qui ipsorum Clericorum, & Beneficiatorum confessionibus excipiendis incumbit.

Quaeret, aliquis an confessarius teneatur audire quolibet peccato apud se determinare, an sit veniale vel mortale. Resp. non teneri, sed satis esse, ut intelligat, peccatum esse commissum, quod ex genere suo est mortale, vel veniale, quamvis in particulari dijudicare non possit certo, an sit mortale vel veniale. Ita Suar. Nav. & alii apud Bonac. supra: quando tamen confessarius dubitat, an poenitens peccaverit mortaliter, debet illum de peccato in futurum cavendo monere, & ad id firmiter proponendum inducere, aptaque remedia ipsi suggerere: quia in eiusmodi dubiis tutior pars est eligenda.

SECTIO XIX.

Qua sit prudentia in confessario requisita.

CERTVM est ipsamet experientia teste, confessarium praeter ceteris virtutibus prudentia praesertim indigere, ad omnes ministerii sui partes debite ac fructuose obsequendas: ita ut quantavis doctrina, & pietate praeditus sit, si tamen haec virtus in eo desideretur, in gravissimos & perniciosissimos defectus aliquando incidere possit: quod libro integro super hac materia edito fuse demonstravit Val. Regin.

Haec autem prudentia primum requiritur in interrogando poenitente, quoties confessarius videt eum ex ignorantia, aut oblivione, aut inconsideratione, aut pudore, aut alia quavis de causa aliquid culpabiliter omittere, quod ad integritatem confessionis requiritur: quamvis

enim

enim per se loquendo confessarii officium non sit interrogare, sed audire confitentem; quando tamen poenitens in confessione deficit, tenetur ipsum iuuare confessarius; ne, si absolutionem conferat indisposito, simul cum ipso sacrilegij reatum incurrat. Ita Nau. cap. 5. num. 1. Regin. cap. 2. Vnde etiam cap. *Qui vult confiteri*, de poenit. dist. 6. dicitur quod *Diligens inquisitor sapienter interroget à peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecundiâ veli- cultrare.*

Interrogatio verò illa debet esse prudens; ita ut à poenitente exquirat ea, quæ habita ratione status, conditionis, ætatis, &c. probabiliter conicit eum commisisse, & quæ ratione se in illis interrogationibus gerat, ut nequæ vano aliquo respectu, aut timore aliquid necessarium omittat, neque etiam inquirendo, poenitentem doceat peccata, quæ nescit, & quæ nescire illi maximè expedit, quod in juniorum confessionibus præsertim debet attendere. Legi potest Regin. toto cap. 3. libri supra citati de poenitentia confessoris.

Requiritur etiam confessarii prudentia in iuvando poenitente ad hoc, ut veram & sufficientem de peccatis confessam contritionem concipiat, firmumque propositum de iisdem in futurum evitandis; & in expendendo poenitentis proposito, an ex vera cordis conversione procedat.

Item in erudiendo poenitente, quem mysteriorum dei, & aliarum rerum ad salutem necessariorum ignorant esse deprehendit; eoque in eliciendis fidei actibus iuvando.

Eadem prudentia confessarii similiter requiritur tranquillando poenitentis animo, si fortè scrupulis agitatum esse perspiciat; eoque per spem, & confidentiam in Deum erigendo, si timore nimio, aut aliqua desperationi tentatione depressum esse cognoscat: vel è contra.

Necessaria est quoque eadem prudentia, in remediis consiliisque aptis, & convenientibus ipsi poenitenti suggerendis, ut peccata devitare, vitamque nomine Christiana

no dig

no dignam ducere queat; nec non in salutaribus pœnitentiis, & satisfactionibus pro qualitate delictorum iungendis, & etiam restitutionibus tum honoris, & famæ, tum bonorū aliorū, si casus aliquis id exigat, præcipiendis.

Item in expendendis dispositionibus ipsius pœnitentis, num ad absolutionem recipiendam sufficientes sint; num etiam expediat diebus aliquot differre, aut omnino illi denegare.

Circa has autem dispositiones expendendas, non levis aliquando difficultas occurrit; quomodo se gerere debeat confessarius erga eos, qui sapius in eadem peccata relabuntur. Atque in primis certum est, denegandam esse absolutionem iis, qui statum peccati mortalis relinquere nolunt; quales sunt, qui nolunt inimicis reconciliari, restituere alienum, cum possint, &c. Similiter etiam iis, qui nolunt occasiones proximas peccandi relinquere, cū possint, & debeant. tales si quidem non censentur veram contritionem de peccatis commissis, aut verum propositum de iisdem in futurum non committendis habere.

Quod vero spectat ad eos, qui ex mera fragilitate in eadem peccata sæpe relabuntur, certum est, etiam præcisè loquendo, absolutionem illis dari posse toties, quoties in ipsa peccata relabuntur, dummodo cum vera de illis contritione, & firmo non amplius peccandi proposito ad pœnitentiam accedant: declaratur enim in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 2. *Pœnitentes per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad pœnitentia Tribunal confugerint, possunt liberari; Vnde S. Hier. Epist. 46. ad Rusticum, Non solum, inquit, septies, sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata condonantur: & Nav. in Manuali c. 3. loquens de personis illis, quæ sunt in proxima peccati occasione, quam tamen ob aliquam causam rationabilem relinquere non possunt (quam quidem causam, utrum talis re vera sit, serio excedere debet confessarius) dicit personas illas posse, si reciderint, absolvi, non tantum semel, bis, vel septies, sed etiam septuagies septies; dummodo veram in illis contritionem, & firmum non amplius peccandi pro-*

propositum confessarius deprehendat: quia (ut ibi observat) frequens peccati recidiva non est semper ad penitentiam necessarium; quo judicari possit penitentia seu contritione non esse veram; sed est tantummodum num maxima fragilitatis & inconstantia: neque ad recipiendam absolutionem requiritur; ut penitens non amplius in futurum peccet, sed ut amplius peccare possit.

Quamvis autem hæc ita se habeant, nihilominus confessarius prudenter attendere, non tantum, quid solute loquendo possit, sed potius quid ipsi penitenti magis conveniens & aptum: multa enim licent, quæ quando non expediunt. Debet igitur coram Deo attendere, quando considerat, num frequens usus confessionis talibus personis utiliter suaderi possit, ut earum fragilitati contratur, & voluntatis infirmitas, ac ægritudo, crebra hujus sacramenti susceptione quasi remedio sapius iterato fitur; num è contra frequens confessionis usus illis minus utilis sit, v.g. si inde sumant occasionem peccandi libentius, si potius ex consuetudine, quàm ex vero contritionis motivo, aut emendationis proposito ad penitentiam naturaliter accedant: pro ratione enim dispositionum illorum penitentes ipsos utiliter interdum poterit privare beneficio absolutionis, vel illud in aliquot dies differre, & exercitia pia, & religiosa quædam opera, & penitentia exercitia ipsis injungere: quæ omnia potius ex interioris ritus sancti illustratione, & diuturna in administratione hujus sacramenti experientia; quàm ex certis regulis aut præceptis dignosci possunt.

Denique hæc prudentia confessarii præsertim requiritur in sigillo seu secreto confessionis inviolabiliter servando, de quo sect. seq. agetur.

Huic prudentiæ jungere meritò possumus charitatem seu misericordiam, quæ in confessario maximè desideratur, ut quoslibet penitentes ad se venientes affectu paterno excipiat, illorum ignorantiam, tarditatem, duntaxat, perveraciam, & alias similes imperfectiones pati

patienter modò, sed etiam amanter sustineat, nulli labori
 parcat, nullam molestiam refugiat, ut illorum spirituale
 bonum quovis modo procuret, ac novum semper Zelum
 divinæ gloriæ salutisquæ animarum in corde suo concipi-
 at & foveat, diemquæ illum fortunatum arbitrat, in
 quo peccatoris alicujus conversioni, ac sanctificationi di-
 vina aspirante gratia cooperatus fuerit, memoret illius sum-
 mæ charitatis, qua Christus optimus pastor peccatores, &
 peccatrices quasivit, vocavit, allexit, & ad se venientes
 misericordiæ sinu excepit, fovit, amplexus est; hancquæ
 divinam vocem ineffabilis prorsus benignitatis suæ tes-
 tem in sacris Evangelii reliquit S. Matth. 11. *Venite ad me
 omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, Et dis-
 cite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

SECTIO XX,

Qua sit obligatio sigilli seu secreti in confessione servandi.

DICENDVM I. hujus sigilli, seu secreti obligatio-
 nem esse strictissimam, aded ut nunquam liceat con-
 fessario peccatum aliquod in confessione auditum etiam
 post mortem ipsius pœnitentis ullo modo revelare: quod
 certum est, ut S. Doctor in 4. dist. 21. q. 3. a. 1. q. 1. ad 1.
 sententiam contrariam erroneam appellet; & cap. *Sacer-*
dos, dist. 6. de Pœnit. & etiam cap. *Omnis utriusque* de pœ-
 nit. & remiss. depositionis pœna, & detractionis in ar-
 bitrio monasterium decernitur in hujus sigilli violato-
 rem.

Hæc autem tam stricta sigilli servandi obligatio (ut fu-
 erit probat Isamb. disp. 23. art. 1.) oritur tum ex iure natura-
 quo tenemur sub secreto nobis commissa celare; tum
 ex virtute justitiæ, quæ vetat proximi famam ledere; tum
 ex virtute religionis, quæ reverentiam sacramento Pœni-
 tentiæ debitam servare jubet; tum maxime ex ipso jure
 divino

diuino positiuo : quia (vt rectè argumentatur Gamach. *uibus*
 22. de Pœnit. eo ipso, quo Christus Dominus pœnitentem *pecca*
 obligauit ad integram omnium peccatorum suorum con- *sigilli*
 fessionem Sacerdoti faciendam, censetur etiam ipsum *Syl. &*
 cerdotem obligasse ad secretum inuiolabiliter seruand- *mer, S*
 aliàs confessio maximè odiosa fieret, nullaque ex ea *ni cau*
 retur pax, & conscientia serenitas (quæ tamen sunt pœ- *rare, n*
 pui Pœnitentiæ fructus, vt à Conc. Trid. sess. 14. c. 3. *ius vi*
 est) sed potius inquietudo mentis in ipso pœnitente, *Est*
 mor cõtinuus, ne confessarius ad declaranda peccata, *Later*
 per eius confessionem nouit, ratione aliqua inducatur, *ant sig*
 si confessarius licitè posset peccata aliqua sibi confessi *lig*
 uelare, non teneretur pœnitens ea ipsi in confessione *modo*
 clarare : cum ex institutione Christi Domini (vt supra *canqu*
 dicitur) non nisi ad confessionem secretam obligetur *aliqua*
 quæ tamen secreta non foret, si Sacerdoti peccata per *deratè*
 cognita euulgare liceret. Vnde patet tantùm abesse, *ut ill*
 obligatio sigilli, in quocunque casu seruandi, bono *delict*
 publico obstat, quin potius maximè ad illud conferat- *debet*
 ponamus enim perditum aliquem hominem molin- *extra*
 ditionem, aut simile quidpiam facinus in reipublica *peius p*
 nitiem; si credat confessarium teneri, vel posse licite *tens d*
 catum illud suum reuelare, nunquam hoc in illi con- *aliqui*
 fessione declarabit; neque enim ad id obligabitur; & *debea*
 peruersa voluntate perseverabit: vbi è contrà, si de *deber*
 fessionis sigillo inuiolabiliter seruando securus existeret *privi*
 pondus conscientia suæ in eius sinum libentius exonerat *Ga*
 ret, pijsque illius monitis, ac consilijs ab impio illo *firmem p*
 noie deterreri posset. *acquit*

Dicendum 2. hanc sigilli seruandi obligationem secundum a-
 ex quavis confessione Sacramentali, licet absolutio, licet fra-
 ex defectu potestatis in confessario, aut dispositionis men-
 pœnitente, siue ex alia quacunque causa non conferatur;
 dummodo pœnitens eo animo faciat confessionem illam
 vt peccata sua Ecclesia clauibus subijciat. Ita S. Thom. *terter*
 4. dist. 21. q. 3. a. 1. cap. 22. cui subscribunt S. Bonau. Ric. Dico
 Gabr. Sor. & alij, quos refert, & sequitur Gamach. *supra*
 Si verò confessio non fiat animo subijciendi peccata *cl*
uibus

mach. quibus Ecclesia, sed v.g. alliciendi confessorium ad aliquod
 peccatum, aut ei illudendi, ex tali confessione nulla oritur
 sigilli seruandi obligatio, vt docet Adrian. Alenf. Viuald.
 Syl. & alij, apud eundem Gamach: qui tamen rectè mo-
 mer, Sacerdotem in eo casu non debere leuiter, & sine gra-
 ui causa, ea, quæ per eiusmodi confessionem nouit, decla-
 rare, ne inde scandalū oriatur, sed adhibito prudētis alicu-
 ius viri consilio id facere, quod magis expedire videbitur.
 Est autem obseruandum in citato decreto Concilii
 Lateran. dici, *Confessorium omnino cauere debere, ne verbo,*
aut signo, aut alio quouis modo prodat peccatorem; quæ verba
 diligenter à quolibet confessario perpendenda sunt, non
 modo, ne ex verbis suis licet generatim dictis, aut quibus-
 cunque signis, vel nutibus; sed etiam, ne ex pœnitentia
 aliqua, & satisfactione pro peccatis occultis minùs confi-
 deratè imposita, alij conuicere possint, pœnitentem hoc,
 vel illud peccatū speciatim, aut generatim graue aliquod
 delictum perpessasse. Imò tanto huic confessionis sigillo
 debetur reuerentia, vt ne quidem cum ipso pœnitente
 extra confessionem loqui liceat, de peccatis, aut negotiis
 eius per solam confessionem cognitis; nisi ipsemet pœni-
 tens de iis confessorium interroget. Quòd si confessorius
 aliquid in confessione omisit, quod pœnitenti indicare
 & debet, v.g. restitutionem aliquam faciendam, id supplere
 debet, non ex abrupto, sed prudenter, ac priuatim, & peti-
 existera prius ab ipso pœnitente venia: quæ omnia fuse expli-
 cat Gamach. suprà, vbi insuper addit, nec ipsum Sacerdo-
 illum posse vti notitia, per confessionem sacramentalem
 acquisita ad suam, aut aliorum directionem, vel ad arcen-
 dum aliquod malum; si ex isto vsu, & applicatione sequa-
 tio, aut fractio sigilli, aut probabile fractiois periculum: si ta-
 tionis non nihil tale impendat, & prudenter se gerat confessa-
 rarius; ita vt omnem remoueat temerati Sacramenti suspi-
 cionem, potest tunc eandem notitiam ad pios vsus con-
 hom. tertere, præsertimque ad malum aliquod impediendum.
 u. Ric Dicendū 3. sub sigillū confessionis cadere, primò omnia,
 h. suprà singula peccata mortalia, siue pœnitentis, siue cõplicitis,
 ccata cl
 uibi

tam

tam in particulari quàm in generali; omnia etiam peccata venialia in particulari, eorumque circumstantias, quæ non nisi per confessionem cognoscuntur: item ea omnia quæ licet peccata non sint, talem nihilominus cum peccatis in confessione declaratis, connexionem habent, ut illis cognitionem, aut suspicionem ingenerare possint. Ita ex S. Thomæ, & aliorum Theologorum communis doctrina Isamb. disp. 23. art. 4. ubi adjungit, etiam defectus, sive naturales, sive acquisitos ipsius pœnitentis, quæ non aliter quàm per confessionem innotescunt, sub illius sigillum cadere; aliàs odiosa redderetur confessio, & pœnitenti probrosa, si defectus ejusmodi per illam cognitionem manifestare liceret: opera vero bona, & virtutes ipsius pœnitentis sub illius sigillum proprie non cadunt, quamvis aliunde confessarius juxta intentionem pœnitentis secretum ipsi servare teneatur.

Dicendum 4. non modò confessarium, sed etiam interpretem, si fortè pœnitens aliquem ad explicanda peccata adhibuerit; alios denique omnes, qui quocumque modo licito vel illicito, sive data opera, sive calu fortuito peccata illa cognoverunt, quæ per solam confessionem sacramentalem innotuerunt, pari obligatione sigilli servandi teneri. Ita docet S. Thom. Palud. Sor. Med. Sylv. Navar. alii apud Laym. Ratio est; quia secundum regulam juris res ad quemcunque perveniat, cum onere suo transit, & habetur cap. *Pastoralis*, de decimis: ac proinde ad quemcunque peccatorum alienorum notitia per solam confessionem perveniat, ad illos etiam servandi sigilli eadem obligatio transibit.

De consensu tamen pœnitentis potest confessarius aliqua causa rationabili, & propter ipsius pœnitentis maiorem utilitatem, peccatum illius in confessione autem alteri declarare, ut docet S. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. art. 2. & cum eo communiter Theologi, ut videre est apud Isamb. disp. 23. art. 6. qui tamen art. seq. rectè admoneo consensum illum pœnitentis debere esse plenè voluntarium, liberum, formalem, & expressum; nec sufficere tunc

ritum seu virtualem, aut interpretativum.

Quæres, an etiam pœnitens ad sigillum teneatur respectu eorum, quæ confessarius in hujus Sacramenti administratione ipsi vel dixit, vel injunxit. Communis Theologorum responsio est negans ut docet, Major Sotus, & alii apud Suar. disp. 33. sect. 4. canones siquidem sigilli obligationem præcipientes nullam pœnitentis faciunt mentionem. Quamvis autem sigillo Sacramentali non obligetur, lege tamen naturali tenetur ad secretum servandum, quando ex illius revelatione aliquod damnum in ipsum confessarium derivaretur; aut, quamvis nullum inde ipsi immineret damnum, aliquid tamen contra ejus voluntatem in illius secreti manifestatione, sine ulla rationabili causa fieret. Quod si confessarius eo impietatis delaberetur, ut in ipso Pœnitentiæ tribunali pœnitentem ad peccatum aliquod sollicitaret, tunc posset pœnitens illum ad superiores deferre; imò aliquando teneretur: si nimirum ex silentio suo plurimum aliorum ruinam sequi videret, quos ipse confessarius ad peccandum induceret.

SECTIO XXI.

In quibus casibus confessio nulla sit, & ideo iteranda.

EX ante dictis facile colligi potest, quænam ad confessionis Sacramentalis & subsequenter absolutionis validitatem necessariò requirantur, tam ex parte pœnitentis, quàm ipsius confessarii; quorum si vel unum desit, confessio illa, & absolutio irrita sit, atque adeò iteranda. Quæ quidem majoris facilitatis gratia breviter hic subiciemus.

Atque in primis ex parte pœnitentis quinque præsertim requiruntur. Primum est, ut diligentiam rationabilem, & sufficientem adhibeat in discutienda conscientia, præsertim quando ad Pœnitentiæ tribunal rariùs accedit.

K

& se

& se alicujus peccati mortalis reum esse deprehendit, aut dubitat: unde si in illa discussione ita negligens sit, ut exinde sequatur obliuio peccati alicujus mortalis, quod sibi in memoriam facile reducere potuisset, ac debuisset, tunc confessio nulla erit, & proinde iteranda.

Secundum est, ut pœnitens veram de peccatis commissis contritionem, aut saltem attritionem actualem concipiat, idque ante confessionem, aut in ipsa confessione, aut saltem ante absolutionem; prout superius à nobis explicatum est: quæ quidem actualis contritio, vel attritio, si desit, confessio irrita erit, & proinde iteranda.

Tertium est, ut firmum concipiat propositum non amplius peccata illa committendi, de quibus se accusat, idque vel actuale, vel saltem virtuale, ut supra declaratum est: quod etiam intelligi debet, quando quis de solis venialibus confitetur; si enim nullum nequidem virtuale propositum haberet pro viribus peccata illa de vitando obicem hujus Sacramenti effectui poneret: & quamvis si sola peccata venialia confessus fuisset, non teneretur eadem iterum in confessione declarare; teneretur tamen de proposito illius defectu, & indigna Sacramentalis absolutionis perceptione se denuo in Pœnitentiæ tribunalibus accusare.

Quartum est, ut pœnitens omnia peccata mortalia etiam purè interna, quæ post diligens examen memorie occurrunt, eorumque numerum & circumstantias species immutantes aut notabiliter aggravantes, quando illas tales agnoscit, vel de iis à confessario interrogatur, in confessione explicet: unde si scienter & data opera peccatum aliquod mortale omittat, aut peccatorum à se commissorum numerum, vel circumstantiam aliquam necessarium declarandam reticeat, confessio nulla erit, tenebiturque non modo peccatum illud scienter omisissum, sed & omnia alia, & singula mortalia in illa confessione explicata iterum clavibus Ecclesiæ subiicere; imò & omnes confessiones subsequentes iterare, in quibus confessionis illius sacrilegæ sibi conscius, eius defectum supplere non curaverit. si tamen eidem Sacerdoti confiteretur, & ille saltem

in genere peccatorum ipsius poenitentis sibi declaratorum recordaretur; tunc poenitenti sufficeret omissum peccatum declarare, & se de illarum confessionum defectibus accusare.

Quintum denique, ut satisfactionem rationabilem a confessario sibi inunctam ex animo acceptet, & suo tempore adimplere proponat: si enim nullam omnino satisfactionem acceptare vellet, absolutionis recipiendae capax non esset.

Ex parte autem confessarii ad validitatem hujus Sacramenti tria requiruntur, quorum si vel unum desit, Sacramentum etiam irritum erit. Primum est debita verborum forma, seu absolutionis prolatio; quod attendere maxime debent illi, qui Poenitentiae administrandae frequenter incumbunt, ut non ex quodam usu, & consuetudine, neque nimis festinanter, sed distinctè Sacramentalis absolutionis verba proferant; alias propter vel unicam syllabam omissam grave sacrilegium incurrere posset confessarius, ipsumque poenitentem licet sitè dispositum hujus Sacramenti effectu privare.

Secundum est, debita intentio actualis aut saltem virtualis, ut supra cap. i. explicatum est: hac siquidem deficiente ejus absolutio, quamvis ore prolata, nulla & irrita foret. Ideirco consultissimum est, ut Sacerdos hoc Sacramentum administraturus, prius mentem in Deum elevet, & intentionem suam pro hoc Sacramento debite omnibus poenitentibus eius tribunali adstantibus administrando dirigat; eamque quantum poterit, quoties absolutio cuique illorum conferenda erit, renovet.

Tertium denique est, legitima potestas, & jurisdictio, sive ordinaria, sive delegata cum debita Episcopi approbatione; non enim est major defectus quam potestatis, qua deficiente *nullius momenti erit absolutio*, ut loquitur Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. ac proinde irrita & nulla: quare attendere maxime debet confessarius, an potestatem sufficientem habeat, an poenitens ejus jurisdictioni subsit, an peccatum aliquod reservatum commiserit, vel censuram incurserit, à qua illū absolvere non possit; quo tamen in casu

¶

non

non statim pœnitentem à se abiicere, sed benignè ac misericorditer deberet illum monere, & excitare, ut ad superiorem recurrat: imò interdum præstaret, ut ipse confessarius ex charitate in se susciperet onus adeundi superiorem, & facultatem illum absolvendi postularet, ut si ipse pœnitens maiori animo satisfactionem injunctam adimpleret, & remedia peccatis in futurum devitanda apta, & à confessario propofita libentius amplecteretur.

SECTIO XX.

Quid sit satisfactio Sacramentalis.

SATISFACTIONIS nomine intelligitur actio illa, qua is qui alterum læsit, tantum facit, quantum satis est injuriam compensandam; vel quantum is, qui læsus, justè exigit, ut docet Bellarm. Lib. 4. de Pœ cap. 1.

Quamvis autem nullus homo (ut in priori hujus operæ parte tract. 5. & 6. dictum est) possit Deo pro peccatis satisfacere, nisi condonatio aliqua gratuita interveniat, parte ipsius Dei; supposito tamen gratiæ dono, per Christi Domini merita collato, certum est, satisfactionem, quam Deo exhiberi posse ab homine, ejusque opera quædam esse satisfactoria, ut ex infra dicendis patebit.

Est autem hæc satisfactio duplex: alia siquidem est Sacramentum fit, alia Pœnitentiæ Sacramento conjungitur, estque illius pars integrans, ut supra dictum est; quidem, quoniam non solum ex opere operantis, sed etiam ex opere operato sortitur effectum suum, ideo potior est, & majorem vim habet.

Rursus, hæc satisfactio Sacramentalis duplex distingui potest. una minus propriè dicta, quæ reperitur in satisfactione, & confessione, aliisque pœnitentis actibus, absolutionem antecedunt; per illos enim actus satisfactio aliquam Deo exhiberi docuit S. Thom. in 4. q. 16.

16. q. 1. art. 1. q. 1. ubi dicit quod, *Pœna, quam pœnitens patitur in contritione & in confessione, in partem satisfactionis cadit: quod olim etiam docuerat author libri de vera & falsa pœnit cap. 10. ubi de conf. Sacri. loquens, Multum, inquit, satisfactionis obtulit, qui erubescencia dominans, nihil eorum qua commisit, nuncio Dei donegavit.* Certè non pauci sunt, qui pudorem illum in quorundam peccatorum confessione subeundum, multis jejuniis, orationibus, & eleëmofynis vellent redimere. Hi autem actus, quatenus ab homine peccatore eliciuntur, non nisi improprie dicuntur satisfactorii; cum neque pro culpa, neque pro pœna æterna peccato nondum remisso debita, aut ulla illius parte per illos satisfiat; sed convenientius tantum disponatur pœnitens ad justificationis gratiam uberiùs, & certius in Pœnitentiæ Sacramento recipiendam.

Altera est satisfactio Sacramentalis proprie dicta, quæ consistit in piis quibusdam operibus à confessario injunctis, quibus pœnitens pro pœna temporali peccato, quoad maculam remisso, debita Deo satisfacit: quod expresse docuit Conc. Trid. sess. 6. cap. 14. ubi de satisfactione Sacramentali loquens dicit, illam Deo exhiberi, *Non quidem pro pœna æterna, qua vel Sacramenti, vobis una cum culpa remittitur; sed pro pœna temporali; qua (ut sacra littera docent) non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur.*

Hæc autem vera, & proprie dicta satisfactio vocatur, quia per illam pro pœna illa temporali peccato, quoad maculam remisso, debita verè & proprie Deo satisficit. Quod ut evidentiùs constet, duo breviter hîc explicanda sunt. Primum est, utrum remissa per absolutionem Sacramentalem peccati culpa, remaneat aliquando pœna aliqua temporalis luenda. Secundum est, utrum per aliqua bona opera in statu gratiæ facta pro pœna illa temporali satisfieri Deo possit. Vtrumque negant hæretici hujus temporis; utrumque tamen catholica veritas affirmat, quæ quoad priorè partem probatur, & simul oppositus error refellitur.

K 3;

Primò,

Primò ex scriptura 2. Reg. 12. ubi refertur, Davidi de peccato suo perfectè pœnitenti, Deum illius culpam condonasse (ut hunc locum explicat S. Ambr. in priore Davidis apolog. cap. 2.) & tamen eum temporali pœna, mortis scilicet filii, ob peccatum illud, quamvis remissum, plebè voluisse.

Secundò ex Conc. Trid. loco suprâ citato & præter seff. 14. cap. 8. ubi declarat falsum omnino esse, & à verbo *De alienum, culpam à Domino nunquam remitti, quin unquam etiam pœna condonetur.*

Tertiò ex S. August. in Psal. 50. *veritatem, inquit, dilexisti; hoc est impunita peccata eorum, etiam quibus ignoscis, non dimisisti: sic provogasti misericordiam, ut servares & veritatem.* Item ex S. Greg. lib. 9. moral. cap. 27. ubi dicit *Davidem, Punium fuisse ob peccatum præteritum quamvis remissum; quia Dominus delictum sine ulsione non deserit.*

Quarto ex iis, quæ ad probandam veritatem Purgatorii suo loco infrâ proferentur.

Secunda pars ejusdem catholicæ veritatis; nimirum quòd per bona quædam opera in statu gratiæ facta, pœna illa temporali, aut aliqua ejus parte Deo satisfieri possit, probatur.

Primò ex scriptura: Tob. 4. *Eleemofyna ab omni peccato & à morte liberat; Vbi loquitur Tobias senior de eleemofyna à filio in statu gratiæ facienda, ut ex ipso contextu patet; quam tamen dicit à peccato, id est à pœna peccati liberare.*

Secundò ex Conc. Trid. seff. 14. can. 13. ubi profertur hæc sententia in eum qui dixerit, *Pro peccatis, quoad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo factis, & patienter toleratis, vel à sacerdote injunctis, sed sponte susceptis, ut jejniis, orationibus, eleemofynis, vel aliis jam pietatis operibus.*

Tertiò ex S. Cypr. lib. 3. Epist. 10. ubi dicit, *Peccatores à Patri misericordie precibus & operibus suis satisfacere possunt.* S. Ambr. lib. 2. de Helia, & jejunio, cap. 22. ubi dicit, *Non habere plura subsidia, quibus peccata redimamus: pecuniam habere, sed redimo peccatum tuum.*

Quod verò illis, & similibus locis loquantur SS. Patres de redimendis peccatis quoad culpam jam remissis, rectè colligit Gamach. cap. 23. de satisf. Pœnit. ex eo, quòd, quamdiu homo hæret in statu peccati mortalis, nihil ad redemptionem peccati quibusvis operibus suis conferre possit. Vnde Conc. Trid. dicit Sess. 14. cap. 8. *Omnem satisfactionem, quam pro peccatis nostris exsoluimus, esse per Iesum Christum &c. in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentia; qui ex illo vim habent, &c.* ubi monet Gamach. notandas esse has voces: *Per Christum &c. in quo vivimus;* iis enim apertè significatur, satisfactionem supponere gratiæ vitam, & unionem cum Christo per ipsam gratiam sanctificantem.

Obiiciunt hæretici 1. S. Pet. 1. dici, *Nos redemptos esse, non corruptibilibus auro vel argento, sed pretioso sanguine Christi.* Vnde sequitur, sola virtute satisfactoria passionis Christi, non verò eleëmofinis, aut aliis operibus peccata nostra, aut pœnas illis debitas posse redimi.

Resp. verissimum esse, nos sola virtute meritorum Christi à peccatis, pœnisque illis debitis redemptos fuisse; quia Christus solus condignam pro nobis satisfactionem Deo Patri obtulit, & merito suæ Passionis gratias omnes promeruit, ex quibus oritur vis omnis satisfactoria, sicut & meritoria, quæ operibus nostris bonis inesse potest; unde fit, ut omnis satisfactio, quam pro peccatis nostris exoluimus, sit per Christum Iesum, & ex illo vim habeat; proindeque omnis gloriatio nostra, non in nobis, sed in ipso Christo esse debeat.

SECTIO XXIII.

Quibus operibus Deo satisfieri possit.

TRES sunt super hac quæstione Theolorum sententiæ; quidam enim existimant, virtutem satisfactoriam inesse solis operibus, quæ non sunt præcepti, sed solum consilia

confilii: alii verò solis operibus bonis pœnalibus; id est molestiam aliquam, & afflictionem inferentibus: alii de nique omnium probabilissimè asserunt, omnibus, & quibuscunque bonis operibus; a ternæ gloriæ de condigno meritoriis, ab homine justo elicitis, pro pœna temporis peccato debita satisfieri Deo posse. Ita Scot. in 4. dist. 19. quæst. 1. Gabr. ibid. art. 1. Dom. Sot. dist. 19. quæst. 2. art. 1. Dom. Sot. dist. 19. quæst. 2. art. 1. Henr. quodlibet. 8. quæst. 4. Petr. de Ledesma tract. de Sacr. Pœnit. cap. 2. 2. quibus subscribit Isamb. disp. 28. de Sacr. Pœn. art. 1. Præcipua illorum ratio hæc est, quòd opera illa, quæ sunt æternæ gloriæ de condigno meritoria, sunt etiam meritoria remotionis cujuscunque impedimenti gloriæ illius consequendæ, cum sit utriusque par ratio; pro indeque, cum pro temporali peccato debita sit quoddam impedimentum illius consecutionis, sequitur, quòd justus per opera bonæ remotionem illius impedimenti merebitur; & ex consequenti opera illa erunt pro peccatis satisfactoria. Quamquamvis verum sit, nihilominus fatendum, est, opera bona hominis iusti cæteris paribus eo magis esse satisfactoria, quòd sunt magis pœnalia, & afflictiva; quia, ut siquid jorem ex natura rei aptitudinem habent ad pœnam dimendam.

Inter opera verò satisfactoria præsertim tria enumerantur à Conc. Trid. sess. 6. cap. 14. Ieiunium scilicet, oratio, & eleemosyna: ubi per ieiunium intelligit, omnes & quæcunque corporis afflictiones voluntariè susceptas; per orationem quoscunque religionis actus interiores, aut exterioriores in Dei cultum, & honorem elicitos; per eleemosynam autem quæcunque charitatis, & misericordiæ opera erga proximum exhibita, ad miseriam, seu necessitatem ejus corporalem, aut spirituales sublevandam: & sess. 25. cap. 9. adiungit, *Tantum esse divina munificentia largitatem, ut non solum pœnis sponte à nobis pro vindicando peccato satisfactis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam flagellum à Deo inflatum, & à nobis patienter toleratum, apud Deum*

Patrem per Christum Iesum. satisfacere valeamus: circa qua flagella tamen & alia incommoda, quæ necessario patimur, observandum est, nos pro eo solum tempore satisfacere, quo illa patienter toleramus per actum positivum patientiæ, vel alterius virtutis; cum satisfactionis virtus, non tam in passione, & sufferentia, quàm in libera, & virtuosa flagellorum illorum, & incommodorum acceptatione consistat.

S E C T I O XXIV.

Quo modo se gerere debeat confessarius in imponenda satisfactione.

SUPPONIMVS; confessarium non modò posse, sed etiam debere satisfactionem aliquam pœnitenti iniungere, ut constat tum ex Conc. Lateran. cap. *Omni utriusq;*, & ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. tum etiam ex eo, quòd tenetur confessarius id præstare, quod ex eius parte ad integritatem Sacramenti requiritur; pars autem integrans Sacramenti Pœnitentiæ est satisfactio, non quæcunque, sed illa solummodo quæ ex præcepto Sacerdotis imponitur, ut ex antè dictis constat, & habetur in Catech. Rom. part. 2. cap. 5. excipitur tamen, quando pœnitens ita morti proximus est, ut nihil supersit vitæ, nisi quantum satis est ad absolutionem recipiendam: tunc enim, sicut moribundus nullam pœnitentiam implere potest, sic confessarius nullam imponere tenetur: si tamen non ita morti vicinus sit, præstat semper aliquam vel levissimam imponere, v. g. invocationem nominis Iesu, deoscultationem imaginis crucifixi, &c. Ut ea ratione Sacramentum habeat debitam integritatem, & infirmus fructum aliquem ex illa satisfactione Sacramentali percipiat.

Hoc præsupposito, ut noverit confessarius quomodo se in iniungendis pœnitentiis seu satisfactionibus gerere debeat, Conc. Trid. doctrina ipsi atentè consideranda est.

praesertim sess. 14. cap. 8. ubi dicit, *Debere Sacerdotes Debitum*
quantum Spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate crimi-
num, & poenitentium facultate, salutaris, & convenientis sa-
tisfactiones iniungere, &c.

Quae quidem Concilij verba, si attente (considerentur) perpendantur, plurimum lucis cuilibet confessario afferre poterunt, vt hac in parte officio suo ritè fungatur.

Dicit igitur in primis, *Quantum Spiritus & prudentia suggererit*; vt ostendat Ecclesiam pro iniungendis satisfactionibus in foro interiori, & secreto Poenitentiae, nullam certam regulam in particulari praescribere voluisse, sed id confessariis determinandum reliquisse; & quamuis olim plures canones poenitentiales ad vigorem Ecclesiasticae disciplinae conferuandum sanctissime ediderit, ac pro exigentia temporum locorum, & personarum variè commutauerit; illos tamen, cum iam ab aliquibus saeculis in detrimentum abierint, in usum ob iustissimas causas reuocari noluisse; sed satisfactionem quidem priuatam, & sacramentalem, confessariorum discretioni, & prudentiae commisisse, publicam autem ob publica peccata exuolendo Episcoporum arbitrio permisisse, vt constat ex variis Conc. Tr. decretis, ac praesertim ex sess. 24. c. 8. de reformatione. Vbi declarat Episcopum posse poenitentiam publicam, in aliam secretam poenitentiam commutare, quando ita magis expedire iudicauerit.

Dicit . . . *Pro qualitate criminum*; vt noverit confessarius quid potissimum attendere debeat in imponenda satisfactione, cuius mensuram, ac modum non pro libito determinare debet, sed pro qualitate criminum, in quorum dictam simul, & medelam imponitur; ideoq; peccator non modò numerum, ac speciem, sed & alias circumstantias debet perpendere, ex quibus illorum grauitas augeri, minui potest, v. g. an ex infirmitate, ignorantia, vel maiestate fuerint commissa; an ex repentino animi motu; an ex prauo aliquo, & inueterato habitu ortum ducant iuxta diuinæ iustitiae regulam, *Pro mensura delicti, sit & poenitentiae modus*

Dicit 3. & *Pœnitentium facultate*: non enim sola peccatorum grauitas aut leuitas, sed & ipforum pœnitentium facultas consideranda est; quod Rituale Romanum optimè declarauit tit. de ordine administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, ubi dicit, in iniungendis satisfactionibus, *Habendam esse rationem status, conditionis, sexus, ætatis, & item dispositionis pœnitentium, Status, v. g. sitne pœnitens clericus, an laicus, &c. Conditionis, infimæ, an eminentis, superior, an inferior, diues an pauper. Sexus: aliqua enim in sexu fragiliori tolerari vt cunque possunt, quæ in perfectiori nullam excusationem admittunt. Ætatis, est enim longè dispar ratio peccatorum, quæ in ætate puerili, & quæ in perfecta, & matura committuntur. Et dispositionis, corporis scilicet, vel animi; aliqui enim sunt imbecilles, & infirmi, quos si oneraueris, opprimes; alij contra valentes & robusti; item alij conscientia scrupulis, & dubiis inquietantur; alij passionibus acerbis exagitantur. Quæ omnia & alia similia confessario perpendenda sunt, vt (sicut loquitur Catech. Rom. sup.) *Cum iustitia, prudentia & pietate in sententia erga pœnitentes ferenda se gerat.**

Post considerationem qualitatis criminum, & facultatis pœnitentium, satisfactiones ipsæ imponendæ attendi debent, quas Concilium dicit esse debere *Salutares & conuenientes.*

Salutares quidem, id est utiles & aptas ad salutem pœnitentium: quod vt præstet confessarius, debet in illis imponendis hoc solum ob oculos habere, nimirum vt pœnitentis saluti consulat; ideoque duo extrema huic fini opposita sunt ipsi deuitanda.

Primum est, *Ne* (ut loquitur Conc. Suprà) *peccatis conuiceat, & indulgentius cum pœnitentibus agat, nè ue leuissima quadam opera pro grauissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Habent autem pra oculis, ut satisfactio, quam imponit, non sit tantum ad noua vita custodiam, & infirmitatis medicamentum sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem: hoc fiet, si (ut monet Rituale Romanum supra) confessarius, quantum poterit, Contrarias peccatis pœnitentiæ injungat; veluti*
auariæ,

avaris, eleemosynas; libidinosi, jejunia vel alias carnis afflictio-
nes; superbi, humilitatis officia; desidiosus, devotionis studiu-
tarius autem, vel serius confitentibus, vel in peccata facile reci-
dentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe, puta semel
in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, & si expediat
communicent.

Aliud quoque extremum ipsi confessario, devitandum
est, ne scilicet durum se, & rigidum ultra quam satis est
poenitenti exhibeat, illiq; acerbis nimis, & molestas po-
nitentias imponat, eo pretextu, quod conscientiam suam
exonerare velit, nihil curans, an ipse poenitens eas adim-
pleat nec ne: quod esset maxime à charitate alienum, &
fini huius Sacramenti prorsus repugnaret; unde sapien-
tissime monet Rituale Parisiense tit. de Sacram. Poenit.
confessarius satisfactione, iniuncta interroget poeniten-
tem, An possit, anne dubitet poenitentiam sibi iniunctam pro-
gere; alioquin eam immutat aut minuat. Neq; repudiandum
est axioma Io. Gerson. part. 2. operum in regul. moral. ubi
dicit, Tuius esse cum parva poenitentia, quae sponte suscipitur
& verisimiliter adimpleretur, ducere confessos ad Purgatorium
quam cum magna non implenda, precipitare in infernum. Et
te multi graves Theologi, quibus subscribit Gamachus, et
stimant, confessarium aliquando pro satisfactione poe-
niti salubriter imponere posse opera, etiam ab ipso non
debita, & praecepto implenda, v. g. ut audiat missam singu-
lis Dominicis diebus, & festivis per annum, ut per totam
quadagesimam ieiunet, &c. Observat praeterea Layman. tit.
6. de poenit. c. 15. ex S. Thoma & aliis Doctoribus, aliquid
esse causas, quarum intuitu confessarius legitime possit
satisfactionis imponendae rigorem minuere, quales sunt
magnitudo contritionis, infirmitas corporis, imbe-
cillitas animi, tubilxi aut indulgentiarum tempus aut simi-
les.

Deniq; Concilium dicit satisfactiones esse debere
venientes statui, conditioni, sexui, &c. Scilicet ut nihil
illis confessarius à poenitente nisi iuxta prudentiae regu-
lam exigat; e. g. ut filio familias non iungat eleemosy-
nary

erogandas, operariis vel debilibus personis ieiunia, mulieribus peregrinationes, valde occupatis multas preces; sed præcipuo studio confessarius cauere debet (Vt rectè monent S. Anton. Nau. & alij apud Laym, supra) ne tales imponat satisfactiones, ex quibus alij v. g. maritus, parentes, vel domestici in suspitionem peccati alicuius in confessione declarati venire possint, aut ex quibus conijciant, graue aliquod peccatum à pœnitente commissum fuisse: quod etiam habetur in Rituali Romano supra, vbi expressè prohibetur, ne vnquam pro peccatis occultis quantumuis grauibus manifesta imponatur.

SECTIO XXV.

Quæ sit obligatio pœnitentis circa pœnitentiam acceptandam, & adimplendam.

CERTVM est pœnitentem obligari ad acceptandam, & ad implendam pœnitentiam sibi rationabiliter à confessario impositam, nec posse licitè illam repudiare, & satisfactionem in Purgatorio implendam reseruare. Ita enim docet S. Thom. in 4. disp. 18. q. 1. a. 3. q. 3. & post illum Sot. Palud. Major, & alij plures, quos citat, & sequitur Suar. disp. 38. sect. 7. Ratio est; tum quia integritas Sacramenti à pœnitente seruanda id requirit; tum etiam, quia potestas ligandi, quæ Sacerdotibus à Christo Domino concessa est, in eo præsertim consistit (vt declarat Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. & can. 15.) quòd Sacerdotes ex iudiciali, quam habent potestate, ligare possint pœnitentes ad pœnam; ad quam profectò eos ligare non possent, si ad satisfactionem implendam non possent eos obligare.

Vnde sequitur, illum peccare, qui pœnitentiam rationabiliter impositam acceptare non vult, aut acceptatam implere non curat; mortaliter quidem, si pœnitentia illa sit grauis; venialiter tantum, si leuis sit: vt docet Valent. quæst. 4. de Pœnit. pu. 4. Imò Suar. supra existimat, pœnitent-

nitentia cuiuscunque ob venialia peccata imposita om-
 fionem, si contemptus absit, esse tantum venialem, ta an
bat,
solui
fam,
nibus
ment
1645
retica
 tamen confessarius nimis duram, aut difficilem poen-
 tentiam imponat, poterit poenitens ab eo postulare, 330
 illam minuat, aut mutet, cui tunc confessarius, qua-
 tum licite potest, annuere debet, vt docet Nau. cap. 20.
 n. 20. ne scilicet confessionis, & Poenitentia iugum ni-
 mis onerosum, & exosum reddatur: quod si confessarius
 nolet minuere vel mutare, poterit poenitens, antequam
 recipiat absolutionem, petita humiliter venia Sacerdo-
 tem alterum adire, ei que peccata omnia rursus confite-
 ri, & ab eo poenitentiam mitiorem, & a se facilius
 implendam acceptare, vt docet Suar. supra. Imò si poe-
 nitentiam, quam acceptauit, implere nisi cum maxima
 difficultate possit, poterit confessarius, qui etiam impo-
 suit, aut quiuis alius etiam illo inferior, audita iterum
 confessione peccatorum poenitentiam illam ex causa
 qua iusta, & rationabili mutare. Ita Syl. Henric. Suar.
 Valent. & alij, quos citat, & sequitur Laym. tract. 6. de
 Sacram. Poenit. cap. 15. qui etiam ibidem subdit, proba-
 bilem & in praxi tutam esse eorum poenitentiam, qui
 ferunt, alterum confessarium ex causa aliqua iusta poe-
 nitentiam mutare posse, etiam non audita confessione pe-
 catorum ob qua imposita fuerat: sic enim docent
 vald. Nauar. Victor. Tolet. & alij, quos ibidem citat.

Quæres, quo tempore poenitentia à confessario
 iuncta impleri debeat. Resp. cum distinctione. P
catis,
ta fat
torio
gatur
appo
tholi
cabin
 enim illius implenda tempus à confessario præfixum
 fuit, vel non: si primum, v. g. si certis diebus ieiunium
 seruandum iniunctum sit, tempore illo præfixo imple-
 dum est: si secundum, poenitens, quam primum con-
 modè poterit, satisfactionem implere tenetur. Ita Suar.
 l. cit. vbi docet, illum mortaliter peccare, qui poenite-
 tiam grauem sine vlla rationabili causa tempore valde
 diuturno, ex sola desidia aut incuria differret.

Est autem hic obiter obseruandum, damnatam
 esse à Sixto summo Pontifice in Bulla speciali de
 ta an

I N
&
pecc
qua

sa anno 1478. sententiam Petri de Osma, qui asser-
bat, non nisi peracta poenitentia confitentes debere ab-
soluti: quam quidem sententiam falsam, scandalo-
sam, & SS. Patrum decretis Apostolicisque constitutio-
nibus contrariam, & hæreticam declaravit, cuius Bullæ
mentio fit in censura Facultatis Parisiensis dato anno
1644. die 23. Iunii, in qua eandem vt temerariam, & hæ-
reticam proscripsit.

APPENDIX.

De Indulgentiis, & Purgatorio.

QVONIAM supra diximus, posse confessarium in-
jungendarum satisfactionum rigorem, minuere oc-
casione Indulgentiarum, poenaque temporales pec-
catis, quoad maculam remissis, debitas, quibus in hac vi-
ta satisfactum minime fuerit, post hanc vitam in Purga-
torio esse luendas, vt vtrumque melius & certius intelli-
gatur, Appendicem hanc de Indulgentijs, & Purgatorio
apposuimus, in qua, quid de vtroque secundum Ca-
tholicæ fidei normam sentiendum sit, breuiter expli-
cabitur.

PARAGRAPHUS I.

Quid sit, & quotuplex Indulgentia.

INDVLGENTIAE nomen, secundum communem,
& receptum Ecclesie usum, significat poenæ temporalis
peccato, quoad culpam remisso, debita condonationem,
quæ fit ab Ecclesia ex iusta aliqua, & rationabili causa per
applica-

applicationem satisfactionum Christi Domini, ut fide docet, & explicat Bellarm. Lib. 1. de Ind. cap. 1. & 2. Quod ut evidentius fiat, duo nobis hic breuiter demonstrandi sunt.

Primum est, extare in Ecclesia Theaurum quemdam vnde applicanda fidelibus indulgentia proferuntur: quod Theaurus constat in primis ex satisfactionibus ipsius Christi Domini. quarum valor, cum infinitus fuerit (ut dicitur 1. part. tract. 5, constat) quantacunque fiat illarum applicatio, Theaurus ille nunquam exhauriri potest. Constat etiam ex satisfactionibus superabundantibus Sanctorum, quorum aliquos certum est, longe plura peccata esse, quam ob peccata commissa promeriti fuerint (quod de sanctissima Virgine Deipara negare, nemo potest, & de S. Ioanne Baptista, multi que aliis pias faciunt) quibus satisfactionibus voluntarie ab illis, & ex perfecta charitate acceptatis vis quaedam inerat, non meritoria, cuius fructum in caelo percipiunt, sed etiam satisfactoria, quam licet ipsis minime necessariam (ut ponimus) aliis tamen maxime utilem, & salutarem esse Ecclesia semper agnouit, ut ex communione Sanctorum, quam in Symbolo profitemur, alii que scripturae sacrae fuse probat Isamb. tract. 1. de Indulg. disp. 1. art. 3. Gamach. disp. vnica de Indulg. cap. 2. vbi etiam ex communi Doctorum sententia variis argumentis ostenditur iustum in hac vita non solum pro suis, sed etiam pro aliorum iusti peccatis, ob charitatis vnionem, Deo satisfacere posse.

Porro has Sanctorum satisfactiones Christi Domini satisfactionibus coniungit Ecclesia non ut vllum harum defectum suppleat, cum perfectissimae sint; neque ut eorumdem valori infinito quidquam superaddat; sed tunc ut ipsius Christi virtutem in sanctis eius veneretur, tum eorum perfectam cum Christo capite vnionem, & membrorum eiusdem capitis in ytraque Ecclesia triumphantium ac militante communione demonstraret.

Secundum est, supradicti Theauri dispensationem Christi

Christo Domino Ecclesie creditam fuisse, vt habetur in extrauag. *Vnigenitus* de pœnit. & remiss. & in Concilio Trid. sess. 25. de Indulg. Et probari potest tum ex illis Christi Domini verbis; S. Matth. 16. *quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cœlis*; quibus potestas generalis & amplissima conceditur vincula quæcumque soluendi, quibus à consecutione salutis homines præpediri possint: tum etiam ex continua & vniuersali praxi Ecclesie, quæ iam inde à tempore Apostolorum, & consequentibus sæculis ad hæc vsque tempora perseuerauit. S. Paulus siquidem Indulgentiam Corinthio incestuoso pœniteni concessit ad instantiam aliorum fidelium, qui pro illo intercesserant, vt docent S. Thom. & Theodor. in comment. super cap. 2. Epist. 2. ad Corinth. Similiter Indulgentias ad postulationem martyrum, qui in carceribus ob Christi confessionem detinebantur, pœnitentibus concessas fuisse, constat ex variis testimoniis Tertull. S. Cypr. & aliorum, qui apud Bellarm. cap. 3. referuntur. De earumdem postea Indulgentiarum vsu mentio fit in Concilio Nicœno c. 11. Ancyrano can. 5. Laodiceno can. 2. & aliis passim vsque ad Gregoriū magnum, à cuius temporibus vsus indulgentiarum notior, adhuc & frequentior in vniuersa Ecclesia fuit, vt fuse ostendit idem Bellarminus supra.

Ex quibus constat, quàm falsò & temerariè hodierni hæretici Indulgentias ab Ecclesia concedi posse denegent, quorum error vel eo solo nomine præscribi deberet, quòd non alios patronos agnoscat quàm VValdenses, qui primi Indulgentias impugnarunt, vt obseruat idem Bellarm. supra apud quem fusior hæreticorum illorum refutatio, & veritatis nostræ fidei probatio videri potest.

Quæres, quis sit indulgentiarum effectus; seu à quibus pœnis per Indulgentias liberemur. Resp. per concessionem Indulgentiarum nos minimè liberari à pœnis naturalibus, quæ peccatum originale consequuntur, neque etiam à pœnis, ob delicta in foro externo siue Ecclesiastico, siue politico subeundis, sed à pœnis illis temporariis.

libus, quæ ob peccata post baptismum commissa, & quoad culpam remissa debentur in foro interiori diuina iustitiæ, seu (vt loquuntur Theologi) in foro animæ quæque vel in hac vita, vel post illam in Purgatorio luenda forent, si homo prius moreretur, quàm condignè pro illis offerret satisfactionem: ita vt per Indulgentiarum concessionem à pœnarum illarum reatu liberentur non modò coram Ecclesia, vt olim nonnulli dixerunt quos refellit S. Doctor in 4. disp. 20. q. 1. a. 3. sed etiam verè coram Deo, vt fusè ex eodem S. Doctore & aliis probat idem Bellarm, supra, & post illum Gamach. disp. vltima de Indulg. cap. 5.

Sunt autem variæ, & multiplices Indulgentiæ per varia, & multiplices concessionum forma, & concedentium voluntate. Interdum enim conceduntur Indulgentiæ aliquot dierum, vel annorum, vel quadragenarum; interdum tertia, vel quarta aut alia pars peccatorum per indulgentiam condonatur, aliquando plenaria Indulgentia conceditur; aliquando plenissima & in forma Iubilæi. Et quidem, quando conceditur Indulgentia tot dierum, vel annorum, vel quadragenarum; sensus est, per illam Indulgentiam remittitur pœnæ temporalis, pro peccatis remissis, & quæ culpam deletis, in hac vita aut in altera luenda, quantum redimeretur per pœnitentiam tot diebus, vel annis vel quadragenis secundùm antiquos Ecclesiæ canones imponi solitam, vt explicant Palud. Major, S. Anton. Sot. Suar. & alij, apud Laym. tractat. 7. de Indulg. capite 3. Similiter quando per Indulgentiam condonatur tertia, vel quarta pars peccatorum, nihil aliud significatur, quàm remitti tertiam vel, quartam partem pœnæ illius temporalis pro peccatis luenda. Plenaria verò Indulgentia totam pœnam temporalem peccato quæ ad culpam remisso debitam tollit: quod similiter facit illa, quæ dicitur plenissima, & in forma Iubilæi, nisi in quantum simulcum Indulgentia facultate aliqua conceduntur ad eligendum confessarium, quæ

à casti
tis, a
bilais
tur ap
dulgen
remiss
tas no
dere
nitent
septen
vitam
quang
rectè
tantur
cator
raret;
cile à
quasi a

Quis

SV
5.
conce
dam
thesa
ficum
mus,
in Pu
tur n
Eccle
mod

à casibus quibuslibet, & censuris absoluat, & in votis, aut irregularitatibus dispense, vt fieri solet in iubilais: quæ omnia fufius explicata & probata reperiuntur apud eundem Bellarm. supra cap. 9. vbi monet Indulgentias illas, in quibus mille & plurium annorum remissio conceditur, suspectas & à quæstuarijs confectas nonnullis videri; cum non soleant Pontifices concedere Indulgentias nisi tot annorum, quod solebant pœnitentiæ iniungi; quæ quidem non extendebantur vltra septem, aut decem, aut viginti annos, aut certè ad totam vitam, quæ vltra centum annos prorogari non solet: quanquam Tolet. lib. 6. cap. 23. Indulgentias eiusmodi rectè concedi posse contendit, si per illas intelligatur tantum pœnæ remitti, quantum redimere deberet peccator per pœnitentiã, quæ tot millibus annorum duraret; cuius quidem pœnæ reatum non est creditu difficile à multis incurri, qui (vt scriptura loquitur) *Sibiunt quasi aquam iniquitatem.*

PARAGRAPHUS II.

Quis possit concedere Indulgentias, & quamam cause ad id requirantur.

SVPPONIMVS ex Bellarm. lib. 1. de Indulg. cap. 5. & Suar. disp. 69. de Pœnit. sect. 4. Indulgentiæ concessionem respectu viuorum fieri per modum cuiusdam absolutionis, quæ annexam habet solutionem ex thesauro Ecclesiæ, vt constat ex varijs summorum Pontificum diplomatis, quæ ibidem refert Bellarm. Diximus, (respectu viuorum;) quia si quæstio sit de defunctis in Purgatorio existentibus, Indulgentiæ ipsis applicantur non per modum absolutionis, cum nullam in eos Ecclesia iurisdictionem obtineat; sed tantummodo per modum solutionis seu suffragij; sicut captiuum apud Turcas

Tarcas detentum Rex Gallia non per viam authoritatis, ut in proprio regno, sed tantum per viam solutionis, redemptionis liberate potest. Quod quis autem modo concedatur Indulgentia, siue per modum absolutionis, siue annexam habeat solutionem, siue per modum simplicis solutionis; certum est in concedente requiri Iurisdictionem in foro exteriori Ecclesie; quia sine illa neque absolutionem concedere, neque bona Ecclesie communia in eius thesauro deposita legitime dispensare potest.

Dicendum 1. summum Pontificem ex iure diuino habere plenissimam potestatem concedendi quaslibet Indulgentias omnibus & singulis Christi Domini fidelibus. Quod constat tum ex potestate illimitata à Christo Domino primario, & præ reliquis Apostolis concessa S. Petro, cui succedit summus Pontifex; S. Matth. 16. *Tibi dabo claves regni cælorum: &c. & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis, &c.* Tum etiam ex eo, quod ad conferendas Indulgentias duplex ex parte concedentis requiritur potestas; vna in eos, quibus conferuntur, altera in thesaurum Ecclesie ex quo desumuntur: vnaque autem illam potestatem in summo Pontifice plenissimam reperiri apud omnes Catholicos constat, & magis adhuc constabit ex iis quæ infra dicentur tract. 2. cap. 3. de legibus. Addit Tolet. lib. 6. cap. 25. Concilium generale similem habere potestatem concedendi quaslibet Indulgentias etiam plenarias, quod à Conc. Lateranensi factum fuisse dicit.

Dicendum 2. Episcopos etiam habere potestatem conferendi aliquas Indulgentias, ut patet ex cap. *Nostra* de pœnit. & remiss. & ex ipsius Ecclesie praxi satis constat possunt enim Episcopi conferre Indulgentias vnius anni in Dedicacione Ecclesie, & quadraginta dierum in anniversario Dedicacionis; quam vltimam Indulgentiam possunt, quodcumque ipsis libuerit, ex causa aliqua legitima concedere, ut habetur ex cap. *Cum eo*, de pœnit. & remiss.

Quærent Theologi, an Episcopi potestatem illam conferendi

ferendi Indulgentias habeant tantum ex iure humano, seu ex concessione summi Pontificis, an vero ex iure diuino; & si ex iure diuino, cur adeo restricta & limitata sit? Omnis variis Doctorum responsionibus probalissime loqui videntur ij, qui asserunt Episcopos hanc potestatem ex iure diuino habere; cum sint (vt dicit Apostolus 1. Cor. 4. *Dispensatores mysteriorum Dei*; & à Spiritu sancto regimini Ecclesie præpositi sint, Act. 20. *Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei*: qui tamen hoc regimen, & illa dispensatio subordinatur regimini, & dispensationi generali, quam summus Pontifex in vniuersam Ecclesiam obtinet, ideo penes illum est, eiusmodi potestatem in Episcopis ob causas aliquas iustas, & rationabiles extendere, vel restringere, vt docet & fuse probat Iamb. disp. 3. de Indulg. art. 1. qui ibidem ex Nau. & aliis obseruat Cardinales etiam posse concedere Indulgentias centum dierum; idque non tam à iure, quam à consuetudine, & concessione summi Pontificis.

Quod vero spectat ad Abbates, Parochos, &c. rectè docet Bellarm. lib. 1. de Indulg. cap. 11. nullos Clericos, aut Sacerdotes Episcopis inferiores ex iure posse concedere Indulgentias, sed (vt habetur cap. *Accidentibus*, de excessibus Prælatorum) solummodo ex commissione Pontificis maximi vel Episcoporum. Vbi etiam obseruat ex S. Doctore in 4. di. 20. q. 1. a. 4. q. 1. nullos propriè loquendo in Ecclesia esse, aut dici debere Prælatos, nisi solos Episcopos; cum sint integri alicuius populi Rectores, & quasi in quodam Ecclesiastico regno præsent hominibus omnium aratum, sexuum, ordinum, & conditionum; Abbates vero & Parochi sint quasi vnius familie patres: vnde, cum Indulgentiarum concessio non nisi ad Ecclesie Prælatos spectat, sequitur illam esse Episcoporum propriam, non verò aliorum, qui ipsi sunt in Ecclesia inferiores.

Dicendum 3. non solum legitimam auctoritatem, sed etiam iustam aliquam, & rationabilem causam requiri ad hoc, vt licitè, & validè Indulgentia conferantur. Ita S. Thom. S. Bona, & alii quos citat, & sequitur Bellarm. sup. cap.

cap. 12. & constat ex Extrauag. *Vnigenitus*, vbi Clemens dicit Christum Dominum Ecclesie thesaurum per Vicarios reliquisse fidelibus dispensandum *Salubriter & extrarationabilibus, & iustis causis*: & ex Conc. Constantiensi sess. vlt. vbi dicitur suspectos de hæresi interrogandos esse, an credant summum Pontificem concedere se Indulgentias *ex causa rationabili*.

Quæres, quænam causa iusta, & rationabilis esse debeat ad concedendum Indulgentias. Respon. iuxta probabiliorum Doctorum sententiam ad id requiri, modo, vt causa illa sit pia, & Deo grata, sed etiam quam habeat cum ipsa Indulgentia proportionem. S. Bonau. Rich. Major, Sor. Nau. & alij plures citat, & sequitur Bellarm. cit. cap. 12. Ad hanc proportionem duo præsertim requiruntur: primum est, vt concedatur Indulgentia ob pium aliquod finem, cuius affectio sit magis Deo honorifica, & Ecclesie utilis, quàm pœnitentialis satisfactio, quæ per Indulgentiam relaxatur: secundum est, vt ad Indulgentiam illam percipiendam opus aliquod faciendum scribatur, quod sit aptum & vtile ad finem huiusmodi consequendum: e. g. quando summus Pontifex Indulgentiam concedit ijs, qui verè pœnitentes, & confiteantur sacra Communionem refecti preces, & alia pietatis opera pro hærese extirpatione, & Christianorum pace Deo obrulerint; finis quem sibi proponit Pontifex, licet hærese extirpatione & Christianorum pax, est hæc dubiè maximè Deo honorificus, & Ecclesie proficuum opera item ad finem illum obtinendum iniuncta, id aptissima sunt, vt per se patet; & sic proportio debita peritur.

De hac verò causa, eiusque iusta proportionem percipiendi Indulgentias iudicium esse debet, & alij auctoritate rectè monet Bellarm. supra cap. 12. nec subditorum temerè de eiusmodi rebus iudicare: imò (vt docet Hamb. disp. 3. art. 4.) periculosum est, quascunque Indulgentias quibuslibet ex causis concessas parui facere.

unde ibidem observat Indulgentias illas, quæ conceduntur usui granorum benedictorum, rosariorum, piarum imaginum, & similiarum rerum, quæ minimi momenti videntur, ex causa maximè justa, ac rationabili à summis Pontificibus interdum posse concedi.

Rectè tamen observat Laym. cap. 4. de Indulg. post Nav. & alios, quòd quamvis causa sufficiens, & justa in concessione Indulgentiæ alicujus u. g. plenariæ reperiatur, fieri tamen posse, ut non omnes integram consequantur; si videlicet illorum aliqui ad maximam pro peccatis commissis temporalem pœnam subeundam obligati opus iniunctum repidè peragant: quia, quamvis causa Indulgentiæ in se justa sit, illorum tamen respectu aliquo pacto deficit ob imperfectam dispositionem; quod etiam constat ex Extravaganti 1. Bonificii 8. de pœnit. & remiss. & ex S. Bonav. in 4. dist. 20. part. 2. art. 7. quæst. 6. ubi dicit *Homines plus vel minus participare de Indulgentia, prout plus vel minus ad illius causam accedunt.*

PARAGRAPHUS III.

Quanam conditiones requirantur in eo, qui Indulgentiarum fructum percipere intendit.

PRIMA conditio est, ut sit homo baptizatus, ut ex communi & certa Theologorum sententia docet Suar. disp. 53. sect. 4. thesaurus siquidem Ecclesiæ valide dispensari non potest nisi filiis Ecclesiæ; nec absolvi possunt ab Ecclesiæ, qui eius jurisdictioni non subsunt: Nav. tamen & alii apud Laym. cap. 6. de Indulgentiis existimant probabile esse, Catechumenis tum vivis, tum defunctis Indulgentias per modum suffragii prodesse posse.

Secunda conditio est, ut is qui percipit Indulgentias,
subditus

subditus sit illius qui eas concessit: neque enim nisi subditis Indulgentiæ concedi possunt, vt habe. ur ex cap. Quod autem, & ex dictis §. præc. constat.

Tertia conditio est, vt non sit excom. nunciatio, qua maiori ligatus; hæc enim priuat hominem participatione bonorum spiritualium communium, vt supponimus ex dicendis infra suo loco.

Quarta conditio est, vt sit in statu gratiæ sanctificati eo tempore quo Indulgentiæ fructum percipit: potest quidem temporalis remissio, culpæ remissionem præsupponit, vt ex S. Thomæ & Theologorum communi sententia docet Bellarm. cap. 13. & ex ante dictis satis constat.

Verum circa hanc quartam conditionem difficultas est, an status gratiæ requiratur in suscipiente Indulgentiam, non solum quando eius fructum percipit, sed etiam cum exequitur opera ad illarum perceptionem iniuncta. Palud. S. Anton. & alii apud Bellarm. supra existimant, satis esse, vt is qui lucratur indulgentiam, sit in statu gratiæ eo tempore, quo eius fructum percipit: licet tamen, Scot. & alii apud eundem Bellarm. assensum requiri gratiæ statum etiam tunc, quando iniunctum opus perficitur; quorum sententiam Bellarminus videri esse tutiorem, & in quibusdam etiam casibus esse non certam; cum videlicet præscribitur, vt opera iniuncta in statu gratiæ fiant, quod in plurimis summorum Pontificum diplomatis præscribitur, in quibus Indulgentia conceditur iis, qui verè contriti, & confessi Ecclesiæ, quas visitauerint, ibique orauerint pro pace. Imò Bellarminus existimat id semper subintelligi, quamuis non exprimitur, quando iniunctum opus tale est, vt minus conferat ad finem, ad quem Indulgentia confertur, vt ad placandum Deum, ad impetrandam pacem, nisi sit in statu gratiæ; peccatores enim Deus non exaudit, nec opera mortua Iustitiæ eius placari aut misericordiam exorari potest: quare consultissimum est, vt, quando quis Indulgentiam percipere cupit, primùm peccata sua sacramentali confessione, vel saltem perfectæ Confessionis

tionis actu eluere curet: quæ quidem contritio ad omnia peccata non solum mortalia sed etiam venialia extendi debet, vt ad remissionem pœnarum illius debitarum Indulgentia quoque extendatur.

Quinta denique conditio est, vt is qui Indulgentiam percipere cupit, id omne perficiat, quod ad illam consequendam iniunctum fuerit: vnde si ex ignorantia, aut obliuione, aut etiam iusto aliquo impedimento partem aliquam operis iniuncti quamuis inculpabiliter omittat, effectum Indulgentiæ non consequitur, vt ex S. Thoma & aliis docet Bellarm. cap. 13. quia secundum commune Theologorum axioma, *Indulgentia tantum valent, quantum sonant.*

Quæres, vtrum, quando in Pontificiis diplomatibus habetur Indulgentiam concedi pœnitentibus vere contritis, & confessis, confessio sacramentalis necessaria sit ad eam lucrandam. Resp. secundum probabiliorem, & tutiorem sententiam, in eo qui peccati alicuius mortalis sibi conscius est, requiri actualem confessionem, quando illius mentio expressa habetur in Pontificiis litteris; nec sufficere solam contritionem, quamuis veram & perfectam, vt asserunt S. Anton. Adrian. Nau. & plures alii apud Bellarm. supra. In eo autem, qui nullius peccati mortalis conscientiam habet, actualem confessionem minime esse necessariam, vt docent idem S. Anton. Suar. & alii apud Laym. cap. 6. de Indulg.

Quod spectat ad Indulgentias, quæ defunctis fidelibus in Purgatorio existentibus applicantur, certum est, id ab Ecclesia valide, & fructuose fieri posse: fideles siquidem defuncti cum fidelibus viuentibus ita coniuncti sunt, vt vnâ cum illis Ecclesiam efficiant; proindeque si particularibus suffragiis & orationibus viuentium iuuari possunt, à fortiori poterunt per applicationem satisfactionis Christi, & sanctorum subleuari. Et hæc est communis, & certa doctrina S. Thomæ, S. Bonau. & aliorum Doctorum, quos citat Bellarm. capite 14. Quæ etiam ex communi Ecclesiæ praxi satis constat, in qua (vt ibidem refert)

L

Pascha.

Paschalis I. qui ante septingentos annos Apostolicam Sedem obtinebat, & plures alij summi Pontifices Indulgentias defunctis applicandas concesserunt.

Querunt aliqui, vtrum Indulgentiæ pro defunctis concessæ certò, ac infallibiliter illis profint. Affirmant Sot. Nau. Suar. & alij, quos citat Laym. cap. 7. de Ind. quorum sententia, licet sit probabilis, contraria tamen (quæ est S. Bonau. Rich. Duran. Cordub. Cani, & aliorum, quos citat & sequitur; Ibidem. quæ est, hunc Indulgentiarum pro defunctis effectum pendere ex liberali Dei acceptantis voluntate) probabilior videtur; cum neque ex villo scripturæ loco, neque ex vlla certa traditione constet, Deum illas satisfactiones ex Ecclesiæ thesauro depromptas, & ab eadem Ecclesia sibi oblatas pro defunctorum liberatione acceptaturum promississe; præsertim cum ipsa Ecclesia Indulgentias illas pro defunctis concedat, non per modum absolutionis, sed per modum suffragij, tanquam ipsum Deum supplicans, vt eiusmodi satisfactionem, seu solutionem pro defunctorum subleuatione misericorditer acceptare dignetur.

Quod etiam ex ipsius Ecclesiæ praxi confirmari potest, quæ post applicatam alicui defuncto in particulari penitentiam Indulgentiam, v. g. per sacrificium in altari privilegiato pro ipso oblatum, nihilominus pro eodem opere, & sacrificare non desinit; quo facto tacite declaratur, Indulgentias quamuis maximè salutares, non tamen semper infallibilem effectum pro ipsis defunctis habere, sed pendere ex diuina misericordia: quod tamen non debet fideles viuentes reddere segniores, imò potius excitare, vt maiori affectu, & charitate ipsis defunctis per orationes, aut sacrificia, aut Indulgentiarum applicationem, aut alium quæcumque modum opitulentur.

¶

PARAGR

PARAGRAPHUS IV.

Quid de Purgatorio sentiendum sit.

CATHOLICA veritas, cui firmiter adhaerendum est, docet esse Purgatorium; id est, locum quemdam, in quo tanquam in carcere post hanc vitam usque ad certum & definitum tempus detinentur, ac purgantur animæ fideles, quæ in statu quidem gratiæ, sed tamen nondum plenè à peccatis purgatæ è corporibus exierunt, ubi fidelium viuorum orationibus, & suffragijs, ac præsertim sanctissimo Missæ sacrificio possunt subleuari. Hanc veritatem olim VValdenses, Albigenes, Apostolici, & plures alij Catholicæ fidei hostes impugnarunt, ut videre est apud Bellarm. Lib. 1. de Purg. cap. 1. quibus adiunxerunt se hodierni hæretici tam Lutherani, quàm Caluinistæ, qui omnes nullum esse post hanc vitam Purgatorium contendunt, sed animas statim ut à corporibus separantur, vel in cælum euehi, vel in infernum detrudi.

Refellitur hic error, & nostræ fidei veritas probatur 1. ex scriptura: 2. Mach. 12. ubi dicitur, quòd *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis soluantur*: quæ verba, cum neque de beatis, neque de damnatis intelligi possint, sequitur, ut de quodam tertio hominum genere sint intelligenda, qui habeant adhuc aliqua vincula; à quibus post mortem solui queant; proindeque de illis, qui in Purgatorio detinentur. Hunc autem librum Machabæorum esse Canonicum (quidquid hæretici in contrarium dicant) constat non modò ex Concil. Trid. sess. 4. in decr. de Canon. script. sed etiam ex Concil. Carth. 3. (cui interfuit, ac subscripsit S. Aug.) cap. 47. item ex S. Innocentio I. Epist. 3. ad Exuperium cap. ult. & ex Gelasio I. in Concil. 70. Episcoporum, ut refertur dist. 15. cap. *Sancta Romana*, Probatum etiam ex II. 4. *Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, &c. in spiritu iudicij, & spiritu ardoris*: quem locum de pœna Purgatorij explicat

cat S. Aug. lib. 20. de ciuit. cap. 25. Item ex S. Matth. 12. vbi dicit Dominus, quædam peccata esse, quæ non remittuntur neque in hoc sæculo, neque in futuro. Vnde colligunt SS. Patres, quædam peccata remitti in futuro sæculo, id est, post hanc vitam, per orationes, & suffragia Ecclesiarum. Ita S. Aug. lib. 21. de ciuit. cap. 24. & lib. 6. in Iulianum c. 5. S. Greg. lib. 4. Dialog, c. 39. & S. Bern. Hom. 66. in Cant.

Probatur 2. ex variis Conciliis, in quibus præscribitur, vt orationes & suffragia pro defunctis fidelibus offerantur: vt in Concil. Carthag. 3. cap. 29. Bracaren. 1. c. 39. & Aurelian. 2. cap. 14. vnde sequitur, aliquos fideles defunctos in tali loco esse, vbi orationibus & suffragiis viuientium iuuari possint, proindeque esse in Purgatorio.

Probatur 3. ex SS. Patribus, qui Purgatorium apertissime afferunt, vt S. Greg. Nyss. oratione pro mortuis circa medium, vbi de iusto ex hac vita excedente loquens dicit, quod non poterit à corpore egressus diuinitati participare, nisi maculas animo immixtas Purgatorius ignis absterget: & S. Aug. lib. 21. de ciuit. c. 24. loquens de iusto qui cum leuibus peccatis decedunt, Tales (inquit) consistante Iudicij diem per penas temporales, quas eorum spiritus patiuntur, purgatos, æternis supplicijs non tradendos. Item ex alijs SS. Patribus, qui pro fidelibus defunctis orandum, ac Missæ sacrificium offerendum esse dixerunt, vt S. Cyrill. Hierosolym. Catech. 5. Mystag. Pro omnibus inquit, oramus, qui inter nos vitæ sancti sunt, maximum credentes esse animarum iuuamen: S. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 55. Multum, inquit, solet animas etiam post mortem sacræ hostiæ salutari adiuuare; ita vt hanc nonnunquam ipsorum defunctorum anima expetere videantur.

Porro, cum tantummodo fidelium iustorum animæ in Purgatorio detineantur, quæ ab omni peccati mortalis reatu immunes, ex hac vita decedunt, sequitur, ob duas tantum causas ibi purgari debeant, nimirum vt pro peccatis venialibus, cum quibus nondum quousque culpam remissis à corporibus exierunt, vel pro peccatis temporibus

temporalibus, quæ peccatis mortalibus, aut venialibus quoad culpam remissis debentur, pro quibus plenè non satisfecerunt.

Hæ autem animæ in Purgatorio existentes, pro peccatorum illorum expiatione grauissimas haud dubiè pœnas patiuntur; adeò vt SS. Patres doceant pœnas illas Purgatorii quibuscunque huius vitæ pœnis esse longè grauiore, vt S. Aug. in Psal. 37. S. Greg. in Psal. 3. pœnitentialem, & alij, quos citat Gamach. cap. 5. de Purgat.

Quamuis autem Doctores quidam Catholici, vt Dyon. Carth. lib. de quatuor nouissimis art. 47. & Michaël Baius lib. 2. de meritis operum c. 8. existiment, grauissimam animarum illarum pœnam in eo consistere, quòd nullam suæ salutis habeant certitudinem, sed quasi suspensæ, & dubiæ occulta quadam iudicij diuini dispositione teneantur; communis tamen Theologorum doctrina est, animas fideles in Purgatorio detentas, de salute sua æterna certas ac securas esse: tum quia (vt docet S. Thom. 22. q. 18. a. 3.) spes Theologica in illis manet, ac proinde etiam fides, ex qua certissimè scire possunt, animas in Purgatorio detentas esse saluandas; aliunde verò satis certò sciunt, se esse in Purgatorio non verò in inferno: tum ex dictamine propriæ conscientiæ; norunt enim se Deum super omnia amare, nec vllò aduersus eum odio moueri, neque etiã ab alijs animabus secum detentis, vident illum blasphemari, vt fit à reprobis in inferno, sed potiùs laudari: quæ omnia fusiùs explicata & probata habentur apud Gamach. c. 3. & vlt. de Purg. & Bellarm. lib. 2. de eod. Purgat. c. 4. qui etiam c. 7. obseruat ex Beda & alijs probatis authoribus diuersos esse in Purgatorio pœnarum gradus, disparemque animarum statum, quarum aliæ alijs longè minùs torquentur; imò earum aliqua nullum alium nisi tantummodo dilatã feclicitatis dolorem sustinent.

Quæres 1. vbinam sit Purgatorij locus? Resp. locum Purgatorij ordinariũ esse in ipsiis terræ visceribus, vt docet S. Thom. S. Bonau. Sot. & alii apud Gamach. cit. c. 5.

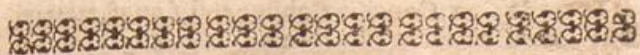
L 3 Diximus,

Diximus, ordinarium: quia interdum ex aliqua diuina dispensatione purgantur animæ in aliis quibusdam locis; vel quia in ijs peccauerunt, vel etiam ad instructionem & terrorem viuorum, vt ex S. Greg. S. Thoma, Petro Damiano, & alijs obseruat idem Gamach.

Quæres 2. quanto tempore animæ in Purgatorio detineri debeant? Resp. id ab eo solo cognosci, cuius iudicio iusto illic detinentur; certum nihilominus esse, aliquas illic animas pluribus annis, imò etiam sæculis detineri; cum Ecclesia probet consuetudinem illam anniuersaria celebrandi pro aliquibus defunctis, etiam si consueuerint illos ante ducentos, vel etiam plures annos ex hac vita migrasse; quod minimè probaret, si tamdiu eas illic detineri posse, certum esset.

Quæres 3. an animæ ex Purgatorio aliquando egredi possint, & hominibus appareant. Resp. non modo ex Purgatorio, sed & ex ipso inferno, imò etiam ex limbo animas, Deo ita volente, egredi posse, & de factis interdum egressas fuisse, aliisque viuentibus apparuisse, vt docet S. Aug. lib. de cura pro mortuis agenda cap. 16. & id ipsum variis exemplis, & historiis ex præstantissimis & fide dignissimis authoribus probat Bellar. cit. lib. 3. cap. 8.

CAPVT VI.

De Sacramento Extrema vn- ctionis.

SECTIO I.

Vtrum Extrema vnctio sit Sacramentum, & quis sit eius minister.

EXTREMÆ VNCTIONIS nomine intelligimus vnctionem olei benedicti, quæ infirmo in extremis posito confertur à Sacerdote, adiunctis certis precibus. Hanc autem esse verum, & proprium nouæ legis Sacramentum, à Christo Domino institutum, negauerunt olim VValdenses, & Albigenfes, & nunc etiam negant Lutherani, & Calvinista; affirmat verò Ecclesia Catholica, & tanquam dogma fide credendum proponit: cuius quidem veritas simul, & erroris oppositi falsitas demonstratur.

Primò ex his S. Iacobi cap. 5. verbis: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei:* quibus verbis exprimuntur omnia, quæ ad Sacramenti rationem requiruntur; scilicet ritus aliquis externus, nempe olei vnctio; deinde promissio gratiæ illi adiuncta, quatenus per illum ritum peccata remitti dicuntur; ac demum institutio diuina; neque enim Apostolus adeò constanter, & absolutè gratiam illam promitteret, nisi Christus Dominus hoc ita instituisset, ac fieri præcepisset.

Secundò, ex Concilio Cabilonenſi (quod temporibus Caroli magni celebratum eſt) cap. 48. ubi dicitur: *Infirmos ſecundum beati Iacobi documentum oleo, quod ab Epifcopo benedicitur, debere à Presbyteris ungi: & paulò poſt allegatis ipſius S. Iacobi verbis ſubdit, Quod eſt parvipendendam eiufmodi medicinam, qua anima corporiſque medetur languoribus.* Item ex Concil. Florentino in decr. Eug. & Trid. ſeſſ. 14. c. 1. de Extrema vnctiõne, ubi habetur: *Hoc Sacramentum inſtitutum à Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem inſinuatum, per Iacobum autem Apoſtolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum.*

Tertiò ex SS. Patribus, qui huic ſacræ vnctiõni viam ſanctificandi & peccata remittendi tribuunt; vt S. Iohannes Chryſoſtomus lib. 3. de ſacerdotibus ubi dicit Sacerdotes non modo cum nos regenerant, ſed etiam, cum infirmos oleo unguunt, indulgere peccata; quod ex citatis S. Iacobi verbis confirmat: & S. Auguſtinus ſerm. 215. de tempore in quo dicitur Superueniente infirmitate ægrotum accipere deum Chriſti Domini corpus, & exinde proprium eius commendandum eſſe, vt impleatur in eo illud, quod ſcriptum eſt: *Infirmatur quis in vobis, &c.* additque hoc eſſe ad corpus ſanitatem, & peccatorum indulgentiam aſſerenti.

Quod autem ſpectat ad miniſtrum huius Sacramenti certum eſt, ſolum Sacerdotem ritè ordinatum, poſſe Sacramentum hoc valide adminiſtrare. Ita S. Theophylactus in 4. diſt. 25. q. 2. a. 1. & alii communiter: eſtque fide, vt conſtat ex ſuprà relatis S. Iacobi verbis, *Leuat presbyteros Eccleſia;* tum ex Conc. Trid. ſup. c. 3. verba illa S. Iacobi explicans dicit, *Proprios huius Sacramenti miniſtros eſſe Eccleſia Presbyteros: quo nomine, non atate ſeniores, aut primores in populo intelliguntur, ſed aut Epifcopi, aut Sacerdotes, ab ipſis ritè ordinati.*

Quamuis autem quilibet Sacerdos Sacramentum hoc valide adminiſtrare poſſit, cum eius adminiſtratio, &

modo deprecatorio fit, vt infra dicitur non fit proprius actus iurisdictionis, vt ex communi Theologorum sententia docet Isamb. disp. 8. de Sac. Extr. vult. nullus tamen Sacerdos id licite potest, nisi fit proprius Sacerdos illius, cui hoc Sacramentum confertur; vel ab eo facultatem habeat: vnde in Clement. 1. de priuileg. prohibetur religiosi Sacerdotibus sub pena excommunicationis sedis Apostolicæ reseruata, & ipso facto incurrendæ, ne hoc Sacramentum laicis, aut Clericis administrent sine licentia proprii Sacerdotis, vt refert Laym. cap. 6. de Extr. vnt.

Excipiunt tamen Doctores casum necessitatis; quando scilicet à proprio Sacerdote Sacramentum illud recipi non potest: v. g. si absit, nec ab illo licentia possit obtineri; tunc enim quilibet Sacerdos etiam religiosus potest valide, ac licite Sacramentum illud moribundo administrare, nec vllam ideo incurrit excommunicationem, vt docent S. Anton. Syl. Caiet. Henriq. & alii apud Laym. supra.

Querunt aliqui occasione illorum verborum S. Iacobi: *Inducat Presbyteros Ecclesia*, vtrum huius Sacramenti minister debeat esse vnus, an plures. Resp. 1. vnum sufficere, vt constat tum ex cap. *Quasiuit* extra de verborum significatione, tum ex communi Ecclesiæ praxi, quæ non nisi vnum Sacerdotem ad Sacramentum hoc administrandam adhibere solet. Resp. 2. plures Sacerdotes posse Sacramentum hoc administrare, siue successiue; quando vnctione vna, aut altera ab aliquo Sacerdote facta, & forma simul prolata, alius reliquas vnctiones facit, & verba formæ proferit: siue coniunctim, ita vt vno Sacerdote vnam vnctionem faciente, & verba formæ proferente, alii Sacerdotes eodem tempore vnctiones reliquas faciant, ac simul verba formæ proferant: & hic modus administrationis semper quidem validus est; non tamen licitus nisi in duobus casibus. Primus est, si Sacerdos post aliquas vnctiones factas subito moriatur, aut in talem infirmitatem decidat, vt reliquas peragere non possit;

possit; tunc enim alius Sacerdos eius defectum sup-
 re debet, non repetendo quæ facta sunt, sed ea quæ
 sunt perficiendo. Secundus est, quando subest ali-
 ratio timendi, ne infirmus moriatur, priusquam vnus
 minister vñctiones omnes perficere possit: tunc enim
 adsint alij Sacerdotes, poterunt simul vnus oculos, alij
 aures, &c. perungere, ac vnusquisque illorum forma
 proferre, vñctioni illi quam peragit conuenientem. Laym.
 Suar. disp. 43. sect. 2. nu. 8. Isamb. disp. 5. de Extr. vñct.
 art. 2. & 3. & plures alij.

SECTIO II.

Que sit materia, & forma huius Sacra- menti.

DICENDVM 1. materiam remotam Extremæ
 vñctionis esse oleum oliuarum ab Episcopo benedi-
 ctum. Ac in primis quòd sit oleum oliuarum, constat ex de-
 creto Eugenij, vbi expressè dicitur, materiam huius Sacra-
 menti esse *Oleum Oliua*: & in Catech. Rom. part. 2. cap. 6.
 declaratur, olei nomine intelligi liquorem, non
 quauis pingui, & crassâ materia, sed ex olearum be-
 tantummodo expressum. Quòd autem oleum istud
 sit apta & sufficiens huius Sacramenti materia, debet
 esse ab Episcopo benedictum, docet S. Thom. in 4. dist.
 q. 1. a. 3. & constat tum ex cit. decret. Eug. & Conc. Tri-
 sess. 14. cap. 1. de Extr. vñct. tum ex ipsius Ecclesie præ-
 cepto, quæ non nisi oleum ab Episcopo benedictum in huius
 Sacramenti administratione adhibere consuevit.

Quæres an deficiente oleo benedicto, possit vrgere
 necessitate ad Sacramentum hoc administrandum ad-
 heri oleum non benedictum, vel illius loco sacrum aliud
 materia. Resp. 1. oleum benedictum, esse de necessitate huius
 Sacramenti, vt docet S. Thom. S. Bonau. Durand. & alij.

quos refert, & sequitur Isamb. disp. 2. art. 2. proindeque nec licitè, nec validè cum oleo non benedictò administrari posse; si tamen oleum benedictum non sufficeret, posset illi non benedictum in minori tamen quantitate licitè admisceri, vt intelligitur ex cap. *Quod in dubijs*, extra de consecratione Ecclesiæ. Resp. 2. controuersum esse apud Theologos, an hoc Sacramentum validè conferri possit in oleo balsamato seu chrismate, quibusdam affirmantibus, aliis verò id negantibus, quos fuse refert Laym. cap. 2. de Extr. vnct. qui rectè concludit (quid sit de vtraque illa sententia, quarum neutra expresse ab Ecclesia definita est) quantum ad praxim attinet, nunquam licitum esse Sacerdoti in Extremæ vnctionis administratione vt chrismate, eo quòd saltem id consuetudini, & praxi Ecclesiæ repugnet, quæ non nisi oleum simplex, & benedictum pro vngendis infirmis adhibere solet.

Addit quòd, quamuis, secundum ipsius Ecclesiæ praxim, oleum istud infirmorum quotannis renouari debeat, vetusque nouo accepto comburi. Si tamen Parochus oleum ab Episcopo benedictum nondum recepisset, urgente veteri benedictò ad conferendam extremam vnctionem vt licitè posset.

Dicendum 2. materiam proximam huius Sacramenti esse vnctionem, quæ fit per modum crucis, iuxta Rituale Romanum, in oculis, auribus, naribus, labijs, manibus, pedibus & renibus (quam tamen vltimam vnctionem in fœminis omittendâ esse dicit) vel in pectore loco renum, vt in Rituali Parisiensi, & in quibusdam alijs habetur. Hæc autem vnctio in partibus illis, quæ naturâ geminæ sunt, duplex fieri debet, v. g. vna super oculum dextrum, altera super sinistrum; & vnica interim forma proferri; ita vt formæ prolatio incipiat, antequam prior vnctio finiatur, nec desinat, quin posterior saltem inchoetur, vt adnotatur in eodem Rituali: vbi etiam dicitur, quòd si quis aliqua illarum partium mutilatus sit, vnctio in proxima fieri debeat cum eadem formæ prolatione.

Cùm

Cum igitur hæc ex ipsius Ecclesiæ praxi constent, quaeritur, an unctio illarum omnium partium sit de essentia huius Sacramenti, ita ut valide conferri non possit, nisi omnes illæ partes ungantur. Resp. 1. certum esse communi Theologorum consensu, ad validitatem huius Sacramenti non requiri, ut unctio fiat in modo crucis, nec etiam, ut pedes, aut renes aut pectus ungantur, nec ut fiat duplex unctio in geminis partibus iusque sensus: quamvis enim ex præcepto Ecclesiæ fieri, & seruari debeant, nec proinde (nulla urgente necessitate) omitti possint sine peccato; non sunt tamen essentia huius Sacramenti, nec ad eius validitatem requiruntur, ut docent Sot. Henric. Suar. Toler. & alii apud Laym. cit. cap. 2.

Resp. 2. controuersum esse apud Theologos, utrum ad Sacramenti huius validitatem necessarium sit, ut omnes quinque sensus corporis ungantur; an verò unctio in vno illorum sufficiat: quidam enim Doctores, ut recenset, & quibus subscribit Isamb. disp. 2. art. 5. tantummodo sensus unctioem ad Sacramenti validitatem sufficere existimant: alij verò è contrà unctioem quinque sensuum ad validitatem illam requiri affirmant. Ita S. Thom. in 4. dist. 23. q. 2. a. 3. S. Bonau. Richard. Palud. & plures alij, quos citat, & sequitur Suar. eorum sententia videtur probabilior, maxime propter auctoritatem ipsius S. Doctoris, proindeque in præsentanda.

Dicendum 3. formam huius Sacramenti hanc esse: *istam unctioem, & suam piissimam misericordiam inueniat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti, &c.* Similiter de aliis membris. Ita declaratum est in decreto & in Conc. Trid. sess. 14. cap. 1. de Extr. unct. & expressè habetur in Rituali Romano.

Sunt autem quædam obseruanda. Primum est, formam huius Sacramenti per modum deprecationis se proferendam, ut docet S. Thom. S. Bonau. & communiter alij apud Suar. supra sect. 5. quod contra

rum ex his S. Iacobi verbis. *Orent super eum, ungentes &c. & oratio fidei salvabit infirmum*: tum ex universali Ecclesiæ praxi, quæ ubique in hujus Sacramenti administratione forma deprecatoria utitur.

Secundum est, quòd, quamvis omnes particula præfata, quæ in forma hujus Sacramenti communiter proferruntur, ad ejus essentiam non pertineant, sitque probabilissimum solas has quæ sequuntur (*Per istam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*) ad illius validitatem esse necessarias, ut docet & probat Isamb. disp. 3. art. 2. debet tamen Sacerdos omnia illa verba in huius Sacramenti forma ex Ecclesiæ præscripto apposita, prout in Rituali Romano habentur, vel secundum peculiarem cujusque diocesis usum, distinctè proferre; nec aliquid ab eo in illa prolatione omitti, aut mutari sine peccato potest.

Tertium est, probabilissimum esse (quòd asserunt Henric. Med. Palud. & alii, quos citat, & sequitur Isamb. supra art. 4.) quinariam formæ hujus Sacramenti reversionem non esse de eius essentia, sed sufficere unicam: secundum quam sententiam, si infirmus jam moriturus credatur, poterit Sacerdos partes magis obvias quinque sensuum ungerere; v.g. unum oculum, aurem, narrem, labrum, & aliquam aliam partem pro sensu tactus, qui ubique diffusus est, ut genam, idque celeriter nullo facto signo crucis, & simul, ac semel hæc verba proferre, *Per istam unctionem indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti, vel quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum.*

SECTIO III.

Quinam sint huius Sacramenti effectus.

EXTRMÆ unctionis effectus duplicis sunt generis; quidam enim animam, alii corpus attingunt: quod spectat ad animam, quinque sunt præcipui effectus, quos Sacramentum hoc in ea operatur.

Primus

spectat ad animam, quinque sunt precipui effectus, quae
Sacramentum hoc in ea operatur.

Primus effectus illi cum aliis Sacramentis communis
est gratia sanctificans; ut expressè definitum est in Conc.
Trid. sess. 14. can. 2. de extrema unctioe, his verbis: *qui
quis dixerit, sacram infirmorum Vnctionem non conferre gra-
tiam, & c. anathema sit.*

Secundus, est speciale gratiae auxilium, tum ad superan-
das tentationes in articulo mortis occurrentes, tum ad
spem, & confidentiam facilius, & firmiter in Deum con-
gendam; tum etiam ad morbi, & mortis molestias cum
majori patientia tolerandas: quod expressè declarat
Conc. Trid. cap. 2. ubi dicit, quod hoc Sacramentum *de-
groti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo divina
fericordia fiduciam excitando; qua infirmus sublevatus,
morbi incommoda, ac labores levius fert; & tentationibus Di-
monis calcaneo insidiantis, facilius resistit.*

Tertius effectus, est remissio peccatorum mortalium,
quae fortè habet infirmus, quae habere se bona fide, in-
vincibiliter ignoret; quamvis enim (ut rectè oblat
Gamach. cap. 6. de Extr. unct.) Sacramentum hoc ex
maria Christi institutione secundam tantummodo do-
am, id est, gratiae sanctificantis augmentum conferat, su-
ponatque hominem à peccato mortali per Sacramentum
Poenitentiae, aut perfectam contritionem jam purgatum
nihilominus secundariò etiam primam interdum gratiam
conferre potest, & peccata mortalia delere, si forte cogi-
tio Sacramentalis nulla, & invalida fuit, & alias infirmus
se in statu peccati mortalis esse invincibiliter ignoret,
de illis saltem in genere attitutus sit, ut docent Palud. Su-
& alii apud Laym. cap. 5. de Extr. unct. & satis aperte cogi-
gitur tum ex his S. Iacobi verbis: *Si in peccatis sit, remissio
tibi ei;* tum ex istis Conc. Trid. cap. 2. *Delicta, si qua sint,
huc expianda, abstergit;* tum denique ex his formae ver-
Indulgeat tibi Dominus quidquid peccasti: quae quidem
ba sicut & alia ex Apostolo & Concilio relata, cum sint
definita ac sine ulla restrictione, de quibus eunq; peccatis
etiam mortalibus intelligi debent.

Quartus effectus, est remissio peccatorum venialium, ut à fortiori ex supra citatis Apostoli & Concilii verbis, & ex ipsa Sacramenti forma colligitur.

Quintus denique, est absterio reliquiarum peccati, ut expresse docet Conc. Trid. cit. cap. 2. quarum quidem peccati reliquiarum nomine S. Thom. in 4. dist. 23. q. 1. a. 2. q. 1. Ferrar. lib. 4. cont. Gentes cap. 73. & plures alii Theologi intelligunt animi languorem, torporem, mœrorem, tristitiam, fastidium, anxietatem, & alias similes pravas affectiones, quæ ut plurimum ex peccatis præteritis eorumque recordatione oriuntur, & varia incommoda spiritalia causant, vel etiam in extremam desperationem propellunt.

Quod verò spectat ad corpus, unus est Extremæ unctionis effectus, scilicet ipsius corporis sanitas, ut colligitur ex Apostoli verbis; *Oratio fidei salvabit infirmum*: quæ verba de corporis salute intelligenda esse docet Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. part. 15. c. 2. & post illum S. Thom. in 4. dist. 23. q. 2. a. 2. quem etiam Extremæ unctionis effectum tradit Conc. Trid. cit. cap. 2. adjecta tamen hac conditione: *ubi saluti animæ expedierit*: quo sensu citata Apostoli verba docet esse intelligenda.

Quæres, quis sit præcipuus horum effectuum, seu ob quem primariò Extrema unctio instituta sit. Resp. cum S. Doctore supra, & pluribus aliis Theologis quos citat & sequitur Suar disp. 41. lect. 1. hoc Sacramentum principaliter institutum esse, ad conferendum infirmo speciale quoddam gratiæ actualis auxilium, quo juvetur, & roboretur contra occurrentes in extremo vitæ discrimine difficultates, quibus à negotio suæ salutis strenuè procurando, & promovendo retardari potest; secundariò verò tum ad sanitatem corporis, si animæ salutem conducatur, reparandam, tum ad alios supra explicatos effectus conferendos.

S E C T I O I V .

*Quis suscipere possit, aut debeat Sacramentum Extre-
mæ unktionis, & que in eo dispositiones
requirantur.*

D I C E N D U M 1. subjectum capax hujus Sacramen-
tus sit, & propter morbum de vita periclitetur. Est con-
munitis sententia Doctorum in 4. dist. 23.

Requiritur 1. ut sit baptizatus; cum Baptismus (ut be-
betur in decr. Eug.) *sit janua vitæ spirituali*, nec sine
Sacramenta reliqua validè suscipi possint.

Requiritur 2. ut rationis usum adeptus sit cum
hujus Sacramenti effectus sit remissio peccatorum ali-
lium, & robur adversus tentationes; pueri ante usum
tionis horum effectuum capaces non sunt, ut per se
nec proinde Sacramenti illius suscipiendi: unde
c. 22. num. 13. Suar. disp. 70. sect. 1. & plures alii Theo-
rectè docent. Sacramentum Extre-
mæ unktionis conferri posse, imò & negari non debere pueris, qui
eam ætatem, & rationis discretionem pervenerunt, ut
Sacramenti Pœnitentiæ sint capaces, quamvis sanctam
charistiam nondum receperint, nec adhuc idonei ad illam
recipiendam judicentur: quod etiam in Rituali Parisiensi
fitur. de Extr. unct. præscribitur. Diximus requiri, ut
Sacramentum suscipiens, rationis usum adeptus sit, ut
usum illum adhuc retineat, sive postea in amentiam
phrenesim lapsus sit: licet enim maxime deceat, & quod
tùm fieri potest, procurandum sit, ut infirmo ministran-
dum sana mente, & in regis sensibus est; non est tamen
illi denegandum, quamvis in amentiam inciderit, au-
tionis usum amiserit, si antea illud petiit, aut saltem in-
pretative desideravit; si nimirum Christianè vixit, &
litis suæ memor fuit: quod quidem præsumendum

nisi contrarium appareat, ut docent Palud. Sylv. Henric. & plures alii apud Laym. cap. 4 de Extr. unct. & expresse declaratur in Rituali Romano, in quo etiam præscribitur, impoenitentibus, qui in manifesto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis omnino denegandum esse hoc Sacramentum.

Requiritur 3. ut non nisi infirmo de vita periclitanti conferatur Extrema unctio, ut docet S. Thom. in 4. dist. 23. q. 2. a. 2. & cum eo communiter omnes, habeturque in Conc. Trid. cap. 3. unde neque reis ultimo supplicio mox afficiendis, neque prælium in turis, aut aliis ex violentia aliqua extrinseca morituris hoc Sacramentum conferri debet, ut in præfato Rituali Romano expresse declaratur.

Observat etiam S. Doctor supra art. 4. & cum illo communiter omnes, Extremam unctioem, morbi periculo eodem durante, iterum conferri non posse; secus verò, si eodem morbo durante, infirmus novum aliquod mortis periculum incurrat: ut, si postquam inunctus fuerat, medicorum iudicio melius habere cœpit, evasitque periculum mortis, in quod nihilominus postea mutata corporis constitutione iterum recidit, ut docent Palud. Suar. & alii apud Laym.

Dicendum 2. infirmum sui compotem Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ debere recipere, priusquam Extrema unctio ipsi conferatur, si tempus & ipsius infirmi conditio, seu dispositio id permittat. Ita docet Isamb. disp. 7. art. 1. & expresse declaratur in Rituali Romano, & etiam in Catech. Rom. part. 2. cap. 6. ubi vocat hanc consuetudinem Ecclesiæ *Perpetuam*, aitque esse *servandam*; quod obligationem denotat: si tamen postea in mortale peccatum lapsus sit, aut alicujus peccati mortalis nondum confessi recordetur, debet hujus Sacramenti susceptioni Sacramentalem confessionem præmittere; aut si extrema morbi vi oppressus id non possit, debet actum contritionis aut saltem attritionis elicere, ut Sacramenti hujus virtute peccatorum remissionem percipiat, ut docet Isamb. supra, & ante illum docuerunt Suar. disp. 42. sect. 1. Nav. a. 22. nu. 12. & plures alii.

Quæres.

Quæres, an sit aliqua obligatio Extremæ unctio-
 nis suscipiendæ. Respondetur juxta doctrinam S. Thomæ in
 dist. 23, q. 1. a. 1 q. 3 ad 1. nullam esse hujus Sacramenti
 suscipiendi sub peccato mortali obligationem, si secundum
 se præcisè consideretur; licet enim utilissimum sit, ac
 liberrimum, nullam tamen nec mediæ, nec præceptivæ
 necessitatem secum invehit, ut probat Isamb. disp. 8. art. 1.
 qui tamen rectè subjungit, fieri interdum posse, ut
 quis illud non suscipiendo, mortaliter peccet; si v. g. illud
 ex contemptu omittat, vel quamvis absit contemptus
 ex neglectu illius scandalum sequatur, aut ipse infirmus
 probabile aliquod periculum salutis incurrat, quia
 alium aliud Sacramentum suscipere potest.

Non est tamen par ratio illius, cui Sacramenti hujus
 administratio ex officio incumbit; is enim (ut rectè docet
 & probat Isamb.) per se, vel per alium Sacerdotem tenetur
 hoc Sacramentum subditis suis extremè, & periculo-
 sè ægotantibus administrare; ita ut peccet mortaliter
 si cognito alicujus infirmi periculo, illi conferre sine
 justa ratione omittat, aut differat cum probabili peri-
 culo interim ægotus illo non suscepto moriatur. Ad
 hæc quod, quamvis infirmus morbo contagioso labo-
 ret, nec posset illi Sacramentum hoc nisi cum vitæ peri-
 culo administrari, si tamen proprius ejus Sacerdos aliter
 subvenire non possit, quàm Extremam unctio-
 nem conferendo, teneretur etiam cum certissimo vitæ peri-
 culo hanc illi administrare, nisi alius Sacerdos eius vicem
 suppleat. Docet nihilominus quòd, si moraliter certum
 de bona illius dispositione quoad ea, quæ salutem animæ
 respiciunt; puta quia nuperrimè Pœnitentiæ & Eucha-
 ristix Sacramenta illi administravit, tunc non tenetur

saltè sub peccato mortali Extremam un-
 ctionem illi administrare.

* *
 *

CAP.

CAPUT VII.

De Sacramento Ordinis.

SECTIO I.

Vtrum Ordo sit Sacramentum.

NOMEN Ordinis, quod ex se latissimam habet significationem, ab Ecclesia usurpatum est, ut observat Catech. Rom.) tum ad designandum Ecclesiasticæ Hierarchiæ statum, in qua reperiuntur varii ministrorum superiorum, & inferiorum gradus optimè dispositi, ad ea perficienda, quæ cultum divinum, præsertimque sanctissimum Dominici corporis sacrificium spectant: tum ad significandum ritum illum Sacrum, quo quisque ministrorum illorum solemnè, religione consecratur, ac divino cultui sacrisque altaribus mancipatur: in quo posteriori sensu de illo quaeritur utrum sit Sacramentum. Quæ quidem quaestio dupliciter intelligi potest. Primò in genere; utrum in Ecclesia sit Sacramentum Ordinis: secundò in particulari; utrum quilibet Ordinum Ecclesiasticorum sit Sacramentum. Pro cuius resolutione.

Dicendum 1. Ordinem esse Sacramentum novæ legis à Christo Domino institutum. Hanc veritatem, quæ de fide est, negaverunt olim Messaliani, ut refert Coccius tom. 2. lib. 8. art. 1. & hodie similiter negant Lutherani, & Calvinistæ, quorum error refellitur, & veritas nostræ fidei probatur.

Primò ex Apostolo 2. ad Timoth. 1. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum*: ex quo loco, ubi loquitur Apostolus de sacra Ordinatione

tionem ipsius Timothei, habetur ritus aliquis sensibilis collatio gratiæ per hunc ritum; unde sequitur veram rationem Sacramenti in sacra Ordinatione reperiri.

Secundo ex Conc. Chalced. can. 2. ubi damnantur qui pecunias pro Ordinatione suscipiunt, eò quòd gratiam Dei vendere censeantur, quæ tamen vendi nec debet nec potest: & ex Conc. Trid. sess. 23. cap. 3. his verbis: *Scriptura & testimonio, Apostolica traditione, & Patrum consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ signis exterioribus perficitur, gratiam conferri; debet nemo debet, Ordinem esse verè & propriè unum ex septem sacra-
Ecclesia Sacramentis*

Tertio ex S. Leone Epist. 87. ad Episcopos Mauritaniam cap. 1. ubi postquam dixit, Ordinem Sacerdotij non bene probatis, & exercitatis esse conferendum, subiungit: *Quis dissimulare audeat, quod in tanti Sacramenti perpetuam injuriam? si nimirum indignus ordinetur: & S. Ambrosius de dign. Sacerd. cap. 5. Quis dat Episcopalem gratiam? an homo? Respondes, sine dubio Deus: sed per hominem datus: homo imponit manus, Deus largitur gratiam.*

Dicendum 2. non modò Ordinem in genere, sed et in particulari unumquemque Ordinem Ecclesiasticum esse Sacramentum. Antequam hæc assertio probetur, ponendum est septem esse Ordines: tres qui dicuntur majores, scilicet Presbyteratum, Diaconatum, & Subdiaconatum; quatuor verò minores, nimirum Ordinem Acolytorum, Exorcistarum, Lectorum, & Ostiariorum. Quod constat ex variis Conciliis septem illos Ordines enumerantibus; ut ex Conc. Rom. sub. S. Sylv. cap. 4. Cartagin. 4. cap. 2. Florent. in decret. Eug. & Trid. sess. 23. cap. 2. ubi pressè dicitur, non solum nomina illorum Ordinum, sed etiam singulorum propria ministeria fuisse in usu ab Ecclesiæ initio. Item ex Epist. Cornelii Papæ ad Fabianum Episcopum Antiochenum, in qua totius Cleri Romani enumerationem faciens dicit, *In Ecclesia Catholica (id est Romana) Presbyteros esse quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolyths quadraginta duos, Exorcistas*

Leitores, unà cum Oſtariis, quinquaginta duos.

Hoc præſuppoſito, probatur aſſertio primò de illis omnibus Ordinibus in genere, ex eo, quòd poſtquam Conc. Trid. cap. 2. ſeptem illos Ordines enumeravit, eodemque in Eccleſia ſemper fuiſſe dixit, cap. 3. abſolute definit, Ordinem eſſe ſacramentum, abſque ulla reſtrictione ad maiores Ordines, aut minorum excluſione; unde ſequitur, ſecundùm eius mentem in omnibus, & ſingulis ordinibus, majoribus & minoribus, veram ſacramenti rationem reperiri.

Probatur 2. de ſingulis Ordinibus in particulari. De Presbyteratu quidem, tum ex Conciliis Florent. in decr. Aug. & Trid. ſup. in quibus Presbyteratus tanquam aliolum Ordinum primus, & præcipuus enumeratur, cui proinde ratio ſacramenti præ alijs competere debet; tum etiam ex SS. Patribus, qui Presbyteratum annumerant alijs ſacramentis; vel Ordinationem Presbyterorum expreſſè vocant ſacramentum, ut S. Cypr. ſerm. de ablur. pedum, S. Aug. lib. 1. cont. Donatiſt. cap. 1. & S. Leo epiſt. 81. ad Diſcoſcorum cap. 1.

De Diaconatu ſimiliter probatur, tum ex eo, quòd Conc. Trid. ſeſſ. 23. Can. 6. definivit, *Hierarchiam Eccleſia divina Ordinatione inſtitutam, conſtare ex Episcopis, Presbyteris, & miniſtris*; ubi per miniſtros ſaltem Diaconos intelligit, quorum proinde Ordinem diuinitus inſtitutum eſſe declarat: tum etiam ex ritu quem ſeruat Episcopus Diaconos ordinans, cum ſingulis illorum imponens manus dicit; *Accipe Spiritum Sanctum*; quibus verbis ſe gratiam illis conferre declarat.

Quamuis autem Durand, & Caiet. negauerint, Ordinationem Diaconi eſſe Sacramentum, monet tamen Iſamb. diſp. 2. de Ord. art. 7. ſententiam illorum, licet ante Conc. Trid. ytcunq; probabiliter defendi potuerit poſt illud tamen ſine aliqua cenſuræ nota ſuſtineri amplius non poſſe.

Dices, Diaconos fuiſſe ab Apoſtoliſ inſtitutos, Act. 6. *aque eo ſine, ytpauperum curam gererent, ynde ſequitur.*
illo.

illorum Ordinationem non esse Sacramentum, cum Christi institutione non fit.

Resp. verum esse, Diaconos ab Apostolis ordinatos esse; falsum verò Diaconatus Ordinem fuisse ab illis institutum: constat enim ex ipsius Ecclesie traditione docet & probat Isamb. supra, sacramentum Ordinis à Christo Domino in ultima cœna institutum. Quod tem dicitur, Diaconos ab Apostolis ordinatos fuisse pauperum curam gererent, id fuit quidem unum eorum officii, non verò primarium, & præcipuum, ut dicitur idem Isamb. supra art. 8. & plenius constabit ex iis, quæ singulorum Ordinum officiis infra dicentur.

De Subdiaconatu denique, & aliis minoribus Ordinibus constat, tum ex autoritate Conc. Trid. supra, etiam ex eo, quòd hæc est plurimorum Doctorum, Theologorum, quàm recentiorum sententia, ut S. Thom. 4. dist. 24. q. 2. a. 1. q. 3. S. Bonav. Rich. Scoti, Palud. Mar. Almaini, Ferrar. Eckii, & aliorum, quos citat, & Valentia quæst. 1. de Sac. Ord. pun. 4. quibus etiam scribit Isamb. disp. 2. de Ord. art. 11.

Nec obstat, quòd tres tantùm majores Ordines dicuntur sacri: non enim sic vocantur, quasi solis illis sacramenti competat; sed quia solis illis votum continentia annexum est, ut docet idem Isamb. disp. 1. de Ord.

Verum est quidem, S. Ignatium Antiochenum epistolam ad Antiochenos supra dictis Ordinibus numerare Cantores, seu Psalmistas, & laboratores, quæ functionum corpora curabant; sed (ut rectè observat Ron. Ad an. 44. prope finem.) non fuerunt hi Ordines, sed officia merè Ecclesiastica: quod aperte etiam potest ex Conc. Carth. 4. cap. 10. ubi dicitur, quòd Presbyter potest absque scientia Episcopi, sola Presbyteri non suscipere canendi officium; & ex consequenti non conferebatur per Ordinationem, seu consecrationem, sed per meram deputationem, seu communionem.

Obiicies, ex doctrina superius explicata constare, fore, plura esse sacramenta quàm septem.

Resp. quòd quamvis singuli Ordines habeant

nem sacramenti, vnum tamen in genere sacramentum simul constituunt; quod sufficit, vt Ordo dicatur vnum genericè sacramentum, quod sub diuersas species continet, vt fufius explicat Bellarm. lib. 1. de sacr. Ord. cap. 8.

Porro supradictis Ordinibus annumerari meritò debet Episcopatus, tanquam ipsius Ordinis Sacerdotalis vertex, & summitas; quod expresse declarauit Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. vbi definit *Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc ordinem Hierarchicum precipue pertinere; & postros, sicut ait Apostolus, à Spiritu Sancto, regere Ecclesiam Dei; eosque Presbyteris superiores esse; ac Sacramentum Confirmationis conferre; ministros Ecclesia ordinare; atque alia pleraque peragere ipsos posse: quarum functionum potestatem reliqui inferioris Ordinis nullam habent.* Cui veritati suffragantur SS. Patres, qui Episcopatum vocant Ordinem, vt S. Anacl. epist. 3. cap. 1. S. Caius Epist. ad Felicem Episc. & S. Ambr. lib. 3. de sacram. cap. 1. Neque solum est Ordo, sed etiam sacramentum nobilissimum, & perfectissimum: quamuis enim nonnulli Theologi olim in dubium reuocauerint, communiter tamen asserunt alij omnes, qui fuse citantur apud Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 5. & Valent. disp. 9. de sacr. Ord. quæst. 1. pu. 2. apud quem videri potest fufior probatio huius sententia, quam aded certam esse dicit Isamb. Disp. 2. de Ord. art. 3. vt contrariam tanquam erroneam profus reudiandam existimet.

Quòd verò spectat ad tonsuram Clericalem, quamuis quidam Iuris Canonici Doctores, alijs Ordinibus illam annumerandam esse arbitrentur; communis tamen, & vera Theologorum sententia est, non esse Ordinem, sed solummodo ceremoniam Ecclesiasticam; ut S. Thom. in 1. dist. 24. q. 3. art. 1. S. Bonav. ibidem, & alij communiter docent: & constat etiam ex Conc. Trid. sess. 23. de reform. cap. 6. & 10 ubi Tonsura semper ab Ordinibus expresse distinguitur: & in Catech. Rom Part. 2. cap. 7. dicitur Tonsuram tantummodo esse præparationem quam ad Ordines suscipiendos, sicut Exorcismus est præparatio ad Baptismum, & sponsalia ad Matrimonium,

Quod

Quod quamvis ita se habeat, certum est nihilominus ceremoniam illam Tonsuræ accipiendæ ab iis, qui in Clerum coopantur, & ab ipsis deferendæ, esse antiquissimam & ab ipsis Apostolis derivatam, ut videri potest, apud Baronium lib. 4. hist. Anglorum. cap. 22, & apud Baron. ad annum Christi 58. habeturque de illa speciale decretum Aniceti summi Pontificis in epist. decret. ad Episcopos Galliarum, quo prohibentur Clerici comam nutrire, iubenturque Tonsuram in summitate capitis in modum spiræ gestare; cuius rei hanc ibi rationem redditur: *Quod Clerici discreti debent à laicis in conversatione, sic etiam ab aliis in Tonsura, & in omni habitu discreti esse debent.* Quod etiam plures alii summi Pontifices, & plurima Concilia variis subinde temporibus sanxerunt, & novissimum Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. decretum illud renovatum, sicut & in pluribus aliis recentioribus Italiarum, Hispaniarum, Germaniarum, ac præsertim Galliarum nostrarum Conciliis, ut Bituricensi an. 1583. Turonensi eodem anno, Bituricensi 1584. Aquisgranensi an. 1585. Tholosano an. 1590. Burdigalensi an. 1624. &c. ex quibus apparet universam Ecclesiam in novissimis temporibus veluti conspirare voluisse, ad revocandam illam Tonsuræ Clericalis traditionem, & præsertim in communibus suffragiis denuo stabiliendam; unde etiam in quibusdam locis, non sine gravi peccato à Clericis, præsertim majoribus Ordinibus initiatis, aut beneficium aliquod Ecclesiasticum cum obtinentibus, hanc Tonsuræ deferendæ legem contempni, vel neglig. posse, ut infra in appendice peculiariter calcem huius operis fufius explicabitur.

SECTIO II.

Quæ sit materia & forma sacramenti Ordinis

QVÆSTIONIS propositæ duplex sensus esse potest. Primus, quæ sit materia, & forma sacramenti Ordinis in generali. Secundus, quæ sit specialis materia, & forma mate-

cujuscunque Ordinis in particulari. Pro cujus in utroque sensu resolutione.

Dicendum 1. materiam remotam sacramenti Ordinis in generali, esse rem illam, quæ ab Episcopo traditur illi, qui Ordinem aliquem suscipit; proximam, esse illius rei traditionem: formam denique in verbis illis consistere, quæ ab Episcopo proferuntur modo imperativo, cum expressione potestatis, quæ confertur. Ita Sor. Victor. Bellar. & plures alii, quos citat, & sequitur Bonac. disp. 8. de sacr. Ord. quæst. unica. pu 3. Constatque, tum ex Conc. Carthag. 4. & ex Florent. in decr. Eug. ubi dicitur sacramenti Ordinis materiam esse illud, per cuius traditionem confertur Ordo; formam verò esse verba ab ipso Episcopo in ejusmodi traditione prolata: tum ex iis, quæ de materia & forma singulorum Ordinum in particulari dicuntur.

Dicendum 2. materiam Ordinationis Ostiarii esse traditionem Clavium per Episcopum factam: Lectoris, traditionem Codicis, de quo ordinandi legere debent: Exorcista, traditionem libri exorcismorum; Acolyti, traditionem ceroterarii, & urceoli vacui. Formam verò esse verba cuique materiæ correspondentia, quæ ab Episcopo, dum ejusmodi instrumenta ordinandis tradit, proferuntur; quæ quidem habentur in Pontificali. Ita citati Doctores apud Bonac. supra. Et constat, tum ex præfato Conc. Carthag. 4. can. 6, 7, 8, & 9. & Florent. in decr. Eug. tum ex Catech. Rom. part. 2, cap. 7. ubi hæc omnia distinctè explicantur.

Dicendum 3. duplicem esse materiam partialem, duplicemque formam Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Prior materia partialis Subdiaconatus est traditio calicis vacui, cum patena vacua, cui partialis hæc forma respondet: *Videte, cujusmodi ministerium vobis traditur: potestatem* ejusdem materia partialis est traditio libri Epistolarum, cui respondet hæc altera partialis forma: *Accipe librorum Epistolarum, & habes potestatem legendi eas in Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis.* Similiter prior partialis materia Diaconatus est manuum Episcopi impositio.

M

que

quæ sit super ordinandum ; forma ei correspondens hinc partialis
 hæc verba : *Accipe Spiritum sanctum ad robur , ad resistendum* Episcop
dum diabolo & tentationibus ejus, in nomine Domini : posterior
 prior partialis materia est traditio libri Evangeliorum ; consecra
 ma ei respondens : *Accipe potestatem legendi Evangelia in* materia est tra
Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini ; for
 mini. Denique prior partialis materia Presbyteratus traditio est
 traditio calicis cum vino , & patenæ cum pane super caput Vasqu
 to ; forma correspondens sunt hæc verba : *Accipe potestatem* Theol
tem offerendi Sacrificium Deo, Missæ scilicet celebrandi, tam pro Ordinati
vis quam pro defunctis, in nomine Domini : posterior partialis Ep
 lis materia ejusdem est impositio manuum Episcopi super eum ab il
 Ordinandum ; partialis item forma ei respondens est Theolog
 hæc verba : *Accipe Spiritum sanctum, quorum remissionem* dination
est, remittentur eis ; & quorum retinueris, retenta erunt, nuda sen

Hæc autem doctrina circa prædictorum Ordinum authorita
 teriam , & formam desumpta est, tum ex cit. Concilio Isamb. art
 thag. & Florent, tum etiam ex Pontificali & Catechismo. Cæterum
 ubi hæc omnia fusè declarata habentur : pro cujus materia
 firmatione non requiritur alia probatio , quam ipsius curre, o
 clesie authoritas. Quamvis autem non planè contra Ord. credi
 ter Theologos, utrum Subdiaconatus, & Diaconatus materias Or
 teria, & forma sit duplex (de presbyteratu enim generati
 est ambigendi locus) quibusdam hanc, aliis illam materiam su
 quam solam, & sufficientem assignantibus ; sententiam in
 men illorum, qui duplicem illam materiam, & formam pote
 partialem in utroque illo Ordine agnoscunt , videtur traditio
 non solum probabilior, ob rationes quæ apud Isamb. art. Isamb.
 3. art. 2. & 3. videri possunt ; sed etiam in praxi tenentur præcepti,
 cum in iis, quæ ad Sacramentum validitatem spectant, ordinem
 tior semper pars amplectenda sit.

Dicendum 4. triplicem esse materiam partialem : quo
 copatus ; triplicem item formam partialem. Prima est Cle
 materia partialis, est, impositio manuum a tribus Episcopis
 pis facta super caput illius, qui in Episcopum ordinatur tunc t
 forma ei correspondens sunt hæc verba, ab illis tradita quod n
 mul prælata : *Accipe Spiritum sanctum &c.* Secunda est materia
 actigisse

... materia partialis est unctio capitis, & manuum ipsius electi in
 ... Episcopum facta per consecratorem Episcopum; forma ei
 ... correspondens sunt verba, quæ in ipsa unctioe ab Episcopo
 ... consecratore proferuntur. Tertia denique partialis mate-
 ... ria est traditio Baculi Pastoralis, anuli, & libri Evangelio-
 ... rum; forma ei respondens sunt verba, quæ in ipsa tradi-
 ... tione consecrator Episcopus profert.

Vasquezius dif. 240. cap. 5. quidem cum quibusdam ali-
 ... Theologis, quos citat, existimat, materiam Episcopalis
 ... Ordinationis consistere in sola manuum impositione à
 ... patribus Episcopis facta; formam item in solis verbis, quæ
 ... ab illis proferuntur; observatque paucos admodum
 ... Theologos scripsisse de materia, & forma Episcopalis or-
 ... dinationis: nihilominus probabilior est, & in praxi te-
 ... nenda sententia in assertione nostra explicata, ob varias
 ... auctoritates, & argumenta, quibus fuse illam propugnat
 ... art. 4. quæ apud illum videri possunt.

Cæterum ad solvendas plures difficultates, quæ circa
 ... materias illas, & formas singulorum ordinum possent oc-
 ... currere, observandum est id quod docet Bellarm. cap. 9. de
 ... Ord. credibile esse, Christum Dominum istas omnes ma-
 ... terias Ordinum instituisse, non quidem in particulari, sed
 ... generatim, præcipienoo Apostolis, & per illos Episcopis
 ... eorum successoribus, ut Ordines conferrent per traditio-
 ... nem instrumentorum illorum, quibus significaretur eo-
 ... rum potestas, & verbis conceptis eandem illam potesta-
 ... tem traditionem exprimerent: quod etiam pluribus pro-
 ... bat Isamb. art. 6. idemque art. 8. recte monet, non solum
 ... concepti, sed etiam Sacramenti necessitate requiri, ut quæ
 ... ordinem aliquem suscipiunt. (quod maxime notandum
 ... est) illius materiam ab Episcopo porrectam physicè tan-
 ... ant: quod variis argumentis probat, ac præsertim autho-
 ... ritate Clementis VIII. summi Pontificis, qui speciali di-
 ... plomate decrevit, reordinari saltem sub conditione eos,
 ... qui tunc temporis fuerant ab Episcopo Sagiensi ordinati,
 ... quod nec Episcopus ille per se ipsum tradidisset instru-
 ... menta ordinandis, nec Ordinandi physicè instrumenta il-
 ... legitime tetigissent.

M 2

SEC 3

SECTIO III.

*Quis Sacramentum Ordinis conferre, quis item
suscipere possit.*

CERTVM est ex fide, ordinarium hujus Sacramenti ministrum esse, solum Episcopum, ut constat ex Concilio Florentino, in decr. Eug. & Trid. sess. 23. cap. 4. & etiam ex perpetua Ecclesie traditione manifestum est, ut ex variis Conciliorum & SS. Patrum testimoniis probat Bellarm. cap. de Ord. sed difficultas est, utrum omnis, & quilibet Episcopus possit validè ordinare; item, utrum ex communi summi Pontificis possit aliquis alius ab Episcopo conferre Ordines. Pro cuius resolutione.

Dicendum 1. quemlibet Episcopum, etiam hæreticum aut degradatum Ordines validè conferre posse, dummodo materiam, & formam legitimam cum debita intentione adhibeat. Ita S. Thom. in dist. 25. q. 1. a. 2. S. Bonavent. art. 1. q. 2. Scot. Rich. Durand. Palud. & alii communi eandem distinctionem. Ratio est, quia potestas ordinandi pendet fundamentaliter, & essentialiter à characteris Episcopali, sicut potestas consecrandi pendet à characteris Sacerdotali; cum ipsa Ordinatio fiat per modum eadem consecrationis, character autem ille æque in Episcopis, ac in Sacerdotibus est indelebilis.

Neque obstat cap. Nullum, 9. quæst. 2. in quo variè inania dicuntur omnia, quæ gesserat Episcopus, si Ordines aliquas in aliena Diocesi, & super alienum exercens: hæc enim (ut rectè observat, & probat disp. 6. art. 1.) intelligenda sunt, non de sacra Ordinis, sed de aliis, ad Ecclesiasticam disciplinam spectantibus, unde etiam in Conc. Trid. sess. 14. cap. 2. & sess. 23. non dicitur, esse reordinandus ille, qui ab alieno Episcopo sine proprii licentia Ordines accepit; sed tantum dicitur, ut à susceptorum Ordinum executione, &

diu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

Quamvis autem valida sit Ordinatio ab Episcopo alieno, vel etiam hæretico, aut degradato facta, est tamen illicita; ut enim Episcopus non modò valide, sed etiam licite Ordines conferat, non nisi subditis suis illos conferre debet, aut alienis ex licentia proprii Episcopi; & insuper ab omni censura, & impedimento canonico debet esse immunis, concedit tamen idem Conc. sess. 23. cap. 9. ut Episcopus familiarem suum, seu domesticum, licet sibi non subditum, ordinare possit; dummodo fuerit cum eo per triennium commoratus.

Dicendum 2. ex dispensatione summi Pontificis, simplicem Sacerdotem conferre posse quatuor minores Ordines, Subdiaconatum, & Diaconatum. De minoribus constat ex eo, quòd Abbates regulares possint ex concessione summi Pontificis, Tonfuram, & quatuor minores Ordines regularibus sibi subditis conferre, ut habetur ex cap. *Quoniam*, dist. 69. & cap. *Cum contingat*, extra de pæte & qualitatibus Ordinand & etiam ex Conc. Trid. sess. 23. cap. 10. de reform. De Diaconatu & Subdiaconatu similiter constat ex privilegio per Innocentium VIII. anno Domini 1488. Abbatibus Cistercii concessio, ut quibuscunque Monachis sui Ordinis Subdiaconatum, & Diaconatum conferre possent.

De Presbyteratu verò, cum nullum extet similis privilegii exemplum, nec ulli simplici Sacerdoti, quamvis in eminentissima dignitate constituto, summus Pontifex unquam concesserit facultatem ordinandi Sacerdotes, inde merito inferitur, ejusmodi facultatem ita soli Episcopo competere, ut nullis aliis delegari, aut committi possit.

Quod autem spectat ad Episcopatum; quamvis jure communi tres Episcopi ad ordinandum, seu consecrandum Episcopum requirantur, ut habetur ex Pontificali Romano, & variis argumentis probat Isamb. disp. 6. art. 1. potest tamen summus Pontifex dispensare, ut unus Episcopus solum Episcopum ordinare solus possit; quod probari solet ex facto S. Gregorii Papæ, qui cum Augustino Episcopo

in Angliam misso dispensavit, ut, quando ibi solus est
Episcopus, solus etiam possit alios Episcopos ordinare
donec plures essent, qui cum illo Episcopalem ordinati-
onem facerent.

Dicendum 3. divino jure omnem, & solum masculinum
baptizatum, sacra Ordinationis esse cepacem. Ita S. The-
ophylactus in 4. dist. 25. q. 2. a. 1. est que de fide contra Collyridianam
& Cataphrigas hæreticos, qui mulieres sacris Ordinibus
initiabant, ut testatur S. Epiphanius hæresi 79. & probatur
ex Apostolo 1. Timoth. 2. ubi prohibet, mulierem doceri
nari in virum: & 1. Corinth. 14. jubet esse subditam, & non
permittere ei in Ecclesia loqui, vel docere: qui vero ad
Ordines promoventur, accipiunt præminentiam, & potestatem
in alios: & cap. *Nova quædam*, de poenitentia & remissione
peccatorum, mulierem sacra Ordinationis esse adeo incapabilem
ut nequidem sanctissimæ Virgini Deiparæ (quæ tamen
universis Apostolis longè dignior, & eminentior fuit)
Ordines regni cælorum tradita fuerint.

Obiicitur, ex antiquis canonibus constare, mulieres
quasdam olim ordinatas fuisse Presbyteras, Diaconissas,
& Ostitiaras, &c.

Resp. Diaconissas, & Ostitiaras non fuisse ullo Ordine
insignitas; sed tantum deputatas ad quædam officia,
munia exteriora, præsertim erga alias mulieres obedi-
entias Presbyteras verò fuisse, vel viduas longè aliis senioribus
ætatem sic dictas, ut patet ex cap. *Mulieres*, dist. 3. 2. re-
vocatas fuisse, mulieres conjugatas, quarum mariti
Presbyteratum, seu Sacerdotium promoti fuerant, & tamen
tamen in perpetua continentia cælibes permanebant, & tamen
eunt etiam illæ, quarum conjuges ad Episcopalem Ordinem
electedi fuerant, quæ tamen similiter in perpetua continen-
tia vivebant, dicebantur Episcopæ, ut patet ex Canonibus
Turon. cap. 20. & Altisiodorensi can. 21.

Dicendum 4. ut quis licet Ordines suscipiat, reprobis
primis, ut nulla læthali culpa sit inquinatus: Quis enim
loquitur Catech. Rom.) mortiferi alicujus peccati
seini initiari se curaret, vel etiam pateretur, non se, &c.

no scelere obstringeret: quare ibidem monet, ut, qui sacris
mittendi sunt, prius Pœnitentiæ Sacramento conscientiam
purgare diligenter studeant.

Præterea requiritur, ut nullo Censuræ vinculo innoda-
tus, nulla etiam irregularitate impeditus sit: quod infra
suo loco explicabitur. Item, ut legitimo tempore, & ido-
nea ætate ordinetur, habeatque alias qualitates, seu dis-
positiones jure divino, vel Ecclesiastico præscriptas.

Atque in primis, quod spectat ad tempus, prima Ton-
sura Clericalis quacunque die, & hora conferri potest, ut
habetur in Pontificali Romano. Quatuor minores Ordi-
nes, quando seorsim à majoribus conferuntur, in Domi-
nicis tantum, & festivis diebus, idque manè, ut ibidem
præscribitur: tres verò majores Ordines, non nisi in Sab-
batis quatuor temporum, & in Sabbato ante Dominicam
Resurrectionis, ut constat ex universali Ecclesiæ praxi, &
habetur cap. De eo, de temporibus Ordinatur. & cap. ult.
dist. 75. Ordinatio verò Episcopi non nisi die Dominica
fieri debet, idque ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, ut
docet S. Leo epist. 79. ad Dioscorum cap. 1. & habetur cap.
Quod die, dist. 75.

Ad legitimum tempus Ordinationis pertinet etiam ob-
servatio interstitorum; id est, ut post aliquem Ordinem
susceptum, non nisi anno elapso superior ordo conferatur:
quod non solum in majoribus Ordinibus, sed etiam in
minoribus locum habere testantur Nav. Regin. Menoch.
& alii apud Bonac. Disp. 8. de Ord. q. vn. pu. 7. potest tamen
Episcopus in illis temporum interstitiis ex causa rationa-
bili dispensare & omnes etiam minores Ordines simul, &
eodem die conferre; non verò duos majores, neque et-
iam ipsos minores simul cum aliquo minori; nisi forte ex
aliqua particulari consuetudine minores Ordines cum
Subdiaconatu eodem die conferri soleant: quam quidem
consuetudinem damnari non debere asserunt S. Anton.
Henri. Nav. & alii apud Laym. c. 8. de Ord. cum à Conc.
Trid. damnata non fuerit.

Quod verò spectat ad ætatem, Conc. Trid. sess. 23. cap. 12. de refor. decrevit, *Ut nullus in posterum ad Subdiaconatum Ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatum ante vigesimum tertium, ad Presbyteratum ante vigesimum quintum ætatis sue annum promoveatur*: quod tamen intelligendum esse de annis inchoatis, constat tum ex Bulla Pii II. quæ refert Quaranta verbo, *Ordinatio*; tum ex communi Ecclesiæ praxi. Ad Episcopatum verò requiruntur juxta veteri antiqui dispositionem triginta annorum completi, ut habetur cap. *Cum in cunctis* de Ereptione. Ad Tonfuram denique, & minores Ordines nulla in Conc. Trid. certa præscribitur ætas, sed id Episcopi judicio relinquitur; dummodo tamen servetur constitutio Bonifacii VIII. cap. *Nullus*, de reperiendis Ordinibus in 6. ubi prohibitum est, ne Clericali Tonfura infanti, id est minori septem annis (ut explicatur glossa) conferatur, Certè ex dispositionibus illis quæ ad Clericatum, aut minores Ordines Concilium exigit, quibus agetur sectæ seq. Satis aperte colligitur, secundum mentem Concilii requiri ætatem, non modò rationis, sed etiam paulò maturioris judicii capacem.

SECTIO IV.

Quenam qualitates, seu dispositiones requirantur in illis, qui ad Ordines sunt promovendi.

VT nihil nisi certum, & ab Ecclesia non modò probatum, aut prioribus sæculis usitatum; sed etiam tempore præsentis præscriptum, proindeque ab omnibus servandum proponamus, ipsius Conc. Trid. decreta paulò fusius, attexemus; ut ex iis attentè consideratis, ac perpendis, quivis intelligat, quæ sit Ecclesiæ mens, quod valeat per hoc Ordinationis sacræ negotio consilium.

Atque in primis quod spectat ad primam Tonsuram, sic de illa Conc. Sess. 23. cap. 4. de refor. loquitur; *Primam Tonsuram non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperit, & fidei rudimenta edocti non fuerint; quiq; legere, & scribere nesciant; & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non secularis iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vite genus elegerit*: quibus verbis quatuor dispositiones requirit in eo, qui Clericali militiæ cupit ascribi. Prima est, ut sacramentum Confirmationis jam receperit: quod quidem tam strictè præceptum esse docet Bonac. Disp. 8. de Ord. q. un. pu. 5. ut existimet, eum peccare mortaliter, qui Tonsura Clericali ante susceptum Confirmationis sacramentum initiatus fuerit. Secunda est, ut fidei rudimenta fuerit edoctus; id est, ut non modò catechismum memoriter didicerit (quod pueris familiare est) sed præsertim, ut ipsius doctrinæ Christianæ sensum perceperit; ita ut de præcipuis eius mysteriis interrogatus, aptè respondere possit. Tertia, ut legere ac scribere sciat. Quarta denique, ut non alicujus temporalis commodi causâ, sed solummodo, ut *Deo fidelem cultum præstet, hoc vite genus elegerit*: quæ verba maximè perpendi debent: illis siquidem declarat Ecclesia in eo, qui Tonsuram Clericalem suscepturus est, prærequiri, ut attentè consideret, quale sit illud vitæ Clericalis genus, quod amplecti cupit: neque aliena inductione, aut præcipitanter, sed spontè & præmissa matura deliberatione, adhibitoq; (quod maximè conducit) viri alicujus pii, & prudentis consilio illud eligat, non ullo humano respectu, neque beneficii alicujus captandi gratia, aut commodius vivendi spe, sed fidelis, & sinceri obsequii Deo præstandi causa unice ad id inductus; de quibus omnibus, & singulis ad primam Tonsuram initiandos seriò examinari debere, constituit S. Carolus Borromæus in Conc. 4. Mediolan. tit. de iis, quæ pertinent ad sacras Ordinationes.

De Minoribus autem Ordinibus Conc. Trid. ita edixit Sess. 23. cap. 11. de ref. *Minores Ordines iis, qui saltem linguam Latinam intelligant, per temporum interstitia (nisi aliud Episcopo expedire magis videretur) conferantur; ut eo accurratis,*

M 5

quan-

quantum sit hujus disciplina pondus, possint edoceri, ac in uno quoque munere, juxta præscriptum Episcopi se exerceant; id in ea, cui ascripti erunt, Ecclesia; nisi forte ex causa studiorum absint; atque ita de gradu in gradum ascendant; ut eis cum aetate vita meritum, & doctrina major accretur, quod & bonorum morum exemplum, & assiduum in Ecclesie ministerium, atque major erga Presbyteros, & superiores, Ordines reverentia, & crebrior, quam antea, corporis Christi Communio maximè comprobabunt. Quibus verbis sex præsertim dispositiones exigit in iis, qui ad minores Ordines promoventur. Prima est, ut saltem linguam Latinam intelligant. Secunda, ut accuratè edoceantur, quæ sit illorum Ordinum ratio, & quæ singulorum propriæ functiones. Tertia, ut alicui Ecclesie ascribantur, ibique in suscipiendi Ordinis munere iuxta Episcopi præscriptum se exerceant, antequam ad altiore gradum evehantur. Quarta, ut Presbyteris, aliisque superioribus Ecclesiasticis, & potius adhuc ratione ipsi Episcopo reverentiam, & observantiam debitam exhibeant. Quinta, ut modestia, & bonorum morum exemplo cæteris præfulgeant. Sexta denique, ut ad sacram corporis Christi Communionem frequenter accedant, adeoque, ut vitam ducant tanti sacramenti beneficii susceptione dignam. De quibus testimonium Parocho, & scholæ magistro habere debent, ut ab eodem Concilio præscribitur. Eiusd. sess. cap. 5.

Iam quod spectat ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum, Concilium in primis declarat Cap. 12. ad Ordines illos assumi debere. *Dignos duntaxat, & quorum probata vita senectus sit:* subiungit deinde cap. 13. Subdiaconos, & Diaconos Ordinandos esse habentes bonum testimonium, & in minoribus Ordinibus iam probatos, ac longioris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructioris, qui sperent, Deo auctore, se continere posse; Ecclesie, quibus ascribentur, inservient; sciantque maxime decere, si sabbatis diebus Dominicis, & solemnibus, cum altari ministraverint, aram communionem perceperint. Demum de Presbyteratu loquitur Cap. 14. *Qui piè & fideliter in ministeriis*

ad his se gesserint, & ad Presbyteratus Ordinem assumantur, bonum habeant testimonium: & hi sint, qui non modo in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesie utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverint; sed etiam ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda sacramenta, diligenti examine procedente, idonei comprobentur: atque ita pietate, ac castis moribus conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum, & vitae monita ab eis possint expectari.

Ex qua Concilii doctrina intelligitur, sex praesertim dispositiones in illis requiri, qui ad sacros illos Ordines promoveri cupiunt. Prima est, ut probata fuerit, & exemplaris eorum vita, idque testimonio fide digno constet. Secunda, ut in susceptis ordinibus debite ministraverint, & in suscipiendis ministrare, ac inservire ex animo velint, praesertim in ea Ecclesia, cui vel ratione beneficii, quod obtinent, vel ex Episcopi praescripto fuerint ascripti. Tertia, ut erga sacram Eucharistiam impense affecti illius participationem frequenter, ac saltem diebus Dominicis, ac solemnibus expetiverint. Quarta, ut tales sint, qui Deo bene juvante perpetuam, & illibatam castitatem tam corporis, quam animi servare se posse sperent. Quinta, ut probe vaneant ea, quae ad susceptorum Ordinum functiones apte, ac debite exercendas pertinent, v.g. ceremonias, cantum Ecclesiasticum, officii divini recitandi ordinem, &c. Sexta denique, ut ea scientia polleant, ii praesertim, qui ad Presbyteratum promovendi sunt, quae ipsis sufficiat, tum ad sacramenta debite administranda, tum ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem: unde manifestum est plerosque decipi, existimantes sufficere simpliciter (ut loquuntur) sacerdoti, qui neque curam animarum suscipere; neque divinum verbum praedicare, neque audiendis confessionibus, aut aliis sacramentis administrandis vacare intendit; si linguam Latinam utcumque intelligat, & ea quae ad Missam celebrandam officiumque divinum recitandum spectant, didicerit; cum tamen Consilium absolute nullos ad sacerdotium velit promoveri, nisi qui ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est

ad salutem, & administranda sacramenta idonei comprobentur. Esto enim, numquam velit sacerdos ille sacramentum ullum ministrare, aut fidei Christianæ rudimentum neminem imbuere, sicque non vereatur talentum per sacram Ordinationem acceptum in terram defodere, (de quo quid coram supremo iudice respondeat ipse videtur) certè variaz occasiones non infrequenter occurrere possunt, in quibus urgente aliqua necessitate, vel puerum, aut quemvis alium de præcipuis fidei mysteriis erudire, vel Baptismum infanti de vita periclitanti ministrare, aut absolutionem sacramentalem alicui subitanea ægritudine, aut alio repentino casu, in extremis vitæ constituto conferre tenebitur, quando nullus alius sacerdos ad vocari poterit: quid tunc ille doctrinæ fidei, & disciplinæ sacramentalis inscius, acturus est? in quas angustias redactum se deprehendet? quando dubius & anceps animi, fortassis absolutionem sacramentalem indigno, & indислоposito sacro legè impertietur, vel denegabit ei, quem absolueri debet; sicque illum manifesto æternæ salutis amittenda periculo exponet.

Porro de iis omnibus diligens examen ab Episcopo mittendum esse, decrevit Concilium; ne manus cito, minusque considerate aliis imponens, ipsorum peccata communicet. Hujus quidem examinis forma exactissima à S. Carolo Borromæo in praxim redacta videri potest in Conc. s. Mediol. ubi plurima reperientur, quæ supra relictis Concilii Trid. decretis majorem adhuc afferentia cern.

Suprà dictis dispositionibus ad sacros Ordines requisitis, addenda est adhuc una, quæ non aliis, quam ipsius Concilij verbis melius, aut efficacius exprimi potest: sic legitur Concilium. Sess. 22. cap. 2. de ref. *Cum non deceat, qui divino ministerio ascripti sunt, cum Ordinis dedecore, aut didum aliquem quæstum exercere, compertumque sit, complerisq; in locis ad sacros Ordines nullo ferè delectu admittis; qui variis artibus, ac fallaciis consingunt, se beneficiis Ecclesiasticis, aut etiam facultates idoneas obtinere: statuit sancta Synodus, ut* qui dicitur

deinceps Clericus secularis, quamvis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & aetate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet, eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Id verò beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus, neque ea resignatio admittatur, nisi constitio, quod aliunde commodè vivere possit: & aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum; eo quoque prius perspecto, patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint; atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extinguì, vel remitti nullatenus possint; donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti; vel aliunde habeant, unde vivere possint: antiquorum canonum pœnas super his innovando. Ex hoc autem Concilij decreto colligi potest, quàm graviter peccent illi, qui ficto interdum, & ementito patrimonii titulo, se Ordinibus sacris ingerunt; aut stipulationes aliquas de retrocedendo titulo illo, aut fructibus eius nunquam exigendis, contra Concilii mentem faciunt, nec verentur Spiritui sancto mentiri: qui haud dubiè maledictionem pro benedictione expectare debent, ac meritò formidare, ne tam indigna, & sacrilega tanti Sacramenti susceptio ipsis in animæ perniciem æternamque ruinam vertatur.

SECTIO V.

Quinam sint hujus Sacramenti effectus.

DICENDVM 1. per dignam cujusque Ordinis majoris, vel minoris susceptionem conferri gratiam, tum sanctificantem (quod omnibus sacramentis comune est, ut ex antè dictis constat) tum specialem, & cuiusque Ordinis propriam; id est, ius quoddam ad accipienda specialia quædam auxilia, proportionata functionibus, & officiis uniuscui-

uscujusque illorum Ordinum propriis, per quæ is, qui Ordine aliquo initiatus est, peculiari modo juvatur, & idoneus efficitur ad officia illa debite exercenda: quæ quidem auxilia, non solum tunc cum Ordo suscipitur, sed præsertim, quoties susceptus Ordo exercendus est, ipsi ordinato speciali Dei providentia conferuntur, ut fultius explicat & probat Isamb. ditp. 4 de Ord. art. 1.

Dicendum 2. per Sacramentum Ordinis imprimi characterem indelebilem, proindeque ordinationem iterum non posse: quod expresse definitum est in Conc. Trid. sess. 23. can. 4. unde, quando contingit propter quendam crimina ordinatorum interdum deponi, vel degradari, non auferitur ab eis character Ordinis, sed tantum gradus, honor, & locus Ordini debitus; ita ut quoad hunc gradum, honorem, & locum cum laicis reputentur.

Dicendum 3. per Ordinum susceptionem conferri quoddam ad sacras aliquas, & religiosas functiones cujusque Ordinis proprias legitime exercendas; cum eo præsertim sine unusquisque Ordo conferatur, ut patet tum ex verbis formæ cujusque Ordinis propriæ, tum ex aliis monitis, quæ ab Episcopo ad ipsos ordinandos dantur.

Quæres, quanam sint functiones illæ cujusque Ordinis propriæ. Resp. præcipuas has esse, prout ex Pontificali Catech. Rom. habetur.

Ostiariorum functiones propriæ sunt, templi, & sacrorum claves, ac ianuam custodire, & aditu templi arcere eos quibus ingredi veritum est: item curare, ne quis, dum sanctissimum Missæ sacrificium peragitur, proprius quantum par est, ad sacram aram accedat, aut Sacerdotem remota vinam facientem interpellat: campanas etiam pulsare, & libram aperire ei, qui prædicat. Magnam autem olim in Ecclesia hujus Ordinis (licet inter omnes Ordines ministerii) dignitatem fuisse, vel ex eo colligitur (ut rectè observat Catech. Rom. cap. 7.) quod nunc etiam Thesaurarius officium, qui sacrarii custos est, proindeque ad ostiariatum Ordinem propriè pertinet, inter honestiora Ecclesiæ ministeria recensetur.

Lectorum officium est, in Ecclesia novi, & veteris Testamenti libros clara, & distincta voce recitare, præsertim eos, qui inter nocturnam psalmodiam legi solent: item prima Christianæ religionis rudimenta fidelibus tradere, nec non panem, & fructus novos benedicere.

Ad Exorcistas pertinet, imponere manus energumenis, seu iis, qui ab immundis spiritibus obsidentur; & ab ipsis corporibus obsessis per Exorcismi verba spiritus immundos depellere: item à communionem indignos excludere; nec non aquam ad ministerium Baptismi requisitam Sacerdoti ministrare.

Acolytorum partes sunt, Subdiaconum, & Diaconum in altaris ministerio affectari, eisque inservire; vinum, & aquam ipsis ad Eucharistiam porrigere; luminaria Ecclesiæ accendere, eademque accensa, cum Missæ sacrificium celebrandum est, ac præsertim cum Evangelium legitur, deferre.

Subdiaconorum munus est, ut nomen ipsum declarat, Diacono ad altare inservire; sacra item linteamina, id est, corporalia & pallas altaris, abluere; panem & vinum aliaque ad sacrificii usum necessaria præparare; aquam Sacerdoti manus in altari abluenti præbere; Epistolam alta voce in Missa legere; & Sacerdoti sacris operanti tanquam testem assistere, illumque custodire, ne à quoquam inturbatur possit.

Ad Diaconos spectat, Sacerdoti celebranti proximè ministrare in ipso Missæ sacrificio Evangelium publice legere: item ex commissione superiorum Baptismi Sacramentum conferre, verbumque divinum fidelibus prædicare; est etiam illorum, vi ordinationis suæ Episcopum sequi, quando id ab illis exigit; cum concionantem, aut celebrantem custodire; & instar oculorum eius peruestigare, num omnia in urbe vel diocesi rectè se habeant; & si quæ secus deprehenderit, de his Episcopum commonefacere: quod hodie ad Archidiaconos præsertim devolutum est.

Sacerdos-

Sacerdotum denique functiones propriæ sunt, sanctissimum Missæ sacrificium offerre; Baptismum, aliaque Sacramenta (si Confirmatio, & Ordo excipiantur) conferre; verbum divinum prædicare; & alia omnia ad salutem animarum cultumque divinum spectantia, quæ Episcopo jure divino, aut Ecclesiastico minimè reservantur, secundum Ecclesiasticas leges peragere.

Quod autem spectat ad *Episcopos*, nostræ tenuitatis non est, verticem illum Ecclesiasticæ dignitatis attingere: sufficiat hic nobis cum debita reverentia suspicere culmen illud, & munus ipsis etiam humeris Angelicis formidandum, illosque, ut Clerici, ac populi Patres, & Pastores debita observantia prosequi: ipsorum est, si libuerit, in sacris scripturarum Conciliorumque codicibus, quid Spiritus sanctus ad optimum Ecclesiarum regimen ab ipsis exigat perquirere: ac præsertim in Conc. Trid. sess. 2. in decr. de modo vivendi, item sess. 5. cap. 1. & 2. de ref. sess. 6. cap. 1. & 2. de ref. sess. 13. cap. 1. de ref. sess. 22. in decr. de observandis & vitandis in celebr. Missæ: sess. 23. cap. 1. 2. 3. 4. 5. de ref. sess. 24. cap. 3. & 4. de ref. sess. 25. cap. 5. 2. 3. & c.

Nec illud omittendum, quod habetur sess. 23. cap. 1. de ref. ubi Concilium varias Ordinum Ecclesiasticorum functiones pluribus in locis intermissas esse, & in delictitudinem abiisse conqueritur, Hortaturque, omnes, & singulos *Prelatos Ecclesiarum, & illi præcipit, ut, quantum fieri poterit, in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus suæ diœcesis, si populus frequens, & Ecclesia proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas, & c.*

∞∞∞
∞∞

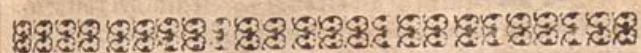
888

M

Dicitur
fertur
re, par
etiam
eodem
ra Mar
nomin
Abrah
operir
pudor

Est
ratum
legiti
ctum e
& etia
tum in
menti
tem ac
cti in

CAP

CAPVT VIII.

De Sacramento Matrimonii.

SECTIO I.

Vtrum Matrimonium sit Sacramentum.

MATRIMONII nomine (ut docet Catech. Rom. part. 2. cap. 8.) intelligitur legitima viri, ac mulieris conjunctio individua vitæ consuetudinem retinens. Dicitur autem (Matrimonium) vel, quia fœmina eo præsertim sine nubis; ut mater fiat; vel quia prolem concipere, parere, educare, ad matrem præsertim spectat. Vocatur etiam (conjugium) eò quòd virum, ac mulierem sub uno, eodemque quasi mutuo jugo ad fidem seruandam, & onera Matrimonii sustinenda constituat. Nuptiarum quoque nomine nuncupatur; quia (ut observat S. Ambr. lib. 1. de Abraham c. 9.) virgines tradendæ in matrimonium velo se operire, & quasi obnubere solebant, idque in signum tum pudoris, tum etiam subjectionis erga virum.

Est autem triplex Matrimonium, scilicet legitimum, ratum, & consummatum. Legitimum dicitur illud, quod legitimo consensu inter personas non impeditas contractum est; quale olim erat ante Christi Domini adventum, & etiam nunc inter ethnicos, & infideles esse solet. Ratum includit in se legitimum, addit verò rationem Sacramenti, per quod maiorem firmitatem, & indissolubilitatem acquirit: unde Innoc. III. in cap. *Quanto de divortiiis*; et si inquit, *Matrimonium verum inter fideles existat, non ta-*

men est ratum: quia (ut ait Gløssa) potest dissolvi; inter fideles autem non tantum legitimum, sed & ratum existit, ac proinde indissolubile Denique Matrimonium dicitur consummatum, quod reali corporis usu, & legitima copula perficitur, & completur.

In prima quidem mundi conditione Matrimonium Deo institutum est, tanquam officium naturæ, ut docet Catech. Rom. suprà: at verò in ipsius mundi instauratione per Christum facta, Sacramenti dignitas illi adiuncta est; ita ut Matrimonium, quod inter fideles legitime contrahitur, sit ex ipsius Christi Domini institutione, verum, ac propriè dictum novæ legis Sacramentum. Hæc veritas quæ de fide est.

Probatur 1. autoritate scripturæ; Eph. 5. ubi Apostolus de Matrimonio loquens, *Sacramentum*, inquit, *hoc magnum est; ego autem dico, in Christo, & in Ecclesia*; quæ Apostoli verba explicans S. Aug. lib. 1. de Nuptiis & Concup. cap. 21. *hoc Sacramentum inquit, in Christo, & in Ecclesia magnum; in singulis quibusque viris, atque uxoribus minimum, sed tamen conjunctionis inseparabilis Sacramentum*; quibus verbis docet, Matrimonium esse Sacramentum magnum quidem, quatenus Christi cum Ecclesia conjunctionem significat; minimum verò in dignitate, si conferatur cum aliis Sacramentis; unde & ultimo loco numeratur.

Probatur 2. ex Conc. Florent. in decr. Eug. & in Trident. sess. 24. can. 1. ubi eadem veritas definita est.

Probatur 3. ex SS. Patribus, qui Matrimonium Sacramenti nomine vocant; ei que proprium Sacramenti effectum, gratiam scilicet tribuunt; ut S. Amb. lib. 1. de Abrah. ham cap. 7. ubi dicit Deum esse *Veluti Præsalem cuiusmodi conjugii, & c. eumque, qui conjugii thorum polluit, peccare Deum, cuius gratiam solvere; ac Sacramenti cælestis amicitie consortium*: S. Aug. lib. cap. 18. *In nostratum inquit, nuptiis valet sanctitas Sacramenti, quam fecunditas utriusque lib. de fide & operibus cap. 7. In Ecclesia inquit, nuptiatum non solum vinculum, verum etiam Sacramentum ita com-*

mendatur; ut non liceat viro uxorem suam alteri tradere.

Cum igitur ex fide constet, Matrimonium esse Sacramentum; & aliunde habeatur (ut supra dictum est) Sacramenta novæ legis constare materia, & forma.

Quæritur 1. quæ sit hujus Sacramenti materia, & forma. Omittis variis Theologorum super hac quaestione sententiis, probabilissima omnium videtur ea, quæ asserit, materiam remotam Matrimonii, esse corpora ipsorum contrahentium; proximam verò, mutuum eorumdem corporum traditionem verbis, seu nuptibus consensum interiore exprimentibus factam: formam denique mutuum ipsorum met corporum acceptationem à contrahentibus similiter factam. Huic sententiæ (quam variis argumentis propugnat Isamb. disp. 4. de Matrim. art. 2.) aperte favet S. Doctor in supplem. q. 45. a. 2. ubi docet, mutuum corporum traditionem ita se habere ad Matrimonium, sicut se habet ablutio ad Baptismum. Quod si secundum illius mentem mutua traditio corporum est materia ipsius Matrimonii, sequitur, quod eorumdem corporum mutua acceptatio sit ejusdem Matrimonii forma; sicut in contractu donationis traditio rei censetur quasi materia contractus, acceptatio verò quasi forma; cum præsertim ab acceptatione contractus ipsius validitas, & firmitas pendeat.

Quæritur 2. quis sit hujus Sacramenti minister. Resp. esse ipsosmet contrahentes sibi mutuo materiam & formam applicantes. Ita Sotus, & alii, quos citat, & sequitur Vivaldus in Candelabro aureo tit. 17. de Sac. Matrim. Bellarm. l. 1. de Matr. cap. 6. & Petr. de Ledesma. tract. de Matrim. cap. 2. ubi hanc sententiam post Conc. Trid. communem esse Theologorum asserit: unde sequitur, Parochum, aut alium Sacerdotem, eius nomine Matrimonio assistentem, non esse ministrum, sed solummodo testem principalem; proindeque verba, quæ profert, non pertinere ad formam hujus Sacramenti; sed ex Ecclesiæ instituto adhiberi, ad consensum mutuum ipsorum contrahentium comprobandum.

Quæ-

Quæritur 3. an Matrimonium per procuratorem contractum, sit verè Sacramentum. Resp. affirmativè: quamvis enim aliqui Theologi id negent; probabilius tamen est sententia eorum, qui affirmant: quam sententiam post Dominum Sotum, Nav. & plures alios tuetur, & pluribus probat Isamb. disp. 3. art. 4. & Pet. de Ledesma cap. 2. de Matrim. Et constat ex cap. finali de procuratoribus in 6. ubi Bonifacius VIII. quasdam conditiones apponens, ut procurator idoneus sit ad Matrimonium contrahendum, ex consequenti satis apertè declarat, Matrimonium per procuratorem contrahi posse.

Neque dicas, fieri posse, ut is, qui per procuratorem contrahit, sit in statu peccati mortalis eo tempore, quo procurator ejus consensum per verba de presenti exprimit: hoc enim non obstat, quin Matrimonium illius sit verè Sacramentum; quamvis nullam ex eo gratiam ob dispositionis defectum recipiat.

Est autem hinc observandum, quod docet Isamb. ad hoc, ut Matrimonium, per procuratorem validè contrahatur, adeoque verum sit Sacramentum, quinque præsertim requiri conditiones. Prima est, ut procurator habeat speciale mandatum ad Matrimonium nomine alterius contrahendum. Secunda, ut id exequatur per se ipsum, & non per alterum à se substitutum. Tertia, ut eo tempore quo Matrimonium per procuratorem contrahitur, is, cujus nomine contrahitur, potestatem procuratori datam non revocaverit, etiam si tam procurator, quàm persona, cum qua contraxit, revocationem ejusmodi penitus ignorent. Quarta, ut mandatum illud procuratoris sit ad contrahendum cum certa, & determinata persona. Quinta denique, ut procurator conditiones, & clausulas in mandato appositæ servet, nec illius fines excedat. Quæ quidem conditiones habentur expressæ in cit. cap. finali, & apud eundem Isamb. fusiùs explicantur.

Quæritur 4. quid de Matrimonio infidelium sentiendum sit. Resp. Matrimonium illud, quod contrahitur infideles non baptizatos, non esse Sacramentum; sicut nec illud.

illud, c
altera
ribus p
conve
suscep
& sign
omni
tum, u
ma, &
tero co
conve
clesia
infide
tamen
est, ad
sim pr
deli; u
alter i
de div
non, si
morta
cunda
Henri
cum i
gem e
po

illud, quod contraheretur inter personam baptizatam, & alteram non baptizatam, ut docet Tol lib. 7. cap. 9 & pluribus probat Isamb. art. 3. Quod si ipsi infideles ad fidem converterentur, & baptizarentur, tunc eo ipso, quod post susceptum Baptismum consentirent inter se cohabitare, & signo aliquo declararent, eorum Matrimonium fieret omnino ratum, & indissolubile, ac proinde Sacramentum, ut docent Eckius, Henricq. Bellarm. Petr. de Ledesma, & alii apud Laym. part. 2. cap. 3 de Matrim. Si verò altero conjugum in infidelitate remanente, alter ad fidem converteretur, & baptizaretur; quamvis olim primis Ecclesie temporibus indultum fuisset, ut conjux fidelis cum infideli cohabitare posset, ut constat ex 1. Corint. 7. postea tamen, crescente fide, & numero fidelium, Ecclesie visum est, ad cavenda perversionis pericula aliaque mala universim prohibere cohabitationem conjugis fidelis cum infideli; ut constat ex cap. *Judai saepe*, caus. 28. quæst. 1. Imò si alter infidelium conjugum (ut edixit Innoc. III. cap. *Quantò*, de divort. iis) ad fidem convertatur, altero, vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente; qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit. Addit Laym. supra ex Soto, Henricq. & aliis, cum hodie cohabitatio conjugis fidelis cum infideli omnino prohibita sit, probabile esse, conjugem ex infidelitate ad fidem conversum, & baptizatum, posse transire ad alias nuptias; quamvis alter conjux in infidelitate remanens pacifice, ac sine injuria cohabitare vellet.

SECTIO

SECTIO II.

Quenam requirantur ad hoc, ut Matrimonium validè contrahatur.

AD Matrimonii validitatem quatuor præsertim requiruntur. Primum est, ut contrahentes liberum consensum præbeant, illumque de præsentibus per verba aliqua, aut signa exteriora exprimant. Ita expressè habetur in Catech. Rom. part. 2. cap. 8. Atque in primis requiri consensum liberum, ita ut, si ex parte alicujus contrahentium liber ille consensus desit, Matrimonium nullum sit, patet ex cap. *Cum locum*, & cap. *Tua fraternitati* de sponsalibus; item ex cap. *Sufficiat*, & cap. *Si quippe*, 27. quaest. 2.

Ex quo sequitur, Matrimonium contractum ex gravi aliquo metu iniuste incusso esse invalidum, ut constat ex cap. *Veniens*, de sponsalibus & cap. 2. de eo qui duxit in Matrimonium. sive tale Matrimonium irritum sit ex divini iure naturali, ut existimant Scot. Nav. & alii apud Lessium in præf. Theolog. de Matrim. cap. 4. dub. 8. sive saltem iure Ecclesiastico, ut Ioan. Maior, Palud. Sot. & alii apud eundem asserunt. Debet autem esse metus gravis, seu cadens in constantem virum, ut dicitur cit. cap. *Veniens*, & capite *Cum locum* supra: Qualis autem metus gravis censeri debeat, id prudentis viri iudicio dignoscendum est, ut rectè monet Lessius supra: multa enim gravem motum v.g. puellæ incurerere possunt, quæ à robusto, & magno animo viro nihili fierent. Debet etiam metus ille esse iniuste incussus ad extorquendum consensum, ut patet ex cit. cap. *Cum locum*; si enim iuste incutitur à lege, vel iudice præcipiente, v.g. ut virginis stuprator eam in Matrimonium ducat, Matrimonium tali metu non redditur invalidum, ut habetur cap. *Ex litteris*, de sponsalibus.

Dub
puella
non est
adeoq
alii; q
mant,
meliu
illum
proinc
luntat
& su
dum,
Pra
Thom
Ledef
Tua fr
cr, Eu
cōsen
verbi
na ali
moni
siter
expi
ment
mus
defec
licet
& nu
frater
Se
est,
duob
clan
nov
Matr
Pavo
dina
centi

Dubitant Doctores de metu reuerentiali; quando v. g. puella iubenti patri, vt cum tali viro nubat, contradicere non est causa, an scilicet metus ille debeat ceteri grauis adeoque Matrimonium irritum reddat? Nau. & quidam alii; quos citat Laym. part. 2. de Sacram. Matrim. c. 5. existimant, Matrimonium ex tali metu contractum, esse irritum: melius Henric. Less. & alii apud eundem docent, metum illum reuerentialem tunc solummodo ceteri grauem, ac proinde validitati Matrimonii contrarium, quando voluntati, & imperio patris, aut alterius superioris coniungitur sunt minae graues, aut aliqua sauitia; idemque dicendum, si timeatur grauis, & diu duratura indignatio patris.

Præterea consensus ille debet de presenti, vt docet S. Thom. Sot. Palud. & plures quos citat, & sequitur Petr. de Ledefma capite 5. de Matrim. & constat, tum ex capite *Tua fraternitati*, & capite *Docet de sponsalibus*, tum ex decret. Eug. dicitur quod *Causa efficiens Matrimonij est mutuus consensus per verba de presenti regulariter expressus*: ex quibus verbis habetur etiam consensus illum per verba, aut signa aliqua exteriora exprimendum esse: cum enim Matrimonium sit Sacramentum, in signo aliquo exteriori consistere debet. Diximus per verba, aut signa aliqua exteriora exprimendum esse: cum enim Matrimonium sit Sacramentum, in signo aliquo exteriori consistere debet. Diximus per verba, aut signa aliqua exteriora, quæ verborum defectum supplere possunt; ut in mutis contingit, qui licet eloqui non valeant, Matrimonium tamen per signa, & nutus validè contrahere possunt, ut habetur capite *Tua fraternitati*, supra.

Secundum, quod requiritur ad Matrimonii validitatem est, ut consensus illius expressio fiat coram Parocho, & duobus, vel tribus testibus: quamvis enim Matrimonia clandestinè contracta essent olim solummodo illicita; novo tamen iure (ut Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. de reform. Matrim. constitutum est) *Qui aliter, quam presense Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt; eos sancta Synodus ad se contrahenda*

dum omnino inhabiles reddit; & huiusmodi contractus irriti
 & nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos facit
 annulat: Vbi Parochi nomine (recte observat Ifamb. de
 7. de Matrim. art. 9.) intelligitur ille, qui ordinariam
 contrahentes habet iurisdictionem, quales sunt Papa,
 piscopus, & proprius ipsorum contrahentium Parochus
 qui saltem titulum coloratum, & praesumptum in se
 exteriori habeat, ut constat ex Cap. *Infamis*, 3. quaestio
 Quod si contrahentes diversarum sint Parochiarum, non
 requiritur, ut ambo Parochi assistant, sed sufficit ille,
 cujus Parochia Matrimonium celebratur, ut ex praxi Ec-
 clesiae constat, & habetur in Rituali Romano, titulo
 Sacram. Matrim.

Porro tam Parochi quam testium praesentia, non tantum
 Physica, sed etiam moralis requiritur, ita ut intelli-
 gant, quid agatur, & de eo testari possint, ut ob-
 vat Layman, part. 2. de Matrim. cap. 4. & Petr. Le-
 desm. cap. 6. de Matrim. vnde & testes à Concilio vocan-
 tur.

Quod si, post Matrimonium coram Parocho, & testibus
 contractum, deprehendatur occultum aliquod impe-
 dimentum dirimens; tunc obtenta dispensatione satis est
 ut vir, & mulier de novo consentiant in matrimonio
 inter se mutuo contrahendum, & consensum illum super
 aliquo exteriori sibi invicem manifestent; nec ad id
 rochi, aut testium praesentia requiritur, ut docet
 var. cap. 22. num. 70. & Petr. Ledesm. supra cap. 6.
 etiam refert à Pio V. summo Pontifice ita declaratum
 fuisse.

Contra doctrinam superius traditam obicere possunt
 aliqui, consensum clandestinum olim ad validitatem
 Matrimonii suffecisse, ac proinde etiam nunc sufficere;
 cum ea, quae ad Sacramentorum substantiam
 & validitatem pertinent, ab Ecclesia mutari non
 sint.

Resp. ad substantiam, & validitatem Sacramenti
 Matrimonii requiri contractum validum, seu mutuum
 trahe-

trahentium consensum validè expressum: quamvis autem Ecclesia efficere non possit, ut validus contractus non sit ad rationem hujus Sacramenti sufficiens; potest tamen ad hoc, ut contractus validus existat, certas condiciones apponere, quæ, si desint, censetur invalidus, nec proinde ad Sacramenti hujus substantiam, seu validitatem erit sufficiens.

Tertium, quod ad Matrimonii validitatem requiritur, est ætas pubertatis in utroque contrahentium; in mare quidem quatuordecim annorum completorum, in foemina autem duodecim annorum item completorum. Ita habetur ex cap. *Continebatur*, cap. *Attestatione*, & cap. ult. de dispensatione impuberum: ubi pueri, & puella ante dictam ætatē ad Matrimonium contrahendum declarantur inhabiles, nisi malitia suppleat ætatem, & ob justam aliquam causam cum illis dispensetur, juxta cap. *Vbi eodem titulo*.

Quartum denique ad validitatem Matrimonii requisitum est, ut nullum in contrahentibus subsit impedimentum canonicum, quod Matrimonium contrahendum impediatur, contractumque dirimat: de his autem impedimentis agetur infra suo loco.

SECTIO III.

Quenam requirantur, ut Matrimonium non modò validè, sed etiam licitè contrahatur.

AD DEBITAM, & licitam Matrimonii celebrationem quatuor præsertim necessaria sunt. Primum est, ut ipsi contrahentes nullius peccati mortalis sibi conscii sint: eum enim Matrimonium sit Sacramentum vivorum; ab iis, qui per peccatum mortui sunt, nec utiliter, nec licitè suscipi potest. Vnde Concil. Trid. sess. 24. in decreto de reform. Matrim. cap. 1. monet conjuges, ut, antequam contrahant, *vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur.* Addit Catechis. Rom. N part, 2,

part. 2. cap. 8. eos, qui Matrimonium contrahunt, Non
manam atiquam rem aggredi, sed divinam; in eaque pro cultati
singularem mentis integritatem & pietatem adhibendam ribus le
 Requirit præterea Romanum Rituale, in ipsis contrahentibus
 tibus talem præcipuorum fidei mysteriorum notitiam, cium E
 de illis filios suos erudire possint. Quibus omnibus adhibetur. M
 gi meritò potest voluntatis rectitudo, ac intentionis puritas, prohib
 ras; ut scilicet Matrimonium, non intuitu divitiarum, & ca Adv
 luptatis, aut alterius similis rei; sed ob finem aliquem Cideru
 gratum, & honorificum contrahatur: si enim in aliis actur in G
 onibus humanis, ut rectè fiant, istud requiritur; Quas
 magis in actione sacra, & religiosa, qualis est ipse Matrimon cum co
 monii contractus Sacramenti dignitate illi annexa nes ne
 consecratus.

Secundum est, ut, antequam Matrimonium contrahatur, in Con
 ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuè in Con
 festivis, in Ecclesia inter Missarum solemnias publicè denunciamen, liter pa
 tur inter quos Matrimonium sit contrahendum. Ita, ut trahant
 præscribitur in cir. decret. Concil. Trid. quod & auctoritate consen
 Conc. Lateran. sub Innoc. III. constitutum fuerat, ut mach. c
 tur cap. ultim. de clandest. desponsat. Hæ autem denunciamater i
 ciationes ab utriusque contrahentium Parochis fieri debent, si forte ad diversas Parochias pertinent, aut impo
 rent, si quæ subsint, ex utraque parte possint derogare, quam
 docent Henriq. Sanch part. 2. de Matrim. cap. 4. alii possent
 Layman. à quibus denunciationibus, aut ab aliquibus ut con
 larum potest ex justa causa dispensare Episcopus, servos
 quidem illius prudentiæ, & iudicio relinquitur, nestan
 præfato decreto declaratum est. trahen

Cæterum, quantum temporis requiratur ad hoc, Quæ an
 quis censeatur esse alicujus Parochiæ; quid item factu, bent d
 pus sit, cum quis à paucis diebus, aut hebdomadibus subfur
 rochiam, aliquam incolere coepit; aut quando facta
 nunciationibus, notabile aliquod tempus elapsum est
 tequam Matrimonium contraheretur; consulere quæ
 debet particularem consuetudinem, aut Rituale
 prium cujusque diocesis; sicut & in aliis similibus P
 tur
 mu

cultatibus, quarum resolutio à constitutionibus, aut moribus localibus petenda est, illisque deficientibus iudicium Episcopi exquirendum.

Tertium est, ut tempore apto, & convenienti celebretur. Matrimonium, serveturque interdictum Ecclesie prohibentis, celebrationem nuptiarum à prima Dominica Adventus, usque in diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum, usque ad Octavam Paschatis inclusive, ut habetur in Conc. Trid. sess. 24. cap. 10. de ref.

Quartum denique est, ut Matrimonium à filiis familias cum consensu parentum contrahatur: quamvis enim Matrimonium in vis parentibus contractum, si aliæ conditiones necessaria observentur, validum sit, ut definitum est in Conc. Trid. in decret. de ref. Matrim. cap. 1. certum est tamen, graviter peccare filios familias, si in vis rationabiliter parentibus, vel eorum consensu non requisito, contrahant Matrimonium, ut ex communi Theologorum consensu probat Petr. Ledes. cap. 8. de Matrim. & Gamach. cap. 11. de eod. ubi rectè observat, quòd si pater aut mater inducere vellent, ad nuptias illicitas, vel contra rectam rationem; v. g. si juberent filium ducere uxorem hæreticam, aut infamem, vel malis moribus præditam, vel quam ipse filius nullo modo tanquam conjugem amare posset; & è contrario si parentes nolint permittere filiis, ut contrahant, sed domi suæ retinere perpetuò velint, ut servos: in his, & similibus casibus, in quibus parentes honestam, & Christianam libertatem in Matrimonio contrahendo impedire vellent, filii obedire non tenerentur. Quæ autem de parentibus, eadem similiter intelligi debent de tutoribus, & aliis, quorum potestati filij familias subsunt.

SECTIO IV.

Quinam sint Matrimonii effectus.

Praeter gratiam sanctificantem, quæ per hoc Sacramentum confertur, quod illicum aliis Sacramentis commune est, & gratiam Sacramentalè, quæ illius propria

N a e

est, & peculiaris, consistitque in quibusdam specialibus gratiæ actualis auxiliis, quæ hujus Sacramenti in conjugibus opportuno tempore conferuntur, ad ipsius Matrimonii officia debite, ac rectè obeunda, ut fufius explicat Petr. Ledes. cap. 1. de Matrim. tres sunt præterea hujus Sacramenti effectus, quos alio nomine bona Matrimonii vocare Theologi solent, scilicet Sacramenti insolubilitas, prolis legitima susceptio, ac pia educatione thori conjugalis fides. De singulis breviter hic aliquid notandum est.

Atque in primis certum est, Matrimonium inter Christianos legitimè contractum, & ab ipsis consummatum esse omnino insolubile quoad vinculum. Id enim constat, tum ex scriptura: S. Marc. 10. & S. Luc. 16. ubi Christus Dominus hanc de Matrimonio Christianorum legem tulit; *Quicumque dimiserit uxorem suam, & alteram duxerit, adulterium committit super eam* tum ex Conc. Trid. sess. 24. can. 5. & 7. de ref. Matrim. ubi anathema profertur in eos qui dixerint propter adulterium, hæresim, aut quæquamlibet causam Christianorum Matrimonia dissolvi posse.

Dicit aliquis, S. Matth. 19. Christum Dominum dixisse uxorem dimitti posse ob fornicationem.

Resp. cum S. Aug. Lib. de adult. conjug. c. 11. posse dimitti, quoad thorum, & cohabitationem, non verò separari quoad ipsius Matrimonii vinculum.

Certum est quoque Matrimonium, ratum quidem, non adhuc consummatum, quamvis sit verum Sacramentum, solvi tamen posse, etiam quoad vinculum, si conjugum emittat solemne votum religionis, ut dicitur in Concil. Trid. sess. 24. can. 6. & ea de causa cap. *publico*, de conversione conjugatorum, secundum communem Doctorum interpretationem injungitur juramento conjugum de religionis ingressu ante Matrimonii confirmationem deliberanti bimestre spatium definiri, in quo quod, vel propositum religionis exequatur, vel contrarium debitum reddat.

Quod spectat ad bonum proles, certum est Matrimonium à Deo institutum esse ad generis humani conservationem, & multiplicationem; imò ad ipsius Ecclesiæ propagationem, & ad complendum numerum electorum; proindeque graviter peccare conjuges, qui in ipsius Matrimonii usu aliquid faciunt, quo generatio proles impediatur; si tamen ex amore virtutis, & ad liberius perfectiusque Deo in servendum, pari consensu continentiam servare vellent; haud dubiè excellentiorem adhuc viam sequerentur: quod fusè docet S. Aug. Epist. 45 quæ est ad Armentarium & Paulinam conjuges, quos ad servandam continentiam, quam pari consensu voverant, efficaciter hortatur; & lib. 2. de consensu Evang. cap. 1. id ipsum probat, ex castissimo conjugio, quod inter sanctissimam Virginem Deiparam, & S. Ioseph dignissimum ejus sponsum intercessit, sine ullo virginitatis detrimento, cujus flos in utroque illibatus permansit; quorum proinde exemplo dicit, *Magnificè insinuari fidelibus conjugatis, etiam servatâ pari consensu continentia, posse permanere, vocariq. conjugium; non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu.*

Quod denique ad thori conjugalis fidem pertinet, tria præsertim ab ipsis conjugibus exiguntur. Primum est, ut conjuge vivente alter conjux cum alia persona non contrahat, nec ullo modo permisceatur; imò nec ullum illegitimum affectum deliberatè admittat; & quantumvis alter conjugum diutissimè absit, nec sciri queat, utrum adhuc vivat, an verò è vita migraverit; nunquam licet ad alias transire nuptias, donec de illius morte certò constet, ut habetur cap. *Dominus*, de secundis nuptiis.

Secundum est, ut ambo coniuges mutuò cohabitent, & mutua sibi obsequia in administranda re familiari, & filiorum educatione præstent; ad quod quidem reciprocè obligantur, & etiam cogi possunt, tum ab Ecclesiastico iudice, tum à sæculari, iuxta cap. *Litteras* de restitut. spoliatorum. Cùm autem vir sit caput uxoris, & familiæ, ut dicitur Eph. 5 tenetur uxor ad obediendum viro in his, quæ ad obediendum viro in his, quæ ad familiæ administratio-

onem pertinent; & vicissim obligatur vir ad alimenta, alia vitæ subsidia uxori, ac reliquæ familiæ præbere eumque ad virum pertineat, pro arbitratu suo domicilium eligere, ac mutare, vxor eum sequi tenetur; vt habetur ex cap. *Vnaquæque* 13. quæst. 2. & ex communi Theologorum consensu docet Nau. cap. 14. num. 20. vbi tamē rectè monet, vxorem non teneri cum gravi corporis, vel animi incommodo sequi virum, v. g. si ad bellum proficiscatur. &c. cui subscribunt Sor. Sanch. & alii apud Laym. part. 3. de Matrim. cap. 2.

Sunt etiam aliqui casus, in quibus possunt coniuges citè ab invicem quoad thorum, & cohabitationem separari, remanente tamen semper vinculi conjugalis indissolubilitate; vt quando vterq; coniux pari consensu religionem ingreditur. Item diversa ratione, si alter coniugum adulterium committat; coniux innocens potest ab eo quoad thorum & cohabitationem separari; quoad thorum quidem, propria autoritate; quoad cohabitationem verò, non nisi autoritate iudicis, ut docent S. Thomas, Bona. & alii, quos citat Sanch. lib. 10. disp. 12. si tamen coniux innocens alteri offensam remittat, ipsumque thori societatem recipiat; non poterit amplius ab eo separari, ut ex communi Theologorum consensu docet Sanch. Præterea si coniux coniugi sine gravi periculo corporis, vel animi cohabitare non possit, v. g. ob nimiam sevitiā, ob perditos profligatosque mores, & alias similes causas, quæ iudicis arbitrio relinquuntur, sine cuius autoritate hæc separatio fieri non debet, ut fuse docet idem Sanch. eod. lib. disp. 17. & 18.

Tertium denique est, ut vir & uxor sibi mutuò debitum conjugale reddant: nam, ut loquitur Apostolus 1. Cor. 7. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir, Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Unde precipit, ut uxori vir debitum reddat: similiter autem & vir viro, idque siue debitum illud conjugale expressè petatur, siue tacitè, ut docet S. Thomas In 4. dist. 32. q. 1. art. 2. q. 1. Hæc autem obligatio mutua, reddenda

coniugale debitum, est sub peccato mortali, si alter coniugum seriò, instanter, & rationabiliter illud petat, ut ex communi Theologorum consensu docet & fuse probat Sanch. lib. 9. disp. 2.

Sunt tamen aliqui casus, in quibus coniux ab obligatione reddendi debiti eximi censetur; ut quando unus coniugum adulterium commisit, tunc enim coniux innocens debitum ipsi negare potest: item, si ex redditione debiti timeatur gravissimum aliquod corporis incommodum; aut si uxor prægnans sit, & proli conceptæ timeatur probabile mortis periculum: quæ omnia fusiùs explicata apud eundem Sanch. toto lib. 9. citato videri possunt.

SECTIO V.

Quænam sint Matrimonii impedimenta.

SYPPONIMVS Ecclesiam pro data sibi à Christo Domino in omnes fideles autoritate, potuisse ex causis rationalibus certa quædam impedimenta Matrimonii constituere, ut expressè definitum est in Conc. Trid. Sess. 24. can. 4. & constat ex antiqua traditione ipsius Ecclesiæ: olim siquidem, teste S. Aug. Lib. 15. de ciuit. c. 16. legibus Ecclesiasticis prohibita erant Matrimonia inter consobrinos, & temporibus S. Gregorii Papæ eodem iure Matrimonia irrita erant usque ad septimum gradum inclusivè, ut habetur ex cap. Nulli, & cap. De consanguinitate, 35. quæ sit 2. & 2. cum tamen hodie nec affinitas, nec consanguinitas Matrimonium impediat, nisi usque ad quartum gradum, ut infra explicabitur.

Hæc autem impedimenta duplicis sunt generis; quædam enim Matrimonium solummodò contrahendum impediunt, alia etiam contractum dirimunt.

Impedimenta prioris generis quinque communiter à Theologis numerantur, ut videre est apud Bonac. Quæst. 3. pu. 14. de impedimentis Matrim. Primum est, Ecclesiæ interdictum, seu prohibitio, ut habetur ex cap. Capellanus, de feriis. Secundum est, contractus sponsali-

Sponsaliorum initus cum persona aliqua, ut ex infra de-
 cendis plenius intelligitur. Tertium est, votum simpliciter
 castitatis, aut religiosi status amplectendi, vel suscipiendi
 sacros Ordines, vel non nubendi, ut constat ex cap. *Si quis
 votum*, 27. quæst. 1 & cap. unico, de voto in 6. & qui cum
 huiusmodi voto Matrimonium contrahit, dispensatione
 illius minime obtrita, peccat mortaliter: & quamvis red-
 dere possit conjugale debitum, illud tamen licite petere
 non potest, ut ex communi Theologorum consensu docet
 Bonac. Suprà. Quartum est cognatio spiritualis, quæ con-
 trahitur per Catechismum, quæ tamen per Concil. Tri-
 dentin. sublata est, ut docent Henric. Regin. Sanch. & alii apud
 eundem Bonac. Quintum denique est crimen, ut uxoricid-
 ium, Presbytericidium, incestus, & quædam alia, quæ
 ab eodem Bonacina enumerantur, ob quæ olim quasi po-
 nitentiæ loco Matrimonium interdictum erat: verum
 Sot. Cord. Henric. Nav. & plures alii quos citat Laym. Pan-
 4. de Matrim. cap. 5. existimant, hæc criminum impedi-
 menta fuisse per diuturnam consuetudinem penitus ab-
 lata, ad eod. ut Nav. dicat, se non meminisse tota ætate
 super eiusmodi impedimento petitam fuisse dispensa-
 tionem.

Impedimenta dirimentia duodecim communiter
 Theologis numerantur, quæ memoriæ iuvandæ causâ
 tribus versibus comprehensa sunt.

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
 Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
 Si sis affinis, si consummare nequibus.*

Primum impedimentum est, *Error*, qui dupliciter con-
 tingere potest; vel circa substantiam personæ, ut si quis
 ducat Annam existimans esse Catharinam; vel circa ipsius
 personæ qualitatem, ut si quis ducat Annam credens esse
 nobilem; divitem, &c. quam postea comperit esse igno-
 bilem, pauperem, &c. Et priori quidem modo reddit Matrimo-
 nium invalidum; non item posteriori, ut ex communi
 Theologorum consensu docet Bonac. Suprà pu. 1.

Secundum est, *Conditio*; quando quis contrahit cum
 personâ

persona aliqua servilis conditionis, existimans esse liberam: tale enim Matrimonium Ecclesiastico iure irritum est, ut habetur ex cap. 2. & ult. de coniugiis servorum. Veram eiusmodi impedimentum hodie inter Christianos rarissimè contingit, nisi fortè respectu eorum, qui sententia iudicis per totū vitæ tempus ad remos damnati sunt, aut carceri perpetuò mancipati: tales enim, cum sint *Servi panni* ut iura loquuntur, servilis conditionis leges subire debent.

Tertium est *votum*, solemne scilicet, quod emittitur in professione status religiosi: tale siquidem votum non modo impedit Matrimonium contrahendum (quod etiam facit votum simplex castitatis) sed etiam contractum dirimit, ut habetur ex Clement. unica, de consanguinitate, & ex Conc. Trid. sess. 24. can. 9.

Quartum est *Cognatio*, quæ triplex à Theologis distinguitur, naturalis scilicet, spiritualis, & legalis. Cognatio naturalis, quæ etiam consanguinitas vocatur, est vinculum personarum, quæ ab eodem proximo stipite per carnalem propagationem descendunt. Solent autem Theologi in consanguinitate considerare lineas & gradus. Nomine lineæ intelligunt seriem seu ordinem personarum consanguinitatem inter se habentium; sive linea illa sit recta, qualis reperitur inter ascendentes & descendentes; sive sit transversa seu collateralis, qualis est inter personas, quæ quamvis ab eodem stipite procedant, à se tamen invicem non descendunt. Nomine verò gradus expriment distantiam maiorem vel minorem unius personæ ab altera secundum lineam consanguinitatis. Porro ad distantiam illam dignoscendam, & computandos ipsius consanguinitatis gradus, tres regulæ à S. Doctore In 4. dist. 40. q. 1. a. 2. & aliis communiter Theologis assignantur.

Prima regula hæc est: *In linea recta ascendentium & descendentium tot numerantur gradus, quot persona, unâ demptâ: unde pater & filius in primò consanguinitatis gradu coniuncti esse dicuntur; avus & nepos, in secundo, & sic de aliis.*

N 5

Secunda

Secunda regula: In linea collateralis, quot gradibus prope distant à communi stipite, totidem etiam inter se distant: quare frater, & soror uno tantum gradu distant à Patre, ceferentur etiam uno tantum gradu inter se distare; patruus verò duobus gradibus, & sic de aliis.

Tertia regula: Si consanguinei à communi stipite in quibus distant; tunc quot gradibus is, qui magis remotus est, distat à communi stipite, tot etiam gradibus inter se distant: Iuxta quam regulam patruus censetur esse in secundo gradu consanguinitatis cum liberis fratris sui; quia liberi illi duobus gradibus à communi stipite distant. Quamvis autem jure quo impedimentum cognationis naturalis extendere usque ad septimum gradum; ut supra dictum, hodie nomen non nisi ad quartum gradum inclusive extenditur; habetur ex cap. Non debet de consanguinitate & affinitate.

Cognatio spiritualis est propinquitatis secundum iurisdictionem Ecclesiasticam, orta ex administratione, & receptione Baptismi; inter susceptores & baptizatum, & eiusque patrem ac matrem; necnon inter baptizantem & baptizatum, & eiusque patrem ac matrem; ut in Concilio Trid. Sess. 24. c. 2. de ref. Matrim. constitutum est: quod etiam similiter intelligendum est de Confirmatione; ut ibidem declaratur: ex quo sequitur (quod hic obiter advertendum est) nullam inter ipsos susceptores contrahi cognationem; proindeque patrum posse valide ac licite ducere filios in Matrimonium, cum qua simul alienum filium esse fonte suscepit, ut constat ex Bulla Pii 5. quæ incipit *Quoniam illius vicem*. Observat etiam Bonac. Quæst. 3. de Imped. Matrim. pu. 5. ex Suare, Sanche, & aliis, illum, qui suscipit patrum, quando privatim & jure sollemnitate baptizatur, nullam cognationem contrahere; licet is, qui Baptismus ejusmodi confert, contrahat cognationem spirituales cum baptizato, & patre ac matre illius. Excipitur casus in quo maritus conjugis suæ prolem in necessitate baptizat; tunc enim nullam cum ea contrahit cognationem; habetur cap. Ad limina, 20. quæst. 1.

Cognatio denique legalis . est propinquitas persona-
rum ex adoptione proveniens ; adoptio vero est extranea
personæ in filium aut filiam legitima assumptio. Et hæc co-
gnatio legalis contrahitur primò inter ipsum adoptantem &
adoptatum, adoptatiq; descendentes usque ad quartum
gradum: secundo inter uxorem adoptantis & adoptatum;
tertiò inter filios adoptantis & adoptatum ; ut constat ex
cap. *Per adoptionem* 3. quæst. 3. & cap. unico, de cognat. leg.
Hæc autem cognatio non provenit nisi ex ea adoptione,
quæ fit secundum leges, quæ proinde super hac re consuli
debent.

Quintum est, *Crimen* ; quod quidem est duplex, ut habe-
tur ex cap. *Si quis vivente* 31. quæst. 1. cap. *significavit* & cap.
super hoc de eo, qui duxit. Primum est, homicidium conju-
gis; quando scilicet maritus uxorem per se, vel per alium
ferro, & veneno occidit eo fine; ut cum alia muliere carnis
illius conscia, . & in illam consentiente Matrimonium
contrahere possit: quod etiam similiter de uxore intelligi
debet. Aliud crimen est adulterium; quando alter conjux
committit adulterium; & pollicetur ei, cum quo adultera-
tur, se contracturum cum eo post obitum conjugis, & hæc
promissio ab eo acceptatur: vel quando post Matrimo-
nium de presenti contractum cum uno, cum altero etiam
per verba de presenti contrahitur, & ab utroque criminis
illius conscio adulterium committitur: vel etiam quando
alter coniux adulterium cum alio commisit, & postea in-
terficit coniugem; ut cum adultero; quamvis illius carnis
minimè conscio, contrahere possit.

Sextum est *Cultus disparitas*: quando baptizatus contra-
hit Matrimonium cum foemina nondum baptizata, aut
mulier non baptizata cum viro non baptizato. Hoc im-
pedimentum colligitur tum ex Concilio Tolet. 3. ca-
pit. 14. tum ex ipsius Ecclesiæ usu communi, qui
sufficiens est ad impedimentum inducendum, quam-
vis non sit in iure expressum, ut observat Bonacina Suprà
pu. 7.

Quod

Quod autem spectat ad Matrimonium Catholicæ personæ cum hæretica, quamvis validum sit, est tamen illicitum, ut pluribus probat Laym. cap. 14. de impedimentis Matrimonii; ubi etiam monet experientia comperisse, ex eiusmodi Matrimonio tot & tanta sequi spiritualia incommoda, tum ipsi coniugi Catholico, tum liberis ac Christianæ reipublicæ, ut plerumque charitatis legem minino advesetur: in quo casu (ut idem author dicit) quidem summus Pontifex id dispensativè permittere potest; nisi probabilis aliqua spes subsit ex eiusmodi Matrimonio longè maiores fructus spirituales obventuros esse quorum intuitu incommoda illa tanquam minora utitur que tolerari possint.

Septimum est *vis*, seu metus gravis iniuste incussus, quando quis vi aut metu eiusmodi adigitur ad contrahendum Matrimonium, quod nullo modo contrahitur nisi ad id eo modo compulsus fuisset, de quo distat supra sect. 2.

Octavum est *Ordo*: quando quis scilicet initiatus est in Ordinibus, vel aliquo illorum: tales enim Ordines votum solemne castitatis, quod annexum habent, Matrimonium contrahendum impediunt, & dirimunt contractum, ut habetur ex cap. unico, de voto in 6. & ex Conc. Trid. sess. 24. can. 9.

Nonum est *Ligamen*, id est, obligatio, seu vinculum contractus Matrimonii rati cum coniuge adhuc vivente, quamdiu enim hoc vinculum durat, Matrimonium cum quovis alio contrahendum impedit, ac dirimit: idque non modo iure Ecclesiastico, ut patet ex cap. 1. & ultimo de sponsa duorum, sed etiam iure divino; ut expressè declaratum habetur in Conc. Trid. sess. 24. can. 2. & satis constat ex prohibitione Christi Domini s. Matth. cap. 19.

Decimum est *honestas*, publica scilicet, ratione cuius vitur impedimentum, tum ex sponsalibus validè contractis, tum ex Matrimonio rati & nondum consummato, ut habetur ex cap. *Sponsam* & cap. *Iuvenis* & cap. *Ad audientiam* de sponsalibus. Quamvis autem iure antiquo impo-

mentum istud protend eretur usque ad quartum gradum, iure tamen novo in Concil. Trid. Sess. 24. c. 3 de ref. Matrimon. constitutum est, ut impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus ortum non nisi ad primum gradum extendatur; illud autem, quod ex Matrimonio rato provenit, secundum iuris antiqui dispositionem relictum est; proindeque ad quartum gradum extenditur, ut constat ex decreto Pii V. quod incipit. *Ad Romanum*.

Vndecimum est *Affinitas*, quæ est attentia, seu propinquitas quarundam personarum ex copula carnali proveniens, ratione cuius fit, ut mulier coniugata per consummationem Matrimonii affinis fiat consanguineis mariti; & vicissim maritus consanguineis uxoris. Hæc autem affinitas, si oriatur ex copula licita, usque ad quartum gradum extenditur; ut constat ex capite *Non debet*, de consanguin. & affin. si ex copula illicita secundum gradum non excedit, ut in Conc. Trid. constitutum est sess. a. 4. cap. p. 4. de refo. Matrim.

Docent autem Theologi, affinitatem non parere affinitatem, proindeque duos fratres v. g. validè ac licitè posse duas sorores in Matrimonio ducere; filiumque similiter posse Matrimonium cum illa contrahere, cuius matrem pater sibi coniugio copulavit. quod pater ex cap. *Super his*, de consanguin. & affin. Quod si affinitas Matrimonio iam contracto superveniat, ut si maritus adulterium committat cum uxoris consanguinea in primo vel secundo gradu; tunc illius ratione maritus conjugale debitum ab uxore petere licitè non potest, quamvis eidem reddere teneatur, ut ex communi Doctorum consensu docet Bonacina supra pu. 12.

Duodecimum est *Impotentia*, id est inhabilitas perpetua ad consummandum Matrimonium, sive illa se teneat ex parte viri, sive ex parte mulieris; dummodo fuerit eo tempore, quo Matrimonium contractum est, non verò postea subsequuta sit. Et hoc impedimentum dirimit Matrimoniam non modò iure Ecclesiastico, ut patet ex cap. *Quod sedem*, de frigidis, & maleficiatis; sed etiam ipso iure natu-

ut

ur ex communi Theologorum doctrina probat Bonae
 supra. pu. 13. Quod si (ut idem author subdit), dubiteret
 num impotentia sit perpetua, . . . permittuntur coniuges si-
 mul habitare per triennium, . . . ut Matrimonium consum-
 ment; quo tempore si nequeant consummare, non au-
 plius permittuntur cohabitare; ad consummandum Ma-
 trimonium; quia iudicatur adesse impotentia perpetua,
 consequenter invalidum esse Matrimonium; ideoque lo-
 parationem esse faciendam propter periculum incont-
 nentiae: secluso tamen illo periculo iura permittunt, ut
 habeat tantum pro sorore, quam non potest habere ux-
 rem; ut constat ex cap. *Laudabilem*. & cap. *Requisivisti*.
 quæst. 1.

Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de ref. Matrim. adiunxit detri-
 mum tertium impedimentum; scilicet *Raptum*; de re vitæ.
Inter raptorem, & raptam, . . . quamdiu ipsa in potestate raptoris
manserit, nullum posse consistere Matrimonium. Quod quidem
 decretum etiam locum habere existimant Henricus, Rebellus,
 Zerola; Petrus de Ledesma & alii apud Aug. Barbofam
 remissionem ad titatæ sess. 24. c. 6. quando puella consentit
 quidem in raptum, sed invitis parentibus; quamvis id ve-
 gent Regin. Sanch. Lessius, & alii apud eundem.

Quæres; quis in supra dictis impedimentis dispensare
 possit. Respond. 1. Romanum Pontificem; pro summa
 quam obtinet in Ecclesia; potestate dispensare posse in o-
 mnibus impedimentis, quæ iure Ecclesiastico Matrimo-
 nium impediunt, aut dirimunt, ut ex communi Theolo-
 gorum omnium consensu docet Bonae, sup. pu. 15. Resp. 2. Ep-
 piscopum dispensare posse in impedimentis non dirimen-
 tibus, excepto voto castitatis perpetuæ & religionis; imo
 etiam aliquando in impedimentis dirimentibus, quæ
 post contractum bona fide Matrimonium deprehendun-
 tur; quando scilicet impedimentum est occultum, & Ma-
 trimonium manifestum, ipsique coniuges non possunt
 absque magno scandalo separari, nec ad summum Pon-
 tificem patet recursus propter paupertatem, aut alias ma-
 ximas difficultates. Ita Petrus de Ledesma, Peres, Sanchus,
 Valentia

Valentia, Riccius, & alii apud eundem Bonacinam supra, qui etiam censent, non modò post contractum Matrimonium, sed & antequam contrahatur, Episcopum posse ob urgentissimam aliquam necessitatem ex praesumpta summi Pontificis tacita facultate in iisdem impedimentis dirimentibus interdum dispensare.

SECTIO VI.

De Sponsalibus.

SPONSALIA, quæ à spondendo, seu sponte promittendo dicta sunt, significant spontaneam promissionem mutuam inter virum & foeminam de Matrimonio in futurum contrahendo: sponsaliorum enim obligatio non contrahitur per solum desiderium, aut propositum contrahendi Matrimonii, nisi intercedat promissio, eaq; mutua & reciproca, ut docet & probat Sanch. lib. 1. de sponsal. disp. 3. disp. 12. nec ad illius validitatem requiritur praesentia Parochi, aut testium, ut observat idem Sanch. quamvis servari debeat laudabilis illa consuetudo, quæ in universa propemodùm Ecclesiâ vim legis obtinuit, ut antequam Matrimonium per verba de presenti contrahatur, sponsalia in facie Ecclesiæ, seu coram Parocho, & testibus celebrentur: super qua re consuli debent cuiusque Diocesis consuetudines, & leges particulares.

Ad validitatem autem sponsaliorum requiritur in primis, ut contrahentes saltem ætatis annum septimum expleverint, ante quam ætatem ad sponsalia contrahenda censentur inhabiles, ut constat ex cap. *Literas*, & cap. *Accessit*, de desponsatione impuberum. Requiritur præterea, ut usum rationis habeant, & cum ea deliberatione operentur, quæ ad plenum & perfectum consensum necessaria est, ut docet Tolet. li. 7. c. 20. Requiritur denique, ut verè & ex animo promittant, atque se obligare intendant: qui enim sic tantum promitteret, graviter quidè peccaret, & ad

& ad compensanda damna ex promissionis illius fictione
provenientia teneretur; nulla tamen in foro conscientie
contraheret sponsalia, ut fuse docet & probat Sanch. *Supra*
disp. 9. & seq.

Quæres 1. quænam sit obligatio sponsaliorum. Resp. in
veris sponsalibus, id est, ex promissione illa mutua inter
virum & mulierem, sive privatim, sive in facie Ecclesiæ
facta, oriri obligationem sub peccato mortali ad illam
parte utriusque adimplendam. Ita S. Thom. Palud. Sec.
Henriq. & alii, quibus subscribit Sanch. *disp. 27. unde*
alter sponsorum promissis stare non velit, per iudicem Ec-
clesiasticum, etiam adhibitis censuris, ad illorum execu-
tionem compelli potest; ut habetur cap. *Ex litteris* sponsali-
libus, nisi forte attentis circumstantiis, & propter diffi-
cultates perpetuas, aliaque gravia, mala, & scandala, quæ ex
inuitis, & coactis nuptiis merito timeri possunt, aliter
faciendum esse iudex prudenter arbitretur; unde etiam cap.
Requisivit, de sponsalibus, & Matrimonio dicitur, *in*
casu monitione, potius quàm coactione opus esse.

Quæres 2. quibus modis sponsalia dissolvantur. Resp.
id variis, & multis modis fieri posse: præcipuos hic, & ma-
gis ordinarios subiicimus.

Solvuntur igitur sponsalia 1. per mutuum consensum
& mutuam ipsorum sponsorum remissionem libere
factam, ut ex communi Theologorum consensu docet Bo-
nac. qu. 1. de sponsal. pu. 10. Secundò per ingressum religio-
nis alterutrius sponsorum, etiam si professionem non
mittat, ut habetur cap. *Ex publico* de conversione coniuga-
torum, & docet Toletus lib. 7. c. 21. & Bonacina supra pu. 11.
qui rectè ibidem subdit, quòd si quis post sponsalia
contracta virginem spe nuptiarum defloravit; tunc illi
ducere tenetur, nec religiosum statum amplecti cum
toto illius damno licitè potest. Tertiò solvuntur sponsalia
per Ordinis maioris susceptionem, ut habetur ex cap.
Scriptis 27. quæst. 2. Quarto per Matrimonium de præsen-
tibus cum altera contractum, quamvis peccet mortaliter
sic contrahit, ut habetur cap. *Sicut ex litteris*, de sponsalibus

bus. Quinto per fornicationem unius sponsorum post sponsalia contracta, ut habetur ex capite *Quemadmodum* de iureiurando: quamvis enim qui fornicationem commisit ex parte sua obligatus remaneat ad sponsalia implenda, alter tamen innocens potest ab illis resilire si velit. Sexto denique per notabilem aliquam mutationem post sponsalia contracta supervenientem, quæ si ab initio extitisset, aut prævisa fuisset, viri prudentis iudicio à sponsalibus contrahendis merito absterruisset, ut si alter sponsorum in lepram aut alium morbum incurabilem incidat; si notabilem famæ aut bonorum iacturam patiatur; si graves inter sponsos, aut parentes illorum inimicitia oriatur; si sponsa dotem promissam afferre nequeat; si sponsus patrium solum mutare, vel vagari cum gravi sponsæ incommodo constituat; imò, etiamsi aliqua eiusmodi causa extiterit tempore sponsaliorum, nec nisi post illa contracta deprehendatur: in his enim & similibus casibus, qui iudicio viri prudentis dignosci debent, sponsalia dissolvi possunt. Ita Petrus de Ledesma, Reginaldus, Riccius, & alii apud Bonacinam. supra. puc. 8.

Quæres tertio, utrum ad solvenda sponsalia iudicis Ecclesiastici autoritate opus sit. Respond. ex Nav. Sylv. & aliis apud Layman part. 1. de spons. cap. 2. si causa solvendi Matrimonia moraliter certa sit, nulla iudicis Ecclesiastici autoritate opus esse; nisi ratione vitandi scandali, quando sponsalia publicè contracta sunt: unde etiam in multis Diocæsibus observatur, ut non liceat à sponsalibus publicè notis resilire, nisi causa prius ad Ordinarium delata & ab ipso probata.

Atque hæcenus de Sacramentis ad maiorem authoris illorum gloriam.

TRAC-